

ANKARA BAROSU
MÜLTECİ HAKLARI MERKEZİ

MÜLTECİ HAKLARI
REHBERİ
VE
EMSAL YARGI
KARARLARI

AV. SADIK ONUR GELBAL
AV. EBRU BEŞE
AV. HAYRİYE KARA
AV. EKİN DİLARA COŞKUN

2020

İletişim Adresi

Ankara Barosu Başkanlığı
Adliye Sarayı Kat: 5 Sıhhiye/ANKARA
T: (0.312) 416 72 00 (Pbx)
F: (0.312) 416 72 80
www.ankarabarusu.org.tr
ankarabarusu@ankarabarusu.org.tr

Kapak Tasarımı ve Sayfa Düzeni

Ali Kemal ÇERŞİL (Ankara Barosu)

Basım Tarihi ve Yeri

Eylül 2020, Ankara

Baskı Adedi

1500 adet (1. Baskı)

Baskı ve Cilt

ARCS Dijital Ofset Matbaacılık
<https://arcs.com.tr/>

ISBN: 978-605-7848-28-4

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	V
SUNUŞ	VII
ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARI.....	29
İDARE MAHKEMESİ KARARLARI	167
SULH CEZA MAHKEMESİ KARARLARI	245
AİLE MAHKEMESİ KARARLARI.....	261
ÇOCUK MAHKEMESİ KARARLARI	273

ÖNSÖZ

İnsanlık; gezegeni görünmez sınırlarla ayırıp bu sınırları kan ve insan hayatıyla çizdiğinden beri hepimize ait olması gereken bu dünyanın uydurulmuş kavramları, acı veren kuralları var. Dikenle tellerle çevrilmiş sınırlar, elektrik verilmiş yüksek duvarlar; sınırlarda her renkten, her dilden askerler; pasaportlar, ülkelerin vicdanına hapsedilmiş oturma, çalışma ve haliyle yaşama izinleri var. Gezegeni dikenli tellerle bölüp başına askerler dikildiğinden beri bazıları için ise kaçmaktır, yaşamak.

Göç, çoğunlukla bir trajedi hareketidir. İçinde çocukların, kadınların, yaşlıların olduğu bu trajedi hareketi; mesleklerimizi icra ederken yaşama hakkını gözlerimizle görüp ellerimizde dokunabileceğimiz insan hikayelerine dönüşür. Bu sebeple göç kavramının içinde olduğu her yerde üzerlerimize giydiğimiz cübbelerimiz; bazen sokakta üşümüş mülteci bir çocuğun üstüne örtülür, bazen istismarı ülkelere yayılmış bir kadını korurken kurşun geçirmez bir kalkana dönüşür.

Göç bir trajedi hareketiye, elinizde tutmuş olduğunuz bu rehberden yararlanıp, yaşama hakkına elleriyle dokunmak üzere olan her avukat, bir sığınmacının gözünde “kahraman” olmaya bir adım uzaklıktadır.

Elinizde tutmuş olduğunuz bu rehberin yaşama hakkına dokunan, dokunmaktan korkmayan ve insanlığın bitmek bilmez bu trajedisinin karşısında, cübbeleri ve vicdanlarıyla duran tüm meslektaşlarıma faydalı olmasını dilerim.

Daha güzel, daha yeşil, trajedilerle ayrıştırılmamış bir gezegende yaşamamanın hayaliyle...

Av. R. Erinç SAĞKAN

Ankara Barosu Başkanı

SUNUŞ

Türkiye’de göç ve iltica konusu son yıllarda Suriye’de yaşanan iç savaş sonrası, ülkemize sığınan Suriyeli sığınmacılarla birlikte yoğun olarak gündeme gelse de, göç konusu ülkemizin uzun yıllardır gündeminde olan bir konudur. Türkiye; Suriyeli sığınmacılara ev sahipliği yapmadan önce de göç ve iltica konusunda hem hedef ülke, hem transit ülke, hem de ülkede yaşayanlar için iltica sebebi yaratmasıyla kaynak ülke konumunda bulunmaktaydı.

Son dönemde gerek baromuzun düzenlediği eğitimlere gelen yoğun talep ve ilgi, gerekse alanda çalışan avukat sayısındaki artış; mültecilerin adalete erişiminde avukatların ve baroların kilit rolüyle bir araya geldiğinde avukatlar için bir rehber hazırlama zorunluluğu doğmuştur.

Bu rehber göç ve iltica alanında çalışacak avukatlar için genel kavramlar ile avukatlık pratiğine dönük bilgiler vermek amacıyla Ankara Barosu Mülteci Hakları Merkezi üye avukatları tarafından hazırlanmıştır.

Meslektaşlarımıza yararlı olması dileği ile...

ANKARA BAROSU
MÜLTECİ HAKLARI MERKEZİ

MÜLTECİ TANIMI:

1) ULUSLARARASI MEVZUAT:

Mülteci kavramının uluslararası tanımını için başvurulacak temel metinler 1951 tarihli Birleşmiş Milletler Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşmesi ve 1967 tarihli Birleşmiş Milletler Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Protokoldür.

1951 Cenevre Sözleşmesi olarak da anılan sözleşmede mülteci kavramı şu şekilde tanımlanmıştır:

‘İşbu Sözleşme’nin amaçları bakımından “mülteci” kavramı 1 Ocak 1951’den önce meydana gelen olaylar sonucunda ve ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden, zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle , yararlanmak istemeyen; yahut tabiiyeti yoksa ve bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen her şahsa uygulanacaktır.’

1951 Cenevre Sözleşmesinin sadece 1951 yılından önceki olayları kapsayacak şekilde yaptığı tanımın, zamanla yetersiz hale gelmesi, 1951 yılından sonra da dünya çapında toplu veya bireysel göçlere sebep olan olayların yaşanması üzerine taraf devletler bu defa 1967 tarihli Birleşmiş Milletler Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Protokolünü imzalamışlardır. Bu protokolda zaman sınırlaması kaldırılarak şu ifadelerle yer verilmiştir:

‘İşbu Protokol bakımından, bu maddenin 3. fıkrasının uygulanması hali dışında, “mülteci” terimi, Sözleşme’nin 1. maddesinin A 2 kısmında mevcut “1 Ocak 1951’den önce meydana gelen olaylar sonucunda ve” ve “söz konusu olaylar sonucunda” ifadeleri metinden çıkarılmış addedilerek, Sözleşme’nin 1. maddesinde yer alan tanıma giren her şahıs anlamına gelecektir.’

1967 protokolünden sonra iltica sebebinin 1951 yılından önce gerçekleşmiş olması sınırlaması ortadan kalkarak, iltica sebebi hangi yıl yaşamış olursa olsun mülteci statüsü şartları taşıyan her şahsa uygulanmaya başlamıştır.

Türkiye her iki sözleşmeye de ‘coğrafi kısıtlama’ koyarak, sadece Avrupa ülkelerinde meydana gelen olaylar sebebiyle ülkemize sığınan kişilere mülteci statüsü vermeyi kabul etmiştir.

2) ULUSAL MEVZUAT

Ülkemizde göç ve iltica hukukunda temel mevzuat 6458 sayılı Yabancılar ve uluslararası Koruma Kanunu'dur. **Bu kanunda mültecilik uluslararası koruma türlerinden biri olarak sayılmıştır.**

Bu Kanun mültecilik statüsü ve diğer uluslararası koruma türleri şu şekilde tanımlanmıştır:

Mülteci:

'Avrupa ülkelerinde meydana gelen olaylar nedeniyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında mülteci statüsü verilir.'

Şartlı Mülteci:

'Avrupa ülkeleri dışında meydana gelen olaylar sebebiyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında şartlı mülteci statüsü verilir. Üçüncü ülkeye yerleştirilinceye kadar, şartlı mültecinin Türkiye'de kalmasına izin verilir.'

İkincil Koruma:

Mülteci veya şartlı mülteci olarak nitelendirilemeyen, ancak menşe ülkesine veya ikamet ülkesine geri gönderildiği takdirde;

a) Ölüm cezasına mahkûm olacak veya ölüm cezası infaz edilecek,

b) İşkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye maruz kalacak,

c) Uluslararası veya ülke genelindeki silahlı çatışma durumlarında, ayırım gözetmeyen şiddet hareketleri nedeniyle şahsına yönelik ciddi tehditle karşılaşacak,

olması nedeniyle menşe ülkesinin veya ikamet ülkesinin korumasından yararlanamayan veya söz konusu tehdit nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancı ya da vatansız kişiye, statü belirleme işlemleri sonrasında ikincil koruma statüsü verilir.

Geçici Koruma:

‘Ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen yabancılara geçici koruma sağlanabilir. Bu kişilerin Türkiye’ye kabulü, Türkiye’de kalışı, hak ve yükümlülükleri, Türkiye’den çıkışlarında yapılacak işlemler, kitlesel hareketlere karşı alınacak tedbirlerle ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlar arasındaki iş birliği ve koordinasyon, merkez ve taşrada görev alacak kurum ve kuruluşların görev ve yetkilerinin belirlenmesi, Cumhurbaşkanı tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.’

Suriye’de yaşanan iç savaş nedeniyle ülkemize sığınan Suriyeli sığınmacılar koruma statüsü altındadır.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi, Türkiye sadece Avrupa ülkelerinde meydana gelen olaylar sebebiyle ülkemize sığınan kişilere şartları taşımaları halinde mülteci statüsü tanımakta, diğer ülkelerden gelerek ülkemize sığınan kişilere ise taşıdığı şartlara göre şartlı mülteci, ikincil koruma ya da geçici koruma statüsü tanımaktadır.

Uluslararası koruma statüsü kazanmak için başvuru bizzat valiliklere yapılır, başvurunun valiliğe ulaştırılmak üzere kolluk güçlerine yapılması da mümkündür. Uluslararası koruma talebinin kolluk güçlerine yapılması halinde başvurunun valiliğe ulaştırıldığı hususunun takibi önem taşımaktadır. Kişi ergin olan aile üyelerinin muvafakati alınmak kaydıyla aile üyeleri adına da uluslararası koruma başvurusu yapılması da mümkündür.

Uluslararası Koruma başvurusunun bizzat yapılması yönündeki düzenleme karşısında, bu başvurunun vekaletname ile kişinin avukatı tarafından yapılması mümkün değildir. Bununla beraber YUKK m.75 KİŞİNİN TALEBİ ÜZERİNE AVUKATININ MÜLAKATTA GÖZLEMÇİ OLARAK BULUNMASINA OLANAK VERMEKTEDİR.

Mülakatta gözlemci olmak dışında, kişinin avukatı süreç boyunca mevzuat hükümleri, uluslararası koruma statüsü kazanmak için hukukumuzun aradığı şartlar, başvuru süresince ve sonrasında izlenecek hukuki yollar konusunda her zaman bilgilendirme yapma hakkına sahiptir.

GENEL KAVRAM VE TANIMLAR:

Sınırdışı Etme Kararı:

Kanunun sınır dışı edileceklerle ilişkin hükümlerini ihlal edenler hakkında re'sen veya Genel Müdürlüğün talimatı üzerine valiliklerce alınan kararı ifade eder. Sınırdışı edilecek yabancılar ve sınırdışı kararının alınma ve uygulanma usulleri YUKK 52-60 maddeleri arasında düzenlenmiştir.

İdari Gözetim:

Hakkında sınır dışı etme kararı alınanlardan; kaçma ve kaybolma riski bulunan, Türkiye'ye giriş veya çıkış kurallarını ihlal eden, sahte ya da asılsız belge kullanan, kabul edilebilir bir mazereti olmaksızın Türkiye'den çıkmaları için tanınan sürede çıkmayan, kamu düzeni, kamu güvenliği veya kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanların Geri Gönderme Merkezinde tutulmasını ifade eder. İdari Gözetim kararı valilikler tarafından alınır.

İdari Gözetime Alternatif Yükümlülükler:

Hakkında sınır dışı etme kararı alınanlardan; kaçma ve kaybolma riski bulunan, Türkiye'ye giriş veya çıkış kurallarını ihlal eden, sahte ya da asılsız belge kullanan, kabul edilebilir bir mazereti olmaksızın Türkiye'den çıkmaları için tanınan sürede çıkmayan, kamu düzeni, kamu güvenliği veya kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanların idari gözetim altına alınmaksızın, bir takım yükümlülüklerle tabi tutulmasını ifade eder. Bu yükümlülükler YUKK m. 57/A'da şu şekilde sayılmıştır:

a) Belirli adreste ikamet etme	e) Kamu yararına hizmetlerde gönüllülük esasıyla görev alma
b) Bildirimde bulunma	f) Teminat
c) Aile temelli geri dönüş	g) Elektronik izleme
d) Geri dönüş danışmanlığı	

Türkiye’yi Terke Davet:

Sınır dışı etme kararı alınanlara, sınır dışı etme kararında belirtilmek kaydıyla, Türkiye’yi terk edebilmeleri için on beş günden az olmamak üzere otuz güne kadar süre tanınmasını ifade eder.

Geri Gönderme Yasağı (Non refoulement):

Mülteci Hukukunun temel ilkelerinden birisi olan geri gönderme yasağı, sınır dışı edilme koşullarını taşısa da kişinin asla sınır dışı edilemeyeceği haller için düzenlenmiştir. Bu ilke YUKK m. 4 kapsamında şu şekilde düzenlenmiştir: ‘Hiç kimse, işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye tabi tutulacağı veya ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi fikirleri dolayısıyla hayatının veya hürriyetinin tehdit altında bulunacağı bir yere gönderilemez.’ Ayrıca YUKK m. 55 de sınır dışı edilemeyecek kişiler hakkındaki hükümleri düzenlemiştir.

Menşe Ülke Bilgisi:

Uluslararası koruma talep eden başvuru sahiplerinin uluslararası koruma taleplerinin bireysel temelde incelenmesi sırasında menşe ülkelerindeki ve gerektiğinde transit geçtikleri ülkelerdeki sosyopolitik durumun analiz edilmesinde devlet yetkilileri tarafından kullanılan bilgidir.

Hızlandırılmış Değerlendirme:

YUKK m. 79’da düzenlenen Hızlandırılmış değerlendirme prosedürüne göre, uluslararası koruma başvuru sahibinin;

- Başvuru sırasında gerekçelerini sunarken, uluslararası korumayı gerektirecek konulara hiç değinmemiş olması,
- Sahte belge ya da yanıltıcı bilgi ve belge kullanarak veya kararı olumsuz etkileyebilecek bilgi ve belgeleri sunmayarak yetkilileri yanlış yönlendirmesi,
- Kimliğinin ya da uyruğunun tespit edilmesini güçleştirmek amacıyla kimlik ya da seyahat belgelerini kötü niyetle imha etmesi veya elden çıkarması,
- Sınır dışı edilmek üzere idari gözetim altında olması,
- Sadece, Türkiye’den gönderilmesine yol açacak bir kararın uygulanmasını erteletmek ya da engellemek amacıyla başvuruda bulunması,

- Kamu düzeni veya kamu güvenliği açısından tehlike oluşturması ya da bu nedenlerle Türkiye'den daha önce sınır dışı edilmiş olması,
- Başvurusunun geri çekilmiş sayılmasından sonra yeniden başvuruda bulunması, hâllerinde, başvurusu hızlandırılmış olarak değerlendirilir.

Başvurusu hızlandırılmış olarak değerlendirilen başvuru sahibiyile, başvuru tarihinden itibaren en geç üç gün içinde mülakat yapılır. Başvuru, mülakattan sonra en geç beş gün içinde sonuçlandırılır. Hızlandırılmış değerlendirmeye tabi tutulan başvurulardan, incelenmesinin uzun süreceği anlaşılanlar, hızlandırılmış değerlendirmeden çıkarılabilir. Refakatsiz çocukların başvuruları hızlandırılmış olarak değerlendirilemez.

Kabul Edilemez Başvuru:

YUKK m. 72'de düzenlenen kabul edilemez başvuru hükümlerine uluslararası koruma başvuru sahibi;

- Farklı bir gerekçe öne sürmeksizin aynı başvuruyu yenilemişse,
- Kendi adına başvuru yapılmasına muvafakat verdikten sonra, başvurunun herhangi bir aşamasında haklı bir neden göstermeksizin veya başvurunun reddedilmesinin ardından farklı bir gerekçe öne sürmeksizin ayrı bir başvuru yapmışsa,
- 73 üncü madde kapsamında olan ülkeden gelmişse (ilk iltica ülkesinden gelenler)
- 74 üncü madde kapsamında olan ülkeden gelmişse (güvenli üçüncü ülkeden gelenler)

başvurusunun kabul edilemez olduğuna ilişkin karar verilir.

Başvurunun kabul edilemez olduğuna ilişkin karar, ilgiliye veya yasal temsilcisine ya da avukatına tebliğ edilir. İlgili kişi bir avukat tarafından temsil edilmiyorsa kararın sonucu, itiraz usulleri ve süreleri hakkında kendisi veya yasal temsilcisi bilgilendirilir.

Başvurunun Geri Çekilmesi veya Geri Çekilmiş Sayılması:

YUKK m. 77'ye göre aşağıdaki hallerde uluslararası koruma başvurusu geri çekilmiş kabul edilerek değerlendirme durdurulur.

- Başvuru sahibinin; Başvurusunu geri çektiğini yazılı olarak beyan etmesi,

- Mazeretsiz olarak mülakata üç defa üst üste gelmemesi,
- İdari gözetim altında bulunduğu yerden kaçması,
- Mazeretsiz olarak; bildirim yükümlülüğünü üç defa üst üste yerine getirmemesi, belirlenen ikamet yerine gitmemesi veya ikamet yerini izinsiz terk etmesi,
- Kişisel verilerinin alınmasına karşı çıkması,
- Kayıt ve mülakattaki yükümlülüklerine uymaması,

ULUSLARARASI KORUMA BAŞVURU SAHİBİ VE ULUSLARARASI KORUMA STATÜ SAHİBİ KİŞİLERİN HAK VE YÜKÜMLÜLÜKLERİ:

A) Haklar:

Kimlik Belgesi Düzenlenmesi:

Kayıt işlemleri tamamlanan başvuru sahibine ve varsa birlikte geldiği aile üyelerine, uluslararası koruma talebinde bulunduğunu belirten ve yabancı kimlik numarasını içeren altı ay süreli Uluslararası Koruma Başvuru Sahibi Kimlik Belgesi düzenlenir. Başvurusu sonuçlandırılmayanların kimlik belgeleri altı aylık sürelerle uzatılır. (YUKK m.76)

Başvuru olumlu sonuçlandığı takdirde YUKK m. 83 hükümlerine göre;

Mülteci statüsü verilenlere yabancı kimlik numarasını içeren üçer yıl süreli kimlik belgesi düzenlenir. Şartlı mülteci ve ikincil koruma statüsü verilenlere, yabancı kimlik numarasını içeren birer yıl süreli kimlik belgesi düzenlenir. Birinci ve ikinci fıkralardaki kimlik belgeleri hiçbir harca tabi olmayıp ikamet izni yerine geçer. Kimlik belgelerinin şekil ve içeriği Genel Müdürlükçe belirlenir.

Avukatlık Hizmetleri ve Danışmanlık:

YUKK m. 81 hükümlerine göre; Başvuru sahibi ile uluslararası koruma statüsü sahibi kişiler, bu Kısımda yazılı iş ve işlemlerle ilgili olarak, ücretleri kendilerince karşılanması kaydıyla avukat tarafından temsil edilebilir.

Avukatlık ücretlerini karşılama imkânı bulunmayan başvuru sahibi ve uluslararası koruma statüsü sahibi kişiye, bu Kısım kapsamındaki iş ve işlemlerle ilgili olarak yargı önündeki başvurularında 1136 sayılı Kanunun adli yardım hükümlerine göre avukatlık hizmeti sağlanır. Başvuru

sahibi ve uluslararası koruma statüsü sahibi kişi, sivil toplum kuruluşları tarafından sağlanan danışmanlık hizmetlerinden faydalanabilir.

Benzer şekilde YUKK. m.57 hükümleri de yabancıya avukatlık hizmetlerinden ve adli yardım sisteminden yararlanma hakkı tanımıştır.

Ankara Barosu, mültecilerin adalete erişiminin temel insan haklarından olduğunun bilinciyle, 2013 yılından bu yana, mülteci hukuku alanında eğitim verdiği avukatlardan oluşan ve Adli Yardım Merkezi gönüllü avukatlar listesi altında bulunan Göç ve İltica Listesi üzerinden YUKK hükümleri doğrultusunda ihtiyaç sahibi yabancılara avukat ataması sağlamaktadır.

Baromuz yabancı kişinin bizzat başvurusu ya da yakınlarının başvurusu ile avukat ataması yapmakta, kişinin veya yakınlarının bizzat başvuramadığı hallerde de, sivil toplum kuruluşlarının, avukatların ihbarları ile gelen başvuruları değerlendirmekte ve atama yapmaktadır.

Yardım ve Hizmetlere Erişim:

YUKK m. 89 hükümlerine göre başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişi ve aile üyeleri, ilköğretim ve ortaöğretim hizmetlerinden faydalanır.

Başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişilerden ihtiyaç sahibi olanların, sosyal yardım ve hizmetlere erişimleri sağlanabilir.

Başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişilerden; Herhangi bir sağlık güvencesi olmayan ve ödeme gücü bulunmayanlar, 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu hükümlerine tabidir.

Sağlık güvencesi veya ödeme gücünün bulunduğu veya başvurunun sadece tıbbi tedavi görmek amacıyla yapıldığı sonradan anlaşılanlar, genel sağlık sigortalılıklarının sona erdirilmesi için en geç on gün içinde Sosyal Güvenlik Kurumuna bildirilir ve yapılan tedavi ve ilaç masrafları ilgililerden geri alınır.

İş piyasasına erişimle ilgili olarak; a) Başvuru sahibi veya şartlı mülteci, uluslararası koruma başvurusu tarihinden altı ay sonra çalışma izni almak için başvurabilir. b) Mülteci veya ikincil koruma statüsü sahibi, statü almasından itibaren bağımlı veya bağımsız olarak çalışabilir. Yabancıların çalışmayacağı iş ve mesleklere ilişkin diğer mevzuatta yer alan hükümler saklıdır. Mülteci veya ikincil koruma statüsü sahibi kişiye verilecek kimlik belgesi, çalışma izni yerine de geçer ve bu durum kimlik belgesine yazılır. c) Mülteci

ve ikincil koruma statüsü sahibinin iş piyasasına erişimi, iş piyasasındaki durum ve çalışma hayatındaki gelişmeler ile istihdama ilişkin sektörel ve ekonomik şartların gerekli kıldığı hâllerde, belirli bir süre için, tarım, sanayi veya hizmet sektörleri, belirli bir meslek, iş kolu veya mülki ve coğrafi alan itibarıyla sınırlandırılabilir. Ancak, Türkiye’de üç yıl ikamet eden veya Türk vatandaşıyla evli olan ya da Türk vatandaşı çocuğu olan mülteci ve ikincil koruma statüsü sahipleri için bu sınırlamalar uygulanmaz.

B) Yükümlülükler:

Uluslararası Koruma başvuru sahipleri ve statü sahiplerinin yükümlülükleri YUKK m. 90 da sayılmıştır. Buna göre;

Başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişi, bu Kısımda yazılı yükümlülüklerine ek olarak;

- a) Çalışma durumuna ait güncel bilgileri otuz gün içinde bildirmekle,
- b) Gelirlerini, taşınır ve taşınmazlarını otuz gün içinde bildirmekle,
- c) Adres, kimlik ve medeni hâl değişikliklerini yirmi iş günü içinde bildirmekle,
- ç) Kendisine sağlanan hizmet, yardım ve diğer imkânlardan haksız olarak yararlandığının tespit edilmesi hâlinde, bedellerini tamamen veya kısmen geri ödemekle,
- d) Genel Müdürlükçe kendisinden bu Kısım çerçevesinde istenilenleri yerine getirmekle, yükümlüdür.

Yazılı yükümlülüklerle uymayanlar ile başvuruları ve uluslararası koruma statüleriyle ilgili olumsuz karar verilenlere; eğitim ve temel sağlık hakları hariç, diğer haklardan faydalanmaları bakımından sınırlama getirilebilir. Sınırlamaya ilişkin değerlendirme bireysel yapılır. Karar, ilgili kişiye veya yasal temsilcisine ya da avukatına yazılı olarak tebliğ edilir. İlgili kişi bir avukat tarafından temsil edilmiyorsa kararın sonucu, itiraz usulleri ve süreleri hakkında kendisi veya yasal temsilcisi bilgilendirilir.

Özel İhtiyaç Sahipleri ve Refakatsiz Çocuklar:

YUKK.’un 3. maddesi; özel ihtiyaç sahibini, *‘Başvuru sahibi ile uluslararası koruma statüsü sahibi kişilerden; refakatsiz çocuk, engelli, yaşlı, hamile, beraberinde çocuğu olan yalnız anne ya da baba veya işkence,*

cinsel saldırı ya da diğer ciddi psikolojik, bedensel ya da cinsel şiddete maruz kalmış kişi;

Refakatsiz çocuğu ise ***‘Sorumlu bir kişinin etkin bakımına alınmadığı sürece, kanunen ya da örf ve adet gereği kendisinden sorumlu bir yetişkinin refakati bulunmaksızın Türkiye’ye gelen veya Türkiye’ye giriş yaptıktan sonra refakatsiz kalan çocuk,’*** olarak tanımlamıştır.

Refakatsiz çocuklarla ilgili tüm işlemlerde çocuğun yüksek yararının gözetilmesi esastır. Başvuru alındığı andan itibaren, haklarında 5395 Çocuk Koruma Kanunu hükümleri uygulanır. Her ne kadar YUKK, çocuğu henüz on sekiz yaşını doldurmamış ve ergin olmamış kişi olarak tanımlasa da atıf yapılan Çocuk Koruma Kanunu daha erken yaşta ergin olma hallerini de çocuk tanımına dahil etmiş olduğundan daha geniş bir koruma imkanı sağlamaktadır. Yine YUKK’da sadece refakatsiz çocuklar yönünden Çocuk Koruma Kanunu’na atıf yapılmış olması, diğer mülteci/sığınmacı çocuklar hakkında bu kanunun uygulanmayacağı sonucunu doğurmamaktadır.

Çocuğun, korunma ihtiyacı içinde olduğunu ortaya koyan sebepler var ise, çocuğun durumu Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’na bildirilir. Adli ve idari merciler, kolluk görevlileri, sağlık ve eğitim kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, korunma ihtiyacı olan çocuğu bildirmekle yükümlüdür. Çocuk ile çocuğun bakımından sorumlu kimseler çocuğun korunma altına alınması amacıyla Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’na bildirilir. (ÇKK m.6). Bu bildirim, çocuğun yerleşim yeri/ikamet şehrindeki kuruma değil, o an için bulunduğu yerdeki kuruma yapılır. Uygulamada, bildirimden netice alınmaması halinde Çocuk Mahkemelerine başvurmak sureti ile de acil korunma kararı aldırılması mümkün olmaktadır. Barolar da adli yardım merkezleri aracılığı ile çocuk için adli yardım kararı alarak bu süreci yürütebilmektedir.

Koruyucu ve destekleyici tedbirler ise Çocuk Koruma Kanunu’nda şu şekilde belirlenmiştir:

Eğitim: Çocuğun bir eğitim kurumuna gündüzlü veya yatılı olarak devamına; iş ve meslek edinmesi amacıyla bir meslek veya sanat edinme kursuna gitmesine veya meslek sahibi bir ustanın yanına yahut kamuya ya da özel sektöre ait işyerlerine yerleştirilmesine,

Sağlık: Çocuğun bir eğitim kurumuna gündüzlü veya yatılı olarak devamına; iş ve meslek edinmesi amacıyla bir meslek veya sanat edinme kursuna gitmesine veya meslek sahibi bir ustanın yanına yahut kamuya ya da özel sektöre ait işyerlerine yerleştirilmesine,

Bakım: Çocuğun bakımından sorumlu olan kimsenin herhangi bir nedenle görevini yerine getirememesi hâlinde, çocuğun resmî veya özel bakım yurdu ya da koruyucu aile hizmetlerinden yararlandırılması veya bu kurumlara yerleştirilmesine,

Danışmanlık: Çocuğun bakımından sorumlu olan kimselere çocuk yetiştirme konusunda; çocuklara da eğitim ve gelişimleri ile ilgili sorunlarının çözümünde yol göstermeye,

Barınma: Barınma yeri olmayan çocuklu kimselere veya hayatı tehlikede olan hamile kadınlara uygun barınma yeri sağlamaya,

Anılan tedbirler için çocuk mahkemeleri görevlidir. Başvurular çocuğun bulunduğu yerdeki nöbetçi çocuk mahkemesine doğrudan yapılır. Başvuru üzerine sosyal inceleme raporu hazırlanması sırasında çocuğun tercüman eşliğinde dinlenilmesi sağlanmalıdır.

Acil korunma kararı: Çocuğun derhâl korunma altına alınmasını gerektiren bir durumun varlığı hâlinde Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü çocuğu bakım ve gözetim altına alır. Daha sonra acil korunma kararının alınması için çocuğun Kuruma geldiği tarihten itibaren en geç beş gün içinde çocuk hâkimine müracaat edilerek otuz günlük süre ile sınırlı olmak üzere hakim kararı aldırılabilir.

YUKK. 59. maddede idari gözetim sürecindeki çocuklar için, çocuğun üstün yararı ilkesi doğrultusunda düzenlemelere gidilmiştir. Buna göre İdari gözetim yerlerinde, Çocukların yüksek yararları gözetilir, aileler ve refakatsiz çocuklar ayrı yerlerde barındırılır, Çocukların eğitim ve öğretimden yararlandırılmaları hususunda, Millî Eğitim Bakanlığınca gerekli tedbirler alınır.

Refakatsiz çocuklar, YUKK m. 79'da düzenlenen hızlandırılmış değerlendirilmenin de dışında tutulmuştur. Kanun refakatsiz çocukların başvurularının hızlandırılmış olarak değerlendirilemeyeceğini açıkça düzenlemiştir.

Refakatsiz çocukların Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı kuruluşlara veya birimlere yönlendirilmeden önce ve yönlendirildikten sonra korunmaya muhtaçlık durumlarının incelenmesi, gerekli tedbir kararlarının alınması ve kaldırılmasına ilişkin esaslar ile bu işlemleri yapacak kuruluşların ve birimlerin görev, yetki ve sorumlulukları Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü Refakatsiz Çocuklar Yönergesi ile de düzenlemeye konu edilmiştir.

Fiziki görünümü ile beyan ettiği yaşı uyumlu görülmeyen yabancıların Bakanlıkça sağlık kuruluşlarında yaş tespiti yaptırılarak on sekiz yaşından küçük olduğu tespit edilenler, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı il müdürlüklerine teslim edilir. Refakatsiz çocuğun görüşü dikkate alınarak Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından, uygun konaklama yerlerine veya yetişkin akrabalarının veya koruyucu bir ailenin yanına yerleştirilir

Cinsel Yönelim, Toplumsal Cinsiyet Kimliği ve İnterseks Durum Temelli Sığınma Başvuruları

Dünya genelinde lezbiyen, gey, biseksüel, trans, interseks+’lar (LGBTİ+) cinsel yönelim, cinsiyet kimliği ve interseks durumlarından (CYCKİD) kaynaklı olarak işkence ve zulme maruz kalmaktadır. Bu zulüm devlet eliyle yaşam hakkı ihlaline kadar gitmektedir. Uluslararası Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Trans ve İnterseks Derneği’nin (ILGA World) her yıl yayınlanan Devlet Eliyle Homofobi başlıklı raporunun 2019 tarihli son güncellemesine göre eşcinsel ilişki 70 ülkede yasadışı sayılmakta ve 6 Birleşmiş Milletler Üyesi ülkede ise ölüm cezası bulunmaktadır. LGBTİ+’lara yönelik zulüm devlet eliyle olabileceği gibi devlet dışı aktörler eliyle de gerçekleştirilmektedir.

CYCKİD temelli sığınma başvurularının 1951 Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Cenevre Sözleşmesi’nde mülteci tanımında sayılan 5 kriterden “belirli bir sosyal gruba mensubiyet” içerisinde değerlendirileceği genel kabul görmektedir.

BMMYK Uluslararası Koruma Hakkında Kılavuz İlkeler No:9 Mültecilerin Statüsüne ilişkin 1951 Sözleşmesi 1A(2) Maddesi ve/veya 1967 Protokolü Bağlamında Cinsel Yönelime ve/veya Toplumsal Cinsiyet Kimliğine dayalı olan Mülteci Statüsü Talepleri, CYCKİD temelli sığınma başvurularının nasıl değerlendirilmesi gerektiğine ilişkin en önemli kaynaktır. Türkçesi de mevcuttur: <https://www.refworld.org/cgi-bin/tehis/vtx/rwmain/pendocpdf.pdf?reldoc=y&docid=55fa62e64>

Türkiye sığınma sisteminde şu an için CYCKİD temelli sığınma başvurularının uluslararası hukukta kabul gördüğü şekliyle “belirli bir sosyal gruba mensubiyet” kriteri altında ya da BMMYK kılavuz ilkelerinde belirtildiği üzere başvurunun birden fazla kriteri bünyesinde barındırıp barındırmadığının tespitine, LGBTİ mültecilerin başvurularının hangi kriterler çerçevesinde değerlendirileceğine ilişkin bir açıklık bulunmamaktadır. Aynı şekilde YUKK’un Uygulama Yönetmeliği de başvurunun değerlendirmesine ilişkin

bir açıklık getirmemiştir. Bununla birlikte statü belirleme mülakatlarını yapan göç uzmanlarının toplumsal cinsiyet, cinsel yönelim, cinsiyet kimliği ve interseks durum konusundaki bilgisi, bireysel önyargıları ile hareket edip etmeyeceği ve değerlendirmenin nasıl yapılacağı halen tartışma konusudur. Ancak mevzuatta CYCKİD temelli sığınma başvurularının nasıl değerlendirileceğine ilişkin bir açıklık olmaması, bu başvuruların değerlendirmesinin olumsuz sonuçlanacağı anlamına gelmemektedir. Bu nedenle uluslararası hukuktaki değerlendirmelerin, Türkiye iltica sisteminde de hayata geçmesi konusunda avukatlara çok fazla iş düşmektedir.

Her ne kadar YUKK madde 67’de tanımlanan özel ihtiyaç sahipleri arasında LGBTİ+’lar açıkça yer almasa da, LGBTİ+’lar toplumsal cinsiyet normlarının dışında kaldıkları için, maddede sayılan “cinsel saldırı ya da diğer ciddi psikolojik, bedensel ya da cinsel şiddete maruz kalmış kişi” tanımlamasının içerisinde yer alması olasıdır.

Menşei ülke bilgisi için ne yazık ki yeterli Türkçe kaynak bulunmamaktadır. BMMYK menşei ülke bilgi kaynağının yanı sıra; İnsan Hakları İzleme Örgütü, Uluslararası Af Örgütü, Out-Rights International, Heartland Alliance International, ILGA World ve ILGA Europe’un LGBTİ+’ların durumuna ilişkin ülke bazlı raporları mevcuttur. Özellikle İran’daki duruma ilişkin Iranian

Queer Organisation, Iranian Railroad for Queer Refugees ve 6Rang İranlı sivil toplum örgütlerinin raporları bulunmaktadır.

Temel kavramlara ve CYCKİD temelli ayrımcılık ve nefretle mücadele konusunda uluslararası standartlar konusunda Kaos GL Derneği’nin hazırladığı ve çevirdiği yayınlar bulunmaktadır. Bu yayınlara <http://www.kaosgldernegi.org/yayinlar.php> ulaşabilirsiniz.

Uluslararası Hukukçular Komisyonu tarafından 2016 yılında yayınlanan “Refugee Status Claims Based on Sexual Orientation and Gender Identity Practitioners’ Guide No.11” <https://www.icj.org/wp-content/uploads/2016/10/Universal-PG-11-Asylum-Claims-SOGI-Publications-Practitioners-Guide-Series-2016-ENG.pdf> AB, ABD, Kanada ve Avustralya’da CYCKİD temelli sığınma başvurularının nasıl değerlendirildiğini örnek kararlar ile açıklayan önemli bir hukuki kaynaktır.

Mülteci Hukukunda Dava Türleri ve Süreler:

Uluslararası Koruma Talebinin Reddi Kararına İtiraz:

Uluslararası Koruma talebinin reddi üzerine izlenecek hukuki prosedür YUKK m. 80’de düzenlenmiştir. Buna göre hızlandırılmış değerlendirme ve kabul edilemez başvuru neticesinde verilmiş kararlar hariç, uluslararası koruma başvurusu reddedilen kişi ret kararının tebliğinden itibaren 10 gün kişi öncelikle uluslararası koruma değerlendirme komisyonuna itiraz edebileceği gibi, kararın tebliğinden itibaren 30 gün içinde ret kararının iptali için doğrudan idare mahkemesine başvurabilir. Uluslararası koruma değerlendirme komisyonuna yapılan itirazın reddi halinde, bu kararın tebliğinden itibaren gene 30 gün içinde idare mahkemesine iptal için başvurabilir. Uluslararası koruma kararının reddi halinde izlenecek tüm hukuki yollar kişinin avukatı tarafından yürütülebilir.

Hızlandırılmış değerlendirme ve kabul edilemez başvuru sonucu verilen ret kararlarında ise uluslararası koruma değerlendirme komisyonuna itiraz söz konusu olmayıp, ret işlemine karşı tebliğden itibaren 15 gün içinde idare mahkemesine başvurmak gerekmektedir.

Uluslararası koruma değerlendirmesi sonucu verilen kararlara karşı gerek idari gerekse yargısal itirazlarda YUKK. M. 78 hükümlerine uyulup uyulmadığına dikkat edilmelidir. Bu bağlamda olumsuz kararların gerekçeli olup olmadığı, başvuru hakkında karar verilirken menşe veya önceki ikamet ülkesinin mevcut genel şartları ve başvuru sahibinin kişisel şartlarının göz önünde bulundurulup bulundurulmadığı, kararın ilgiliye, AVUKATINA veya yasal temsilcisine tebliğ edilip edilmediği tebligatın usulüne uygun olup olmadığına dikkat edilmelidir.

Meslektaşlarımızın, kararın hukuka aykırılığı iddialarında bu hususların yanı sıra başvuru sahibinin, ülkemize sığınma sebepleri ve uluslararası ve yerel mevzuatta yer alan ilkeler doğrultusunda menşe ülke veya transit ülkede maruz kaldığı tehlikeleri, uluslararası koruma talebinin reddi sebebiyle geri gönderilmesinin taşıyacağı riskleri de irdelemesi gerekmektedir. Özellikle menşe ülke bilgisi uluslararası kaynaklardan titiz bir şekilde araştırılmalı, başvuru sahibinin ait olduğu mezhep, din, toplumsal grup, siyasi görüş gibi unsurların menşe ülkedeki durumu ve devletin bu unsurlara tutumu (Ör: menşe ülkedeki rejim karşıtı gruplara karşı uygulamalar, eşcinsellere karşı devletin tutumu araştırılmalıdır).

İdari Gözetime İtiraz:

İdari gözetim türleri YUKK'da sınırdışı edilmek üzere idari gözetim ve uluslararası koruma başvuru sahibinin idari gözetimi olarak sayılmıştır. İdari gözetim kişiyi hürriyetinden yoksun bırakan bir idari işlem olduğundan; ancak kanunda belirtilen şartlar dahilinde gene kanunda yer alan tabirle zaruri olduğu hallerde istisnai olarak uygulanmalıdır.

Sınırdışı edilmek üzere İdari gözetimin şartları YUKK m. 57'de düzenlenmiştir. Buna göre: ancak **kaçma ve kaybolma riski bulunan, Türkiye'ye giriş veya çıkış kurallarını ihlal eden, sahte ya da asılsız belge kullanan, kabul edilebilir bir mazereti olmaksızın Türkiye'den çıkmaları için tanınan sürede çıkmayan, kamu düzeni, kamu güvenliği veya kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar hakkında valilik tarafından idari gözetim kararı alınır.** İdari gözetime itirazlarda bu şartların oluşup oluşmadığı irdelenmelidir.

Geri gönderme merkezlerindeki idari gözetim altı ayı geçemez. Bu süre, sınır dışı etme işlemlerinin yabancıнын iş birliği yapmaması veya ülkesiyle ilgili doğru bilgi ya da belgeleri vermemesi nedeniyle tamamlanamaması hâlinde, en fazla altı ay daha uzatılabilir.

İdari gözetimin devamında zaruret olup olmadığı, valilik tarafından her ay düzenli olarak değerlendirilir. Gerek görüldüğünde, otuz günlük süre beklenmez. İdari gözetimin devamında zaruret görülmeyen yabancılar için idari gözetim derhâl sonlandırılır. Bu yabancılar, 57/A maddesi uyarınca idari gözetime alternatif yükümlülükler getirilir.

Uluslararası Koruma başvuru sahiplerinin idari gözetimi ise YUKK m. 68'de düzenlenmiştir. Kanunda uluslararası koruma başvuru sahiplerinin idari gözetim altına alınmasının istisnai bir işlem olduğu açıkça belirtilmiştir. Uluslararası koruma başvuru sahibi sadece **kimlik veya vatandaşlık bilgilerinin doğruluğuyla ilgili ciddi şüphe varsa, bu bilgilerin tespiti amacıyla, Sınır kapılarında usulüne aykırı surette ülkeye girmekten alıkonulması amacıyla, idari gözetim altına alınmaması durumunda başvurusuna temel oluşturan unsurların belirlenemeyecek olması hâlinde, kamu düzeni veya kamu güvenliği açısından ciddi tehlike oluşturmaları hâlinde idari gözetim altına alınabilir.**

Uluslararası koruma başvuru sahibinin idari gözetimi 30 günü geçemez. Koşullar ortadan kalktığında derhal sonlandırılmalıdır.

İdari gözetime itirazlarda sürelerle uyulup uyulmadığı da dikkatle incelenmelidir. Sürelerin geçirilmiş olması, her ay düzenli olarak yapılması gereken değerlendirmelerin yapılmaması, idari gözetimin şartlarının ortadan kalktığı, zaruri olmadığı da itiraz dilekçelerinde dile getirilebilecek hususlardır.

YUKK m. idari gözetime itiraz için belirli bir süre ön görmemiştir. Kişiyi hürriyetinden yoksun bırakan bir uygulama olduğu için her aşamada itiraz mümkündür. Bunun dışında itiraz için yeni bir sebep oluştuğuna kanaat getirildiğinde de her zaman itiraz edilmesi mümkündür.

İdari gözetim kararı, idari gözetim süresinin uzatılması ve her ay düzenli olarak yapılan değerlendirmelerin sonuçları, gerekçesiyle birlikte yabancıya veya yasal temsilcisine ya da avukatına tebliğ edilir. Aynı zamanda, idari gözetim altına alınan kişi bir avukat tarafından temsil edilmiyorsa, kendisi veya yasal temsilcisi kararın sonucu, itiraz usulleri ve süreleri hakkında bilgilendirilir. Bu usullere uyulmaması da itiraz konusu yapılmalıdır.

İdari gözetime itiraz sulh ceza hakimliğine yapılmaktadır. Birden fazla sulh ceza hakimliğinin olduğu yerlerde idari gözetime itirazlarda 2 numaralı sulh ceza hakimliği görevlidir.

İdari Gözetime Alternatif Yükümlülüklerle İtiraz:

İdari gözetime alternatif yükümlülüklerle tabi tutulduğu, yabancıya veya yasal temsilcisine ya da avukatına gerekçeleri ile birlikte tebliğ edilir. Haklarında idari gözetime alternatif yükümlülükler getirilen yabancı, bir avukat tarafından temsil edilmiyorsa kendisi veya yasal temsilcisi, kararın sonucu, itiraz usulleri ve süreleri hakkında bilgilendirilir.

Elektronik izleme yükümlülüğüne tabi tutulan yabancı veya yasal temsilcisi ya da avukatı bu karara karşı sulh ceza hâkimine başvurabilir. Başvuru yabancının tabi tutulduğu idari yükümlülüğü durdurmaz. Sulh ceza hâkimi incelemeyi beş gün içinde sonuçlandırır. Sulh ceza hâkiminin kararı kesindir.

Sınırdışı Kararına İtiraz:

Sınırdışı itiraz başvuruları uygulamada sıklıkla karşılaşılan bir dava türüdür. YUKK m. 52-60 arasında düzenlenen sınırdışı işlemlerine karşı idari mahkemesine açılacak davada dava açma süresi tebliğden itibaren 7 gündür. Öncelikle tebliğatin usulüne uygun yapıp yapılmadığına dikkat edilmelidir.

Sınırdışı kararı gerekçeleriyle birlikte hakkında sınır dışı etme kararı alınan yabancıya veya yasal temsilcisine ya da avukatına tebliğ edilir. Hakkında sınır dışı etme kararı alınan yabancı, bir avukat tarafından temsil edilmiyorsa kendisi veya yasal temsilcisi, kararın sonucu, itiraz usulleri ve süreleri hakkında bilgilendirilir. Bu hususlarda bir eksiklik bulunması halinde itirazda mutlaka dile getirilmelidir. Dava Sınırdışı kararını veren il valiliğinin yetki alanındaki idare mahkemesine açılır. Birden fazla idare mahkemesinin olduğu yerlerde görevli mahkeme 1 nolu idare mahkemesidir.

Sınırdışı işlemi, kişinin menşe ülkesine veya üçüncü bir ülkeye transit gideceği ülkeye yapılabilir. Hukuka aykırı olarak verilen sınırdışı kararları kişinin iade edileceği ülkede hayatının tehlikeye girmesine, zulme ve baskıya uğramasına, işkence görmesine sebep olabileceğinden, idare sınırdışı kararını bu hususların üzerinde dikkatle durulmalıdır. Sınırdışı kararında bu hususların üzerinde durulmamış olması itirazlarda dile gitirilmesi gereken bir husustur.

Sınırdışı kararlarına karşı yapılacak itirazlarda öncelikle kişinin YUKK m. 54 te sayılan sınırdışı edilecek kişilerden olup olmadığı araştırılmalıdır. Buna göre kişi;

- 5237 sayılı Türk Ceza Kanunun 59 uncu maddesi kapsamında hakkında kesinleşmiş bir cezası olup cezası infaz edilen veya koşullu salıvermeden yararlanan
- Terör örgütü yöneticisi, üyesi, destekleyicisi veya çıkar amaçlı suç örgütü yöneticisi, üyesi veya destekleyicisi olan
- Türkiye'ye giriş, vize ve ikamet izinleri için yapılan işlemlerde gerçek dışı bilgi ve sahte belge kullanan
- Türkiye'de bulunduğu süre zarfında geçimini meşru olmayan yollardan sağlayan
- Kamu düzeni veya kamu güvenliği ya da kamu sağlığı açısından tehdit oluşturan
- Vize veya vize muafiyeti süresini on günden fazla aşanlar veya vizesi iptal edilen
- İkamet izinleri iptal edilen
- İkamet izni bulunup da süresinin sona ermesinden itibaren kabul edilebilir gerekçesi olmadan ikamet izni süresini on günden fazla ihlal eden

- Çalışma izni olmadan çalıştığı tespit edilen
- Türkiye'ye yasal giriş veya Türkiye'den yasal çıkış hükümlerini ihlal eden
- Hakkında Türkiye'ye giriş yasağı bulunmasına rağmen Türkiye'ye geldiği tespit edilen
- Uluslararası koruma başvurusu reddedilen, uluslararası korumadan hariçte tutulan, başvurusu kabul edilemez olarak değerlendirilen, başvurusunu geri çeken, başvurusu geri çekilmiş sayılan, uluslararası koruma statüleri sona eren veya iptal edilenlerden haklarında verilen son karardan sonra bu Kanunun diğer hükümlerine göre Türkiye'de kalma hakkı bulunmayan
- İkamet izni uzatma başvuruları reddedilenlerden, on gün içinde Türkiye'den çıkış yapmayan
- Uluslararası kurum ve kuruluşlar tarafından tanımlanan terör örgütleriyle ilişkili olduğu değerlendirilen

kişilerden değilse sınır dışı kararına itirazda bu husus belirtilmelidir.

Geri Gönderme Yasağı (Non refoulement):

Kişi, sınır dışı edilecek kişiler arasında sayılmış ise de, YUKK m.4 ve 55'te sayılan geri gönderme yasağı ve sınır dışı edilemeyecek kişilerden ise sınır dışı kararına bu yönden de itiraz edilmelidir. Buna göre,

- Sınır dışı edileceği ülkede ölüm cezasına, işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye maruz kalacağı konusunda ciddi emare bulunanlar,
- Ciddi sağlık sorunları, yaş ve hamilelik durumu nedeniyle seyahat etmesi riskli görülenler
- Hayati tehlike arz eden hastalıkları için tedavisi devam etmekte iken sınır dışı edileceği ülkede tedavi imkânı bulunmayanlar,
- Mağdur destek sürecinden yararlanmakta olan insan ticareti mağdurları,
- Tedavileri tamamlanıncaya kadar, psikolojik, fiziksel veya cinsel şiddet mağdurları

hakkında sınırđışı etme kararı verilemez. **Hakkında sınırđışı etme kararı alınan kişi geri gönderme yasağı kapsamında yapılacak itirazda bu husus özellikle belirtilmelidir.**

Yabancınn sınırđışı edilmesi halinde karşı karşıya kalacağı risklerin tespiti ve ispatı açısından menşee ülke bilgisi hayati önem taşımaktadır. Menşee ülke bilgisi ulusal ve uluslararası kaynaklardan titizlikle araştırılarak mahkemeye sunulmalıdır. Bu bağlamda www.refworld.org, Uluslararası Af Örgütü, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği raporları gibi kaynaklardan yararlanılabilir.

Otomatik Askıya Alma:

Hakkında sınırđışı etme kararı alınmış kişi, dava açma süresi içinde ve itirazı mahkemece sonuçlanıncaya kadar sınırđışı edilemez. Bu sebeple idare mahkemesine itiraz edildiğı hususu, sınırđışı etme kararını alan idareye YUKK m. 53 hükmü gereğı mutlaka bildirilmelidir.

Anayasa Mahkemesi'ne Tedbir Talepli Bireysel Başvuru:

YUKK m. 54 (b), (d). (k) bentlerine göre alınan sınırđışı kararlarında otomatik askıya alma söz konusu olmayacağından, mahkemenin yürütmeyi durdurma talebini reddetmesi ya da mahkeme yürütmeyi durdurma kararını verene kadar kişinin sınırđışı edilmesi riskini bertaraf etmek adına idare mahkemesiyle eş zamanlı olarak Anayasa Mahkemesi'ne tedbir talepli bireysel başvuru yapılabilir.

Yapılacak bireysel başvuruda, kişinin sınırđışı edilmesi halinde Türkiye'nin de taraf olduğu Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde sayılan yaşam hakkı, işkence ve kötü muamele yasağı, adli yargılanma hakkının veya olayın özelliğine göre sözleşmede sayılan başka bir hakkının ihlal edildiğı belirtilerek sınırđışı kararı hakkında tedbir talep edilebilmektedir.

Anayasa Mahkemesi'ne yapılacak bu başvurunun yapılması, mahkemeye yapılan bireysel başvuru usulüne tabi olarak bireysel başvuru formunun doldurulmasıyla yapılmaktadır.

Anayasa Mahkemesi'ne yapılan bireysel başvuruda da menşee ülke bilgisi önem taşımaktadır. Bu sebeple yabancınn sınırđışı edilmesi halinde karşı karşıya kalacağı riskler ve hak ihlalleri, menşee ülke raporları, kişinin elinde bulunan mahkeme kararı ya da yabancıyla aynı durumdaki kişilere sınırđışı edilecek devletin uygulamalarıyla desteklenmelidir.

ANAYASA MAHKEMESİ
KARARLARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

GENEL KURUL

KARAR

A.A. VE A.A. BAŞVURUSU

Başvuru Numarası : 2015/■

Karar Tarihi : 1/3/■

Başkan : Z■ A■

Başkanvekili : B■ Ü■

Başkanvekili : E■ Y■

Üyeler : S■ Ö■

O■ A■ P■

R■ K■

N■ N■

C■ M■ A■

M■ T■

M■ E■ K■

H■ T■ G■

K■ Ö■

R■ G■

R■ A■

Y■ Ş■ H■

Raportör : M■ S■ M■

Başvurucular : 1. A. A.

2. A. A.

Vekilleri : Av. U■ Y■

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, öldürülme veya kötü muameleye maruz kalma riski bulunan ülkeye sınır dışı etme kararı verilmesi nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvurular (B. No: 2013/3941, 2013/3942) 4/3/2015 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvurular konu yönünden bağlantılı olmaları nedeniyle birleştirilmiştir.

4. Başvurucular, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 73. maddesi uyarınca sınır dışı etme işleminin yürütmesinin tedbiren durdurulmasına karar verilmesini talep etmişlerdir.

5. Birinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca tedbir taleplerinin Bölüm tarafından karara bağlanması gerekli görüldüğünden İçtüzük'ün 73. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

6. Bölüm tarafından 27/3/2015 tarihinde, İçtüzük'ün 73. maddesi uyarınca sınır dışı işleminin tedbiren durdurulmasına karar verilmiştir.

7. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

8. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir.

9. Başvurucular, Bakanlığın görüşüne karşı süresinde beyanda bulunmuşlardır.

10. Birinci Bölüm tarafından 16/2/2017 tarihinde yapılan toplantıda başvurunun niteliği itibarıyla Genel Kurul tarafından karara bağlanması gerekli görüldüğünden İçtüzük'ün 28. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca görüşülmek üzere Genel Kurula sevkine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

11. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Kurumlardan temin edilen bilgilere göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

12. Başvurucular evli olup sırasıyla 1984 ve 1971 doğumlu Irak vatandaşlarıdır.

13. Başvurucular 2005, 2009, 2010 ve 2011 doğumlu dört çocuğuyla 2/3/2014 tarihinde yasal yollardan Türkiye'ye giriş yapmışlardır. Başvurucular, Irak'ın hangi bölgesinden geldikleri konusunda açıklamada bulunmamışlardır.

14. Başvurucular, Türkiye'de kalış vizelerinin süresi dolmadan önce 27/3/2014 tarihinde ikamet tezkeresi başvurusunda bulunmuşlar ve 7/7/2014 tarihi için mülakat randevusu almışlardır.

15. Başvurucular, mülakat için İstanbul Emniyet Müdürlüğüne gittiklerinde çocuklarıyla birlikte idari gözetim altına alınmış ve Kumkapı Geri Gönderme Merkezine (Kumkapı GGM) gönderilmişlerdir.

16. İstanbul Valiliği Göç İdaresi Müdürlüğü'nün 7/7/2014 tarihli kararıyla başvurucuların Türkiye'ye giriş yasağı bulunmasına rağmen ülkeye girdikleri gerekçesiyle haklarında sınır dışı kararı verilmiştir.

17. Başvurucular, öncelikle idari gözetim altına alınmalarına dair kararın kaldırılması talebinde bulunmuşlardır. Bu talep, İstanbul 2. Sulh Ceza Hâkimliğinin 25/7/2014 tarihli kararıyla reddedilmiştir.

18. Başvurucular tarafından bu karara karşı yapılan itiraz, İstanbul 3. Sulh Ceza Hâkimliğinin 7/8/2014 tarihli kararıyla kabul edilmiştir. Hâkimlik, yaşları dört ile dokuz arasında değişen dört çocuğuyla birlikte başvurucuların idari gözetim altında tutulduğu, sığınma taleplerinin bulunduğu ve idari gözetim altına alınmalarını gerektiren somut nedenlerin ortaya konulmadığı gerekçeleriyle idari gözetimin sonlandırılmasına karar vermiştir. Başvurucular aynı gün serbest bırakılmıştır.

19. Daha sonra başvurucular, sınır dışı kararının iptali için 19/8/2014 tarihinde İdare Mahkemesinde ayrı ayrı dava açmışlardır. Başvurucular tamamen aynı içeriğe sahip olan dava dilekçelerinde geçerli pasaport ve vize sahibi olduklarını, süresi içinde ikamet izni için başvuruda bulunduklarını, herhangi bir suçla karışmadıklarını, bulaşıcı ya da ağır hastalık taşımadıklarını, adli sicil kayıtlarının olmadığını belirterek anılan kararın iptalini talep etmişlerdir.

20. Başvurucular dava dilekçelerinde ayrıca Irak yönetimine muhalif olduklarını, ülkede çatışmaların ve DAESH terör örgütünün faaliyetlerinin devam ettiğini, sınır dışı edildikleri takdirde öldürüleceklerini ya da kötü muameleye maruz kalacaklarını vurgulamışlardır. Dahası Irak'taki evlerinin terör örgütü tarafından bombalanarak yıkıldığını ifade ederek bazı fotoğraflar sunmuşlardır.

21. İstanbul Valiliği tarafından 30/10/2014 tarihinde İdare Mahkemesine verilen savunmada başvuruçuların 2/3/2014 tarihinde Türkiye'ye giriş yaptıkları belirtilmiştir. Valilik tarafından başvuruçular hakkında adli işlem yapıldığı gerekçesiyle 25/4/2014 tarihinden itibaren, kamu güvenliği bakımından tehdit oluşturdıkları gerekçesiyle 4/6/2014 tarihinden itibaren yurda giriş yasağı kararı alındığı, bu yasaklara bağlı olarak alınan sınır dışı kararlarının hukuka uygun olduğu ifade edilmiştir. Anılan adli işlemin ne olduğuna dair herhangi bir açıklamaya yer verilmemiştir.

22. İstanbul 1. İdare Mahkemesi Valiliğin savunma dilekçesinin süresinde sunulmadığına hükmetmiştir.

23. Yargılama aşamasında dosyaya sunulan Millî İstihbarat Teşkilatı (MİT) Müsteşarlığının 24/4/2014 tarihli yazısında “*Terörizmle bağlantılı yabancı ülke vatandaşlarına yönelik çalışmalar çerçevesinde Türkiye üzerinden Suriye'deki çatışma bölgelerine illegal giriş yaptıkları/yapacakları bildirilen şahısların ülkemizde terörist faaliyetlere iştirak etmelerinin önlenmesi, çatışma bölgelerine seyahat etmelerinin önlenmesi bağlamında uygun görülen tedbirlerin alınmasında fayda mütalaa edildiği*” belirtilmiştir. Anılan yazıda başvuruçuların bu kapsamdaki kişilerden olabileceği bilgisine yer verilmiştir.

24. Valiliğin savunması ve MİT Müsteşarlığının görüşü başvuruçulara tebliğ edilmemiştir.

25. İstanbul 1. İdare Mahkemesinin 21/1/2015 tarihli ve K.2015/48, K.2015/49 sayılı kararlarında başvuruçuların MİT Müsteşarlığının yukarıda yer verilen yazısı çerçevesinde kamu güvenliği bakımından tehlike oluşturdıkları gerekçesiyle sınır dışı edilmelerinde hukuka aykırılık görülmemiş ve davaların kesin olarak reddine karar verilmiştir.

26. Anılan kararlarda başvuruçuların sınır dışı edilmeleri hâlinde ülkelerinde öldürüleceklerine ya da kötü muameleye maruz kalacaklarına dair iddiaları bakımından herhangi bir değerlendirme yapılmamıştır.

27. Bu kararlar başvuruçulara 2/2/2015 tarihinde tebliğ edilmiş olup 4/3/2015 tarihinde bireysel başvuruda bulunulmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

28. 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun “*Kapsam*” kenar başlıklı 2. maddesi şöyledir:

“(1) Bu Kanun, yabancılarla ilgili iş ve işlemleri; sınırlarda, sınır kapılarında ya da Türkiye içinde yabancıların münferit koruma talepleri üzerine sağlanacak uluslararası korumayı, ayrılmaya zorlandıkları ülkeye geri dönemeyen ve kitlesel olarak Türkiye’ye gelen yabancılara acil olarak sağlanacak geçici korumayı, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’nün kuruluş, görev, yetki ve sorumluluklarını kapsar.

(2) Bu Kanunun uygulanmasında, Türkiye’nin taraf olduğu milletlerarası anlaşmalar ile özel kanunlardaki hükümler saklıdır.”

29. 6458 sayılı Kanun’un “Geri gönderme yasağı” kenar başlıklı 4. maddesi şöyledir:

“Bu Kanun kapsamındaki hiç kimse, işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye tabi tutulacağı veya ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi fikirleri dolayısıyla hayatının veya hürriyetinin tehdit altında bulunacağı bir yere gönderilemez.”

30. 6458 sayılı Kanun’un 29/10/2016 tarihli ve 676 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’nin (676 sayılı KHK) 35. maddesiyle değişik “Sınır dışı etme kararı” kenar başlıklı 53. maddesi şöyledir:

“(1) Sınır dışı etme kararı, Genel Müdürlüğün talimatı üzerine veya resen valiliklerce alınır.

(2) Karar, gerekçeleriyle birlikte hakkında sınır dışı etme kararı alınan yabancıya veya yasal temsilcisine ya da avukatına tebliğ edilir. Hakkında sınır dışı etme kararı alınan yabancı, bir avukat tarafından temsil edilmiyorsa kendisi veya yasal temsilcisi, kararın sonucu, itiraz usulleri ve süreleri hakkında bilgilendirilir.

(3) Yabancı veya yasal temsilcisi ya da avukatı, sınır dışı etme kararına karşı, kararın tebliğinden itibaren on beş gün içinde idare mahkemesine başvurabilir. Mahkemeye başvuran kişi, sınır dışı etme kararını veren makama da başvurusunu bildirir. Mahkemeye yapılan başvurular on beş gün içinde sonuçlandırılır. Mahkemenin bu konuda vermiş olduğu karar kesindir. Yabancı’nın rızası saklı kalmak kaydıyla, dava açma süresi içinde veya yargı yoluna başvurulması hâlinde ‘54 üncü maddenin birinci fıkrasının (b), (d) ve (k) bentleri ile ikinci fıkrası kapsamındakiler hariç’ (676 sayılı KHK’nın 35/1. maddesiyle eklenen cümle) yargılama sonuçlanıncaya kadar yabancı sınır dışı edilmez.”

31. 6458 sayılı Kanun'un 676 sayılı KHK'nın 36. maddesiyle değişik "Sınır dışı etme kararı alınacaklar" kenar başlıklı 54. maddesi şöyledir:

"(1) Aşağıda sayılan yabancılar hakkında sınır dışı etme kararı alınır:

a) 5237 sayılı Kanunun 59 uncu maddesi kapsamında sınır dışı edilmesi gerektiği değerlendirilenler

b) Terör örgütü yöneticisi, üyesi, destekleyicisi veya çıkar amaçlı suç örgütü yöneticisi, üyesi veya destekleyicisi olanlar

c) Türkiye'ye giriş, vize ve ikamet izinleri için yapılan işlemlerde gerçek dışı bilgi ve sahte belge kullananlar

ç) Türkiye'de bulunduğu süre zarfında geçimini meşru olmayan yollardan sağlayanlar

d) Kamu düzeni veya kamu güvenliği ya da kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar

e) Vize veya vize muafiyeti süresini on günden fazla aşanlar veya vizesi iptal edilenler

f) İkamet izinleri iptal edilenler

g) İkamet izni bulunup da süresinin sona ermesinden itibaren kabul edilebilir gerekçesi olmadan ikamet izni süresini on günden fazla ihlal edenler

ğ) Çalışma izni olmadan çalıştığı tespit edilenler

h) Türkiye'ye yasal giriş veya Türkiye'den yasal çıkış hükümlerini ihlal edenler

ı) Hakkında Türkiye'ye giriş yasağı bulunmasına rağmen Türkiye'ye geldiği tespit edilenler

i) Uluslararası koruma başvurusu reddedilen, uluslararası korumadan hariçte tutulan, başvurusu kabul edilemez olarak değerlendirilen, başvurusunu geri çeken, başvurusu geri çekilmiş sayılan, uluslararası koruma statüleri sona eren veya iptal edilenlerden haklarında verilen son karardan sonra bu Kanunun diğer hükümlerine göre Türkiye'de kalma hakkı bulunmayanlar

j) İkamet izni uzatma başvuruları reddedilenlerden, on gün içinde Türkiye'den çıkış yapmayanlar

k) Uluslararası kurum ve kuruluşlar tarafından tanımlanan terör örgütleriyle ilişkili olduğu değerlendirilenler

(2) Bu maddenin birinci fıkrasının (b), (d) ve (k) bentleri kapsamında oldukları değerlendirilen uluslararası koruma başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişiler hakkında uluslararası koruma işlemlerinin her aşamasında sınır dışı etme kararı alınabilir.”

32. 6458 sayılı Kanun’un “Sınır dışı etme kararı alınmayacaklar” kenar başlıklı 55. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“(1) 54 üncü madde kapsamında olsalar dahi, aşağıdaki yabancılar hakkında sınır dışı etme kararı alınmaz:

a) Sınır dışı edileceği ülkede ölüm cezasına, işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye maruz kalacağı konusunda ciddi emare bulunanlar”

33. 6458 sayılı Kanun’un “Sınır dışı etmek üzere idari gözetim ve süresi” kenar başlıklı 57. maddesi şöyledir:

“(1) 54 üncü madde kapsamındaki yabancılar, kolluk tarafından yakalanmaları hâlinde, haklarında karar verilmek üzere derhâl valiliğe bildirilir. Bu kişilerden, sınır dışı etme kararı alınması gerektiği değerlendirilenler hakkında, sınır dışı etme kararı valilik tarafından alınır. Değerlendirme ve karar süresi kırk sekiz saati geçemez.

(2) Hakkında sınır dışı etme kararı alınanlardan; kaçma ve kaybolma riski bulunan, Türkiye’ye giriş veya çıkış kurallarını ihlal eden, sahte ya da asılsız belge kullanan, kabul edilebilir bir mazereti olmaksızın Türkiye’den çıkmaları için tanınan sürede çıkmayan, kamu düzeni, kamu güvenliği veya kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar hakkında valilik tarafından idari gözetim kararı alınır. Hakkında idari gözetim kararı alınan yabancılar, yakalamayı yapan kolluk birimince geri gönderme merkezlerine kırk sekiz saat içinde götürülür.

(3) Geri gönderme merkezlerindeki idari gözetim süresi altı ayı geçemez. Ancak bu süre, sınır dışı etme işlemlerinin yabancının iş birliği yapmaması veya ülkesiyle ilgili doğru bilgi ya da belgeleri vermemesi nedeniyle tamamlanamaması hâlinde, en fazla altı ay daha uzatılabilir.

(4) İdari gözetimin devamında zaruret olup olmadığı, valilik tarafından her ay düzenli olarak değerlendirilir. Gerek görüldüğünde, otuz günlük süre beklenilmez. İdari gözetimin devamında zaruret görülmeyen

yabancılar için idari gözetim derhâl sonlandırılır. Bu yabancılar, belli bir adreste ikamet etme, belirlenecek şekil ve sürelerde bildirimde bulunma gibi idari yükümlülükler getirilebilir.

(5) İdari gözetim kararı, idari gözetim süresinin uzatılması ve her ay düzenli olarak yapılan değerlendirmelerin sonuçları, gerekçesiyle birlikte yabancıya veya yasal temsilcisine ya da avukatına tebliğ edilir. Aynı zamanda, idari gözetim altına alınan kişi bir avukat tarafından temsil edilmiyorsa, kendisi veya yasal temsilcisi kararın sonucu, itiraz usulleri ve süreleri hakkında bilgilendirilir.

(6) İdari gözetim altına alınan kişi veya yasal temsilcisi ya da avukatı, idari gözetim kararına karşı sulh ceza hâkimine başvurabilir. Başvuru idari gözetimi durdurmaz. Dilekçenin idareye verilmesi hâlinde, dilekçe yetkili sulh ceza hâkimine derhâl ulaştırılır. Sulh ceza hâkimi incelemeyi beş gün içinde sonuçlandırır. Sulh ceza hâkiminin kararı kesindir. İdari gözetim altına alınan kişi veya yasal temsilcisi ya da avukatı, idari gözetim şartlarının ortadan kalktığı veya değiştiği iddiasıyla yeniden sulh ceza hâkimine başvurabilir.

(7) İdari gözetim işlemine karşı yargı yoluna başvuranlardan, avukatlık ücretlerini karşılama imkânı bulunmayanlara, talepleri hâlinde 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanunu hükümlerine göre avukatlık hizmeti sağlanır.”

34. 22/10/2014 tarihli ve 29153 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Geçici Koruma Yönetmeliği’nin 6. maddesi şöyledir:

“(1) Bu Yönetmelik kapsamında hiç kimse, işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye tabi tutulacağı veya ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi fikirleri dolayısıyla hayatının veya hürriyetinin tehdit altında bulunacağı bir yere gönderilemez.

(2) Genel Müdürlük, ilgili mevzuata göre ülkemizden gönderilmesi gerektiği halde, birinci fıkra kapsamında ülkemizden gönderilemeyecekler hakkında idari tedbirler alabilir.”

B. Uluslararası Hukuk

1. Uluslararası Mevzuat

35. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin (Sözleşme) “Yaşam hakkı” kenar başlıklı 2. maddesi şöyledir:

“1. Herkesin yaşam hakkı yasayla korunur. Yasanın ölüm cezası ile cezalandırdığı bir suçtan dolayı hakkında mahkemece hükmedilen bu cezanın infaz edilmesi dışında, hiç kimsenin yaşamına kasten son verilemez.

2. Ölüm, aşağıdaki durumlardan birinde mutlak zorunlu olanı aşmayacak bir güç kullanımı sonucunda meydana gelmişse, bu maddenin ihlaline neden olmuş sayılmaz:

a) Bir kimsenin yasa dışı şiddete karşı korunmasının sağlanması;

b) Bir kimsenin usulüne uygun olarak yakalanmasını gerçekleştirme veya usulüne uygun olarak tutulu bulunan bir kişinin kaçmasını önleme;

c) Bir ayaklanma veya isyanın yasaya uygun olarak bastırılması”

36. Sözleşme'nin “İşkence yasağı” kenar başlıklı 3. maddesi şöyledir:

“Hiç kimse işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya işlemlere tabi tutulamaz.”

37. Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair 28/7/1951 tarihli Sözleşme'nin (Cenevre Sözleşmesi) 33. maddesi şöyledir (29/8/1961 tarihli ve 359 sayılı Kanun'la onaylanmış, 5/9/1961 tarihli ve 10898 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir):

“1. Hiçbir Taraf Devlet, bir mülteciyi, ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir sosyal gruba mensubiyeti veya siyasi fikirleri dolayısıyla hayatı ya da özgürlüğü tehdit altında olacak ülkelerin sınırlarına, her ne şekilde olursa olsun geri göndermeyecek veya iade (“refouler”) etmeyecektir.

2. Bununla beraber, bulunduğu ülkenin güvenliği için tehlikeli sayılması yolunda ciddi sebepler bulunan veya özellikle ciddi bir adi suçtan dolayı kesinleşmiş bir hükümle mahkum olduğu için söz konusu ülkenin halkı açısından bir tehlike oluşturmaya devam eden bir mülteci, işbu hükümden yararlanmayı talep edemez.”

2. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Uygulaması

38. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin (AİHM) sınır dışı kararının uygulanması hâlinde yaşam hakkı ile işkence ve kötü muamele yasağının ihlal edileceğine ilişkin şikâyetlerle ilgili ilkesel yaklaşımı özetle şöyledir (Soering/Birleşik Krallık, B. No: 14038/88, 7/7/1989; Saadi/İtalya [BD], B. No: 37201/06, 28/2/2008; M.S.S./Belçika ve Yunanistan [BD], B. No: 30696/09, 21/1/2011; J.K. ve diğerleri/İsveç [BD], B. No: 59166/12, 23/8/2016; Ghorbanov ve diğerleri/Türkiye, B. No: 28127/09, 3/12/2013;

Mamatkulov ve Aksarov/Türkiye [BD], B. No: 46827/99, 4/2/2005; *Baba-janov/Türkiye*, B.No: 49867/08, 10/5/2016):

“AİHM’e göre yabancıların ülkeye girişleri, ülkede ikamet edişleri ve ülkeden çıkarılmalarına ilişkin konular doğrudan o ülkenin ulusal ege-menlik yetkisine ilişkin olup Sözleşme’nin 6. maddesinin koruma alanı dışında kalmaktadır. Bir başka deyişle bu tür konularda alınan kararların medeni hak ve yükümlülüklerle ilgisi bulunmamaktadır.

Bununla birlikte bir yabancıнын sınır dışı edilmesi hâlinde işkence ve kötü muameleye maruz kalacağına dair ciddi emareler bulunması durumunda taraf devletin Sözleşme kapsamında sorumluluğu ortaya çıkmaktadır. Sözleşme, işkence ve kötü muameleye maruz kalma riski bulunan ülkeye sınır dışı etmeme yükümlülüğünü içermektedir.

AİHM, Sözleşme’nin 2. (yaşam hakkı) ve 3. maddelerinin (işkence ve kötü muamele yasağı) birlikte ihlal edildiğine ilişkin şikâyetlerde işkence ve kötü muamele yasağının mutlak şekilde yasaklandığı gerçeğinden hareketle başvuruları 3. maddeyle sınırlı olarak incelemektedir. Bu kural geri gönderilen ülkede idam cezası uygulanacağı gibi doğrudan yaşam hakkının konusunu oluşturan şikâyetler bakımından geçerli değildir.

AİHM, işkence ve kötü muamele riski bulunan ülkeye sınır dışı etmeme yükümlülüğünün kamu düzeni veya kamu güvenliği bakımından risk oluşturanlar bakımından da geçerli olduğunun ve hatta uluslararası terörizm tehlikesinin bulunduğu hâllerde bile bu yükümlülüğe bir istisna getirilemeyeceğinin altını çizmektedir.

AİHM, geri gönderilen ülkede işkence ve kötü muamele riskinin varlığını haklı gösteren önemli gerekçelerin bulunması hâlinde bu iddi-aların kapsamlı ve titiz (etkili) bir şekilde incelenmesi gerektiğine dikkat çekmektedir.

AİHM, söz konusu incelemenin etkililiğinden bahsedebilmek için sınır dışı kararı uygulanmadan önce ilgili kişiye bağımsız bir mercie başvuruda bulunma imkânı sunulması ve inceleme sonuçlanıncaya kadar sınır dışı kararının uygulamasının kendiliğinden (otomatik olarak) durdurulma-sının önemine vurgu yapmaktadır.

AİHM’e göre Sözleşme’nin 3. maddesinin ihlaline karar verilebilmesi için işkence ve kötü muamele iddiasının bir olasılığın ötesinde gerçek bir risk düzeyine ulaşması gerekmektedir. Söz konusu riskin ciddiliği incelenirken geri gönderilecek ülkeyle ilgili koşullar taraf devletçe resen

araştırılmalıdır. Bu araştırma yapılırken bağımsız insan hakları örgütlerinin ve hükümetlerin hazırladığı ülke raporlarından yararlanılması mümkündür.

AIHM'e göre başvurucuların kişisel durumlarına ve geri gönderilecekleri ülkede karşılaştıkları risklere ilişkin iddialarını ayrıntılı şekilde açıklama ve (varsa) iddialarını destekleyen belgeleri sunma yükümlülükleri bulunmaktadır. Bir başka deyişle başvurucuların kişisel durumlarına ilişkin iddialarını ispat külfeti kendilerine aittir.”

3. Irak'ın Genel Güvenlik Durumuna İlişkin Bilgiler

39. Uluslararası Af Örgütünün 14/7/2014 tarihli ve “Kuzey Irak: Siviller Ateş Hattında” başlıklı raporu özetle şöyledir:

“Musul ve etrafındaki yerleşim birimlerinin Haziran başlarında ISIS [DAEŞ] tarafından ele geçirilmesiyle bölgede mezhepler arası gerginlik had seviyeye çıkmış ve mezhepsel saldırıların yaydığı korku kitlesel yer değiştirmeye neden olmuştur. Musul, Tal-Afar ve civar bölgede Sünni olmayan nüfusun neredeyse tamamı öldürme, kaçırma, tehdit eylemleri veya evlere ve ibadet yerlerine gerçekleştirilen saldırılardan dolayı bölgeyi terk etmiştir.

DAEŞ tarafından öldürülen veya kaçırılanların gerçek sayısını ortaya koymak mümkün değildir. Bugüne kadar DAEŞ bölgede kitlesel katliam gerçekleştirmekten ziyade Irak nüfusunun çoğunluğunu oluşturan ancak bölgede azınlık olan Şii Müslümanları hedef almıştır. Bunun neticesinde, Şii Müslümanların yanı sıra Hristiyan ve Yezidiler gibi diğer azınlıklardan olanlar da toplu olarak katledilmiştir. Bunun yanında, DAEŞ'e muhalif olan, bölgede devlet ya da güvenlik görevlisi olan ya da daha önce Amerikan güçleriyle çalışmış olan Sünni Müslümanlar ya da yakınları da DAEŞ tarafından hedef alındığından dolayı bölgeyi terk etmek zorunda kalmışlardır.

DAEŞ, daha önce güvenlik görevlisi olan ya da hükümet için çalışmış olanları pişmanlık duyduklarını açıklamaya çağırmış ve bunlara zarar verilmeyeceğini vaat etmiştir. Bu kişilerin kamuya açık bir şekilde pişmanlıklarını ve DAEŞ'e bağlılıklarını ilan etmeleri gerekmektedir. Bölgede yaşayanların çoğu DAEŞ'in çağrısına uyarak aleni bir şekilde pişmanlıklarını dile getirmişlerdir. Ancak bu kişilerin kimlik ve adres bilgileri DAEŞ tarafından toplandığından, bunların ileride DAEŞ tarafından hedef alınmaları riski her zaman mevcuttur.

Ayrıca, Musul, Tel-Afar ve Baquba şehirlerinde Irak güvenlik güçleri ve Şii milislerin elinde bulunan tutsakların da yargısız bir şekilde infaz edildiğine dair inandırıcı bilgiler gelmektedir. Irak hükümet güçleri tarafından DAEŞ'a karşı yapılan hava saldırılarında da onlarca sivil ölmüş veya yaralanmıştır.

Bu rapor, Kuzey Irak'ta iki hafta süren bir araştırma ziyareti sonunda hazırlanmıştır. Bu süreçte Musul, Kerkük, Dohuk, Erbil, civardaki yerleşim birimleri ve köyler, yerlerinden olan insanların barındırıldığı Khazar/Galak ve Garmawa kampları ziyaret edilmiş; DAEŞ ve hükümet saldırılarından kurtulan ve mağdur olanlar, bölgedeki çatışmalardan dolayı yaşadıkları yerleri terk edenler, bölgedeki azınlık grupların temsilcileri ve üyeleri, din adamları, yerel sivil toplum kuruluşları, yerlerinden edilenlere yardım eden uluslararası kuruluşlar ve Peşmerge milislerle görüşmeler yapılmıştır.”

40. İnsan Hakları İzleme Örgütünün 29/1/2015 tarihli Dünya Raporu'nun Irak'la ilgili kısmı özetle şöyledir:

“Irak'ta Sünni isyancılar ve hükümet arasında çatışmaların yoğunlaştığı dönemde, Asai'b, Kita'ib Hezbollah ve Badr Birliği milis gruplarından oluşan güvenlik güçleri Bağdat, Diyala ve Hilla şehirlerinde Sünni sivilleri öldürmüş ve kaçırmışlardır.

Irak hükümeti ve hastahane kaynakları ile tanıkların verdiği bilgilere göre, hükümet yanlısı milisler Bağdat ve çevresinde 1-9 Haziran 2014 arasında 61, Mart ve Nisan'da 48 Sünni erkeği öldürmüşlerdir. Bu bölgede bulunan beş yerleşim biriminin sakinleri, güvenlik güçleriyle hükümet yanlısı milislerin köylerine saldırdığını, insanları evlerinde öldüklerini ya da kaçırdıklarını, evleri, hayvanları ve ürünleri ateşe verdiklerini ifade etmişlerdir.

Doğu Diyala bölgesinde bulunan bir Sünni camisine Haziran'da yapılan saldırıdan kurtulan bir tanık Asai'b Ahl al-Haqq milislerinin Cuma namazı sırasında camiye girdiklerini, imamı vurarak öldürdüklerini, camideki diğer insanlara rastgele ateş açtıklarını ve 70 kişiyi öldürdüklerini söylemiştir.”

41. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Kurulu (BMMYK) tarafından 2014 yılı Ekim ayında Irak'a ilişkin yapılan açıklama özetle şöyledir:

“BMMYK'nın 2012 tarihli Irak Raporu yayımlandığından beri Irak'ta yeni gelişimler ortaya çıkmış; hükümet güçleri ve Peşmerge ile DAEŞ ve

bağlantılı örgütler arasında meydana gelen çatışmalar nedeniyle şiddet olayları ciddi bir şekilde tırmanmıştır. Bu şiddet olayları, intihar saldırıları, hava saldırıları ve infazlar nedeniyle her gün çok sayıda sivil ölmekte ya da yaralanmaktadır. DAEŞ'in ilerlemesiyle, Irak hükümeti Al-Anbar, Ninewa, Salah Al-Din, Kerkük ve Diyala'yı da içeren büyük bir bölgede kontrolü kaybetmiştir.

ISF ve Peşmerge özellikle de Kürt bölgesine yakın kesimlerdeki bazı yerleşim yerlerini geri almışlarsa da bölgedeki sınırlar büyük ölçüde belirsizdir. 2014'de Al-Anbar'da yeniden alevlenen ve çevreye yayılan çatışmalar neticesinde meydana gelen ölüm ve yaralanma olayları mezhap çatışmalarının başladığı 2006-2007 yıllarından bugüne en yüksek seviyeye ulaşmıştır.

Irak'taki durum çok belirsiz ve kırılgan olduğundan ve ülkenin bütünü devam eden çatışmalardan doğrudan ya da dolaylı olarak etkilendiğinden, BMMYK ülkede güvenlik ve insan hakları açısından gözle görülür iyileşmeler olmadan Iraklıların zorla ülkelerine geri gönderilmemesini şiddetle tavsiye etmektedir. Bugünkü şartlar altında, Irak'tan kaçan birçok kişinin 1951 Sözleşmesi mülteci kriterlerini karşılaması kuvvetle muhtemeldir.”

V. İNCELEME VE GEREKÇE

42. Mahkemenin 1/3/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi Yönünden

43. Anayasa Mahkemesinin *Mehmet Şerif Ay* (B. No: 2012/1181, 17/9/2013) kararında belirtilen ilkeler dikkate alınarak geçimlerini önemli ölçüde güçleştirmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvuru sahiplerinin açıkça dayanaktan yoksun olmayan adli yardım taleplerinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

B. Kötü Muamele Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucuların İddiaları ve Bakanlık Görüşü

44. Başvurucular; dört çocuğuyla birlikte 2/3/2014 tarihinde yasal yollardan Türkiye'ye girdiklerini, giriş yaptıktan sonraki bir tarihte haklarında ülkeye giriş yasağı konulduğunu, süresi içinde ikamet tezkeresi talebinde bulunmalarına rağmen sınır dışı edilmelerine karar verildiğini, sınır dışı

edilme gerekçeleri ve idarenin savunmasının yargılama aşamasında kendilerine tebliğ edilmediğini iddia etmişlerdir.

45. Başvurucular ülkeleri Irak'ta devam eden iç karışıklık ve çatışma ortamından kaçarak Türkiye'ye geldiklerini, DAESH terör örgütünün evlerini bombaladığını, ülkelerinde can güvenliklerinin olmadığını, sınır dışı edilmeleri hâlinde yaşamlarının tehlikeye düşeceğini ve kötü muameleye maruz kalacaklarını ileri sürmüş; adli yardım, kamuya açık belgelerde kimliklerinin gizli tutulması, maddi ve manevi tazminat taleplerinde bulunmuşlardır.

46. Bakanlık görüşünde; yetkili makamların ve İdare Mahkemesinin başvuruçuların sınır dışı edilmelerini yalnızca ülkemizde terörist faaliyetlere katılmalarına dayandırdığı, sınır dışı edilmeleri hâlinde öldürülme risklerinin değerlendirilmediği belirtilmiştir.

47. Bakanlık, AİHM içtihatları ve ulusal mevzuat hükümleri ışığında başvuruçuların hukuki durumlarının derinlemesine değerlendirilip değerlendirilmediği hususundaki takdirin Anayasa Mahkemesine ait olduğunun altını çizmiştir.

48. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanlarında önceki açıklamalarını tekrar etmişlerdir.

2. Değerlendirme

49. Anayasa'nın "*Kişinin dokunulmazlığı, maddî ve manevî varlığı*" başlıklı 17. maddesinin birinci ve üçüncü fıkraları şöyledir:

"Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.

...

Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tâbi tutulamaz."

50. Anayasa'nın "*Temel hak ve hürriyetlerin kullanılmasının durdurulması*" kenar başlıklı 15. maddesi şöyledir:

"Savaş, seferberlik, sıkıyönetim veya olağanüstü hallerde, milletlerarası hukuktan doğan yükümlülükler ihlâl edilmemek kaydıyla, durumun gerektirdiği ölçüde temel hak ve hürriyetlerin kullanılması kısmen veya tamamen durdurulabilir veya bunlar için Anayasada öngörülen güvencelere aykırı tedbirler alınabilir.

Birinci fıkrada belirlenen durumlarda da, savaş hukukuna uygun fiiller sonucu meydana gelen ölümler (Değişik: 7.5.2004-5170/2 md.) dışında, kişinin yaşama hakkına, maddî ve manevî varlığının bütünlüğüne dokunulamaz; kimse din, vicdan, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz ve bunlardan dolayı suçlanamaz; suç ve cezalar geçmişe yürütülemez; suçluluğu mahkeme kararı ile saptanıncaya kadar kimse suçlu sayılamaz.”

51. Anayasa'nın “Devletin temel amaç ve görevleri” kenar başlıklı 5. maddesi şöyledir:

“Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır.”

52. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucuların sınır dışı edilmeleri hâlinde öldürülebileceklerine ya da kötü muameleye maruz kalabileceklerine ilişkin iddiaları, kötü muamele yasağı kapsamında incelenmiş olup yaşam hakkı bakımından ayrıca bir değerlendirme yapılmasına gerek görülmemiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

53. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Genel İlkeler

54. Anayasa'da yabancıların ülkeye girişleri, ülkede ikamet edişleri ve ülkeden çıkarılmalarına ilişkin konularda herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Uluslararası hukukta da kabul edildiği üzere bu husus devletin egemenlik yetkisi kapsamında kalmaktadır. Dolayısıyla devletin yabancıları ülkeye kabul etmekte veya sınır dışı etmekte takdir yetkisinin bulunduğu kuşkusuzdur. Ancak anılan işlemlerin Anayasa'da güvence altına alınan temel

hak ve özgürlüklere müdahale oluşturması hâlinde bireysel başvuruya konu edilebilmesi mümkündür.

55. Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrasında yaşama hakkının yanında maddi ve manevi varlığı koruma ve geliştirme hakkı da güvence altına alınmıştır. Aynı maddenin üçüncü fıkrasında ise kimseye “işkence ve eziyet” yapılamayacağı, kimsenin “insan haysiyetiyle bağdaşmayan” cezaya veya muameleye tabi tutulamayacağı hükmüne yer verilmiştir. Maddenin sistematüğinden de anlaşılacağı üzere birinci fıkra genel olarak güvence altına alınan bireyin maddi ve manevi varlığı, üçüncü fıkra kötü muamelelere karşı özel olarak korunmuştur.

56. Anılan maddede, devlete getirilen kötü muamelede bulunmama (negatif) yükümlülüğünün herhangi bir istisnasına yer verilmemiştir. Temel hak ve özgürlüklerin savaş, seferberlik, sıkıyönetim veya olağanüstü hâllerde kullanılmasının durdurulmasına imkân veren Anayasa'nın 15. maddesinde de maddi ve manevi varlığın bütünlüğüne dokunulamayacağı belirtilmiştir. Bu durum, kötü muamele yasağının mutlak nitelikte olduğunun açık göstergesidir.

57. Ancak bu yasakla korunan hakların gerçek anlamda güvence altına alındığından bahsedebilmek için devletin kötü muamelede bulunmaması yeterli değildir. Devletin aynı zamanda bireyleri kendi görevlilerinin ve üçüncü kişilerin kötü muamele oluşturabilecek eylemlerine karşı da koruması gerekir.

58. Nitekim Anayasa'nın 5. maddesinde “insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmak” devletin temel amaç ve görevleri arasında sayılmıştır. Anayasa'nın 17. ve 5. maddeleri birlikte değerlendirildiğinde devletin bireyi işkence ve kötü muamele yasağına karşı koruma (pozitif) yükümlülüğünün de bulunduğu anlaşılmaktadır.

59. Anayasa'nın 17., 5. ve 16. maddeleri, uluslararası hukuk ve özellikle de Türkiye'nin taraf olduğu Cenevre Sözleşmesi'nin ilgili hükümleri ile yorumlandığında devletin egemenlik yetkisi alanında olup gönderildikleri ülkede kötü muameleye maruz kalabilecek yabancıların da maddi ve manevi varlıklarına yönelik risklere karşı korunmalarının devletin pozitif yükümlülükleri arasında yer aldığının kabulü gerekir.

60. Anılan pozitif yükümlülük kapsamında sınır dışı edilecek kişiye ülkesinde karşılaşabileceği risklere karşı gerçek anlamda bir koruma sağlanabilmesi için bu kişiye sınır dışı kararına karşı etkili bir “karşı çıkma

imkânı” tanınması gerekir. Aksi hâlde sınır dışı edildiğinde kötü muameleye maruz kalma riski altında olduğunu iddia eden ve bu iddiasını delillendirme konusunda devlete göre daha kısıtlı imkânlarla sahip olan yabancıya gerçek anlamda bir koruma sağlanabildiğinden bahsetmek mümkün olmayacaktır.

61. Dolayısıyla kötü muameleye karşı koruma pozitif yükümlülüğünün -anılan yasağın koruduğu hakların doğası gereği- hakkında sınır dışı kararı verilen bir yabancıya “iddialarını araştırtma” ve bu kararı “adil bir şekilde inceletme” imkânı sağlayan usul güvencelerini de içerdiği kuşkusuzdur.

62. Bu çerçevede sınır dışı etme işlemi sonucunda yabancıнын gönderileceği ülkede kötü muamele yasağının ihlal edileceğinin iddia edilmesi hâlinde idari ve yargısal makamlar tarafından söz konusu ülkede gerçek bir ihlal riskinin bulunup bulunmadığı ayrıntılı şekilde araştırılmalıdır. Anılan usul güvencelerinin bir gereği olarak idari makamlar tarafından alınan sınır dışı kararlarının bağımsız bir yargı organı tarafından denetlenmesi, bu denetim süresince sınır dışı kararlarının icra edilmemesi ve yargılama sürecine tarafların etkili katılımının sağlanması gerekir.

63. Kötü muameleye karşı koruma yükümlülüğü her sınır dışı işleminde yukarıda belirtilen şekilde bir araştırma yapılmasını gerektirmez. Bu yükümlülüğün ortaya çıkabilmesi için öncelikli olarak başvuru tarafından savunulabilir (araştırılabilir/tartışılabilir/araştırmaya değer/makul şüphe uyandıran) bir iddia ortaya konmalıdır. Bu doğrultuda başvuru geri gönderileceği ülkede var olduğunu iddia ettiği kötü muamele riskinin ne olduğunu makul şekilde açıklamalı, (varsa) bu iddiayı destekleyen bilgi ve belgeleri sunmalı ve bu iddialar belirli bir ciddilik seviyesinde olmalıdır. Ancak savunulabilir iddianın ortaya konulması somut olayın özelliğine göre farklılık gösterebileceğinden her olayda ayrıca değerlendirme yapılmalıdır.

64. Bir iddianın savunulabilir olduğunun kabul edilmesi başvurunun mutlaka ihlale sonuçlanacağı anlamına gelmemektedir. Bu kabul, başvuru- nın iddialarının araştırmaya değer nitelikte olduğunun tespitinden ibarettir. Başvurucunun geri gönderileceği ülkenin koşulları veya kişisel durumu nedeniyle karşılaşabileceği risklere ilişkin iddialarının gerçekliği ve yaptığı açıklamaların makul olup olmadığı titiz bir şekilde araştırılmalıdır. İddianın doğruluğu ve/veya riskin varlığı araştırılırken ulusal veya uluslararası kurum ve kuruluşların düzenledikleri raporlardan ya da somut olay hakkında bilgi edinilmesini sağlayacak başka kaynaklardan yararlanılması mümkündür.

65. Sınır dışı etme kararının uygulanması hâlinde kötü muamele yasağının ihlal edilebileceğine karar verebilmek için geri gönderilen ülkedeki riskin varlığının bir olasılığın ötesinde “gerçek bir risk” seviyesinde olduğunun ispatlanması gerekir. Bu konudaki ispat külfeti iddianın niteliğine göre kamu makamlarına ve/veya başvurucuya ait olabilir. İspat yükümlülüğüne ilişkin olarak aşağıda yer verilen değerlendirme ölçütleri bir iddianın savunulabilir olup olmadığını değerlendirirken de dikkate alınmalıdır.

66. İlk olarak başvuru, geri gönderileceği ülkede uzun süredir devam eden genel siyasi istikrarsızlık ya da ülkenin tamamına yayılmış iç karışıklık nedeniyle kötü muameleye maruz kalacağını ileri sürebilir. Bu durumda anılan ülkenin genel koşullarının objektif olarak kötü muamele yasağına aykırılık oluşturmayacağı idari ve yargısal makamlar tarafından ortaya konulmalıdır.

67. İkincisi, geri gönderilecek ülkenin kamu makamlarının; etnik kökenleri, dinî inançları, siyasi görüşleri ya da belirli bir gruba mensubiyetleri gibi nedenlerle kişilere sistematik olarak kötü muamelede bulundukları iddia edilebilir. Böyle bir durumda kamu makamları tarafından, belirtilen özelliklerdeki kişi veya grupların ülkelerinde kötü muameleye uğrayıp uğramadıkları araştırılmalıdır. Buna karşılık başvurucunun da risk altında olduğu iddia edilen gruplara aidiyetini veya mensubiyetini ispatlaması gerekir.

68. Üçüncüsü, geri gönderilecek ülkede var olduğu iddia edilen risk başvurucunun herhangi bir gruba mensubiyetinden ya da aidiyetinden bağımsız olarak doğrudan kişisel durumundan kaynaklanabilir. Bu durumda başvuru geri gönderileceği ülkede hangi nedenle kötü muameleye maruz kalacağını açıklamalı ve bu iddiasını ispata yarayacak olguları açıkça belirtmelidir.

69. Son olarak geri gönderilecek ülkedeki riskin kamu görevlisi olmayan kişi veya gruplardan kaynaklandığı ileri sürülebilir. Böyle bir durumda ise hem riskin gerçekliğinin hem de söz konusu ülkenin kamu makamlarının bu riski ortadan kaldırmak konusunda yeterli korumayı sağlamakta yetersiz kalacaklarının başvuru tarafından kanıtlanması gerekir.

70. Gerçek riskin varlığına ilişkin maddi olguların bulunup bulunmadığı araştırılırken kural olarak sınır dışı kararının verildiği tarihteki koşullar dikkate alınmalıdır. Ancak yapılacak değerlendirmenin sonucunu doğrudan etkileyecek önemli gelişmeler olması hâlinde yeni durum da göz önünde tutulmalıdır.

71. Bu çerçevede yapılan bireysel başvurularda Anayasa Mahkemesinin öncelikli rolü, geri gönderilen ülkede kötü muamele riskinin varlığına ilişkin savunulabilir bir iddianın bulunduğu durumlarda idari ve yargısal makamlar tarafından anılan yasak kapsamındaki usul güvencelerinin sağlanıp sağlanmadığını denetlemekten ibarettir. Anayasa Mahkemesi, usul güvencelerinin sağlanmadığını değerlendirdiğinde ikincillik ilkesi gereği kural olarak yeniden yargılama yapılması amacıyla ihlal kararı verir. Usul güvencelerinin sağlandığı durumlarda ise geri gönderilen ülkede gerçek bir kötü muamele riskinin bulunup bulunmadığı ayrıca değerlendirilir.

72. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi, somut olayın özel koşulları altında gerekli gördüğü hâllerde geri gönderilen ülkede gerçek bir kötü muamele riski bulunup bulunmadığını istisnai olarak ilk elden kendisi de inceleyebilir. Böyle bir durumda Mahkeme, sınır dışı işleminin gerçekleşmesi hâlinde kötü muamele yasağının maddi boyutunun ihlal edilip edilmeyeceğine ilişkin bir değerlendirme yapabilir.

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

73. Başvuru konusu olayda kamu güvenliği açısından tehdit oluşturdukları gerekçesiyle başvuru sahiplerinin sınır dışı edilmelerine karar verilmiştir.

74. Başvuru sahipleri ise ülkelerindeki çatışma ortamı ve DAESH terör örgütünün eylemleri nedeniyle çocuklarıyla birlikte ülkelerinden ayrılmak zorunda kaldıklarını, terör örgütü tarafından evlerinin bombalandığını, geri gönderilmeleri hâlinde öldürülebileceklerini veya kötü muameleye maruz kalabileceklerini ileri sürmüştür.

75. DAESH'in tüm dünyanın gözü önünde gerçekleştirdiği terör eylemleri ve ülkelerindeki çatışma ortamı nedenleriyle milyonlarca Suriye ve Irak vatandaşı ülkelerini terk etmek zorunda kalmıştır. Ülkemizde bulunan ve büyük çoğunluğunu Suriye vatandaşlarının oluşturduğu üç milyon üzerinde sığınmacının yaklaşık iki yüz bininin Irak vatandaşı olduğu ifade edilmektedir. Nitekim Irak'taki göç dalgasının başladığı tarih ile başvuru sahiplerinin Türkiye'ye girişi yaptığı tarihin de birbirine yakın olduğu görülmektedir.

76. Dolayısıyla başvuru sahiplerinin DAESH terör örgütü tarafından evlerinin bombalandığına ve geri gönderilmeleri hâlinde maddi ve manevi varlıklarının tehlikeye düşeceğine ilişkin iddialarının temelsiz olmadığı konusunda tereddüt bulunmamaktadır. Ancak terör örgütünden kaçıldığına ilişkin her iddianın yalnız başına savunulabilir nitelikte olduğunun kabulü mümkün değildir. Başvuru sahiplerinin kişisel durumlarına ilişkin mevcut ve muhtemel

riskleri makul şekilde açıklamaları, varsa bu konudaki bilgi ve belgeleri sunmaları gerekmektedir.

77. Başvuru konusu olayda sınır dışı etme kararının uygulanması hâlinde gerçekleşebilecek ihlalin kaynağı DAEŞ terör örgütünün Irak'taki faaliyetleri olarak gösterilmektedir. Dolayısıyla geri gönderilecek ülkedeki risk kamu görevlisi olmayan kişi veya gruplardan kaynaklanmaktadır. Bu durumda başvuru sahiplerinin öncelikle bu riskin gerçekliğini, sonrasında ise Irak kamu makamlarının kendilerini bu riske karşı korumakta yetersiz kalacağını ispatlaması gerekir (bkz. § 70).

78. Başvuru sahipleri, DAEŞ terör örgütünün evlerini bombaladığını belirterek bazı fotoğraflar sunmuşlardır. İdare Mahkemesinde görülen davada kötü muamele yasağı kapsamında sağlanması gereken usul güvencelerinin bir kısmının sağlanmadığı görülmekle birlikte (araştırma yükümlülüğü, yargılama sürecine etkili katılım) başvuru sahiplerinin gerek yargılama sürecinde gerekse bireysel başvuruda söz konusu fotoğrafların kendi evlerine ait olduğunu ispata yarayacak bir açıklamada bulunmadıkları anlaşılmaktadır. Daha da önemlisi başvuru sahiplerinin yerleşim yerlerine ve hatta Irak'ın hangi bölgesinden geldiklerine ilişkin bilgi vermekten kaçınmaları, iddialarının doğruluğu yönünde bir kanaat oluşmasını zorlaştırmaktadır.

79. Öte yandan Irak'ın genel güvenlik durumuna ilişkin İnsan Hakları İzleme Örgütü, Uluslararası Af Örgütü ve BMMYK'nın yukarıda özetlerine yer verilen raporları incelendiğinde (bkz. §§ 39-41) -başvuru sahiplerinin belirttiği gibi- DAEŞ terör örgütünün Irak'ta ağır insan hakları ihlallerine sebebiyet verdiği ve büyük bir göç dalgası oluşturduğu görülmektedir. Ancak aynı raporlardan anılan terör örgütünün Irak'ın tamamında değil, sadece belirli bölgelerinde etkili olduğu hususu da çok net bir şekilde anlaşılmaktadır. Yine söz konusu raporlarda Irak yönetiminin kontrolü altındaki bölgelerde vatandaşlarının güvenliğini sağlamakta yetersiz kaldığına dair bir değerlendirilmeye de yer verilmemiştir.

80. Başvuru formunda ayrıca başvuru sahiplerinin “Irak yönetimiyle uyumsuz oldukları” şeklinde bir açıklamaya yer verilmiştir. Ancak Irak yönetiminin mahiyeti bilinmeyen uyuşmazlık nedeniyle başvuru sahiplerine kötü muamelede bulunduğu ya da bulunacağına dair bir iddia söz konusu olmadığı için bu hususta ayrıca değerlendirme yapılmasına gerek görülmemiştir.

81. Dolayısıyla başvuru sahipleri tarafından sunulan bilgi ve belgeler ile Anayasa Mahkemesi tarafından resen araştırılarak elde edilen bilgiler birlikte

C. 1. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

2. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *süre aşımı* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

D. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan kötü muamele yasağının İHLAL EDİLMEDİĞİNE, Z■ A■, E■ Y■, K■ Ö■, R■ G■, R■ A■, Y■ Ş■ H■'in karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

E. Tedbir kararının SONLANDIRILMASINA, Z■ A■, E■ Y■, K■ Ö■, R■ G■, R■ A■, Y■ Ş■ H■'in karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

F. Adli yardım talebinin kabulüyle geçici muafiyet sağlanan yargılama giderlerinin tahsilinin, başvuruçuların mağduriyetine neden olacağı anlaşıldığından 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMALARINA,

G. Kararın bir örneğinin İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğüne GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 1/3/2017 tarihinde karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Başkanvekili
Z■ A■	B■ Ü■	E■ Y■
Üye	Üye	Üye
S■ Ö■	O■ A■ P■	R■ K■
Üye	Üye	Üye
N■ N■	C■ M■ A■	M■ T■
Üye	Üye	Üye
M■ E■ K■	H■ T■ G■	K■ Ö■
Üye	Üye	Üye
R■ G■	R■ A■	Y■ Ş■ H■

Başvuru Numarası : 2015/3941

Karar Tarihi : 1/3/2017

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Başvurucular, öldürülme veya kötü muameleye maruz kalma riski bulunan ülkeye sınır dışı etme kararı verilmesinin kötü muamele yasağını ihlal ettiğini ileri sürmüş, Mahkememiz çoğunluğu sınır dışı etme işleminde hak ihlali olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

2. Kararda da belirtildiği üzere, Irak vatandaşı olan başvurucular, dört çocuklarıyla birlikte 2/3/2014 tarihinde yasal yollardan Türkiye'ye giriş yapmışlardır. İstanbul Valiliği Göç İdaresi Müdürlüğü 7/7/2014 tarihinde başvurucuların haklarında giriş yasağı olmasına rağmen ülkeye girdikleri gerekçesiyle sınır dışı kararı almıştır (§§ 12-16).

3. Başvurucuların sınır dışı kararının iptali için açtıkları davalar, İstanbul 1. İdare Mahkemesi tarafından başvurucuların kamu güvenliği bakımından tehlike oluşturdukları gerekçesiyle reddedilmiştir (§§ 23-25).

4. Mahkememiz kararının bizim de katıldığımız “Genel ilkeler” kısmında ifade edildiği üzere, kötü muamele yasağı kapsamında devletin pozitif yükümlülüğü hakkında sınır dışı kararı verilen kişilerin gönderildikleri ülkede yaşam haklarının ya da kötü muamele yasağının ihlal edilme riskinin bulunup bulunmadığının ayrıntılı şekilde incelenmesini gerektirmektedir. Hiç şüphesiz bu yükümlülük, başvurucuların söz konusu riske dair savunulabilir bir iddia ortaya koymalarıyla doğmaktadır. Başka bir ifadeyle, haklarında sınır dışı kararı verilen kişiler gönderilecekleri ülkede kötü muamele görebileceklerine dair araştırılabilir, tartışılabilir, araştırmaya değer ve makul şüphe uyandıran bir iddia ortaya koymak zorundadırlar (§§ 62-63).

5. Kuşkusuz, bir başvuruda savunulabilir bir iddianın bulunması başvurunun mutlaka ihlalle sonuçlanacağı anlamına gelmez. Başvurucunun iddialarının savunulabilir bulunması, ortada araştırmaya değer bir hususun olduğunu gösterir. Geri gönderilen ülkede yaşam hakkına ve vücut bütünlüğüne yönelik gerçek bir riskin bulunmadığı anlaşıldığında sınır dışı işleminin bir ihlal teşkil etmediğine karar verilebilecektir.

6. Somut başvuruda başvurucuların iddialarının savunulabilir olduğu açıktır. Başvurucular, Irak'taki çatışma ortamı ve DAESH terör örgütünün faaliyetleri nedeniyle çocuklarıyla birlikte ülkelerinden ayrılmak zorunda kaldıklarını, geri gönderildiklerinde öldürülebileceklerini veya kötü muameleye

maruz kalabileceklerini iddia etmişlerdir. Bu iddialarını temellendirebilmek için de DAEŞ tarafından yakıldığını ileri sürdükleri evlerinin fotoğraflarını sunmuşlardır.

7. Başvurucuların Türkiye'ye giriş yaptıkları tarihin DAEŞ teröründen yoğun kaçış dalgasının yaşandığı döneme yakın olduğu görülmektedir. Uluslararası kuruluşların o döneme ilişkin raporları da başvurucuların iddialarının savunulabilir olduğunu göstermektedir. Söz gelimi Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Kurulu (BMMYK), 2014 yılının Ekim ayında yaptığı açıklamada Irak'taki şiddet olaylarının ciddi şekilde tırmandığına, ülkenin tamamının devam eden çatışmalardan etkilendiğine dikkat çekmiştir. BMMYK bu açıklamasında “ülkede güvenlik ve insan hakları açısından gözle görülür iyileşmeler olmadan Iraklıların zorla ülkelerine geri gönderilmemesini şiddetle tavsiye etmektedir” (§ 41).

8. Başvurucuların sundukları bilgi ve belgeler ile Irak'taki duruma ilişkin uluslararası kuruluşların raporları birlikte dikkate alındığında başvurucuların savunulabilir, tartışılabilir ve en önemlisi tartışılmaya değer makul iddialarının bulunduğu anlaşılmaktadır.

9. Belirtmek gerekir ki, Mahkememiz somut başvurunun kabul edilebilir olduğuna oybirliğiyle karar vermiştir. Esasen “savunulabilir iddia” meselesinin kabul edilebilirlik aşamasında değerlendirilmesi, savunulabilir bulunmayan bir iddiaya dayanan bir bireysel başvurunun kabul edilebilirlik aşamasında açıkça dayanaktan yoksunluk nedeniyle reddedilmesi gerekir. Esas değerlendirme bir başvuruda sınır dışı edilen kişilerin gönderildikleri ülkede gerçekten kötü muameleye maruz kalma riski olup olmadığına dair incelemenin yetkili idari ve yargısal merciler tarafından yerine getirilip getirilmediğine odaklanmalıdır.

10. Savunulabilir iddia konusunun tedbir kararlarıyla da doğrudan ilgili olduğu açıktır. Esasen tedbir kararları, başvurunun sunduğu bilgi ve belgeler ışığında sınır dışı kararının uygulanması durumunda kötü muamele riskinin bulunup bulunmadığı değerlendirmesine dayanmaktadır. Nitekim başvurunun yaşam hakkına ya da bireyin maddi ve manevi bütünlüğüne yönelik gerçek ve ciddi bir risk doğacaksa tedbir kararı alınabilmektedir (B.No: 2013/9673, 30/12/2013, § 25).

11. Bu bağlamda hakkında sınır dışı kararı verilen bir başvurunun ülkesine gönderildiğinde öldürülebileceğine veya kötü muamele göreceğine dair iddiasının savunulabilir, ciddi bir iddia olarak görülmesi ve ileri sürülen riskin

gerçek ve ciddi bulunması durumunda tedbire karar verilebilmektedir. Bu da herşeyden önce başvurucunun iddialarının savunulabilir olup olmadığının belirlenmesini gerektirmektedir. Bu anlamda savunulabilir bulunmayan bir iddiayı içeren başvuruda tedbir kararı vermek de mümkün olmamalıdır.

12. Halbuki somut başvuruda başvuruçuların tedbir talepleri Birinci Bölümün 27/3/2015 tarihinde oybirliğiyle aldığı kararla kabul edilmiştir. Bölüm, “Türkiye’ye giriş yaptıkları tarihte haklarında alınmış yurda giriş yasağı tahdit kararı bulunmayan başvuruçuların Irak’a sınır dışı edilmesi halinde menşe ülkedeki çatışma ortamı nedeniyle yaşamlarına ya da maddi ve manevi varlıklarına yönelik risk bulunduğu iddialarının ciddi nitelikte olduğu sonucuna ulaşıldığından ... koşulları oluşan tedbir talebinin kabulüne” karar vermiştir (A.A. ve A.A., (T.K.), B.No: 2015/3941, § 17).

13. Hiç kuşkusuz tedbir kararı ile başvurunun esası hakkında verilen kararda yapılan değerlendirme farklıdır. Anayasa Mahkemesi ikincisinde daha ayrıntılı bir inceleme ve değerlendirme yaparak sonuca ulaşmaktadır. Ancak Bölümün başvuruçuların tedbir talebini kabul ederken vurguladığı üzere “Tedbir talebi değerlendirilirken, menşe ülkenin genel durumu, başvuruçuların geçmiş tecrübesi, riskin güncelliği, kişiseliliği gibi hususlar da göz önünde bulundurulacaktır” (§ 15).

14. Elbette esas hakkında karar verilirken daha önce ciddi bulunan iddianın aslında savunulamaz olduğuna, daha önce gerçek ve ciddi görülen tehlikenin aslında böyle olmadığına karar verilebilir. Ancak bunun için aradan geçen sürede kanaat değişikliğini temellendirecek bilgi ve belgelere ulaşılması gerekir.

15. Somut başvuruda Mahkememiz çoğunluğu Bölümün tedbir kararında ulaştığı sonuçtan neden ayrıldığını izah etmemiştir. Tedbir kararından sonra aradan geçen yaklaşık iki yıllık süre içinde hangi bilgi ve bulguların daha önce Bölüm tarafından başvuruçuların geri gönderilmeleri halinde yaşamlarına veya maddi ve manevi varlıklarına yönelik gerçek ve ciddi bir risk olduğu kanaatinden ayrılmayı gerektirdiği ortaya konulabilmiş değildir.

16. Sonuç olarak, başvuruçuların ülkelerine geri gönderildiklerinde öldürülebileceklerine veya kötü muameleye maruz kalabileceklerine dair iddialarının savunulabilir olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumda pozitif yükümlülük bakımından idari ve yargısal makamların yapmaları gereken, bu iddiaların gerçekliğini araştırmak ve başvuruçuların yargılama sırasında usul güvencelerinden yararlanmasını sağlamaktır. Somut olayda İstanbul

İdare Mahkemesi'nin böyle bir araştırma yaptığına dair hiçbir işaret yoktur. Esasen bunu Mahkememiz çoğunluğu da kabul etmektedir. Kararın "Olay ve olgular" kısmında da belirtildiği üzere İdare Mahkemesi kararlarında başvuruçuların sınır dışı edilmeleri durumunda ülkelerinde öldürüleceklerine ya da kötü muameleye maruz kalacaklarına dair iddiaları hakkında hiçbir değerlendirme yapılmamıştır (§ 27).

17. İdare Mahkemesi başvuruçuların iddialarını savunulabilir bulmadığı için değil, bu kişilerin kamu güvenliği açısından tehdit oluşturdukları gerekçesiyle sınır dışı kararının iptali talebini reddetmiştir. Bununla birlikte, İdare Mahkemesinin gerekçesinden bu kişilerin Irak'a gönderilmeleri durumunda gerçek bir kötü muamele riskinin bulunup bulunmadığı konusunda herhangi bir değerlendirme yapılmadığı anlaşılmaktadır. Adalet Bakanlığı görüşünde de yetkili idari makamların ve İdare Mahkemesinin "yalnızca başvuruçuların ülkemizde terörist faaliyetlere iştirak etmesinin veya çatışma bölgelerine seyahat etmesinin engellenmesi hususunu değerlendirdikleri anlaşılmaktadır" tespiti yer verilmektedir.

18. Bunun yanında, başvuruçuların yargılama aşamasında idare tarafından dosyaya sunulan ve hükme esas alınan belgelerden haberdar olmamaları ve bunlar hakkında görüş bildirme imkânından yoksun bırakılmaları, yargılama sürecine etkili katılımı engellemiştir.

19. Dolayısıyla somut başvuruda bir yandan başvuruçuların kötü muamele göreceklere dair geri gönderilen ülkede var olduğu iddia edilen riske ilişkin yetkili mercilerin araştırma ve değerlendirme yapma yükümlülüğü, diğer yandan da başvuruçuların yargılama sürecine etkili katılımını sağlama yükümlülüğü yerine getirilmemiştir.

20. Açıklanan gerekçelerle, başvuruçuların Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan kötü muamele yasağının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekirdi.

Bu nedenlerle çoğunluk görüşüne katılmıyoruz.

Başkan

Z ■ A ■

Üye

R ■ G ■

Başkanvekili

E ■ Y ■

Üye

R ■ A ■

Üye

K ■ Ö ■

Üye

Y ■ Ş ■ H ■

Başvuru Numarası: 2015/3941

Karar Tarihi: 1/3/2017

EK GEREKÇE

Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan kötü muamele yasağının ihlal edilmediği konusundaki karara ilişkin gerekçelere katılmakla birlikte ilave olarak aşağıdaki hususların da belirtilmesinde yarar görüyorum.

Başvuru formunda, başvuru sahiplerinin IŞİD yanında "Irak'daki yönetimle de uyuşmadığı" belirtilmekte ise de (§ 9), başvuru sahiplerinin (Irak'ın tamamına ilişkin somut bir iddiada bulunulmadan) "IŞİD terör örgütünün hakimiyeti altında bulunan bölgeye gönderilmesi halinde öldürüleceği" iddia edilmektedir (§ 50).

Yine başvuru formunda, önce başvuru sahiplerinin "resmi makamlarca onaylı ve geçerli Irak pasaportu ve 1 aylık vize ile Atatürk Havalimanından çocukları ile birlikte yasal giriş yaptıkları" belirtilirken (§ 5), daha sonraki açıklamada "ülkemize toplu göç ile" sığındıkları ifade edilmektedir (§ 18).

Ayrıca, başvuru formunun birçok paragrafında başvuru sahiplerinin Irak'da can güvenliğinin kalmaması nedeniyle ülkemize geldikleri ifade edilirken, bir paragrafında da "doğup yaşadığı topraklardan 4 küçük çocuğu ile Türkiye'ye gelmesinin tek sebebi orada artık yaşayacak bir evinin olmayışdır" denilmektedir (§ 33).

Böylece başvuru sahiplerinin, kişisel durumlarına ilişkin iddialarını ayrıntılı şekilde açıklamadıkları; iddiaları ve verdikleri bilgiler arasında bazı çelişkilerin bulunduğu; başvuru formunda ifade edilen bilgilerin örtüşmediği, bunun da kararda atıf yapılan (§ 38) AİHM kararlarında belirtilen "kişisel durumlarına ve geri gönderilecekleri ülkede karşılaşacakları risklere ilişkin iddialarını ayrıntılı şekilde açıklama yükümlülüklerini" yerine getirmeyen ve herhangi bir delil sunmayan başvuru sahiplerinin açıklamalarının güvenilirliğini zayıflattığı görülmektedir.

Sonuç olarak, başvuru sahiplerinin kişisel durumlarına ilişkin iddialarının ayrıntılı ve makul olmadığı, çelişkiler taşıdığı ve geri gönderilecekleri ülkede kişisel durumları sebebiyle gerçek bir kötü muamele riski altında bulunduklarına ilişkin ihlal kararı verilmesine yeterli nitelikte bilgi ve belge bulunmadığı anlaşılmaktadır (benzer yöndeki başka bir kararımız için bkz. F.R., B. No: 2016/4405, 15/2/2017, §§ 81-87).

Üye

M ■ E ■ K ■

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANAYASA MAHKEMESİ**

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

AZİZJON HİKMATOV BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2015/■)

Karar Tarihi: 10/■/2017

R.G. Tarih ve Sayı: 7/6/2017- 30089

İKİNCİ BÖLÜM KARAR

Başkan : E■ Y■

Üyeler : S■ Ö■

O■ A■ P■

R■ K■

M■ E■ K■

Raportör : M■ S■ M■

Başvurucu : A■ H■

Vekili : Av. U■ Y■

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, öldürülme veya kötü muameleye maruz kalma riski bulunan ülkeye sınır dışı etme kararı verilmesi nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 4/12/2015 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvurucu, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 73. maddesi uyarınca sınır dışı işleminin yürütmesinin tedbiren durdurulmasına karar verilmesini talep etmiştir.

4. İkinci Bölüm Birinci Komisyonunca tedbir talebinin Bölüm tarafından karara bağlanması gerekli görüldüğünden İçtüzük'ün 73. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm tarafından İçtüzük'ün 73. maddesi uyarınca sınır dışı işleminin tedbiren durdurulmasına karar verilmiştir.

6. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

7. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüş bildirmemiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve ilgili kurumlardan temin edilen bilgilere göre olaylar özetle şöyledir:

9. Başvurucu, 1984 doğumlu olup Özbekistan vatandaşıdır.

10. Başvurucu, 2009 yılında yasal yollardan Türkiye'ye giriş yapmıştır.

11. Başvurucu; Taşkent Devlet İktisat Üniversitesinde öğrenci olduğu dönemde ülke yönetimi aleyhine siyasi tavır takındığını, gençlik hareketlerine katılması nedeniyle hedef hâline geldiğini, ülkesinde İslam dinini özgürce yaşamak ve bu konuda çalışmalar yapmak isteyen kişilerin baskı ve zulüm gördüğünü belirterek Türkiye'den uluslararası koruma talebinde bulunmuştur.

12. Başvurucu, uluslararası koruma talebine ilişkin işlemlerini tamamlamak üzere Gaziantep'e yönlendirilmiştir.

13. Başvurucu, burada tanıştığı Özbekistan vatandaşı S.K. ile evlenmiş ve bu evlilikten 2011 ve 2012 doğumlu iki çocuğu olmuştur.

14. Başvurucu ve ailesine uluslararası koruma taleplerine ilişkin işlemler sonuçlanıncaya kadar Gaziantep'ten izinsiz ayrılmamak koşuluyla geçici ikamet izni verilmiştir.

15. Başvurucu, aynı gerekçeyle Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliğine (BMMYK) de iltica başvurusunda bulunmuştur.

16. BMMYK tarafından yapılan değerlendirme neticesinde başvurucuya 30/6/2010 tarihinde geçici mülteci statüsü verilmiştir.

17. Başvurucu 15/3/2015 tarihinde, Kilis Emniyet Müdürlüğüne bağlı ekipler tarafından durdurulan Suriye plakalı bir araçta yakalanmış ve üzerinde kimliğini tespiti yarayacak herhangi bir belge bulunmadığı anlaşılmıştır.

18. Emniyet yetkilileri başvurunun yanındaki dört kişiyle birlikte yasa dışı yollardan Suriye'deki çatışma bölgelerine geçmeye çalıştığını değerlendirmişlerdir.

19. Başvurucu ise Gaziantep'te iş olanaklarının sınırlı olması nedeniyle birtakım eşyaları satmak üzere Suriye'ye gitmeye karar verdiğini, araç şoförü ile ücret karşılığında anlaştığını, aracın kolluk görevlileri tarafından

durdurulduğunu, araçta yapılan arama sonucunda polislerin kime ait olduğu belirli olmayan bir adet kamuflaj olarak tabir edilen elbise (kışlık mont) bulunduğunu söylediklerini ifade etmiştir.

20. Başvurucu ayrıca, Kilis ilinin karşısında bulunan ve güvenli bölge olarak nitelendirilen binlerce sivilin yaşadığı Azez Bölgesi'ne geçmeye çalıştığını, Arapça bildiğini, ticaret ve pazarlama eğitimi aldığını, çatışma bölgesine gitmek gibi bir amacının olmadığını dile getirmiştir. Başvurucu, Arapça bildiğini ve pazarlama konusunda aldığı eğitimleri gösteren belge ve sertifikalar sunmuştur.

21. Anılan gelişmeler üzerine başvurucunun uluslararası koruma talebi, Batman Valiliği Göç İdaresi Müdürlüğü tarafından reddedilmiş; başvuru hakkında yurda giriş yasağı (G-87) kararı alınmış ve kamu güvenliği açısından tehdit oluşturduğu gerekçesiyle 14/5/2014 tarihinde başvurucunun sınır dışı edilmesine karar verilmiştir.

22. Başvurucu tarafından anılan kararın iptali istemiyle açılan dava, Batman İdare Mahkemesinin (İdare Mahkemesi) 4/11/2015 tarihli kararıyla reddedilmiştir. Kararın değerlendirme kısmı şöyledir:

“Dosyanın incelenmesinden, Özbekistan uyruklu davacının, 2009 yılında Türkiye’ye giriş yaptığı, Birleşmiş Milletler Ankara Bürosu’na gidecek sığınma talep etmesi üzerine davacıyı Gaziantep İli’ne sevk ettikleri ve 2009 yılından bu yana Gaziantep’te sığınmacı olarak kaldığı, Kilis TEM Şube Müdürlüğü ekipleri tarafından 15/03/2015 günü saat 16:30 sıralarında şüphe üzerine durdurulan Suriye plakalı M■■■■ marka araçta Suriye’ye gitmek üzere hazırlık yapan 5 kişinin tespit edildiği, davacının da bu 5 kişinin arasında olduğu, araç kontrol edildiğinde davacının çantasında savaş alanında kullanılmaya elverişli kamuflaj elbisesi ve ayakkabı bulunduğu, buna karşın üzerlerinde kendilerini tanıtıcı hiçbir belge bulunamadığı, illegal yollardan ülkeye giriş yaptıklarının tespit edildiği ve haklarında pasaportsuz olmaktan dolayı işlem yapıldığı, ayrıca Kilis Valiliği’nce 16/03/2015 tarihinde haklarında 6458 sayılı Kanunun 9. maddesi kapsamında Türkiye’ye giriş yasağı kararı alındığı, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’nün 16/03/2015 tarih ve 2606 sayılı yazısı ile de davacı ile birlikte 5 kişinin Kilis İli’nde geri gönderme merkezi bulunmaması sebebiyle Batman Geri Gönderme Merkezi’ne sevkinin uygun görüldüğü ve Batman’a getirildikleri, geri gönderme merkezinde iken davacının uluslararası koruma başvurusunda bulunduğu ancak Uluslararası Koruma Dairesi Başkanlığı’nın 12/04/2015 tarih ve 489 sayılı

yazısı ile başvurusunun reddedilerek durumunun 6458 sayılı Kanunun 54/2. maddesi kapsamında değerlendirilmesi gerektiğinin bildirildiği, öte yandan davacı hakkında genel güvenlik gerekçesiyle alınmış G-87 tahdit kaydı bulunduğu ve çatışma bölgeleriyle bağlantılı olduğunun değerlendirildiği, 14/05/2015 tarih ve 732 sayılı işlemle 6458 sayılı Kanunun 54. maddesinin 1. fıkrasının (d), (h) ve (i) bentleri gereği sınır dışı edilmesine karar verilmesi üzerine bakılan davanın açıldığı anlaşılmaktadır.

Bu durumda, uluslararası koruma talebi reddedilen ve 6458 sayılı Kanun'un 54. maddesinin 1. fıkrası kapsamında kalan davacının sınır dışı edilmesine ilişkin dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmamaktadır.”

23. Anılan kararda, başvuruçunun sınır dışı edilmesi hâlinde Özbekistan'da öldürülebileceğine ya da kötü muameleye maruz kalacağına ilişkin iddiaları hakkında herhangi bir araştırma veya değerlendirmeye yer verilmemiştir.

24. Bu karar başvuruçusu tarafından 4/12/2015 tarihinde öğrenilmiş olup aynı tarihte bireysel başvuruda bulunulmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

25. 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun “Kapsam” kenar başlıklı 2. maddesi şöyledir:

“(1) Bu Kanun, yabancılarla ilgili iş ve işlemleri; sınırlarda, sınır kapılarında ya da Türkiye içinde yabancıların münferit koruma talepleri üzerine sağlanacak uluslararası korumayı, ayrılmaya zorlandıkları ülkeye geri dönemeyen ve kitlesel olarak Türkiye'ye gelen yabancılara acil olarak sağlanacak geçici korumayı, Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün kuruluş, görev, yetki ve sorumluluklarını kapsar.

(2) Bu Kanunun uygulanmasında, Türkiye'nin taraf olduğu milletlerarası anlaşmalar ile özel kanunlardaki hükümler saklıdır.”

26. 6458 sayılı Kanun'un “Geri gönderme yasağı” kenar başlıklı 4. maddesi şöyledir:

“Bu Kanun kapsamındaki hiç kimse, işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye tabi tutulacağı veya ırkı, dini, tabiiyeti, belli

bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi fikirleri dolayısıyla hayatının veya hürriyetinin tehdit altında bulunacağı bir yere gönderilemez.”

27. 6458 sayılı Kanun’un 29/10/2016 tarihli ve 676 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’nin (676 sayılı KHK) 35. maddesiyle değişik “Sınır dışı etme kararı” kenar başlıklı 53. maddesi şöyledir:

“(1) Sınır dışı etme kararı, Genel Müdürlüğün talimatı üzerine veya resen valiliklerce alınır.

(2) Karar, gerekçeleriyle birlikte hakkında sınır dışı etme kararı alınan yabancıya veya yasal temsilcisine ya da avukatına tebliğ edilir. Hakkında sınır dışı etme kararı alınan yabancı, bir avukat tarafından temsil edilmiyorsa kendisi veya yasal temsilcisi, kararın sonucu, itiraz usulleri ve süreleri hakkında bilgilendirilir.

(3) Yabancı veya yasal temsilcisi ya da avukatı, sınır dışı etme kararına karşı, kararın tebliğinden itibaren on beş gün içinde idare mahkemesine başvurabilir. Mahkemeye başvuran kişi, sınır dışı etme kararını veren makama da başvurusunu bildirir. Mahkemeye yapılan başvurular on beş gün içinde sonuçlandırılır. Mahkemenin bu konuda vermiş olduğu karar kesindir. Yabancıнын rızası saklı kalmak kaydıyla, dava açma süresi içinde veya yargı yoluna başvurulması hâlinde ‘54 üncü maddenin birinci fıkrasının (b), (d) ve (k) bentleri ile ikinci fıkrası kapsamındakiler hariç’ yargılama sonuçlanıncaya kadar yabancı sınır dışı edilmez.”

28. 6458 sayılı Kanun’un 676 sayılı KHK’nın 36. maddesiyle değişik “Sınır dışı etme kararı alınacaklar” kenar başlıklı 54. maddesi şöyledir:

“(1) Aşağıda sayılan yabancılar hakkında sınır dışı etme kararı alınır:

a) 5237 sayılı Kanunun 59 uncu maddesi kapsamında sınır dışı edilmesi gerektiği değerlendirilenler

b) Terör örgütü yöneticisi, üyesi, destekleyicisi veya çıkar amaçlı suç örgütü yöneticisi, üyesi veya destekleyicisi olanlar

c) Türkiye’ye giriş, vize ve ikamet izinleri için yapılan işlemlerde gerçek dışı bilgi ve sahte belge kullananlar

ç) Türkiye’de bulunduğu süre zarfında geçimini meşru olmayan yollardan sağlayanlar

d) Kamu düzeni veya kamu güvenliği ya da kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar

e) Vize veya vize muafiyeti süresini on günden fazla aşanlar veya vizesi iptal edilenler

f) İkamet izinleri iptal edilenler

g) İkamet izni bulunup da süresinin sona ermesinden itibaren kabul edilebilir gerekçesi olmadan İkamet izni süresini on günden fazla ihlal edenler

ğ) Çalışma izni olmadan çalıştığı tespit edilenler

h) Türkiye'ye yasal giriş veya Türkiye'den yasal çıkış hükümlerini ihlal edenler

ı) Hakkında Türkiye'ye giriş yasağı bulunmasına rağmen Türkiye'ye geldiği tespit edilenler

i) Uluslararası koruma başvurusu reddedilen, uluslararası korumadan hariçte tutulan, başvurusu kabul edilemez olarak değerlendirilen, başvurusunu geri çeken, başvurusu geri çekilmiş sayılan, uluslararası koruma statüleri sona eren veya iptal edilenlerden haklarında verilen son karardan sonra bu Kanunun diğer hükümlerine göre Türkiye'de kalma hakkı bulunmayanlar

j) İkamet izni uzatma başvuruları reddedilenlerden, on gün içinde Türkiye'den çıkış yapmayanlar

k) Uluslararası kurum ve kuruluşlar tarafından tanımlanan terör örgütleriyle ilişkili olduğu değerlendirilenler

(2) Bu maddenin birinci fıkrasının (b), (d) ve (k) bentleri kapsamında oldukları değerlendirilen uluslararası koruma başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişiler hakkında uluslararası koruma işlemlerinin her aşamasında sınır dışı etme kararı alınabilir.”

29. 6458 sayılı Kanun'un “Sınır dışı etme kararı alınmayacaklar” kenar başlıklı 55. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“(1) 54 üncü madde kapsamında olsalar dahi, aşağıdaki yabancılar hakkında sınır dışı etme kararı alınmaz:

a) Sınır dışı edileceği ülkede ölüm cezasına, işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye maruz kalacağı konusunda ciddi emare bulunanlar”

30. 6458 sayılı Kanun’un “Sınır dışı etmek üzere idari gözetim ve süresi” kenar başlıklı 57. maddesi şöyledir:

“(1) 54 üncü madde kapsamındaki yabancılar, kolluk tarafından yakalanmaları hâlinde, haklarında karar verilmek üzere derhâl valiliğe bildirilir. Bu kişilerden, sınır dışı etme kararı alınması gerektiği değerlendirilenler hakkında, sınır dışı etme kararı valilik tarafından alınır. Değerlendirme ve karar süresi kırk sekiz saati geçemez.

(2) Hakkında sınır dışı etme kararı alınanlardan; kaçma ve kaybolma riski bulunan, Türkiye’ye giriş veya çıkış kurallarını ihlal eden, sahte ya da asılsız belge kullanan, kabul edilebilir bir mazereti olmaksızın Türkiye’den çıkmaları için tanınan sürede çıkmayan, kamu düzeni, kamu güvenliği veya kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar hakkında valilik tarafından idari gözetim kararı alınır. Hakkında idari gözetim kararı alınan yabancılar, yakalamayı yapan kolluk birimince geri gönderme merkezlerine kırk sekiz saat içinde götürülür.

(3) Geri gönderme merkezlerindeki idari gözetim süresi altı ayı geçmez. Ancak bu süre, sınır dışı etme işlemlerinin yabancıнын iş birliği yapmaması veya ülkesiyle ilgili doğru bilgi ya da belgeleri vermemesi nedeniyle tamamlanamaması hâlinde, en fazla altı ay daha uzatılabilir.

(4) İdari gözetimin devamında zaruret olup olmadığı, valilik tarafından her ay düzenli olarak değerlendirilir. Gerek görüldüğünde, otuz günlük süre beklenilmez. İdari gözetimin devamında zaruret görülmeyen yabancılar için idari gözetim derhâl sonlandırılır. Bu yabancılarla, belli bir adreste ikamet etme, belirlenecek şekil ve sürelerde bildirimde bulunma gibi idari yükümlülükler getirilebilir.

(5) İdari gözetim kararı, idari gözetim süresinin uzatılması ve her ay düzenli olarak yapılan değerlendirmelerin sonuçları, gerekçesiyle birlikte yabancıya veya yasal temsilcisine ya da avukatına tebliğ edilir. Aynı zamanda, idari gözetim altına alınan kişi bir avukat tarafından temsil edilmiyorsa, kendisi veya yasal temsilcisi kararın sonucu, itiraz usulleri ve süreleri hakkında bilgilendirilir.

(6) İdari gözetim altına alınan kişi veya yasal temsilcisi ya da avukatı, idari gözetim kararına karşı sulh ceza hâkimine başvurabilir. Başvuru

idari gözetimi durdurmaz. Dilekçenin idareye verilmesi hâlinde, dilekçe yetkili sulh ceza hâkimine derhâl ulaştırılır. Sulh ceza hâkimi incelemeyi beş gün içinde sonuçlandırır. Sulh ceza hâkiminin kararı kesindir. İdari gözetim altına alınan kişi veya yasal temsilcisi ya da avukatı, idari gözetim şartlarının ortadan kalktığı veya değiştiği iddiasıyla yeniden sulh ceza hâkimine başvurabilir.

(7) İdari gözetim işlemine karşı yargı yoluna başvuranlardan, avukatlık ücretlerini karşılama imkânı bulunmayanlara, talepleri hâlinde 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanunu hükümlerine göre avukatlık hizmeti sağlanır.”

31. 22/10/2014 tarihli ve 29153 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Geçici Koruma Yönetmeliği’nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Bu Yönetmelik kapsamında hiç kimse, işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye tabi tutulacağı veya ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi fikirleri dolayısıyla hayatının veya hürriyetinin tehdit altında bulunacağı bir yere gönderilemez.”

B. Uluslararası Hukuk

1. Uluslararası Mevzuat

32. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin (Sözleşme) “Yaşam hakkı” kenar başlıklı 2. maddesi şöyledir:

“1. Herkesin yaşam hakkı yasayla korunur. Yasanın ölüm cezası ile cezalandırdığı bir suçtan dolayı hakkında mahkemece hükmedilen bu cezanın infaz edilmesi dışında, hiç kimsenin yaşamına kasten son verilemez.

2. Ölüm, aşağıdaki durumlardan birinde mutlak zorunlu olanı aşmayacak bir güç kullanımı sonucunda meydana gelmişse, bu maddenin ihlaline neden olmuş sayılmaz:

a) Bir kimsenin yasa dışı şiddete karşı korunmasının sağlanması;

b) Bir kimsenin usulüne uygun olarak yakalanmasını gerçekleştirme veya usulüne uygun olarak tutulu bulunan bir kişinin kaçmasını önleme;

c) Bir ayaklanma veya isyanın yasaya uygun olarak bastırılması”

33. Sözleşme’nin “İşkence yasağı” kenar başlıklı 3. maddesi şöyledir:

“Hiç kimse işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya işlemlere tabi tutulamaz.”

34. Mültecilerin hukuki durumuna dair 28/7/1951 tarihli Sözleşme'nin (1951 tarihli Cenevre Sözleşmesi) 33. maddesi şöyledir (29/8/1961 tarihli ve 359 sayılı Kanun'la onaylanmış; 5/9/1961 tarihli ve 10898 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.):

“1. Hiçbir Taraf Devlet, bir mülteciyi, ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir sosyal gruba mensubiyeti veya siyasi fikirleri dolayısıyla hayatı ya da özgürlüğü tehdit altında olacak ülkelerin sınırlarına, her ne şekilde olursa olsun geri göndermeyecek veya iade (“refouler”) etmeyecektir.

2. Bununla beraber, bulunduğu ülkenin güvenliği için tehlikeli sayılması yolunda ciddi sebepler bulunan veya özellikle ciddi bir adi suçtan dolayı kesinleşmiş bir hükümle mahkum olduğu için söz konusu ülkenin halkı açısından bir tehlike oluşturmaya devam eden bir mülteci, işbu hükümden yararlanmayı talep edemez.”

2. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Uygulaması

35. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin (AİHM) sınır dışı kararının uygulanması hâlinde yaşam hakkı ile kötü muamele yasağının ihlal edileceğine ilişkin şikâyetlerle ilgili ilkesel yaklaşımı özetle şöyledir (*Soering/Birleşik Krallık*, B. No: 14038/88, 7/7/1989; *Saadi/İtalya* [BD], B. No: 37201/06, 28/2/2008; *M.S.S./Belçika ve Yunanistan* [BD], B. No: 30696/09, 21/1/2011; *J.K. ve diğerleri/İsveç* [BD], B. No: 59166/12, 23/8/2016; *Ghorbanov ve diğerleri/Türkiye*, B. No: 28127/09, 3/12/2013; *Mamatkulov ve Aksarov/Türkiye* [BD], B. No: 46827/99, 4/2/2005; *Babajanov/Türkiye*, B. No: 49867/08, 10/5/2016):

AİHM'e göre yabancıların ülkeye girişleri, ülkede ikamet edişleri ve ülkeden çıkarılmalarına ilişkin konular doğrudan o ülkenin ulusal ege-menlik yetkisine ilişkin olup Sözleşme'nin 6. maddesinin koruma alanı dışında kalmaktadır. Bir başka deyişle bu tür konularda alınan kararların medeni hak ve yükümlülüklerle ilgisi bulunmamaktadır.

Bununla birlikte bir yabancıнын sınır dışı edilmesi hâlinde kötü muameleye maruz kalacağına dair ciddi emareler bulunması durumunda taraf devletin Sözleşme kapsamında sorumluluğu ortaya çıkmaktadır. Sözleşme, işkence ve kötü muameleye maruz kalma riski bulunan ülkeye sınır dışı etmeme yükümlülüğünü içermektedir.

AIHM, Sözleşme'nin 2. (yaşam hakkı) ve 3. maddelerinin (işkence ve kötü muamele yasağı) birlikte ihlal edildiğine ilişkin şikâyetlerde kural olarak işkence ve kötü muamelenin mutlak şekilde yasaklandığı gerçeğinden hareketle başvuruları 3. maddeyle sınırlı olarak incelemektedir. Bu kural geri gönderilen ülkede idam cezası uygulanacağı gibi doğrudan yaşam hakkının konusunu oluşturan şikâyetler bakımından geçerli değildir.

AIHM, kötü muamele riski bulunan ülkeye sınır dışı etmeme yükümlülüğünün kamu düzeni veya kamu güvenliği bakımından risk oluşturanlar bakımından da geçerli olduğunun ve hatta uluslararası terörizm tehlikesinin bulunduğu hâllerde bile bu yükümlülüğe bir istisna getirilemeyeceğinin altını çizmektedir.

AIHM, geri gönderilen ülkede kötü muamele riskinin varlığını haklı gösteren önemli gerekçelerin bulunması hâlinde bu iddiaların kapsamlı ve titiz (etkili) bir şekilde incelenmesi gerektiğine dikkat çekmektedir.

AIHM, söz konusu incelemenin etkililiğinden bahsedebilmek için sınır dışı kararı uygulanmadan önce ilgili kişiye bağımsız bir mercie başvuruda bulunma imkânı sunulması ve inceleme sonuçlanıncaya kadar sınır dışı kararının uygulamasının kendiliğinden (otomatik olarak) durdurulmasının önemine vurgu yapmaktadır.

AIHM'e göre Sözleşme'nin 3. maddesinin ihlaline karar verilebilmesi için kötü muamele iddiasının bir olasılığın ötesinde gerçek bir risk düzeyine ulaşması gerekmektedir. Söz konusu riskin ciddiliği incelenirken geri gönderilecek ülke ile ilgili koşullar taraf devletçe resen araştırılmalıdır. Bu araştırma yapılırken bağımsız insan hakları örgütlerinin ve hükûmetlerin hazırladığı ülke raporlarından yararlanılması mümkündür.

AIHM'e göre başvurucuların kişisel durumlarına ve geri gönderilecekleri ülkede karşılaşacakları risklere ilişkin iddialarını ayrıntılı şekilde açıklama ve (varsa) iddialarını destekleyen belgeleri sunma yükümlülükleri bulunmaktadır. Bir başka deyişle başvurucuların kişisel durumlarına ilişkin iddialarını ispat külfeti kendilerine aittir.

3. Özbekistan'ın Genel Güvenlik Durumuna İlişkin Bilgiler

36. AIHM'in Özbekistan'ın genel güvenlik durumuna ilişkin değerlendirmeleri özetle şöyledir (*Muminov/Rusya*, B. No: 42502/06, 11/11/2008, §§ 67-72; *Shakurov/Rusya*, B. No: 55822/10, 5/6/2012, §§101-109; *Zokhidov/Rusya*, B. No: 67286/10, 5/2/2013, §§ 108/113):

AİHM yukarıda yer verilen ve bu kararlarda atıf yapılan diğer birçok kararında Özbekistan'ın genel güvenlik durumunu değerlendirirken Birleşmiş Milletler ve insan hakları alanında faaliyet gösteren sivil toplum örgütlerinin hazırladıkları ülke raporlarından yararlanmıştı. Anılan kararlarda ve kararlarda atıf yapılan raporlarda özetle Özbekistan hükûmetinin Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi'yle işbirliğinden kaçındığına, ülke yetkililerinin işkence ve kötü muamele yaşağına ilişkin uluslararası yükümlülükleri tam olarak yerine getirmediğine vurgu yapılmaktadır.

AİHM, Özbekistan'daki insan haklarına ilişkin genel durumun endişe verici olduğunu ve güvenilir uluslararası kaynaklardan edinilen bilgilere göre polis tarafından gözaltına alınan kişilere karşı işkence uygulamasının “sistematik” ve “ayırım gözetmeksizin” gerçekleştiğini ifade etmektedir.

AİHM, Özbekistan'a sınır dışı etme ya da suçlu iadesine ilişkin başvurularla ilgili olarak Sözleşme'nin 3. maddesinin ihlaline ilişkin kararlar verdiğini ancak bu durumun Özbekistan'a geri gönderilecek herkesin kötü muamele tehlikesi altında olduğu anlamına gelmeyeceğinin de altını çizmektedir.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

37. Mahkemenin 10/5/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi

38. Anayasa Mahkemesinin *Mehmet Şerif Ay* (B. No: 2012/1181, 17/9/2013) kararında belirtilen ilkeler dikkate alınarak geçimini önemli ölçüde güçleştirmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olmayan adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

B. Kötü Muamele Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

39. Başvurucu; ülkesi Özbekistan'da öğrenci olduğu dönemde gençlik hareketlerine katıldığını, muhalif tavrı nedeniyle mevcut yönetimin hedefi hâline geldiğini, ülkesinde İslam dinine mensup olanların dinlerini açık veya gizli olarak yaşamalarının mümkün olmadığını, zulüm görme tehlikesi altında olduğu için 2009 yılında ülkesinden kaçarak Türkiye'ye sığındığını belirtmiştir.

40. Başvurucu; Türkiye’ye geldikten sonra evlendiğini, bu evlilikten iki çocuğunun olduğunu, ailesiyle birlikte 2010 yılından beri Gaziantep’te yaşadığını, herhangi bir adli veya idari soruşturma geçirmedığını ifade etmiştir.

41. Başvurucu; pazarlama ve ticaret eğitimi aldığını, geçimini ticaretle sağladığını, Türkiye sınırına çok yakın olan ve güvenli bölge olarak değerlendirilen Azez’e geçerek ticaret yapmayı planladığını, çatışma bölgelerine geçmesinin söz konusu olmadığını dile getirmiştir.

42. Başvurucu; ayrıca İnsan Hakları İzleme Örgütü, Uluslararası Af Örgütü gibi kuruluşların Özbekistan ile ilgili insan hakları raporlarına ve Özbekistan eski İngiltere Büyükelçisi’nin ülkedeki insan hakları ihlalleri hakkındaki açıklamalarına yer vermiştir.

43. Başvurucu, Özbekistan’da insan hakları ihlallerinin çok yaygın olduğunu, cezaevlerinde sistematik işkence yapıldığını, ülkesine geri gönderilmesi hâlinde öldürülme ya da kötü muameleye maruz kalma tehlikesi altında bulunduğunu ileri sürmüştür; maddi ve manevi tazminat ile adli yardım taleplerinde bulunmuştur.

2. Değerlendirme

44. Anayasa’nın “*Kişinin dokunulmazlığı, maddî ve manevî varlığı*” kenar başlıklı 17. maddesinin birinci ve üçüncü fıkraları şöyledir:

“Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.

...

Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tâbi tutulamaz.”

45. Anayasa’nın “*Devletin temel amaç ve görevleri*” kenar başlıklı 5. maddesi şöyledir:

“Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır.”

46. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun

sınır dışı edilmesi hâlinde öldürülebileceğine ya da kötü muameleyle maruz kalabileceğine ilişkin iddiaları, kötü muamele yasağı kapsamında incelenmiş olup yaşam hakkı bakımından ayrıca bir değerlendirme yapılmasına gerek görülmemiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

47. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Genel İlkeler

48. Anayasa’da yabancıların ülkeye girişleri, ülkede ikamet edişleri ve ülkeden çıkarılmalarına ilişkin konularda herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Uluslararası hukukta da kabul edildiği üzere bu husus, devletin egemenlik yetkisi kapsamında kalmaktadır. Dolayısıyla devletin yabancıları ülkeye kabul etmekte veya sınır dışı etmekte takdir yetkisinin bulunduğu kuşkusuzdur. Ancak anılan işlemlerin -Anayasa’da güvence altına alınan temel hak ve özgürlüklere müdahale oluşturması hâlinde- bireysel başvuruya konu edilebilmesi mümkündür (*A.A. ve A.A.* [GK], B. No: 2015/3941, 1/3/2017, § 54).

49. Anayasa’nın 17. maddesinin birinci fıkrasında yaşama hakkının yanında maddi ve manevi varlığı koruma ve geliştirme hakkı da güvence altına alınmıştır. Aynı maddenin üçüncü fıkrasında ise kimseye “işkence ve eziyet” yapılamayacağı, kimsenin “insan haysiyetiyle bağdaşmayan” cezaya veya muameleyle tabi tutulamayacağı hükmüne yer verilmiştir. Maddenin sistematüğinden de anlaşılacağı üzere birinci fıkra genel olarak güvence altına alınan bireyin maddi ve manevi varlığı, üçüncü fıkra kötü muamelelere karşı özel olarak korunmuştur (*A.A. ve A.A.*, § 55).

50. Anılan maddede, devlete getirilen kötü muamelede bulunmama (negatif) yükümlülüğünün herhangi bir istisnasına yer verilmemiştir. Temel hak ve özgürlüklerin savaş, seferberlik, sıkıyönetim veya olağanüstü hâllerde kullanılmasının durdurulmasına imkân veren Anayasa’nın 15. maddesinde de maddi ve manevi varlığın bütünlüğüne dokunulamayacağı belirtilmiştir. Bu durum, kötü muamele yasağının mutlak nitelikte olduğunun açık göstergesidir (*A.A. ve A.A.*, § 56).

51. Ancak bu yasakla korunan hakların gerçek anlamda güvence altına alındığından bahsedebilmek için devletin kötü muamelede bulunmaması yeterli değildir. Devletin aynı zamanda bireyleri kendi görevlilerinin ve üçüncü kişilerin kötü muamele oluşturabilecek eylemlerine karşı da koruması gerekir (*A.A. ve A.A.*, § 57).

52. Nitekim Anayasa'nın 5. maddesinde “insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmak” devletin temel amaç ve görevleri arasında sayılmıştır. Anayasa'nın 17. ve 5. maddeleri birlikte değerlendirildiğinde devletin bireyi kötü muamele yasağına karşı koruma (pozitif) yükümlülüğünün de bulunduğu anlaşılmaktadır (*A.A. ve A.A.*, § 58).

53. Anayasa'nın 17., 5. ve 16. maddeleri, uluslararası hukuk ve özellikle de Türkiye'nin taraf olduğu Cenevre Sözleşmesi'nin ilgili hükümleri ile birlikte yorumlandığında devletin egemenlik yetkisi alanında olup gönderildikleri ülkede kötü muameleyle maruz kalabilecek yabancıların da maddi ve manevi varlıklarına yönelik risklere karşı korunmalarının devletin pozitif yükümlülükleri arasında yer aldığı kabulü gerekir (*A.A. ve A.A.*, § 59).

54. Anılan pozitif yükümlülük kapsamında sınır dışı edilecek kişiye ülkesinde karşılaşabileceği risklere karşı gerçek anlamda bir koruma sağlanabilmesi için bu kişiye sınır dışı kararına karşı etkili bir “karşı çıkma imkânı” tanınması gerekir. Aksi hâlde sınır dışı edildiğinde kötü muameleyle maruz kalma riski altında olduğunu iddia eden ve bu iddiasını delillendirme konusunda devlete göre daha kısıtlı imkânlarla sahip olan yabancıya gerçek anlamda bir koruma sağlanabildiğinden bahsetmek mümkün olmayacaktır (*A.A. ve A.A.*, § 60).

55. Dolayısıyla kötü muameleyle karşı koruma pozitif yükümlülüğünün -anılan yasağın koruduğu hakların doğası gereği- hakkında sınır dışı kararı verilen bir yabancıya “iddialarını araştırtma” ve bu kararı “adil bir şekilde inceletme” imkânı sağlayan usul güvencelerini de içerdiği kuşkusuzdur (*A.A. ve A.A.*, § 61).

56. Bu çerçevede sınır dışı etme işlemi sonucunda yabancıнын gönderileceği ülkede kötü muamele yasağının ihlal edileceğinin iddia edilmesi hâlinde idari ve yargısal makamlar tarafından söz konusu ülkede gerçek bir ihlal riskinin bulunup bulunmadığı ayrıntılı şekilde araştırılmalıdır. Anılan usul güvencelerinin bir gereği olarak idari makamlar tarafından alınan sınır dışı kararlarının bağımsız bir yargı organı tarafından denetlenmesi, bu denetim

süresince sınır dışı kararlarının icra edilmemesi ve yargılama sürecine tarafların etkili katılımının sağlanması gerekir (*A.A. ve A.A.*, § 62).

57. Kötü muameleye karşı koruma yükümlülüğü her sınır dışı işleminde yukarıda belirtilen şekilde bir araştırma yapılmasını gerektirmez. Bu yükümlülüğün ortaya çıkabilmesi için öncelikli olarak başvuru tarafından savunulabilir (araştırılabilir/tartışılabilir/araştırmaya değer/makul şüphe uyandıran) bir iddia ortaya konmalıdır. Bu doğrultuda başvuru geri gönderileceği ülkede var olduğunu iddia ettiği kötü muamele riskinin ne olduğunu makul şekilde açıklamalı, (varsı) bu iddiayı destekleyen bilgi ve belgeleri sunmalı ve bu iddialar belirli bir ciddilik seviyesinde olmalıdır. Ancak savunulabilir iddianın ortaya konulması somut olayın özelliğine göre farklılık gösterebileceğinden her olayda ayrıca değerlendirilme yapılmalıdır (*A.A. ve A.A.*, § 63).

58. Bir iddianın savunulabilir olduğunun kabul edilmesi başvurunun mutlaka ihlalle sonuçlanacağı anlamına gelmemektedir. Bu kabul, başvuru iddialarının araştırmaya değer nitelikte olduğunun tespitinden ibarettir. Başvurucunun geri gönderileceği ülkenin koşulları veya kişisel durumu nedeniyle karşılaşılabileceği risklere ilişkin iddialarının gerçekliği ve yaptığı açıklamaların makul olup olmadığı titiz bir şekilde araştırılmalıdır. İddianın doğruluğu ve/veya riskin varlığı araştırılırken ulusal veya uluslararası kurum ve kuruluşların düzenledikleri raporlardan ya da somut olay hakkında bilgi edinilmesini sağlayacak başka kaynaklardan yararlanılması mümkündür (*A.A. ve A.A.*, § 64).

59. Sınır dışı etme kararının uygulanması hâlinde kötü muamele yasağının ihlal edilebileceğine karar verebilmek için geri gönderilen ülkedeki riskin varlığının bir olasılığın ötesinde “gerçek bir risk” seviyesinde olduğunun ispatlanması gerekir. Bu konudaki ispat külfeti iddianın niteliğine göre kamu makamlarına ve/veya başvurucuya ait olabilir. İspat yükümlülüğüne ilişkin aşağıda yer verilen değerlendirme ölçütleri bir iddianın savunulabilir olup olmadığını değerlendirirken de dikkate alınmalıdır (*A.A. ve A.A.*, § 65).

60. İlk olarak başvuru, geri gönderilen ülkede uzun süredir devam eden genel siyasi istikrarsızlık ya da ülkenin tamamına yayılmış iç karışıklık nedeniyle kötü muameleye maruz kalacağını ileri sürebilir. Bu durumda anılan ülkenin genel koşullarının objektif olarak kötü muamele yasağına aykırılık oluşturmayacağının kamu makamları tarafından ortaya konulması gerekir (*A.A. ve A.A.*, § 66).

61. İkincisi geri gönderilecek ülkenin kamu makamlarının etnik kökenleri, dinî inançları, siyasi görüşleri ya da belirli bir gruba mensubiyetleri gibi nedenlerle kişilere sistematik olarak kötü muamelede bulundukları iddia edilebilir. Böyle bir durumda kamu makamları tarafından, belirtilen özelliklerdeki kişi veya grupların ülkelerinde kötü muameleye uğrayıp uğramadıklarının araştırılması gerekir. Buna karşılık başvurunun da risk altında olduğu iddia edilen gruplara aidiyetini veya mensubiyetini ispatlaması gerekir (*A.A. ve A.A.*, § 67).

62. Üçüncüsü geri gönderilecek ülkede var olduğu iddia edilen risk, başvurunun herhangi bir gruba mensubiyetinden ya da aidiyetinden bağımsız olarak doğrudan kişisel durumundan kaynaklanabilir. Bu durumda başvurunun geri gönderileceği ülkede hangi nedenle kötü muameleye maruz kalacağını açıklaması ve bu iddiasını ispata yarayacak olguları açıkça ortaya koyması gerekir (*A.A. ve A.A.*, § 68).

63. Son olarak geri gönderilecek ülkedeki riskin kamu görevlisi olmayan kişi veya gruplardan kaynaklandığı ileri sürülebilir. Böyle bir durumda ise hem riskin gerçekliğinin hem de söz konusu ülkenin kamu makamlarının bu riski ortadan kaldırmak konusunda yeterli korumayı sağlamakta yetersiz kalacaklarının başvuru tarafından ortaya konulması gerekir (*A.A. ve A.A.*, § 69).

64. Gerçek riskin varlığına ilişkin maddi olguların bulunup bulunmadığı araştırılırken kural olarak sınır dışı kararının verildiği tarihteki koşullar dikkate alınmalıdır. Ancak yapılacak değerlendirmenin sonucunu doğrudan etkileyecek önemli gelişmeler olması hâlinde yeni durum da göz önünde tutulmalıdır (*A.A. ve A.A.*, § 70).

65. Bu çerçevede yapılan bireysel başvurularda Anayasa Mahkemesinin öncelikli rolü, geri gönderilen ülkede kötü muamele riskinin varlığına ilişkin savunulabilir bir iddianın bulunduğu durumlarda idari ve yargısal makamlar tarafından anılan yasak kapsamındaki usul güvencelerinin sağlanıp sağlanmadığını denetlemekten ibarettir. Anayasa Mahkemesi, usul güvencelerinin sağlanmadığını değerlendirdiğinde ikincillik ilkesi gereği kural olarak yeniden yargılama yapılması amacıyla ihlal kararı verir. Usul güvencelerinin sağlandığı durumlarda ise geri gönderilen ülkede gerçek bir kötü muamele riskinin bulunup bulunmadığı ayrıca değerlendirilir (*A. A. ve A. A.*, § 71).

66. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi, somut olayın özel koşulları altında gerekli gördüğü hâllerde geri gönderilen ülkede gerçek bir kötü muamele riski bulunup bulunmadığını istisnai olarak ilk elden kendisi de inceleyebilir. Böyle bir durumda Mahkeme, sınır dışı işleminin gerçekleşmesi hâlinde kötü muamele yasağının maddi boyutunun ihlal edilip edilmeyeceğine ilişkin bir değerlendirme yapabilir (*A.A. ve A. A.*, § 72).

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

67. Başvuru konusu olayda, yasa dışı yollardan Türkiye sınırını geçmeye çalışan başvurunun kamu güvenliği açısından tehdit oluşturduğu, hakkında ülkeye giriş yasağı getirildiği ve uluslararası koruma talebinin reddedildiği gerekçeleriyle sınır dışı edilmesine karar verilmiştir.

68. Başvurucu, dinî inancı ve siyasi görüşü nedeniyle ülkesine geri gönderilmesi hâlinde öldürülebileceğini ya da kötü muameleye maruz kalabileceğini ileri sürmüştür (bkz. §§ 39-43).

69. Somut olayda öncelikli olarak geri gönderilen ülkede kötü muamele riskinin varlığına ilişkin savunulabilir bir iddianın bulunup bulunmadığı, bulunması hâlinde idari ve yargısal makamlar tarafından kötü muamele yasağı kapsamındaki usul güvencelerinin sağlanıp sağlanmadığı hususları incelenecektir.

70. Başvurucunun sunduğu bilgi ve belgeler (bkz. §§ 19, 20), geri gönderilen ülkenin koşullarına ilişkin AİHM tarafından yapılan değerlendirmeler (bkz. § 36), başvurunun Suriye'deki çatışmalar başlamadan önceki bir tarihte (2009) Türkiye'ye giriş yaparak uluslararası koruma talebinde bulunması ve BMMYK tarafından başvurucuya 2010 yılında geçici mülteci statüsü verilmesi birlikte değerlendirildiğinde ülkesinde kötü muameleye maruz kalabileceğine ilişkin iddiaların araştırmaya değer nitelikte olduğu anlaşılmaktadır.

71. Bundan sonraki aşamada başvurunun savunulabilir iddiasının idari ve yargısal makamlar tarafından ayrıntılı bir şekilde araştırılıp araştırılmadığı, bir diğer ifadeyle yargılama aşamasında kötü muamele yasağı kapsamındaki usul güvencelerinin sağlanıp sağlanmadığı incelenecektir.

72. Başvuru konusu olayda İdare Mahkemesi; başvurunun kamu güvenliği bakımından tehdit oluşturan kişilerden olduğunu, hakkında Türkiye'ye giriş yasağı bulunduğunu ve uluslararası koruma talebinin reddedildiğini belirterek sınır dışı edilmesinde hukuka aykırılık bulunmadığına karar vermiştir.

73. Bununla birlikte başvurunun 2009 yılından itibaren istikrarlı bir şekilde önce BMMYK ve Göç İdaresi önünde, sonrasında ise İdare Mahkemesinde görülen davada dile getirdiği iddiaları dikkate alınmamıştır. Başvurucunun AIHM'in kararlarına ve insan hakları alanında araştırma yapan sivil toplum örgütlerinin raporlarına konu olmuş iddialarının doğru olup olmadığı hususunda yargılama aşamasında herhangi bir araştırma yapılmadığı gibi kararda da anılan iddialara neden itibar edilmediği konusunda bir değerlendirmeye yer verilmemiştir.

74. Dolayısıyla İdare Mahkemesinin Özbekistan'da var olduğu iddia edilen riske ilişkin araştırma ve değerlendirme yapma yükümlülüğünü yerine getirmediği anlaşılmaktadır.

75. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan kötü muamele yasağının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

c. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

76. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

“(1) Esas inceleme sonunda, başvurunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...”

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

77. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesine göre esas inceleme sonunda ihlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için tazminata ve/veya yeniden yargılamaya ya da somut olayın özelliğine göre yapılması gerekenlere hükmedilebilir.

78. Somut olayda Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

79. İhlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için geri gönderilecek ülkede gerçek bir kötü muamele riskinin bulunup bulunmadığının araştırılması ve değerlendirilmesi amacıyla yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunduğu anlaşıldığından kararın bir örneğinin mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

80. Bununla birlikte 6458 sayılı Kanun'un 53. maddesinin (3) numaralı fıkrasında 676 sayılı KHK ile yapılan değişiklik sonrasında yabancı, sınır dışı etme kararına karşı dava açma süresi içinde veya yargılama sonuçlanıncaya kadar sınır dışı edilemeyeceği hükmüne bazı istisnalar getirilmiştir.

81. Yeni durumda i) Terör veya çıkar amaçlı suç örgütlerinin yöneticisi, üyesi veya destekleyicisi olanlar, ii) Kamu düzeni, kamu güvenliği veya kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar, iii) Uluslararası kurum ve kuruluşlar tarafından tanımlanan terör örgütleriyle ilişkili olduğu değerlendirilenler bakımından sınır dışı edilmelerine karar verildiğinde dava açma süresi içinde veya yargılama sonuçlanıncaya kadar sınır dışı edilemeyeceklerine dair hüküm uygulanmayacaktır.

82. Somut olayda başvurunun kamu güvenliği açısından tehdit oluşturduğu gerekçesiyle sınır dışı edilmesine karar verilmiştir. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesinin ihlal kararının ardından idare mahkemesinde yapılacak yeniden yargılama sırasında sınır dışı edilmesinin önünde herhangi bir engel bulunmamaktadır (Y.T. [TK], B. No: 2016/22418, 1/11/2016). Başvurucunun geri gönderileceği ülkede gerçek bir kötü muamele riski altında olup olmadığının araştırılacağı süreçte sınır dışı edilmesi hâlinde maddi veya manevi bütünlüğü bakımından ciddi bir tehlike ortaya çıkabilecektir.

83. Bu durumda yeniden yargılama kararı verilmesinin ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılabilmesi için yeterli olmadığı anlaşılmaktadır. Ayrıca başvurunun yeniden yargılama sonuçlanıncaya kadar sınır dışı edilmemesine de karar verilmesi gerekir.

84. Başvurucu, maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

85. Yeniden yargılama sonucunda ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılma olanağı bulunması nedeniyle ihlalin tespiti yeterli görüldüğünden manevi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

86. Anayasa Mahkemesinin maddi tazminata hükmedebilmesi için başvuru uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet

bağı bulunmalıdır. Başvurucunun bu konuda herhangi bir belge sunmamış olması nedeniyle maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

87. Başvurucuya 1.800 TL vekâlet ücretinin ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan kötü muamele yasağının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin kötü muamele yasağının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Batman İdare Mahkemesine (E.2015/1142, K.2015/2394) GÖNDERİLMESİNE,

E. Yeniden yargılama sonuçlanıncaya kadar başvurucunun SINIR DIŞI EDİLMEMESİNE,

F. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

G. 1.800 TL vekâlet ücretinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

H. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

İ. Kararın bir örneğinin İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğüne GÖNDERİLMESİNE,

J. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 10/5/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan

E ■ Y ■

Üye

R ■ K ■

Üye

S ■ Ö ■

Üye

O ■ A ■ P ■

Üye

M ■ E ■ K ■

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANAYASA MAHKEMESİ

GENEL KURUL

KARAR

B.T. BAŞVURUSU
(Başvuru Numarası: 2014/15769)

Karar Tarihi: 30/■/2017

R.G. Tarih ve Sayı: 16/2/2018-30334

GENEL KURUL

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkanvekili : B■ Ü■

Başkanvekili : E■ Y■

Üyeler: S■ Ö■

S■ K■

O■ A■ P■

R■ K■

N■ N■

H■ D■

C■ M■ A■

M■ T■

M■ E■ K■

H■ T■ G■

K■ Ö■

R■ G■

R■ A■

Y■ Ş■ H■

Raportör : H■ M■

Başvurucu : B.T.

Vekili : Av. A■ Y■

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; Sabiha Gökçen Havalimanı nezarethanesinde ve Kumkapı Geri Gönderme Merkezinde idari gözetim altında tutmanın hukuki olmaması,

tutulma koşullarının gayriinsani ve onur kırıcı olması, tutmaya karşı etkili bir başvuru yolunun bulunmaması, tutma nedenlerinin usulüne uygun olarak bildirilmemesi, haksız tutulmaya karşı tazminat elde etme imkânı tanınmaması nedenleriyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ile insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 22/■/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmiştir.

5. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

6. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

7. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüş bildirmemiştir.

8. Birinci Bölüm tarafından 25/10/2017 tarihinde yapılan toplantıda, niteliği itibarıyla Genel Kurul tarafından karara bağlanması gerekli görüldüğünden başvurunun Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 28. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca Genel Kurula sevkine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

9. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

10. Özbekistan vatandaşı olan başvurucu; başvuru formunda belirtilmeyen ve ekindeki belgelerden anlaşılamayan bir tarihte, dinî ve siyasi düşünceleri nedeniyle baskı gördüğü için ülkesini terk ettiğini belirtmiştir.

11. Başvurucu 23/■/2014 tarihinde üzerinde sahte Yunanistan pasaportuyla yurt dışına çıkış yapmak isterken Sabiha Gökçen Havalimanı'nda yakalanmıştır.

12. İstanbul Emniyet Müdürlüğü Sabiha Gökçen Havalimanı Şube Müdürlüğü Adli Hizmetler Büro Amirliğinin 23/6/2014 tarihli ve 2014/1761 ve 2014/1762 sayılı iki kararıyla başvurucu hakkında Türkiye'ye yasa dışı

yoldan girmek ve kimliği hakkında yanlış beyanda bulunmaktan dolayı idari para cezası uygulanmıştır.

13. Başvurucu hakkında resmî belgede sahtecilik suçu yönünden yapılan soruşturmaya esas olmak üzere pasaportun sahteliği konusunda inceleme yaptırılmış, İstanbul Kriminal Polis Laboratuvarı Müdürlüğünün 24/6/2014 tarihli raporunda pasaportun sahte olduğu belirtilmiştir. Adli soruşturmanın akıbeti konusunda başvuru dosyası kapsamında herhangi bir bilgi mevcut değildir.

14. Başvurucu 23/6/2014 ile 28/6/2014 tarihleri arasında altı gün boyunca Sabiha Gökçen Havalimanı Şube Müdürlüğü nezarethanesinde tutulmuştur. Polis memurlarınca düzenlenen 23/6/2014 tarihli Cumhuriyet savcısı ile telefonla yapılan görüşme tutanağına göre başvurucunun sahtecilik suçundan gözaltına alınmasına dair bir talimat verilmemiştir. Başvurucu 28/6/2014 tarihinde Yabancılar Şube Müdürlüğü polislerince Kumkapı Geri Gönderme Merkezine (GGM/Merkez) teslim edilerek idari gözetim altında tutulmaya başlanmıştır.

15. İdari gözetime ilişkin olarak 15/7/2014 tarihinde başvurucunun yaptığı itiraz, İstanbul 7. Sulh Ceza Mahkemesinin 17/7/2014 tarihli kararıyla “... hakkında resmî belgede sahtecilik, illegal giriş ve yalan beyan suçları nedeniyle işlem yapıldığı, adı geçen şahsın 6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nun sınır dışı etme kararı alınacaklar başlığının 54/c-h maddelerine göre sınır dışı işlemlerinin yapılabilmesi için 30/06/2014 tarihinde idari gözetim altına alındığı, 6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun 57/3 maddesinde ‘geri gönderme merkezlerinde idari gözetim süresi altı ayı geçemez. Ancak bu süre, sınır dışı etme işlemlerinin yabancının iş birliği yapmaması veya ülkesiyle ilgili doğru bilgi ya da belgeleri vermemesi nedeniyle tamamlanamaması halinde, en fazla altı ay daha uzatılabilir’ şeklindeki düzenleme dikkate alındığında 6 aylık idari gözetim süresinin dolmadığı” gerekçesiyle kesin olarak reddedilmiştir. Bu karar 4/8/2014 tarihinde başvuru vekiline tebliğ edilmiştir.

16. GGM’de tutulduğu sırada 22/7/2014 tarihinde İstanbul Valiliğine uluslararası koruma talebinde bulunan başvuru, Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün (GİGM) yazısı üzerine 21/8/2014 tarihinde saat 16.30’da Sinop’ta ikamet etmek üzere GGM’den salıverilmiştir.

17. Başvurucu 23/6/2014 ile 28/6/2014 tarihleri arasında altı gün Sabiha Gökçen Havalimanı Şube Müdürlüğü nezarethanesinde, 28/6/2014 ile

21/8/■ arasında elli dört gün ise GGM’de olmak üzere toplam 60 gün idari gözetim altında tutulmuştur.

18. Anayasa Mahkemesinin başvurucunun kaldığı sürede Kumkapı GGM’nin durumu hakkında Emniyet Genel Müdürlüğünden (EGM) istemiş olduğu bilgilere 16/3/2016 tarihli yazıyla yanıt verilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

19. 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nun başvuru konusu işlemlerin yapıldığı tarihteki hâliyle yürürlükte olan 3., 9., 52., 53., 54., 57., 58. ve 59. maddelerinin ilgili kısımları şöyledir:

“Tanımlar

Madde 3- ...

d) Başvuru sahibi: Uluslararası koruma talebinde bulunan ve henüz başvurusu hakkında son karar verilmemiş olan kişiyi,

...

r) Uluslararası koruma: Mülteci, şartlı mülteci veya ikincil koruma statüsünü,

...

ü) Yabancı: Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile vatandaşlık bağı bulunmayan kişiyi,

...

ifade eder.

...

Türkiye’ye giriş yasağı

Madde 9 - (1) Genel Müdürlük, gerektiğinde ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının görüşlerini alarak, Türkiye dışında olup da kamu düzeni veya kamu güvenliği ya da kamu sağlığı açısından Türkiye’ye girmesinde sakınca görülen yabancıların ülkeye girişini yasaklayabilir.

...

Sınırdışı etme

Madde 52 - (1) *Yabancılar, sınır dışı etme kararıyla, menşe ülkesine veya transit gideceği ülkeye ya da üçüncü bir ülkeye sınır dışı edilebilir.*

Sınır dışı etme kararı

Madde 53 - (1) *Sınır dışı etme kararı, Genel Müdürlüğün talimatı üzerine veya resen valiliklerce alınır.*

(2) *Karar, gerekçeleriyle birlikte hakkında sınır dışı etme kararı alınan yabancıya veya yasal temsilcisine ya da avukatına tebliğ edilir. Hakkında sınır dışı etme kararı alınan yabancı, bir avukat tarafından temsil edilmiyorsa kendisi veya yasal temsilcisi, kararın sonucu, itiraz usulleri ve süreleri hakkında bilgilendirilir.*

(3) *Yabancı veya yasal temsilcisi ya da avukatı, sınır dışı etme kararına karşı, kararın tebliğinden itibaren on beş gün içinde idare mahkemesine başvurabilir. Mahkemeye başvuran kişi, sınır dışı etme kararını veren makama da başvurusunu bildirir. Mahkemeye yapılan başvurular on beş gün içinde sonuçlandırılır. Mahkemenin bu konuda vermiş olduğu karar kesindir. Yabancıнын rızası saklı kalmak kaydıyla, dava açma süresi içinde veya yargı yoluna başvurulması hâlinde yargılama sonuçlanıncaya kadar yabancı sınır dışı edilmez.*

Sınır dışı etme kararı alınacaklar

Madde 54 - (1) *Aşağıda sayılan yabancılar hakkında sınır dışı etme kararı alınır:*

...

c) *Türkiye'ye giriş, vize ve ikamet izinleri için yapılan işlemlerde gerçek dışı bilgi ve sahte belge kullananlar*

...

h) *Türkiye'ye yasal giriş veya Türkiye'den yasal çıkış hükümlerini ihlal edenler*

...

Sınır dışı etmek üzere idari gözetim ve süresi

Madde 57 - (1) *54 üncü madde kapsamındaki yabancılar, kolluk tarafından yakalanmaları hâlinde, haklarında karar verilmek üzere derhâl valiliğe bildirilir. Bu kişilerden, sınır dışı etme kararı alınması*

gerektiği değerlendirilenler hakkında, sınır dışı etme kararı valilik tarafından alınır. Değerlendirme ve karar süresi kırk sekiz saati geçemez.

(2) Hakkında sınır dışı etme kararı alınanlardan; kaçma ve kaybolma riski bulunan, Türkiye'ye giriş veya çıkış kurallarını ihlal eden, sahte ya da asılsız belge kullanan, kabul edilebilir bir mazereti olmaksızın Türkiye'den çıkmaları için tanınan sürede çıkmayan, kamu düzeni, kamu güvenliği veya kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar hakkında valilik tarafından idari gözetim kararı alınır. Hakkında idari gözetim kararı alınan yabancılar, yakalamayı yapan kolluk birimince geri gönderme merkezlerine kırk sekiz saat içinde götürülür.

(3) Geri gönderme merkezlerindeki idari gözetim süresi altı ayı geçemez. Ancak bu süre, sınır dışı etme işlemlerinin yabancıнын iş birliği yapmaması veya ülkesiyle ilgili doğru bilgi ya da belgeleri vermemesi nedeniyle tamamlanamaması hâlinde, en fazla altı ay daha uzatılabilir.

(4) İdari gözetimin devamında zaruret olup olmadığı, valilik tarafından her ay düzenli olarak değerlendirilir. Gerek görüldüğünde, otuz günlük süre beklenilmez. İdari gözetimin devamında zaruret görülmeyen yabancılar için idari gözetim derhâl sonlandırılır. Bu yabancılar, belli bir adreste ikamet etme, belirlenecek şekil ve sürelerde bildirimde bulunma gibi idari yükümlülükler getirilebilir.

(5) İdari gözetim kararı, idari gözetim süresinin uzatılması ve her ay düzenli olarak yapılan değerlendirmelerin sonuçları, gerekçesiyle birlikte yabancıya veya yasal temsilcisine ya da avukatına tebliğ edilir. Aynı zamanda, idari gözetim altına alınan kişi bir avukat tarafından temsil edilmiyorsa, kendisi veya yasal temsilcisi kararın sonucu, itiraz usulleri ve süreleri hakkında bilgilendirilir.

(6) İdari gözetim altına alınan kişi veya yasal temsilcisi ya da avukatı, idari gözetim kararına karşı sulh ceza hâkimine başvurabilir. Başvuru idari gözetimi durdurmaz. Dilekçenin idareye verilmesi hâlinde, dilekçe yetkili sulh ceza hâkimine derhâl ulaştırılır. Sulh ceza hâkimi incelemeyi beş gün içinde sonuçlandırır. Sulh ceza hâkiminin kararı kesindir. İdari gözetim altına alınan kişi veya yasal temsilcisi ya da avukatı, idari gözetim şartlarının ortadan kalktığı veya değiştiği iddiasıyla yeniden sulh ceza hâkimine başvurabilir.

(7) İdari gözetim işlemine karşı yargı yoluna başvuranlardan, avukatlık ücretlerini karşılama imkânı bulunmayanlara, talepleri hâlinde

19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanunu hükümlerine göre avukatlık hizmeti sağlanır.

Geri gönderme merkezleri

Madde 58 - (1) İdari gözetime alınan yabancılar, geri gönderme merkezlerinde tutulurlar.

...

Geri gönderme merkezlerinde sağlanacak hizmetler

Madde 59 - (1) Geri gönderme merkezlerinde;

a) Yabancı tarafından bedeli karşılanamayan acil ve temel sağlık hizmetleri ücretsiz verilir,

b) Yabancıya; yakınlarına, notere, yasal temsilciye ve avukata erişme ve bunlarla görüşme yapabilme, ayrıca telefon hizmetlerine erişme imkânı sağlanır,

...”

20. 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu’nun 2. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

“İdari dava türleri ve idari yargı yetkisinin sınırı

Madde 2 - 1. (Değişik: 10/6/1994 - 4001/1 md.) İdari dava türleri şunlardır:

a) (İptal: Anayasa Mahkemesinin 21/9/1995 tarihli ve E.1995/27, K.1995/47 sayılı kararı ile; Yeniden Düzenleme: 8/6/2000 - 4577/5 md.) İdarî işlemler hakkında yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırı olduklarından dolayı iptalleri için menfaatleri ihlâl edilenler tarafından açılan iptal davaları,

b) İdari eylem ve işlemlerden dolayı kişisel hakları doğrudan muhtel olanlar tarafından açılan tam yargı davaları,

...

2. İdari yargı yetkisi, idari eylem ve işlemlerin hukuka uygunluğunun denetimi ile sınırlıdır...”

21. 4/12/2014 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 91., 141. ve 142. maddelerinin ilgili kısımları şöyledir:

“Gözetim

Madde 91 - (1) Yukarıdaki maddeye göre yakalanan kişi, Cumhuriyet Savcılığınca bırakılmazsa, soruşturmanın tamamlanması için gözetimine alınmasına karar verilebilir. (Değişik ikinci cümle: 25/5/2005 - 5353/8 md.) Gözetim süresi, yakalama yerine en yakın hâkim veya mahkemeye gönderilmesi için zorunlu süre hariç, yakalama anından itibaren yirmi dört saati geçemez. (Ek cümle: 25/5/2005 - 5353/8 md.) Yakalama yerine en yakın hâkim veya mahkemeye gönderilme için zorunlu süre on iki saatten fazla olamaz.

(2) Gözetimine alma, bu tedbirin soruşturma yönünden zorunlu olmasına ve kişinin bir suçu işlediği şüphesini gösteren somut delillerin varlığına bağlıdır.

(3) Toplu olarak işlenen suçlarda, delillerin toplanmasındaki güçlük veya şüpheli sayısının çokluğu nedeniyle; Cumhuriyet savcısı gözetim süresinin, her defasında bir günü geçmemek üzere, üç gün süreyle uzatılmasına yazılı olarak emir verebilir. Gözetim süresinin uzatılması emri gözetimine alınana derhâl tebliğ edilir.

...

Tazminat istemi

Madde 141 - (1) Suç soruşturması veya kovuşturması sırasında;

a) Kanunlarda belirtilen koşullar dışında yakalanan, tutuklanan veya tutukluluğunun devamına karar verilen,

b) Kanunî gözetim süresi içinde hâkim önüne çıkarılmayan,

c) Kanunî hakları hatırlatılmadan veya hatırlatılan haklarından yararlandırılma isteği yerine getirilmeden tutuklanan,

d) Kanuna uygun olarak tutuklandığı hâlde makul sürede yargılama mercii huzuruna çıkarılmayan ve bu süre içinde hakkında hüküm verilmeyen,

...

g) Yakalama veya tutuklama nedenleri ve haklarındaki suçlamalar kendilerine, yazıyla veya bunun hemen olanaklı bulunmadığı hâllerde sözlü açıklanmayan,

h) Yakalanmaları veya tutuklanmaları yakınlarına bildirilmeyen,

...

k) (Ek: 11/4/2013-6459/17 md.) Yakalama veya tutuklama işlemine karşı Kanunda öngörülen başvuru imkânlarından yararlandırılmayan,

Kişiler, maddî ve manevî her türlü zararlarını, Devletten isteyebilirler.

...

Tazminat isteminin koşulları

Madde 142 - ...

(2) İstem, zarara uğrayanın oturduğu yer ağır ceza mahkemesinde ve eğer o yer ağır ceza mahkemesi tazminat konusu işlemle ilişkili ise ve aynı yerde başka bir ağır ceza dairesi yoksa, en yakın yer ağır ceza mahkemesinde karara bağlanır.

...”

22. 1/6/2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği’nin 4., 11. ve 25. maddelerinin ilgili kısımları şöyledir:

“Tanımlar

Madde 4 - ...

Nezarethane: Şüpheli veya sanıkların haklarındaki işlemlerin tamamlanıp adli mercilere sevk edilinceye kadar bekletilmesi amacıyla yapılmış yerleri,

...

ifade eder.

Nezarethane işlemleri

Madde 11 - Üst araması yapılan kişinin nezarethaneye girişi, bu Yönetmeliğe ekli “Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defter”e (EK-B) kaydedilerek sağlanır.

Nezarethane işlemlerinde;

a) Aynı suçla ilgisi olanlar, birbirine hasım olanlar, erkek ve kadınlar bir araya konulmazlar, çocuklar yetişkinlerden ayrı tutulurlar.

b) Nezarethanede zarurî haller dışında beşten fazla kişi bir arada bulundurulmaz.

c) Tuvalet, temizlik gibi zorunlu ihtiyaçların giderilmesi görevli memurun gözetiminde sağlanır.

d) Yiyecek ve içecekler önceden kontrol edilir.

e) Gözaltına alınan kişi saldırgan bir tutum sergilemeye başladığı veya kendisine zarar vermeye kalktığı takdirde önce sözle kontrol altına alınmaya çalışılır. Bu mümkün olmadığı takdirde, hareketini giderecek derecede kuvvet kullanılabilir. Ancak zarurî olmadıkça gerek kendisinin gerek başkasının hayatı, vücut bütünlüğü veya sağlığı tehlikeye girmedikçe kuvvet kullanılmaz.

f) Saldırgan tutum ve davranışları kontrol altına alınamayan kişiler tıbbî müdahalede bulunulması için sağlık kuruluşlarına gönderilir.

g) Gözaltına alınan kişilerin yaşama haklarını koruyucu gerekli önlemler alınarak, bu amaçla ilgili gözetlenebilir. Gözetleme işlemi teknik imkânlar ölçüsünde kayda alınabilir.

h) Gözaltındaki kişinin beslenme, nakil, sağlığının korunması ve gerektiğinde tedavisi, yakalandığının yakınlarına haber verilmesi giderleri ilgili birimin bağlı olduğu Bakanlığın bütçe ödeneklerinden karşılanır.

Nezarethane ve ifade alma odası

Madde 25 - Nezarethaneler en az 7 metrekare genişliğinde, 2,5 metre yüksekliğinde ve duvarlar arasında en az 2 metre mesafe olacak şekilde düzenlenir. Yeterli doğal ışıklandırma ve havalandırma imkânları sağlanır. Ancak, şüpheli sayısının çokluğu sebebiyle nezarethane imkânlarının yetersiz olması durumunda, nezarethaneler için öngörülen fizikî şartlara sahip başka yerler de kullanılabilir.

Nezarethanelerde gözaltına alınan kişilerin yatmaları ve oturmaları için yeteri kadar sabit ve dayanıklı oturma yerleri bulundurulur.

Mevsim ve gözaltı yerlerinin maddî şartları da dikkate alınarak, geceyi gözaltında geçirecek şahıslar için yeterli miktarda battaniye ve yatak temin edilir.

Tuvalet, banyo ve temizlik ihtiyaçlarının giderilmesi için gerekli tedbirler alınır.

Nezarethane girişine, onaylanmış nezarethane talimatı asılır.

İç ve dış emniyeti sağlanmış, özel surette hazırlanmış, teknik donanımlı, bağımsız yerlerin ifade alma odası olarak kullanılmasına özen gösterilir.

Mevcut nezarethane ve ifade alma odalarının standartlara uygun hâle getirilmesi bütçe imkânları çerçevesinde sağlanır.”

B. Uluslararası Hukuk

1. Uluslararası Mevzuat

23. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 3., 5. ve 13 . maddeleri şöyledir:

“İşkence yasağı

Madde 3 - *Hiç kimse işkenceye veya insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya cezaya tabi tutulamaz.*

Özgürlük ve güvenlik hakkı

Madde 5 - 1. *Herkes özgürlük ve güvenlik hakkına sahiptir. Aşağıda belirtilen haller dışında ve yasanın öngördüğü usule uygun olmadan hiç kimse özgürlüğünden yoksun bırakılamaz:*

a) *Kişinin, yetkili bir mahkeme tarafından verilmiş mahkumiyet kararı sonrasında yasaya uygun olarak tutulması;*

b) *Kişinin, bir mahkeme tarafından yasaya uygun olarak verilen bir karara uymaması sebebiyle veya yasanın öngördüğü bir yükümlülüğün uygulanmasını sağlamak amacıyla yasaya uygun olarak yakalanması veya tutulması;*

c) *Kişinin bir suç işlediğinden şüphelenmek için inandırıcı sebeplerin bulunduğu veya suç işlemesine ya da suçu işledikten sonra kaçmasına engel olma zorunluluğu kanaatini doğuran makul gerekçelerin varlığı halinde, yetkili adli merci önüne çıkarılmak üzere yakalanması ve tutulması;*

d) *Bir küçüğün gözetim altında eğitimi için usulüne uygun olarak verilmiş bir karar gereği tutulması veya yetkili merci önüne çıkarılmak üzere yasaya uygun olarak tutulması;*

e) *Bulaşıcı hastalıkların yayılmasını engellemek amacıyla, hastalığı yayabilecek kişilerin, akıl hastalarının, alkol veya uyuşturucu madde bağımlılarının veya serserilerin yasaya uygun olarak tutulması;*

f) *Kişinin, usulüne aykırı surette ülke topraklarına girmekten alıkonması veya hakkında derdest bir sınır dışı ya da iade işleminin olması nedeniyle yasaya uygun olarak yakalanması veya tutulması;*

2. Yakalanan her kişiye, yakalanma nedenlerinin ve kendisine yöneltilen her türlü suçlamanın en kısa sürede ve anladığı bir dilde bildirilmesi zorunludur.

3. İşbu maddenin 1.c fıkrasında öngörülen koşullar uyarınca yakalanan veya tutulan herkesin derhâl bir yargıç veya yasayla adli görev yapmaya yetkili kılınmış sair bir kamu görevlisinin önüne çıkarılması zorunlu olup, bu kişi makul bir süre içinde yargılanma ya da yargılama süresince serbest bırakılma hakkına sahiptir. Salıverilme, ilgilinin duruşmada hazır bulunmasını sağlayacak bir teminat şartına bağlanabilir.

4. Yakalama veya tutulma yoluyla özgürlüğünden yoksun kılınan herkes, tutulma işleminin yasaya uygunluğu hakkında kısa bir süre içinde karar verilmesi ve, eğer tutulma yasaya aykırı ise, serbest bırakılması için bir mahkemeye başvurma hakkına sahiptir.

5. Bu madde hükümlerine aykırı bir yakalama veya tutma işleminin mağduru olan herkes tazminat hakkına sahiptir.

Etkili başvuru hakkı

Madde 13 - Bu Sözleşme’de tanınmış olan hak ve özgürlükleri ihlal edilen herkes, söz konusu ihlal resmî bir hizmetin ifası için davranan kişiler tarafından gerçekleştirilmiş olsa dahi, ulusal bir merci önünde etkili bir yola başvurma hakkına sahiptir.”

2. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Uygulamaları

a. Etkili Başvuru Hakkına İlişkin Uygulama

24. Yabancılar hukuku ile ilgili davalarda Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), uluslararası hukukun yerleşmiş içtihadına göre devletlerin anlaşmalardan doğan taahhütlere aykırı olmamak şartıyla yabancıların kendi topraklarına girmelerini, orada kalmalarını ve oradan uzaklaşmalarını kontrol etme hakları olduğunu kabul etmektedir. Sözleşme başlı başına, bir şahsın vatandaşı olmadığı bir ülkenin topraklarına girme hakkını güvence altına almamaktadır ve devletler kamu düzeninin korunması görevini yerine getirirlerken suç işleyen bir yabancıyı sınır dışı etme hakkına sahiptir (Üner/Hollanda [BD], B. No: 46410/99, 18/10/2006, § 54; De Souza Ribeiro/Fransa [BD], B. No: 22689/07, 13/12/2012, § 77).

25. AİHM; ayrıca yabancıların ülkeye girişleri, ülkede ikametleri ve ülkeden sınır dışı edilmeleri ile ilgili işlem ve yargılama süreçlerinin Sözleşme’nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrası anlamında bir “medeni hak ve

yükümlülük” veya bir “suç isnadı”nın esasının karara bağlanması ile ilgili olmadığını kabul ederek anılan Sözleşme hükmünün belirtilen yargılama süreçleri bakımından uygulanabilir olmadığına karar vermiştir (*Maaouia/Fransa* [BD], B. No: 39652/98, 5/10/2000, §§ 33-40).

26. Sözleşme’nin 1. maddesine göre temel hak ve özgürlüklerin güvence altına alınmasını sağlama ve bunları uygulama görevi, öncelikle ulusal makamlara aittir. Mahkemeye şikâyetle bulunma mekanizması, insan haklarının korunmasında ulusal sistemlere göre ikincildir. Bu durum, Sözleşme’nin 13. maddesi ile 35. maddesinin (1) numaralı fıkrasında ortaya konmuştur (*Kudla/Polonya* [BD], B. No: 30210/96, 26/9/2000, § 152).

27. Sözleşme’nin 13. maddesi, Sözleşme ile güvence altına alınan hak ve özgürlükleri öne sürebilmek için iç hukuk düzeninde bir hukuk yolunun mevcudiyetini güvence altına almaktadır. Bunun sonucu olarak bu hüküm, Sözleşme’ye dayanan “savunulabilir bir iddia”nın kapsamının incelenebilmesi ve uygun bir giderim sağlanabilmesi için bir iç hukuk yolunun bulunmasını zorunlu kılmaktadır. Taraf devletlerin Sözleşme’nin 13. maddesinden doğan yükümlülüklerinin kapsamı, başvurunun şikâyetinin niteliğine bağlı olarak değişir. Taraf devletlerin bu hükmün kendilerine yüklediği taahhütleri yerine getirme konusunda belli bir takdir yetkisi bulunmaktadır (*Jabari/Türkiye*, B. No: 40035/98, 11/7/2000, § 48).

28. Ayrıca Sözleşme’nin 13. maddesinin gerektirdiği başvuru yolunun hem teoride hem de pratikte devam eden ihlali önleme ve meydana gelen ihlaller için uygun telafi imkânı sağlaması, özellikle bu başvurunun yerine getirilmesinin haksız bir şekilde devlet makamlarının eylemleri veya ihmalleri ile engellenmemesi gerekmektedir (*Ananyev ve diğerleri/Rusya*, B. No: 42525/07 ve 60800/08, 10/1/2012, § 96; *Çakıcı/Türkiye* [BD], B. No: 23657/94, 8/7/1999, § 112).

29. AİHM, Sözleşme tarafından söz konusu hükme atfedilen özel önemin devlet tarafından tazmin edici bir hukuk yoluna ilaveten bu tür muamelelerin tamamını hızla sonlandıracak etkili bir mekanizma kurulmasını gerektirdiğini kabul etmektedir (*Yarashonen/Türkiye*, B. No: 72710/11, 24/6/2014, § 61).

30. AİHM’nin *Yarashonen/Türkiye* ile *Abdolkhani ve Karimnia/Türkiye* (2) (B. No: 50213/08, 27/7/2010) kararlarında, idari gözetim altında tutulan göçmenlerin önerilen hukuk yollarından faydalanarak haklarını savunabildiğini yani idare mahkemesine veya idari makama yapılan başvurunun tutulma koşullarının iyileşmesiyle ve/veya olumsuz maddi koşullar

nedeniyle yaşanan ıstırap için tazminata hükmedilmesiyle sonuçlandığını gösteren herhangi bir adli veya idari kararın Türkiye tarafından ibraz edilmediği, niçin ibraz edilmediğine ilişkin bir açıklamada da bulunulmadığı tespitlerine yer verilmiştir (*Yarashonen/Türkiye*, §§ 52, 63; *Abdolkhani ve Karimnia/Türkiye* (2), § 25).

b. Yabancıların Nezarethanelerde ve GGM’lerde Tutulma Koşullarına İlişkin Uygulama

31. AİHM, yabancıların tutulma koşullarını Sözleşme’nin 3. maddesinde yer alan “aşağılayıcı muamele yasağı” kapsamında incelemiştir (Benzer yöndeki kararlar için bkz. *Ananyev ve diğerleri/Rusya*; *Yarashonen/Türkiye*; *Hagyol Macaristan*, B. No: 52624/10, 23/4/2013; *Abdolkhani ve Karimnia/Türkiye* (2); *Dougoz/Yunanistan*, B. No: 40907/98, 6/3/2001; *Charahili/Türkiye*, B. No: 46605/07, 13/4/2010; *Moghaddas/Türkiye*, B. No: 46134/08, 15/2/2011).

c. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkına İlişkin Uygulama

32. Sözleşme’nin 5. maddesi, temel bir insan hakkı olan bireyin özgürlüğünün devletin keyfi saldırılarından korunmasını konu almaktadır (*Aksoy/Türkiye*, B. No: 21987/93, 18/12/1996, § 76).

33. AİHM’e göre Sözleşme’nin 5. maddesinin (1) numaralı fıkrasında geçen “özgürlük” kavramı, kişinin fiziksel özgürlüğünü kapsamaktadır (*Engel ve diğerleri/Hollanda*, B. No: 5100/71 vd., 8/6/1976, § 58). AİHM, özgürlükten yoksun bırakmanın nesnel ve öznel iki unsurunun bulunduğunu belirtmektedir. Buna göre nesnel unsur kişinin göz ardı edilemeyecek uzunlukta bir süre boyunca sınırları belli bir yere kapatılması, öznel unsur ise bu kapatılmanın geçerli bir rızaya dayanmamasıdır (*Storck/Almanya*, B. No: 61603/00, 16/6/2005, § 74).

34. Sözleşme’nin 5. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (f) bendi uyarınca tutulma tedbirine başvurulabilmesi bireyin suç işleminin veya kaçmasının engellenmesindeki gibi tutulmanın zorunluluk hâline gelmiş olması gerekmez. Anılan fıkra gereğince sınır dışı veya iade sürecinin işlediği dönemle sınırlı olmak kaydıyla herhangi bir nedenle kişinin özgürlüğünden yoksun bırakılması mümkündür. Bu sürecin özenli bir şekilde yürütülmemesi durumunda tutulma, anılan fıkraya uygun olmaktan çıkar. Bunun yanında özgürlükten yoksun bırakma hukuki olmalıdır. Ancak ulusal hukuka uygunluk tek başına yeterli değildir. Sözleşme’nin 5. maddesinin (1) numaralı fıkrası, özgürlükten yoksun bırakmada ayrıca bireylerin keyfilığe karşı korunması

amacının da gözönünde bulundurulmasını gerektirir. Herhangi bir keyfi tutulmanın Sözleşme'yle uyumlu olduğundan söz edilemez ve Sözleşme'nin 5. maddesinin (1) numaralı fıkrası bağlamında "keyfilik" kavramı iç hukuka aykırılıktan öte anlamlar içerir (*A. ve diğerleri/Birleşik Krallık* [BD], B. No: 3455/05, 19/2/2009, § 164).

35. AİHM'e göre kişilerin fiziksel özgürlüğünün konu edildiği Sözleşme'nin 5. maddesinin (1) numaralı fıkrasının amacı hiç kimsenin özgürlüğünden keyfi bir biçimde mahrum bırakılmamasını güvence altına almaktır. Yalnızca seyahat özgürlüğüne ilişkin kısıtlamalar ise bu maddenin değil Sözleşme'ye ek 4 No.lu Protokol'ün 2. maddesinin kapsamına girmektedir. Fakat özgürlükten mahrum bırakma ve özgürlüğün kısıtlanması arasındaki fark esasa ya da niteliğe ilişkin olmayıp bir derece ya da yoğunluk farkıdır. Bir kimsenin 5. madde anlamında özgürlüğünden mahrum bırakılıp bırakılmadığının değerlendirilmesinde somut olayın özelliklerinin yanı sıra uygulanan tedbirin çeşidi, süresi, etkileri ve uygulanma şekli gibi faktörlerin de dikkate alınması gerekir (*Guzzardi/İtalya*, B. No: 7367/76, 6/11/1980, §§ 92, 93).

36. AİHM; *Amuur/Fransa* (B. No: 19776/92, 25/6/1996, § 48) kararında, iltica başvurusunda bulunan ve havalimanında tutulan yabancıların durumunu Sözleşme'nin 5. maddesi kapsamında kişi hürriyeti ve güvenliği açısından incelemiştir. AİHM, bu davada tutulan yabancıların sığınmayı istedikleri ülkeden gönüllü olarak ayrılabilir durumda bulunmalarının özgürlükleri üzerindeki kısıtlamayı meşru hâle getirmediğini kabul etmiştir.

37. Sözleşme'nin 5. maddesinin 2. fıkrası, yakalanan her kişinin özgürlükten yoksun bırakılma nedenini bilmesi gerektiğine ilişkin temel bir güvence içermektedir. Bu hüküm, 5. madde tarafından sağlanan korumanın ayrılmaz bir parçasıdır. Bu madde gereğince, yakalanan her kişiye yakalama nedenleri ve kendisine yöneltilen her türlü suçlama sade ve teknik olmayan bir dille bildirilir ki bu suretle söz konusu kişi -anılan maddenin 4. fıkrası uyarınca- uygun görmesi hâlinde özgürlük kısıtlamasının yasaya uygunluğu hakkında mahkemeye başvurabilir. İletilen bilginin içeriğinin ve çabukluğunun yeterliliği her davanın özel koşullarına göre değerlendirilmelidir (*Abdolkhani ve Karimnia/Türkiye*, § 136).

38. AİHM, Türk hukuk sisteminin yabancıların tutulma işleminin yasaya uygunluğu hakkında adli inceleme yapılmasına imkan veren ve hukuka aykırı tutulmaları sebebiyle tazminat elde etmelerine olanak tanıyan bir hukuk yolu sağlamadığı sonucuna vardığı pek çok geçmiş davada, Sözleşme'nin 5. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir (*Abdolkhani ve*

Karimnia/Türkiye, § 142; *Tehrani ve diğerleri/Türkiye*, B. No: 32940/08 vd., 13/4/2010, § 79; *Dbouba/Türkiye*, B. No: 15916/09, 13/7/2010, §§ 52-54). Ayrıca idare mahkemelerince taleplerin hızlı bir şekilde incelenip bir yabancının hukuka aykırı olarak tutulduğu gerekçesiyle serbest bırakılmasına ve tazminata hükmedilmesine ilişkin herhangi bir örnek kararın Türkiye tarafından sunulmadığı da belirtilmiştir (*Yarashonen/Türkiye*, § 48).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

39. Mahkemenin 30/11/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. İnsan Haysiyetiyle Bağdaşmayan Muamele Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

40. Başvurucu; dinî ve siyasi düşünceleri nedeniyle baskı ve zulüm gördüğü için vatandaşı olduğu Özbekistan'ı terk etmek zorunda kalarak Türkiye'ye geldiğini, Türkiye'den çıkış yaparken havalimanında yakalandığını, altı gün boyunca gün ışığından ve açık hava egzersizlerinden yoksun bir şekilde nezarethanede tutulduğunu, nezarethaneden çıkarıldıktan sonra ise elli dört gün GGM'de kaldığını belirtmiştir. Kumkapı GGM'nin koşullarının barınma için son derece elverişsiz olduğunu -aşırı kalabalık (zaman zaman 500 kişiye varan), sigara içilen, yemekleri kötü, banyo ve tuvaletleri kirli, yaşam ve dinlenme alanı sınırlı olan-, haftada bir gün sadece on dakika açık havaya çıkabildiğini, sağlık hizmetlerine erişiminin son derece kısıtlı olduğunu, bulaşıcı hastalık taşıyan insanlarla bir arada yaşadığını, burada tutulması sonucunda ruhsal dengesinin bozulduğunu, ayrıca tutulma koşullarına karşı başvurabileceği etkili bir hukuk yolunun bulunmadığını belirterek insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağı, adil yargılanma ve etkili başvuru haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

41. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Yabancıların ülkeye girişleri, ikametleri ve sınır dışı edilmeleriyle ilgili işlemler “medeni hak ve yükümlülük” veya bir “suç isnadı”nın esasının karara bağlanmamasıyla ilgili olmadığından adil yargılanma hakkı yönünden ayrıca inceleme yapılmamıştır.

42. Anayasa Mahkemesi önceki kararlarında idari gözetim altında tutulan yabancıların tutulma koşullarını insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağı kapsamında incelemiştir (*Rıda Boudraa*, B. No: 2013/9673,

21/1/2015; K.A. [GK], B. No: 2014/13044, 11/11/2015, F.A. ve M.A., B. No: 2013/655, 20/1/2016, A.V. ve diğerleri, B. No: 2013/1649, 20/1/2016; F.K. ve diğerleri, B. No: 2013/8735, 17/2/2016; T.T., B. No: 2013/8810, 18/2/2016; A.S., B. No: 2014/2841, 9/6/2016; I.S. ve diğerleri, B. No: 2014/15824, 22/9/2016).

43. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrasının son cümlesi şöyledir:

“Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır.”

44. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un “Bireysel başvuru hakkı” kenar başlıklı 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“İhlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmâl için kanunda öngörülmüş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir.”

45. Temel hak ve özgürlüklere saygı devletin tüm organlarının uyması gereken bir ilke olup bu ilkeye uygun davranılmadığı takdirde ortaya çıkan ihlale karşı öncelikle yetkili idari mercilere ve derece mahkemelerine başvurulmalıdır. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur. Başvurucunun bireysel başvuru konusu şikâyetini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve delilleri zamanında bu makamlara sunması, bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir. İddia edilen hak ihlallerinin bu olağan denetim mekanizması içinde giderilememesi durumunda bireysel başvuru yoluna gidilebilir (İsmail Buğra İşlek, B. No: 2013/1177, 26/3/2013, § 17; Bayram Gök, B. No: 2012/946, 26/3/2013, § 18).

46. Başvuru yollarının tüketilmesi gereğinden söz edilebilmesi için öncelikle hukuk sisteminde hakkının ihlal edildiğini iddia eden kişinin başvurabileceği idari veya yargısal bir hukuki yolun öngörülmüş olması gerekmektedir. Ayrıca bu hukuki yolun iddia edilen ihlali tespit ederek ihlalin sonuçlarını giderici, etkili ve başvuru açısından makul bir çabayla ulaşılabilir nitelikte olması ve sadece kâğıt üzerinde kalmayıp fiilen de işlerliğe sahip bulunması gerekmektedir (Fatma Yıldırım, B. No: 2014/6577, 16/2/2017, § 39). Bununla birlikte soyut olarak makul bir başarı sunma kapasitesi bulunan bir yolun uygulamada başarıya ulaşmayacağına dair şüphe, o başvuru yolunun

tüketilmemesini haklı kılmaz (*Sait Orçan*, B. No: 2016/29085, 19/7/2017, § 36). Ayrıca yasal düzenlemeyle oluşturulan ve kanunun objektif anlamına bakıldığında var olduğu hususunda bir tereddüt uyandırmayan bir hukuksal yolun fiilen denenmemiş veya kullanılmamış olması, söz konusu yolun etkili olmadığı veya bulunmadığı sonucuna ulaşılabilmesi bakımından yeterli olmaz.

47. Başvurucunun başvuru yollarının tüketilmesi noktasında kendisinden beklenebilecek her şeyi yerine getirip getirmediğinin başvurunun özellikleri dikkate alınarak incelenmesi gerekir (*S.S.A.*, B. No: 2013/2355, 7/11/2013, §§ 27, 28). Ancak somut olayın koşulları itibarıyla başvuru yollarının tüketilmesinin yarar sağlamayacağı durumda veya etkili olmadığının anlaşılması hâlinde anılan yollar tüketilmeden yapılan bir başvuru incelenebilir (*Şehap Korkmaz*, B. No: 2013/8975, 23/7/2014, § 33).

48. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağının mutlak nitelikli olmasından ötürü bu yasadışı açıdan sağlanması gereken başvuru yolunun etkili olduğundan söz edilebilmesi için bunun ihlali önleyici ve bazı durumlarda cezalandırıcı olabilmesi, ayrıca gerektiğinde tamamlayıcı bir unsur olarak makul bir tazmin imkânı sunabilmesi gerekmektedir. Aksi takdirde bu tür ihlaller açısından sadece tazmin yollarının öngörülmüş olması, bu tür muamelelere maruz kalan kişilere yapılanları (kısmen/zımnem) meşrulaştırmış ve devletin tutma koşullarını Anayasa'nın güvence altına aldığı standartlara yükseltme yükümlülüğünü kabul edilemez bir şekilde azaltmış olacaktır. Bu nedenle somut başvuruda olduğu gibi "insan haysiyetiyle bağdaşmayan koşullarda tutulma" şikâyetleri açısından ancak tutulma koşullarının iyileştirilmesi/düzeltilmesi ve ayrıca bu koşullardan kaynaklanan zararların tazmin edilmesini sağlayacak bir başvuru yolunun etkililiğinden söz edilebilir. Öte yandan devlet tarafından tazmin edici bir hukuk yoluna ilaveten bu tür muamelelerin tamamını süratle sona erdirecek etkili bir mekanizma kurulması gerekmektedir (*K.A.*, §§ 72, 73).

49. Bununla birlikte kişinin ihlal iddialarına konu yerden ayrılmış olması durumunda "tutma" hâli de sona ereceğinden tutmadan kaynaklanan ihlalin devam ettiğinden söz edilemez. Ayrıca gözetim merkezinden ayrılarak hürriyetine kavuşan kişinin tutma koşullarının geleceğe yönelik olarak düzeltilmesini istemesinde hukuki yararı kalmayacaktır. Bu itibarla gözetim merkezinden salıverilen yabancılar yönünden artık mevcut ihlali önleyici ya da tutma koşullarının geleceğe yönelik olarak düzeltilmesini temin edici hukuk yollarına başvurulması anlamını yitirmekte, bu durumda uğranılan

zararları tazmin edici mekanizmaların varlığı yeterli hâle gelmektedir. Dolayısıyla gözetim merkezlerinden salıverilenlerin ayrıldıkları tarihe kadar maruz kaldıkları tutma koşullarına ilişkin şikâyetleri bakımından etkili hukuk mekanizmasının tazminat yolu olduğu söylenebilir.

50. Somut olayda başvuru, GİGM'nin yazısı üzerine 21/8/2014 tarihinde GGM'den salıverilmiştir. Başvuru, salıverildikten sonra 22/9/2014 tarihinde doğrudan bireysel başvuruda bulunmuştur. Dolayısıyla başvuru açısından salıverildiği tarihten önceki tutma koşulları nedeniyle uğradığı maddi ve manevi zararların giderilmesini temin edici bir mekanizmanın bireysel başvurudan önceki süreçte Türk hukukunda mevcut olup olmadığının incelenmesi gerekir.

51. Anayasa Mahkemesi *K.A.* (Aynı kararda bkz. §§ 80, 81) kararında, olumsuz tutulma koşulları nedeniyle uğranılan zararın tazminine ilişkin etkili idari ve yargısal bir başvuru yolunun bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır. Anayasa Mahkemesi, bu kanaate varırken tutulma koşullarının olumsuz olması nedeniyle yaşanan ızdırap için tazminata hükmedildiğini gösteren herhangi bir adli veya idari yargı kararının bulunmadığı hususunu gözönünde bulundurmuştur.

52. Ancak süreçte gelinen nokta itibarıyla Anayasa Mahkemesi, bu içtihadının gözden geçirilmesi gerektiği kanaatine ulaşmış bulunmaktadır. Anayasa Mahkemesini bu yönde değerlendirme yapmaya yönelten hususlardan biri de Anayasa'nın 125. maddesi ve 2577 sayılı Kanun'un 2. maddesi karşısında tazminata hükmedildiğini gösteren kararların var olmamasının olumsuz tutulma koşulları nedeniyle uğranılan zararın tazmini için etkili bir başvuru yolunun bulunmadığı kanaatine ulaşılabilmesi bakımından tek başına belirleyici olmaması gerektiği gerçeğidir. Nitekim teoride böyle bir yolun var olup olmadığı irdelenmeden salt bu güne kadar böyle bir davanın açıldığını ve tazminata hükmedildiğini gösteren herhangi bir mahkeme kararının bulunmadığına dayanılarak tazminata ilişkin etkili bir başvuru yolunun bulunmadığının söylenmesi hatalı sonuçlara ulaşılmasına sebep olabilir. Bu bakımdan etkili bir başvuru yolunun bulunmadığının ifade edilebilmesi için öncelikle ulusal hukukun incelenmesi ve gözetim merkezinden salıverilen yabancı uyruklu kişinin başvurabileceği bir tazminat yolunun teorik düzeyde mevcut olup olmadığına bakılması gerekir. Öte yandan teorik düzeyde mevcudiyeti tespit edilen bir başvuru yolunun sırf -bilgi eksikliği nedeniyle- fiilîyatta hiç işletilmemiş olması bu yolun etkisiz olduğu biçiminde yorumlanmamalıdır. Bu durumda asıl dikkate alınması gereken şey,

tazminat ödendiğini gösteren karardan ziyade tazminat ödenemeyeceğini ifade eden kararın var olup olmadığıdır. Teorik düzeyde tazminat için elverişli bir başvuru yolunun fiilen etkisiz olduğu sonucuna ancak mahkemelerin ilgili yolun tutulma koşulları nedeniyle oluşan zararların giderilmesini kapsamadığı temeline dayalı olarak reddetmeleri hâlinde varılabilir.

53. İdari gözetim altında tutma, idari nitelik taşıyan bir karara dayanmaktadır. Öte yandan yabancıların idari gözetim altında tutulduğu nezarethane ve GGM'lerin yönetim, denetim ve işletilmesi İçişleri Bakanlığı tarafından yürütülen bir kamu hizmetidir. Yabancıların tutuldukları nezarethane ve GGM'lerin koşullarının ilgili ulusal ve uluslararası hukukta belirtilen standartlara uygun hâlde bulundurulması İçişleri Bakanlığının sorumluluğundadır.

54. 2577 sayılı Kanun'un 2. maddesinde, idari işlem ve eylemlerden dolayı kişisel hakları doğrudan muhtel olanlar tarafından idari yargıda tam yargı davası açılabileceği belirtilmiştir. Buna göre idarenin işlem ve eylemlerinden kaynaklanan her türlü zararın idari yargıda açılacak bir tam yargı davasına konu edilmesi mümkündür. Anılan kuralda idari işlem veya eylem türleri yönünden herhangi bir ayırım yapılmadığından idari fonksiyona giren her türlü işlem veya eylem sebebiyle oluşan zararın tazmininin bu kurala dayanılarak idari yargıda açılacak bir tam yargı davasıyla istenebilmesinin mümkün olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla herhangi bir idari eyleme ilişkin zararın idari yargıda dava konusu edilebilmesi için 2577 sayılı Kanun'un 2. maddesinin yeterli bir yasal zemin oluşturduğu görülmektedir. Bu durumda nezarethane ve GGM'lerdeki tutulma koşullarının hukuka uygun olmaması nedeniyle doğan zararların 2577 sayılı Kanun'un 2. maddesi uyarınca idari yargıda tam yargı davasına konu edilmesinin olanaklı olduğu sonucuna varılmaktadır.

55. Bu bağlamda idari yargıda açılacak tam yargı davasında idare mahkemesinin tutulma koşullarının ilgili ulusal ve uluslararası hukuka uygun olup olmadığını denetleme ve bu çerçevede tutulma koşullarının hukuka aykırı olduğunu tespit etmesi hâlinde -zararın ve bu zararlar tutulma koşulları arasında illiyet bağının da bulunması kaydıyla- tazminata hükmetme yetkisini haiz olduğu hususunda tereddüt bulunmamaktadır.

56. Öte yandan idari yargı mercileri, bulundukları yerde yabancıların tutuldukları nezarethane ve GGM'lerin fiziki koşullarını değerlendirme bakımından Anayasa Mahkemesine göre daha avantajlı durumdadır. Nezarethane ve GGM'lerin fiziki koşullarının ulusal ve uluslararası standartlara

uygunluğu Anayasa Mahkemesi tarafından kural olarak dosya üzerinden incelenirken derece mahkemelerinin olay mahallinde keşif yapma, bilirkişi raporu alma gibi birçok imkânı bulunmaktadır. Dolayısıyla geri gönderme merkezlerinin fiziki koşullarına ilişkin öncelikli olarak idari yargı mercileri tarafından bir inceleme yapılması sadece ikincillik ilkesine uygun bir yaklaşım olmakla kalmayıp aynı zamanda bunun başvuru bakımından lehe bir durum oluşturacağı da tartışmasıdır.

57. Bu durumda 2577 sayılı Kanun’un 2. maddesi dikkate alındığında ulaşılabılır ve tutulma koşullarının standartlara uygun olmaması sebebiyle doğan maddi ve manevi zararların karşılanması bakımından başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesini haiz olduğu görülen “tam yargı davası” başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun “ikincil niteliği” ile bağdaşmayacağı sonucuna varılmıştır.

58. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

59. Bununla birlikte bu aşama itibarıyla oluşan durum nedeniyle eldeki başvuru ve eldeki başvuruyla aynı nitelikte olup Anayasa Mahkemesinde derdest olan başvurulara konu olaylar yönünden işbu kararın ardından açılması muhtemel idari davaların süresine ilişkin olarak bir hususun açıklığa kavuşturulması zorunluluğu doğmuş bulunmaktadır. Öncelikle vurgulanmalıdır ki idari yargı yerlerinde açılacak davaların süresine ilişkin koşulları incelemek ve idari davaların süresinde açılıp açılmadığını değerlendirmek idari yargı mercilerinin takdirindedir. Bu bakımdan olumsuz tutulma koşulları nedeniyle uğranılan zararın tazminine ilişkin etkili idari ve yargısal bir başvuru yolunun bulunmadığı sonucuna ulaşılan *K.A.* başvurusundaki içtihadı uygun olarak doğrudan Anayasa Mahkemesinde bireysel başvuruya konu edilen olaylara ilişkin olarak işbu kararın alenileşmesinin ardından açılması muhtemel idari davaların süresinde olup olmadığının değerlendirilmesi yetkisinin de derece mahkemelerine ait olduğu hususu tartışmasıdır. Ancak eldeki başvuru ve bununla aynı nitelikte olup henüz derdest olan başvurular hakkında işbu içtihat değişikliği uyarınca verilen “başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemezlik kararları”ndan sonra idari yargıya başvuran yabancılar yönünden dava açma sürelerinin bu kişilerin mahkemeye erişim haklarının ihlaline neden olmayacak biçimde değerlendirilmesi gerektiği de tabiidir.

60. İnsan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağı yönünden başvuru yollarının tüketilmemesine istinaden kabul edilemezlik kararı verildiğinden anılan yasakla bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkının ihlal edildiği iddiası bu aşamada incelenmemiştir.

S■■ K■■ bu görüşe katılmamıştır.

B. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkıyla İlgili Şikâyetler

1. Derhâl Hâkim Önüne Çıkarılma İlkesine Aykırılık Nedeniyle Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

61. Başvurucu; yurt dışına giderken Sabiha Gökçen Havalimanı'nda ibraz ettiği Yunan pasaportunun sahte olduğu iddiasıyla gözaltına alındıktan iki saat sonra polislerin Cumhuriyet savcısıyla görüştüğünü, savcı tarafından verilmiş bir talimat bulunmamasına rağmen gözaltına alındığını, Anayasa'nın 19. maddesinin beşinci fıkrasında belirtilen kırk sekiz saatlik süre içinde bir hâkim önüne çıkarılmadığını ileri sürmüştür.

62. Sözleşme'nin 5. maddesinin (3) numaralı fıkrasında belirtilen yakalandıktan sonra en kısa zamanda bir yargıç önüne çıkarılma ve makul bir süre içinde yargılanma veya serbest bırakılma güvenceleri ancak suç işlediği hakkında geçerli şüphe bulunan veya suç işlemesine ya da suçu işledikten sonra kaçmasına engel olmak zorunluluğu inancını doğuran makul nedenler bulunan kişiler açısından öngörülmüştür. Diğer bir ifadeyle söz konusu güvence, hakkında bir ceza soruşturması açılan ve soruşturması devam eden kişiler bakımından geçerlidir.

63. 6216 sayılı Kanun'un 47. maddesinin (3) numaralı, 48. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları ile İçtüzük'ün 59. maddesinin ilgili fıkraları uyarınca başvuru sahiplerinin başvuru konusu olaylara ilişkin iddialarını açıklama, dayananın Anayasa hükmünün ihlal edildiğine dair hukuki iddialarını kanıtlama, bireysel başvuru kapsamındaki haklardan hangisinin hangi nedenle ihlal edildiği, buna ilişkin gerekçeleri ve delilleri sunma yükümlülüğü bulunmaktadır (S.S.A., § 38; *Veli Özdemir*, B. No: 2013/276, 9/1/2014, §§ 19, 20).

64. Belirtilen koşullar yerine getirilmediği takdirde Anayasa Mahkemesince açıkça dayanaktan yoksun olduğu gerekçesiyle başvurunun kabul edilemez olduğuna karar verilebilir.

65. Başvurucu "*Sözleşme'nin 5/1 (c) fıkrasıyla bağlantılı olarak, derhâl bir yargıç veya adli görev yapmaya yasayla yetkili kılınmış diğer bir görevli*

önüne” çıkarılmadığı iddiasını ortaya koyarken kendi özel durumunun “Sözleşme’nin 5/1(c) fıkrası” kapsamında olduğunu, bir başka ifadeyle nezarethanede tutulmasının suç işlediği şüphesine ya da suç işledikten sonra kaçmasının önlenmesine dayalı olduğunu ortaya koyan herhangi bir açıklama veya kanıt sunmamıştır. Sahte pasaportla yakalanmasından sonra kolluk görevlilerinin Cumhuriyet savcısıyla yaptığı görüşmede başvurucunun anılan suçtan gözetimine alınması için savcının bir talimat vermediği (bkz. § 14), Anayasa’nın 19. maddesinin beşinci ve 5271 sayılı Kanun’un 91. maddesinin (1) numaralı fıkralarında belirtilen kırk sekiz saatlik süre dolduktan sonra da başvurucunun gözetiminde tutulmaya devam edildiği anlaşılmıştır. Başvurucu, yabancı olmasından kaynaklanan nedenlerle hakkında idari gözetim kararı verildiği 30/6/2014 tarihine kadar tutulmasının suç soruşturması kapsamında olduğunu gösteren herhangi bir kanıt ya da ikna edici bir açıklamada bulunmamıştır.

66. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun ihlal iddiasını kanıtlayamadığı anlaşıldığından başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Tutmanın Hukuki Olmadığı, Tutma Nedenlerinin Usulüne Uygun Olarak Bildirilmediği, Tutma İşlemine Karşı Etkili Başvuru Yolunun ve Tazminat Sağlama İmkânının Bulunmadığı İddiaları Yönünden

a. Başvurucunun İddiaları

67. Başvurucu; Cumhuriyet savcısının talimatı ve 6458 sayılı Kanun’un 57. maddesine göre hakkında verilmiş bir sınır dışı kararı bulunmamasına, böyle bir karar mevcut olsa bile bunun kendisine ya da müdafisine tebliğ edilmemesine rağmen altı gün nezarethanede, elli dört gün GGM’de tutulduğunu, nezarethaneye alındıktan sonra derhâl ve anlayacağı bir dilde hakkındaki ithamlar ve buna ilişkin yasal hakları konusunda bilgilendirilmediğini, gözetimine alındığının yakınlarına bildirilmediğini, tutmanın hukuki bir gerekçesinin bulunmadığını, idari gözetim kararına yaptığı itirazın Sulh Ceza Mahkemesince reddedildiğini, yakalandıktan sekiz gün sonra 30/6/2014 tarihinde Valilikçe hakkında idari gözetim kararı alındığını, idari gözetim kararı alınmadan önce 6458 sayılı Kanun’un 56. maddesinde öngörülen “Türkiye’yi terke davet” işleminin uygulanmadığını, idari gözetimle ilgili aylık değerlendirme yapılmadığını, salıverilme talebine ilişkin etkili bir yargısal denetim yapılmadığını, 22/7/2014’te Valiliğe uluslararası koruma talebinde bulunduktan sonra da anılan Kanun’un 68. maddesine aykırı

olarak idari gözetim altında tutulmasına devam edildiğini, açıklanan ihlal iddialarına ilişkin Türk hukukunda başvuru yapabileceği bir yol bulunmadığını belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği ile etkili başvuru hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

b. Değerlendirme

68. Anayasa'nın 19. maddesinin ilgili bölümleri şöyledir:

“Kişi hürriyeti ve güvenliği

Madde 19 - Herkes, kişi hürriyeti ve güvenliğine sahiptir.

Şekil ve şartları kanunda gösterilen:

Mahkemelerce verilmiş hürriyeti kısıtlayıcı cezaların ve güvenlik tedbirlerinin yerine getirilmesi; bir mahkeme kararının veya kanunda öngörülen bir yükümlülüğün gereği olarak ilgilinin yakalanması veya tutuklanması; bir küçüğün gözetim altında ıslahı veya yetkili merci önüne çıkarılması için verilen bir kararın yerine getirilmesi; toplum için tehlike teşkil eden bir akıl hastası, uyuşturucu madde veya alkol tutkunu, bir serseri veya hastalık yayabilecek bir kişinin bir müessesede tedavi, eğitim veya ıslahı için kanunda belirtilen esaslara uygun olarak alınan tedbirin yerine getirilmesi; usulüne aykırı şekilde ülkeye girmek isteyen veya giren, ya da hakkında sınır dışı etme yahut geri verme kararı verilen bir kişinin yakalanması veya tutuklanması; halleri dışında kimse hürriyetinden yoksun bırakılamaz.

Suçluluğu hakkında kuvvetli belirti bulunan kişiler, ancak kaçmalarını, delillerin yok edilmesini veya değiştirilmesini önlemek maksadıyla veya bunlar gibi tutuklamayı zorunlu kılan ve kanunda gösterilen diğer hallerde hâkim kararıyla tutuklanabilir. Hâkim kararı olmadan yakalama, ancak suçüstü halinde veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde yapılabilir; bunun şartlarını kanun gösterir.

Yakalanan veya tutuklanan kişilere, yakalama veya tutuklama sebepleri ve haklarındaki iddialar herhalde yazılı ve bunun hemen mümkün olmaması halinde sözlü olarak derhâl, toplu suçlarda en geç hâkim huzuruna çıkarılınca kadar bildirilir.

(Değişik cümle: 3.10.2001 - 4709/4 md.) Yakalanan veya tutuklanan kişi, tutulma yerine en yakın mahkemeye gönderilmesi için gerekli süre hariç en geç kırk sekiz saat ve toplu olarak işlenen suçlarda en çok dört gün içinde hâkim önüne çıkarılır. Kimse, bu süreler geçtikten sonra

hâkim kararı olmaksızın hürriyetinden yoksun bırakılamaz. Bu süreler olağanüstü hal, sıkıyönetim ve savaş hallerinde uzatılabilir.

(Değişik: 3.10.2001 - 4709/4 md.) Kişinin yakalandığı veya tutuklandığı, yakınlarına derhâl bildirilir.

Tutuklanan kişilerin, makul süre içinde yargılanmayı ve soruşturma veya kovuşturma sırasında serbest bırakılmayı isteme hakları vardır. Serbest bırakılma ilgilinin yargılama süresince duruşmada hazır bulunmasını veya hükmün yerine getirilmesini sağlamak için bir güvenceye bağlanabilir.

Her ne sebeple olursa olsun, hürriyeti kısıtlanan kişi, kısa sürede durumu hakkında karar verilmesini ve bu kısıtlamanın kanuna aykırılığı halinde hemen serbest bırakılmasını sağlamak amacıyla yetkili bir yargı merciine başvurma hakkına sahiptir.

(Değişik: 3.10.2001 - 4709/4 md.) Bu esaslar dışında bir işleme tâbi tutulan kişilerin uğradıkları zarar, tazminat hukukunun genel prensiplerine göre, Devletçe ödenir.”

69. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, § 16). Anayasa'nın 19. maddesinin sekizinci fıkrasında hürriyeti kısıtlanan kişiler için güvence altına alınan bir yargı merciine etkili başvuru hakkı, Anayasa'nın 40. maddesinin özel (*lex specialis*) bir hâlini ifade ettiğinden somut olayda 40. madde açısından ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

i. Kabul Edilebilirlik Yönünden

70. 6458 sayılı Kanun'un 57. maddesinin (6) numaralı fıkrasına göre idari gözetim kararına karşı sulh ceza hâkimliklerine itirazda bulunulabilmektedir. Böylece idari gözetim kararının hukuka uygun olup olmadığı hususu sulh ceza hâkimliklerince incelenebilecektir. Kanun koyucu, hukuki niteliği itibarıyla idari bir işlem olduğu hâlde idari gözetim altına alma kararına karşı itiraz merci olarak sulh ceza hâkimliklerini tayin etmiştir. İdari gözetim altına alma kararının hukuka uygunluğunun idari işlemlere ilişkin genel görevli yargı yeri olan idare mahkemeleri yerine sulh ceza hâkimliklerince yapılması öngörülürken idari gözetim kararının yabancıyı özgürlüğünden yoksun bırakan mahiyetinin dikkate alındığı anlaşılmaktadır. Bu açıdan idare mahkemelerinin idari gözetim kararının hukuka uygunluğunun denetimi konusunda herhangi bir yetkisi bulunmamaktadır.

71. Buna karşın hukuka aykırı idari gözetim kararı nedeniyle uğranılan zararın tazminine ilişkin davaların adli yargıda görüleceğine dair ayrıksı bir hüküm mevzuatta yer almadığından genel kural niteliği taşıyan 2577 sayılı Kanun'un 2. maddesi uyarınca bunların idari yargıda açılabilmesinin önünde herhangi bir engel bulunmamaktadır. Bununla birlikte idari yargıda açılacak tazminat davasında idari yargı yerinin yetkisi idari gözetim kararı nedeniyle herhangi bir zararın doğup doğmadığını ve bir zarar doğmuşsa miktarını tespit etmekten ibaret olup 6458 sayılı Kanun'a göre idari gözetim kararının hukuka uygun olup olmadığını denetleme yetkisi bulunmamaktadır. Zira kanun koyucu idari gözetim kararının hukukiliğini denetleme yetkisini münhasıran sulh ceza hâkimliklerine vermiştir. Bu durumda idari gözetim kararına karşı sulh ceza hâkimliğine itiraz edilmeden ve bu itiraz hakkında sulh ceza hâkimliğince verilecek kararın sonucu beklenmeden idari yargıda tam yargı davası açılmayacağı anlaşılmaktadır.

72. Öte yandan sulh ceza hâkiminin idari gözetim kararının hukuka uygun olduğuna hükmetmesi durumunda -idari yargı merciinin idari gözetim kararının hukukiliğini denetleme yetkisinin bulunmadığı gözetildiğinde- 2577 sayılı Kanun'un 2. maddesinde öngörülen tam yargı davasının idari gözetim kararının hukuka aykırı olduğu şikâyetlerine bağlı tazminat istemi yönünden etkisiz hâle geleceği anlaşılmaktadır. Bu gibi hâllerde sulh ceza hâkiminin idari gözetim kararının hukuka uygun olduğuna dair kararının kesinleşmesinden itibaren süresi içinde doğrudan Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunulabilir.

73. Bununla beraber sulh ceza hâkiminin idari gözetim kararının hukuka aykırı olduğuna hükmetmesi hâlinde bu kararın kesinleşmesinden sonra hukuka aykırı idari gözetim kararı nedeniyle varsa doğan zararın tazmini için 2577 sayılı Kanun'da öngörülen süre içinde idari yargıda tam yargı davası açılması mümkündür. Bu ikinci hâlde idari yargıda tam yargı davası açma yolu tüketilmeden Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunulamaz.

74. Ayrıca herhangi bir idari gözetim kararı olmaksızın özgürlüğünden yoksun bırakılanlar bakımından idari gözetim altına alınmış olmaktan doğan zararlar için doğrudan idari yargı mercilerinde tam yargı davası açılabileceği konusunda tereddüt bulunmamaktadır.

75. Somut olayda başvurucunun idari gözetim kararına yaptığı itiraz, İstanbul 7. Sulh Ceza Mahkemesinin 17/7/2014 tarihli kararıyla reddedilmiştir. Dolayısıyla başvurucunun idari yargıda tam yargı davası açma yolunu tüketmesi zorunluluğunun bulunmadığı kanaatine varılmaktadır.

76. Açıkça dayanaktan yoksun olmayan ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmayan başvurunun bu kısmının kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

ii. Esas Yönünden

(1) İdari Gözetim Altında Tutmanın Hukuki Olmadığına İlişkin İddia

(a) Genel İlkeler

77. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı, devletin bireylerin özgürlüğüne keyfi olarak müdahale etmemesini güvence altına alan temel bir haktır (*Erdem Gül ve Can Dundar* [GK], B. No: 2015/18567, 25/2/2016, § 62).

78. Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın 19. maddesi kapsamında hürriyetten yoksun bırakma kavramını tanımlamıştır. Buna göre hürriyetten yoksun bırakma, bir kimsenin kısıtlı bir alanda ihmal edilemeyecek bir süre için tutulması ve bu kişinin söz konusu tutulmaya rıza göstermemiş olması şeklinde ifade edilebilecek iki unsuru içermektedir (*Cüneyt Kartal*, B. No: 2013/6572, 20/3/2014, § 17).

79. Maddenin birinci fıkrasında geçen “hürriyet” sözcüğü, özgürlük ve bağımsızlığın yanı sıra serbestlik anlamına da gelmektedir. Bu anlamda kişi hürriyetine yönelik bir müdahalenin bulunduğu söylenebilmesi için kişinin hareket serbestisinin maddi olarak sınırlandırılmış olması gerekir. Buradaki hareket serbestisine yönelik kısıtlama, Anayasa'nın 23. maddesinde güvence altına alınan seyahat hürriyetine yönelik bir müdahaleye göre çok daha yoğundur. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına yönelik bir müdahale için kişi, rızası olmaksızın en azından rahatsızlık verecek uzunlukta bir süre boyunca belirli bir yerde fiziki olarak tutulmalıdır (*Galip Ögüt* [GK], B. No: 2014/5863, 1/3/2017, § 34).

80. Anayasa'nın 19. maddesinin metni bir bütün olarak değerlendirildiğinde maddenin ikinci ve üçüncü fıkralarındaki sınırlama sebeplerinin kişilerin fiziksel özgürlüklerine ilişkin olduğu, ayrıca devam eden fıkralardaki güvencelerin de fiziki olarak hürriyetinden yoksun bırakılmış kişiler bakımından getirildiği görülmektedir. Dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının güvence altına aldığı şey, bireylerin yalnızca fiziksel özgürlüğüdür (*Galip Ögüt*, § 35).

81. Anayasa'nın 13. maddesinde temel hak ve hürriyetlerin ancak kanunla sınırlandırabileceği hükme bağlanmıştır. Öte yandan Anayasa'nın 19.

maddesinde kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının sınırlanabileceği durumların şekil ve şartlarının kanunda gösterilmesi kuralına yer verilmiştir. Anayasa'nın 13. maddesiyle tüm temel hak ve özgürlüklerin sınırlanmasına ilişkin getirilen "kanunilik" şartının kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı yönünden 19. maddede ayrıca belirtildiği görülmektedir. Bu bağlamda birbirleriyle uyumlu olan Anayasa'nın 13. ve 19. maddeleri uyarınca kişi hürriyetine ilişkin müdahale olarak tutuklamanın kanuni bir dayanağının bulunması zorunludur (*Murat Narman*, B. No: 2012/1137, 2/7/2013, § 43).

82. Devam eden fıkralarda ise hürriyetinden yoksun bırakılan kişiler bakımından güvencelere yer verilmiştir. Bu bağlamda maddenin dördüncü fıkrasında yakalama veya tutuklama sebepleri ile iddiaların bildirilmesi, beşinci fıkrasında gözaltı süresi, altıncı fıkrasında yakalama veya tutuklamanın yakınlarla bildirilmesi, yedinci fıkrasında tutuklanan kişilerin makul sürede yargılanmayı ve soruşturma veya kovuşturma sırasında serbest bırakılmayı isteme hakkı, sekizinci fıkrasında hürriyetten yoksun bırakılmaya karşı yargı merciine başvurma hakkı, dokuzuncu fıkrasında tazminat hakkı güvence altına alınmıştır.

83. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına yönelik müdahale -temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin ölçütlerin belirlendiği Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşullar yerine getirilmediği müddetçe- Anayasa'nın 19. maddesinin ihlalini teşkil edecektir (*Halas Aslan*, B. No: 2014/4994, 16/2/2017, §§ 53, 54).

84. Anayasa'nın 16. maddesine göre yabancıların temel hak ve hürriyetleri milletlerarası hukuka uygun olarak kanunla sınırlanabilir. O hâlde kişiyi özgürlüğünden yoksun bırakma sonucunu doğuran idari gözetimin kanunla düzenlenmesi, kanunla getirilen usul ve esasların da milletlerarası hukuka uygun olması gerekmektedir (*Rida Boudra*, § 76).

85. İdari gözetim altına alma yetkisi Anayasa'nın 19. maddesi ve Sözleşme'nin 5. maddesi ile kabul edilmiş istisnai bir yetkidir. Buna göre bir yabancıнын sınır dışı edilmesi veya geri verilmesi kararının yürütülmesi sürecinde şekil ve şartları kanunla gösterilen usule uygun olarak kişinin yakalanması veya tutulu durumda bulundurulması mümkündür (*Rıza Boudraa*, § 73). Bu gibi durumlarda bir kişinin suç işlemesinin veya kaçmasının önlenmesi gibi gerekçelere ihtiyaç bulunmaksızın sadece bu işlemlerin yürütülmesi sürecine dayanılarak idari gözetim tedbiri uygulanmasına karar verilebilir. Ancak Anayasa'nın 19. maddesi uyarınca sınır dışı etme veya iade işlemleri

“gerekli özen” içinde yürütülmez ise kişi özgürlüğünden, mahrumiyetin meşruiyetinden artık söz edilemez (*K.A.*, § 123).

86. İdari gözetim istisnai bir yol olduğu ve kişiyi özgürlüğünden yoksun bırakma sonucunu doğurduğu için idari gözetimin hukuka uygun olması ve keyfî muamele teşkil etmemesi gerekmektedir. Bu tedbirin demokratik hukuk devletinin gerekli ve makul kıldığı ölçüde denetlenebilmesi, koşullarının genel kabul görmüş standartlara uygun olması, küçültücü, aşağılayıcı ve insanlık dışı muamele teşkil etmemesi, idari gözetim altında tutulanlara usule ilişkin temel hakların ve güvencelerin sağlanması gerekir. Anılan Anayasa ve Sözleşme hükümleri, esas olarak kişinin özgürlüğünün kısıtlanması sonucunu doğuracak bazı hâllerde bu sınırlamanın şekil ve şartlarının kanunla gösterilmesini isteyerek kişi özgürlüğü açısından daha güvenceli bir hukuki durum ortaya koymayı amaçlamaktadır (*Rıza Boudra*, § 74).

87. Anayasa’nın 19. maddesinin gereklerini karşılamak adına yapılacak yasal düzenlemenin sınır dışı amacıyla tutma kararı verme işleminin koşulları, süresi, sürenin uzatılması, ilgiliye bildirilmesi, idari gözetim kararına karşı başvuru yolları, idari gözetim altına alınan kişinin avukata erişimi, tercüman yardımından yararlanması gibi usul güvencelerini açık bir şekilde ortaya koyması gerekmektedir. Aksi takdirde kişilerin maruz kaldığı özgürlükten yoksunluğun keyfiliğe karşı yeterince korunduğundan ve hukuki olduğundan söz edilemez (*K.A.*, § 125).

(b) İlkelerin Somut Olaya Uygulanması

88. 6458 sayılı Kanun’a göre hakkında sınır dışı etme kararı alınanlardan “kaçma ve kaybolma riski bulunan, Türkiye’ye giriş veya çıkış kurallarını ihlal eden, sahte ya da asılsız belge kullanan, kabul edilebilir bir mazereti olmaksızın Türkiye’den çıkmaları için tanınan sürede çıkmayan, kamu düzeni, kamu güvenliği veya kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar” hakkında valilik tarafından idari gözetim kararı alınabilir. GGM’lerdeki idari gözetim süresi toplam altı ayı geçemez, idari gözetimin devamında zaruret olup olmadığı (zaruret değerlendirmesi) valilik tarafından her ay düzenli olarak değerlendirilir. Zaruret değerlendirmesi için otuz günlük sürenin beklenmesine gerek yoktur. İdari gözetimin devamında zaruret görülmeyen yabancılar için idari gözetim derhâl sonlandırılır; bu yabancılar belli bir adreste ikamet etme, belirlenecek şekil ve sürelerde bildirimde bulunma gibi idari yükümlülükler getirilebilir. İdari gözetim kararı, idari gözetim süresinin uzatılması ve her ay düzenli olarak yapılan değerlendirme sonuçları gerekçesiyle birlikte yabancıya, yasal temsilcisine ya da avukatına tebliğ edilir.

İdari gözetim altına alınan kişi, yasal temsilcisi ya da avukatı idari gözetim kararına karşı sulh ceza hâkimine başvurabilir; sulh ceza hâkimi incelemeyi beş gün içinde sonuçlandırmak zorundadır. Sulh ceza hâkiminin bu kararı kesindir. İdari gözetim altında tutulan kişi, idari gözetim şartlarının ortadan kalktığı veya değiştiği iddiasıyla yeniden sulh ceza hâkimine başvurabilir.

89. Anılan Kanun'da öngörülen yasal düzenlemenin sınır dışı işlemlerinin yürütülmesi kapsamında riayet edilecek ve ortaya çıkabilecek keyfiliklere engel olabilecek nitelikte bir usulü açık bir şekilde ortaya koyduğu görülmektedir. Somut olayda Kanun'da öngörülen bu usulün gerekli özen içinde yürütülüp yürütülmediğinin incelenmesi gerekmektedir (*K.A.*, § 127).

90. Başvurucu 23/6/2014 tarihinde üzerinde sahte pasaportla yurt dışına çıkış yaparken Sabiha Gökçen Havalimanı'nda yakalanmıştır. Kimliği hakkında yanlış beyanda bulunmaktan ve Türkiye'ye yasa dışı yoldan girmekten başvurucu hakkında idari para cezası uygulanmış, ayrıca resmî belgede sahtecilik suçundan da ceza soruşturması başlatılmıştır. Ceza soruşturmasının sonucu hakkında dosyada herhangi bir bilgi bulunmamaktadır.

91. Yasa dışı bir şekilde Türkiye'de bulunan ve sahte pasaportla havalimanından çıkış yaparken yakalanan başvurucu, 6458 sayılı Kanun'un 53., 54. ve 57. maddelerine göre sınır dışı edilebilecek kişilerden olup kolluk tarafından yakalandıktan sonra sınır dışı kararı verilmek üzere bu durumun valiliğe derhâl bildirilmesi gerekir. Valilikçe kırk sekiz saat içinde yapılacak değerlendirmeden sonra sınır dışı etme hususunda karar alınacağı yönünde emredici düzenleme bulunmaktadır.

92. 6458 sayılı Kanun'un "*Sınır dışı etmek üzere idari gözetim ve süresi*" kenar başlıklı 57. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre hakkında sınır dışı etme kararı alınanlardan kaçma ve kaybolma riski bulunan, Türkiye'ye giriş veya çıkış kurallarını ihlal eden, sahte ya da asılsız belge kullanan, kabul edilebilir bir mazereti olmaksızın Türkiye'den çıkmaları için tanınan sürede çıkmayan, kamu düzeni, kamu güvenliği veya kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar hakkında valilik tarafından idari gözetim kararı alınır. Hakkında idari gözetim kararı alınan yabancılar, yakalamayı yapan kolluk birimince geri gönderme merkezlerine kırk sekiz saat içinde götürülür.

93. Anayasa'nın 16. maddesi ile 19. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca yabancıların kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı, milletlerarası hukuka uygun olarak kanunla sınırlandırılabilir. 6458 sayılı Kanun'a göre hakkında sınır dışı etme kararı bulunmayan yabancıların idari gözetim altında tutulmalarına

karar verilmesi mümkün değildir. Dosya kapsamına göre başvuru hakkında verilmiş bir sınır dışı ve idari gözetim kararı bulunmamaktadır. Başvurucu, sahte belgelerle yakalandıktan sonra durum Valiliğe derhâl bildirilmemiştir. Bu nedenle Valilikçe bir sınır dışı etme kararı ve buna bağlı olarak idari gözetim kararı alınmamıştır. Hakkında bu şekilde bir uygulama yapılmadan ve resmî belgede sahtecilik suçu soruşturması kapsamında, Cumhuriyet savcısının gözaltı emri de bulunmayan yabancının idari gözetim kararı verildiği 30/6/2014 tarihine kadar tutulması tamamen 6458 sayılı Kanun'a aykırı fiilî bir durumdur. Başvurucunun sınır dışı kararı verinceye kadar ancak iki gün süreyle nezarethanede tutulabilmesi mümkün ise de bu süreden sonra hakkında verilmiş bir sınır dışı kararı ve buna bağlı olarak idari gözetim kararı verilmeden nezarethanede ve GGM'de tutulmasının hukuki bir dayanağı yoktur.

94. Başvurucunun hürriyetinden yoksun bırakıldığı ilk aşamada mevcut olmayan kanunilik şartındaki eksikliğin sonradan giderilip giderilmediği de belirlenememiştir. Başvurucu, 6458 sayılı Kanun'un 54. maddesine göre sahte belgelerle Türkiye'den çıkış yaparken yakalandığından hakkında sınır dışı etme kararı verilmesi mümkün olmasına rağmen Valilikçe sonradan alınan karar, gerek EGM gerekse başvuru tarafından ibraz edilmemiştir. Başvurucu, başvuru formunda sınır dışı etme konusunda kendilerine tebliğ edilmiş bir karar bulunmadığını öne sürdüğünden başvurunun altmış gün boyunca herhangi bir hukuki temele dayanmadan idari gözetim altında tutulduğu sonucuna ulaşılmıştır.

95. Sonuç itibarıyla sınır dışı etme sürecinde uygulanması gereken idari gözetim işleminin hukuki dayanağının bulunmadığı, devam eden süreçte de işlemin hukuka uygunluğunun sağlanmasında temel olan sınır dışı etme kararının verilmediği görülmektedir. Aylık olarak yapılması gereken zaruret değerlendirmesinin yapılmaması ve Sulh Ceza Mahkemesine itiraz sürecinde anılan hukuka aykırılıkların tespit edilememesi nazara alındığında idari gözetim altında tutmanın "gerekli özen" içinde yürütüldüğünden söz edilemeyeceği sonucuna ulaşılmıştır.

96. Açıklanan gerekçelerle tutmanın hukuki olduğunun kabul edilmesi mümkün görülmediğinden Anayasa'nın 19. maddesinin ikinci fıkrasının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

(2) İdari Gözetim Altında Tutma Nedeninin Usulüne Uygun Olarak Bildirilmediğine İlişkin İddia

97. Anayasa'nın 19. maddesinin dördüncü fıkrasında; yakalanan veya tutuklanan kişilere, yakalama veya tutuklama sebeplerinin ve haklarındaki iddiaların her hâlde yazılı ve bunun hemen mümkün olmaması hâlinde sözlü olarak “derhâl” bildirileceği kurala bağlanmıştır.

98. Kişinin yakalanmasına ve tutuklanmasına esas hukuki ve maddi gerekçelerin teknik olmayan basit ve kolaylıkla anlaşılır bir dille açıklanması, hürriyeti kısıtlanan kişinin -uygun gördüğü takdirde- Anayasa'nın 19. maddesinin sekizinci fıkrası uyarınca kısa sürede durumu hakkında karar verilmesini ve bu kısıtlamanın hukuka aykırılığı hâlinde hemen serbest bırakılmasını sağlamak amacıyla yetkili bir yargı merciine başvurabilmesine imkân sağlayacaktır. Bu yönüyle Anayasa'nın 19. maddesinin dördüncü fıkrasındaki bilgilendirilme hakkı, bu madde kapsamında sağlanan diğer güvencelerin bir nevi taşıyıcısı mahiyetindedir (*A. V. ve diğerleri*, § 137).

99. Yabancı statüsünde bulunan başvuru, sahte belgelerle ülkeden çıkış yapmak isterken 23/6/2014 tarihinde yakalanarak gözaltına alınmıştır. Yakalandıktan sonra saat 12.05'te kendisine tebliğ edilen “Yakalama ve Gözaltına Alma Tutanağı Şüpheli ve Sanık Hakları Formu”nda başvurucuya birtakım yasal hakların -susma, müdafî yardımından yararlanma, gözaltına alındığını yakınlarına haber verme vb.- hatırlatıldığı görülmekte ise de bu hakların resmî belgede sahtecilik suçu şüphelisi sıfatıyla başvurucuya hatırlatıldığı tutanak içeriğinden anlaşılmaktadır. Başvurucunun sahtecilik suçundan gözaltına alınması yönünde Cumhuriyet savcısının bir talimatı bulunmasına karşın -idari gözetim kararı da aldırılmadan- başvuru fiilen bir şekilde gözetim altında tutulmaya devam edilmiştir. Başvurucunun esasen gözaltına alınmasını gerektiren yargısal ya da idari bir karar verilmediğinden tutma nedeni hakkında bilgilendirilmesi fiilen mümkün bulunmamaktadır. İdari gözetim kararının başvuru fiilen hürriyetinin kısıtlanmaya başladığı 23/6/2014 tarihinden sekiz gün sonra 30/6/2014 tarihinde verilmiş olması da durumun açıklanması bakımından önemli ve yeterli bir göstergedir.

100. 6458 sayılı Kanun'un 57. maddesinde; idari gözetim kararı, idari gözetim süresinin uzatılması ve her ay düzenli olarak yapılan Valilik değerlendirmelerinin sonuçlarının gerekçesiyle birlikte yabancıya veya yasal temsilcisine ya da avukatına tebliğ edileceği, idari gözetim altına alınan kişi veya yasal temsilcisi ya da avukatının bu kararlara karşı sulh ceza hâkimine başvurabileceği kurala bağlanmıştır.

101. İstanbul 7. Sulh Ceza Mahkemesinin 17/7/2014 tarihli kararının içeriğinden başvuru hakkında 30/6/2014 tarihinde Valilikçe idari gözetim kararı alındığı anlaşılmaktadır. Ancak başvuru formu ve ekinde yer alan tutanak ve belgelerde, bu kararın ve yapılmışsa aylık zaruret değerlendirmeleri konusunda verilen kararların başvurucuya tebliğ edildiğini gösteren herhangi bir bilgi olmadığı, Bakanlık ve İçişleri Bakanlığınca başvuru dosyasına bu konuda bir bilgi verilmediği, dolayısıyla Kumkapı GGM’de tutulmasının gerekçelerinin başvurucuya bildirildiğini ortaya koyan bir bilginin bulunmadığı anlaşılmıştır.

102. Somut olayda başvuru idari gözetim altına alınmasına ve bu tedbirin devam ettirilmesine ilişkin karar ve bilgilerin zamanında kendisine bildirilmediği, dolayısıyla durumu hakkında karar verilmesini ve bu kısıtlamanın kanuna aykırılığı hâlinde hemen serbest bırakılmasını sağlama imkânının da zarar gördüğü sonucuna ulaşılmıştır.

103. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 19. maddesinin dördüncü fıkrasının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

(3) İdari Gözetim Altında Tutulma İşlemine Karşı Başvurulabilecek Etkili Bir Yolun Bulunmadığına İlişkin İddia

104. Anayasa’nın 19. maddesinin sekizinci ve Sözleşme’nin 5. maddesinin (4) numaralı fıkraları her ne sebeple olursa olsun hürriyeti kısıtlanan kişiye, tutuklanmasının veya idari gözetim altına alınmasının hukukiliği hakkında süratle karar verebilecek ve tutuklanması veya tutulması hukuki değilse salıverilmesine hükmedebilecek bir mahkemeye başvurma hakkı tanımaktadır. Anılan Anayasa ve Sözleşme hükümleri esas olarak tutukluluğun veya idari gözetim altına almanın hukukiliğine ilişkin itiraz başvurusu üzerine bir mahkeme nezdinde yürütülmekte olan davalardaki tahliye talepleri veya bu tedbirlerin uygulanmasına devam ettirilmesi kararlarının incelenmesi açısından bir güvence oluşturmaktadır (*Firas Aslan ve Hebat Aslan*, B. No: 2012/1158, 21/11/2013, § 30).

105. Anayasa’nın 19. maddesinin sekizinci fıkrası; başvuru konusu olay açısından bakıldığında tutulma yoluyla özgürlüğünden yoksun bırakılan kişiye, özgürlüğünden yoksun bırakılmasının yasaya uygunluğunun özünü oluşturan usule ve esasa ilişkin koşullar ile ilgili olarak yetkili bir yargı merciine başvurma hakkı tanımaktadır. Hürriyeti kısıtlanan kişinin şikâyetleri ile ilgili olarak yetkili yargı merciince yapılacak değerlendirmenin adli nitelik taşıması ve özgürlükten mahrum bırakılan kişilerin itirazları

bakımından uygun olan teminatları sağlaması gerekmektedir (*Firas Aslan ve Hebat Aslan*, § 64).

106. Söz konusu yargısal denetim, yeri geldiğinde başvuruda bulunan kişinin serbest bırakılmasını temin edebilmelidir. Bu şekilde öngörülen hukuk yolunun sadece teoride değil uygulamada da yeterince sonuç alınabilir bir yol olması gerekir. Aksi hâlde söz konusu hükmün amaçları açısından gerekli olan erişilebilirlik ve etkili olma özelliğinden söz edilemez (*K.A.*, § 152).

107. Başvurucu hakkında uygulanan idari gözetim altında tutma işleminin Anayasa'nın 19. maddesinin ikinci fıkrasına uygunluğunun incelendiği bölümde ayrıntılı bir şekilde ortaya konulduğu üzere 6458 sayılı Kanun, açık bir şekilde sınır dışı işlemlerinin yürütülmesi kapsamında riayet edilecek ve ortaya çıkabilecek keyfiliklere engel olabilecek nitelikte bir usulü öngörmüştür. Başvurucu, bu usulün somut başvuruda etkin bir şekilde işlemediğini ileri sürmüştür.

108. Tutmanın başlangıcı ve devamındaki süreçte başvurucu hakkında verilmiş bir sınır dışı kararı ve buna bağlı olarak verilmesi gerekli olan idari gözetim kararı bulunmadan başvurucunun tutulduğu, bu nedenle tutmanın hukuki olmadığı ilgili bölümde incelenmiştir (bkz. §§ 77-96).

109. Hakkında hiçbir karar verilmeden ortaya çıkan ve başvurucunun tutulmasına yol açan fiili uygulamanın sonlandırılmasını sağlamak için 6458 sayılı Kanun'da herhangi bir hukuki düzenleme öngörülmemiştir. Bu nedenle başvurucu, Valilikçe hakkında idari gözetim kararı verildiği 30/6/2014 tarihine kadar adli ya da idari bir merciden durumunun gözden geçirilmesini talep edememiştir.

110. İdari gözetim kararı verildikten sonra Sulh Ceza Mahkemesine yapılan itirazın incelenmesi aşamasında başvurucunun tutulmasının temel yasal ön şartı olan sınır dışı etme kararının bulunmaması, bundan dolayı tutmanın hukuka aykırı olduğunun değerlendirme yapılırken dikkate alınmaması, itiraz kanun yolunun başvurucu açısından bir güvence oluşturacak şekilde "gerekli özen" içinde yürütüldüğünün söylenebilmesini mümkün kılmamaktadır.

111. İdari gözetim kararı başlangıçta hukuka uygun olarak verilmediği gibi 6458 sayılı Kanun'un 57. maddesinde belirtilen aylık zaruret değerlendirmesinin yapıp yapılmadığı, yapılmış ise bunun gerekçeleriyle birlikte başvurucu ya da müdafisine tebliğ edilip edilmediğine dair bir bilgi bulunmadığından

kararın uygulanması aşamasında da idari gözetim tedbirinin “gerekli özen” kriterine uygun bir biçimde yürütüldüğü söylenemeyecektir.

112. Yukarıda açıklandığı üzere 6458 sayılı Kanun’da öngörülen ve başvurunun hukuki durumunda yaşanan değişikliklere göre yeniden bir değerlendirme yapılarak kendisinin salıverilmesi sonucunu doğurabilecek başvuru yollarının somut olayda etkili bir şekilde işlemediği sonucuna ulaşılmıştır.

113. Açıklanan gerekçelerle başvurunun Anayasa’nın 19. maddesinin sekizinci fıkrasında güvence altına alınan, özgürlüğünden yoksun bırakılmasının hukuka uygunluğunun özünü oluşturan usule ve esasa ilişkin koşullarla ilgili olarak etkili bir yargı merciine başvurma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

(4) Haksız Tutulma Nedeniyle Tazminat Elde Etme Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

114. Anayasa’nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrasında, bu maddenin önceki fıkralarına aykırı olarak tutulan kişilerin uğradıkları zararların devletçe tazmin edileceği hükme bağlanmıştır. Bu düzenleme devlete, bu maddedeki haklardan herhangi birinin ihlali hâlinde tazminat talep etme imkânı sağlayan bir mekanizma oluşturma zorunluluğu yüklemektedir. Dolayısıyla Anayasa’nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrasından önceki fıkralarından bir veya daha fazlasının ihlal edildiği sonucuna ulaşılan hâllerde iç hukukta herhangi bir tazmin mekanizması bulunmaması Anayasa’nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrasının da ihlali sonucunu doğuracaktır.

115. Anayasa’nın 125. maddesine göre idarenin her türlü eylem ve işlemi yargı denetimine tabi olup devlet, bu eylem ve işlemlerden kaynaklanan zararı gidermekle yükümlüdür. 5271 sayılı Kanun’un 141. ila 144. maddelerinde suç soruşturması veya kovuşturması sırasında haksız olarak özgürlüğünden yoksun bırakılan ve bu sırada yasal haklarına riayet edilmeyen ve bu hakları hatırlatılmayan şüpheli ya da sanıkların gördüğü zararın giderilmesi için ağır ceza mahkemelerinde koruma tedbirlerinden kaynaklanan tazminat davası açma hakkı bulunmaktadır. İdari gözetim altında tutulan yabancılar suç şüphelisi ya da sanığı olmalarından kaynaklanan bir nedenle özgürlüklerinden yoksun bırakılmadıklarından 5271 sayılı Kanun’daki bu düzenlemeden yararlanmaları mümkün değildir.

116. İnsan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağının incelendiği kısımda ayrıntılı biçimde açıklandığı üzere 2577 sayılı Kanun’un 2. maddesi

uyarınca idari işlem ve eylemlerden dolayı kişisel hakları doğrudan zarara uğrayanlar tarafından tam yargı davası açılabilecektir (bkz. § 53). Aynı maddede idari yargı yetkisinin hukuka uygunluk denetimiyle sınırlı olduğu açıklanmıştır. Buna göre idare mahkemeleri, iptal ya da tam yargı davası açıldığında idari işlem ya da eylemin hukuka aykırılığını tespit etmeleri durumunda iptal ya da tazmin kararı verebilmektedir.

117. 6458 sayılı Kanun'da; idare mahkemelerine yabancıların tutulmalarının hukuka uygun olup olmadığını denetleme yetkisi verilmediği, bu yetkinin 6458 sayılı Kanun'un 57. maddesine göre münhasıran sulh ceza hâkimliklerine ait olduğu, sadece sulh ceza hâkimliklerince tutmanın hukuka aykırılığının tespit edilmesi kaydıyla idare mahkemelerinde tam yargı davası açmanın olanaklı olduğu kabul edilebilirlik incelemesi yapılırken açıklanmıştır (bkz. §§ 70-74).

118. Başvurucu, altmış gün idari gözetim altında tutulduktan sonra GİGM'nin yazısı üzerine 21/8/2014 tarihinde GGM'ce serbest bırakılmıştır. Başvurucunun tutulması idari bir işlemle sonlandırılmış olup tutmanın hukukiliği konusunda alınmış bir yargısal karar da mevcut değildir. İdare mahkemelerinin tutmanın hukukiliğini denetleme görevi bulunmadığından başvurucunun Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yapmadan önce doğrudan tam yargı davası açarak zararının giderilmesini sağlama imkânının var olmadığı değerlendirilmiştir (bkz. §§ 70-76).

119. Başvuru konusu olayda tutmanın hukuki olmadığı, tutma nedenlerinin usulüne uygun olarak bildirilmediği ve tutma işlemine karşı etkili başvuru yolunun bulunmadığı tespit edilerek özgürlük ve güvenlik hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir (bkz. §§ 77-113). Bu nedenle Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrası uyarınca başvurucunun zararının tazmin edilmesini sağlayan bir yol bulunması gerekmektedir.

120. Sonuç olarak başvurucunun hürriyetini kısıtlayan idari gözetim kararına karşı yapılan itiraz İstanbul 7. Sulh Ceza Mahkemesinin 17/7/2014 tarihli kararıyla reddedildiğinden ve 6458 sayılı Kanun uyarınca idare mahkemelerinin idari gözetimin hukuka uygunluğunu denetleme yetkileri ve dolayısıyla tutulanlar lehine tazminata hükmetme imkânı bulunmadığından Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrasının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

121. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

“(1) Esas inceleme sonunda, başvurunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...”

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvuru lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

122. Başvurucu 2.498,14 TL maddi, 30.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

123. Tutmanın hukuki olmaması, tutma nedenlerinin usulüne uygun olarak bildirilmemesi, tutma işlemine karşı etkili başvuru yolunun ve haksız tutulma nedeniyle tazminat sağlama imkânının bulunmamasından dolayı kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

124. Yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 10.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

125. Anayasa Mahkemesinin maddi tazminata hükmedebilmesi için başvurunun uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Başvurucu, çalışmadığı günler için asgari ücret üzerinden maddi tazminat talebinde bulunmuş ise de yabancı olan başvurunun işsiz kalmasıyla ihlaller arasında illiyet bağı kurulamadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

126. 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

B. 1. Tutulma koşullarının insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yaşağını ihlal ettiğine ilişkin iddianın *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA S. K. nin karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

2. Derhâl hâkim önüne çıkarılma ilkesine aykırılık nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

3. Tutmanın hukuki olmaması, tutma nedenlerinin usulüne uygun olarak bildirilmemesi, tutma işlemine karşı etkili başvuru yolunun ve haksız tutulma nedeniyle tazminat sağlama imkânının bulunmamasından dolayı kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiaların KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

C. Tutmanın hukuki olmaması, tutma nedenlerinin usulüne uygun olarak bildirilmemesi, tutma işlemine karşı etkili başvuru yolunun ve haksız tutulma nedeniyle tazminat sağlama imkânının bulunmamasından dolayı kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının Anayasa'nın 19. maddesinin ikinci, dördüncü, sekizinci ve dokuzuncu fıkraları yönünden İHLAL EDİLDİĞİNE OYBİRLİĞİYLE,

D. Başvurucuya net 10.000 TL manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

E. 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

F. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA OYBİRLİĞİYLE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 30/11/2017 karar verildi.

Başkanvekili

B■ Ü■

Üye

S■ K■

Üye

N■ N■

Üye

M■ T■

Üye

K■ Ö■

Üye

R■ A■

Başkanvekili

E■ Y■

Üye

O■ A■ P■

Üye

H■ D■

Üye

M■ E■ K■

Üye

S■ Ö■

Üye

R■ K■

Üye

C■ M■ A■

Üye

H■ T■ G■

Üye

R■ G■

Üye

Y■ Ş■ H■

KARŞIOY

Başvurucu, 23/6/2014 tarihinde sahte bir pasaport ile yurt dışına çıkış yaparken yakalanmış ve altı gün boyunca hakkında hukuki dayanağı bulunmayan bir karar ile idari gözetim altında nezarethanede, bilahare de elli dört gün süresince Kumkapı Geri Gönderme Merkezinde tutulduğunu ifade etmektedir.

Tutma esnasında yaşadıklarının insan haysiyeti ile bağdaşmayan muamele yasağı kapsamında olduğunu, ilk 6 gün boyunca gün ışığına çıkarılmadığını, egzersiz yapma imkanı bulunmadığını, tutulduğu alanın fiziksel koşullarının AİHM ölçüt ve uluslararası standartların dışında olduğunu, koşulların aşırı kalabalık, sürekli sigara içilen, pis, haşerelerle dolu, her türlü hastalıktan muzdarip insanlarla birlikte sağlıksız bir ortamda yaşamak zorunda bırakıldığını, haftada bir gün sadece 10 dakika havalandırmaya çıkarıldığını, ortamda doktor, sağlık görevlisi olmayıp erişimin kısıtlı olduğunu, sosyal hizmet uzmanının bulunmadığını, banyo ve tuvalet alanlarının pis ve düzenli temizlikten yoksun, temiz içme suyunun sağlanmadığı ve ancak para ile satın alınabildiğini, kötü, yetersiz yemek sunulduğu, gece ışıkların kapatılmayıp, gürültülü bir ortamda yaşamak zorunda bırakılarak psikolojisinin bozulduğunu, bunun da onur kırıcı, insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir durum olması ve diğer birçok şikâyet nedenlerinin yanında tutulma koşullarına

karşı başvurabileceği etkili bir hukuk yolu bulunmadığını belirterek, Mahkememize, AİHS'nin 3. ve Anayasa'nın 17. maddesinin ihlal edildiğinin tespiti yönünde başvuruda bulunduğu anlaşılmaktadır.

İNSAN HAYSIYETİ İLE BAĞDAŞMAYAN MUAMELE YASAĞI VE BUNUNLA BAĞLANTILI ETKİLİ BAŞVURU HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE YÖNELİK İDDİALARIN İNCELENMESİ:

1- Anayasa Mahkemesi olayların başvuru tarafından yapılan hukuk nitelendirmesi ile bağlı olmasa da önceki kararlarında (Rıdâ Boudraa, B. No: 2013/9673, 21/1/2015; K.A.; F.A. ve M.A., B. No: 2013/655, 20/1/2016, A.V. ve diğerleri, B. No: 2013/1649, 20/1/2016; F.K. ve diğerleri, B. No: 2013/8735, 17/2/2016; T.T., B. No: 2013/8810, 18/2/2016; A.S., B. No: 2014/2841, 9/6/2016; I.S. ve diğerleri, B. No: 2014/15824, 22/9/2016) idari gözetim altında tutulma koşullarını, insan haysiyeti ile bağdaşmayan muamele yasağı kapsamında incelemiştir.

2- Başvuruda ileri sürülen şikâyet konularına ilişkin olay ve olgular dikkate alındığında ve Mahkememize benzer konulardaki tüm başvuruların kabulüne karar verildiğinden, kabul edilmezliğine karar verilmesini gerektirecek başka da bir neden olmadığı cihetle başvurunun kabul edilebilirliğine karar ile Anayasa'nın 17. ve 40. maddeleri kapsamında esastan değerlendirilmesi gerekmektedir.

3- Başvurucunun insan haysiyeti ile bağdaşmayan muamele kapsamında gördüğü, yaşadığı gözaltı sürecinde karşılaştığı şikâyet konusu eylemlerden ilki, gözaltına alınıp 6 gün boyunca tutulduğu nezarethane koşullarına ilişkindir.

4- Türkiye'ye yasa dışı yollardan giren ve aynı şekilde sahte pasaportla Türkiye'den çıkmaya çalışırken 23/6/2014'te yakalanan Özbekistan uyruklu başvuru, GGM'ye teslim edildiği 28/6/2014 tarihine kadar altı gün boyunca Sabiha Gökçen Havalimanı Şube Müdürlüğü nezarethanesinde tutulmuştur. Kolluk tarafından düzenlenen 23/6/2014 tarihli Cumhuriyet savcısı ile telefonla yapılan "Görüşme Tutanağı"ndan anlaşıldığına göre başvuru sahtecilik suçundan gözaltına alınması için bir talimat verildiğinden idari gözetim altında tutulduğunun kabul edilmesi gerekmektedir.

5- Başvurucunun, hakkındaki idari gözetim kararının kaldırılmasına ilişkin olarak 15/7/2014 tarihinde yaptığı itiraz üzerine, İstanbul 7. Sulh Ceza Mahkemesinin 17/7/2014 tarihli kararının gerekçesinde, 30/6/2014 tarihinde başvuru hakkında idari gözetim kararı alındığı açıklanmıştır.

6- İdari gözetim altında tutulan kişilerin maruz kaldığı maddi koşulların Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrası kapsamına girebilmesi için asgari bir eşiğe ulaşmış olması gerekir. Tutulma koşullarının kaçınılmaz üzüntü seviyesini aşacak yoğunlukta olmaması, ve tutulan yabancıyı ruhsal etkiye ve ümitsizliğe sokmaması gerekir. Belirtilen asgari eşiğe ilişkin değerlendirme; tutma koşulları ile ilgili tüm veriler, özellikle de tutmanın süresi, fiziksel ya da ruhsal etkileri ve bazen de mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu dikkate alınarak yapılmalıdır (K.A. § 93; Rıda Boudraa, § 60).

7- Bir muamelenin “insanlık dışı” olarak nitelendirilebilmesi için bunun tasarlanarak uygulanmış olmasının yanında bedensel yaralanma ya da fiziksel veya ruhsal acıya sebebiyet vermesi; diğer taraftan bir muamelenin “aşağılayıcı” olarak nitelendirilebilmesi için ise mağdurlarının rencide edecek ve küçültecek ölçüde onlara korku, endişe, aşağılanma gibi duyguları hissettirmesi gerekir (K.A., § 94; Rıda Boudraa, § 61).

8- Türkiye'ye yasa dışı yollardan giren veya Türkiye'den çıkarken kolluk tarafından yakalanan yabancıların sınır dışı edilmek üzere işlemlerinin tamamlanmasından ve bu süreçte geri gönderme merkezlerinde tutulmalarından önce bir süre nezarethanede tutulmaları bazı durumlarda kaçınılmaz olabilir. Ancak nezarethanelerdeki zorunlu ve kısa süreli tutma tek başına insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağının ihlal edildiği anlamına gelmez. Ancak yabancıların polis/jandarma karakollarında tutulmalarının asgari eşiği geçmesi için tutuldukları süre miktarı da önemlidir. Bir yabancıların/mültecilerin polis/jandarma karakolunda adi suç şüphelilerinin tutulduğu sıkı güvenli ve infaz kurumunu andıran nezarethanelerde uzun süre tutulması diğer koşullarla birleştiğinde insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağını ihlal edebilir. Nezarethanelerde zorunlu ve kısa süreli tutmanın asgari eşiği aştığının söylenebilmesi için kötü muamelenin diğer unsurlarından bir kısmının da somut vakada gerçekleşmesi gerekmektedir.

9- Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin 4. maddesinde “Şüpheli veya sanıkların haklarındaki işlemlerin tamamlanıp adli mercilere sevk edilmeye kadar bekletilmesi amacıyla yapılmış” yerler olarak tanımlanan nezarethanelerin ülkelere geri gönderilecek yabancılar için uygun tutulma koşullarına sahip olmadığı çeşitli raporlara intikal etmiştir.

10- Bununla birlikte hukuki statülerine göre 6458 sayılı Kanun'un 54. ve 57. maddeleri uyarınca haklarında sınır dışı etme kararı verilip verilmeyeceği değerlendirilecek olan yabancıların, idari gözetim altında tutuldukları aşamada geri gönderme merkezlerine, aynı Kanun'un 71. maddesi uyarınca

uluslararası koruma talebinde bulunan ve henüz başvurusu hakkında son karar verilmemiş yabancıların kabul ve barınma merkezlerine teslim edilecekleri ana kadar, makul bir süre boyunca nezarethanelerde tutulmalarının tek başına asgari eşiği aşması için yeterli olduğunun kabul edilmesi mümkün görülmemiştir.

11- Başvurucunun, suç şüphesi altında olanların tutulduğu nezarethanenin doğasında bulunan, kaçınılmaz üzüntü seviyesini aşacak yoğunlukta ve insan onurunu zedeleyecek nitelikte gıda, temizlik ve sağlık hizmeti gibi imkânlardan yoksun kaldığına yönelik bir iddiası bulunmamaktadır. Öte yandan başvurunun nezarethane koşullarına ilişkin değerlendirme yapılabilecek nitelikte detaylı bir açıklamada bulunmaksızın soyut olarak gün ışığından ve açık hava egzersizlerinden yoksun kaldığını ileri sürmesi, başvurunun kanıtlandığının kabul edilmesi için yeterli değildir.

12- İnsan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağı bakımından tutma koşulları için uygun olmadığı tespiti yapılmamış nezarethanede, başvurunun GGM'ye gönderilmeden önce altı gün boyunca tutulması, başlı başına Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasındaki insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağı yönünden asgari eşiği aştığının kabulü için yeterli görülmemiştir (Fiziki koşulları yetersiz nezarethanede bir yabancıнын on bir gün tutulmasının asgari eşiği aşmadığına ilişkin aynı doğrultudaki karar için bkz. Moghaddas/Türkiye, § 56).

13- Açıklanan nedenlerle başvurucuya karşı altı gün müddetle kaldığı nezarethane koşullarında, insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağına yönelik bir ihlalin olmadığı açık olduğundan başvuru bu yönüyle açıkça dayanaktan yoksun olup, kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir. Mahkememiz bu konuda bir değerlendirmede bulunmamıştır.

14- Diğer şikâyet konusu olan, Kumkapı Geri Gönderme Merkezindeki tutma koşullarının değerlendirilmesinde ise;

Anayasa'nın 5., 13., 16., 17. ve 23. maddeleri şöyledir:

“Madde 5 - Devletin temel amaç ve görevleri

Devletin temel amaç ve görevleri, Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal

engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır.

Madde 13 - Temel hak ve hürriyetlerin sınırlandırılması (Değişik: 3/10/2001-4709/2 md.)

Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlandırılabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve laik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.

Madde 16 - Yabancıların durumu

Temel hak ve hürriyetler, yabancılar için, milletlerarası hukuka uygun olarak kanunla sınırlandırılabilir.

Madde 17 - Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı

Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.

...

Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz.

...

Madde 23 - Yerleşme ve seyahat hürriyeti

Herkes, yerleşme ve seyahat hürriyetine sahiptir.

Yerleşme hürriyeti, suç işlenmesini önlemek, sosyal ve ekonomik gelişmeyi sağlamak, sağlıklı ve düzenli kentleşmeyi gerçekleştirmek ve kamu mallarını korumak;

Seyahat hürriyeti, suç soruşturma ve kovuşturması sebebiyle ve suç işlenmesini önlemek;

Amaçlarıyla kanunla sınırlandırılabilir...”

15- Herkesin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınmıştır. Anılan maddenin birinci fıkrasında insan onurunun korunması amaçlanmıştır. Üçüncü fıkrasında da kimseye “işkence” ve “eziyet” yapılamayacağı, kimsenin “insan haysiyetiyle

bağdaşmayan” ceza veya muameleye tabi tutulamayacağı hüküm altına alınmıştır (Cezmi Demir ve diğerleri, B. No: 2013/293, 17/7/2014, § 80).

16- Ancak bu yasakla korunan hakların mutlak şekilde güvence altına alınabildiğinden bahsedebilmek için devletin sadece işkence ve kötü muamelede bulunmaması yeterli değildir. Devletin aynı zamanda bireyleri kendi görevlilerinin hatta üçüncü kişilerin işkence ve kötü muamele oluşturabilecek eylemlerine karşı da koruması gerekir (Cezmi Demir ve diğerleri, §§ 81-82).

17- Anılan maddede devlete getirilen işkence ve kötü muamelede bulunmama (negatif) yükümlülüğünün herhangi bir istisnasına yer verilmemiştir. Temel hak ve özgürlüklerin savaş, seferberlik, sıkıyönetim veya olağanüstü hâllerde kullanılmasının durdurulmasına imkân veren Anayasa’nın 15. maddesinde de maddi ve manevi varlığın bütünlüğüne dokunulamayacağı belirtilmiştir. Bu durum, işkence ve kötü muamele yasağının mutlak nitelikte olduğunun açık göstergesidir (F.R., B. No: 2016/4405, 15/2/2017, § 54)

18- Anayasa’nın 5. maddesinde “insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmak” devletin temel amaç ve görevleri arasında sayılmıştır. Anayasa’nın 17. ve 5. maddeleri Anayasa’nın bütünselliği ilkesi gereği birlikte değerlendirildiğinde devletin bireyi işkence ve kötü muamele yasağına karşı koruma (pozitif) yükümlülüğünün de bulunduğu anlaşılmaktadır (F.R., § 56).

19- Bir muamelenin Anayasa’nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının kapsamına girebilmesi için asgari bir ağırlık derecesine ulaşmış olması gerekmektedir. Bu asgari eşik göreceli olup her olayda asgari eşiğin aşılp aşılmadığı somut olayın özellikleri dikkate alınarak değerlendirilmelidir. Bu bağlamda muamelenin süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ile mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi faktörler önem taşımaktadır (Tahir Canan, § 23). Değerlendirmeye alınacak bu unsurlara muamelenin amacı ve kastı ile ardındaki saik de eklenebilir (Cezmi Demir ve diğerleri, § 83).

20- Anayasa ve Sözleşme tarafından kötü muamele, kişi üzerindeki etkisi gözetilerek derecelendirilmiş ve farklı kavramlarla ifade edilmiştir. Dolayısıyla Anayasa’nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında geçen ifadeler arasında bir nitelik değil yoğunluk farkının bulunduğu görülmektedir. Bir muamelenin “işkence” olarak nitelendirilip nitelendirilmeyeceğini belirleyebilmek için anılan fıkra da geçen “eziyet” ve “insan haysiyetiyle bağdaşmayan” muamele kavramları ile işkence arasındaki ayrıma bakmak gerekmektedir. Buna göre anayasal düzenleme kapsamında kişinin maddi ve manevi varlığına en fazla

zarar veren muamele “ışkence”dir. Muamelenin ağırlığının yanı sıra İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi’nin 1. maddesinde “ışkence”nin özellikle bilgi almak, cezalandırmak veya yıldırımak amacıyla ya da ayrımcı bir nedenle yapıldığı belirtilmiştir (Cezmi Demir ve diğerleri, § 84).

21- “İşkence” seviyesine varmayan fakat yine de önceden tasarlanmış, belirli bir süre devam eden, yaralanmaya, yoğun maddi veya manevi ızdıraba sebep olan insanlık dışı muameleler “eziyet” olarak tanımlanabilir. Bu hâllerde duyulan acı, meşru bir muamele ya da cezada kaçınılmaz olarak bulunan acının ötesine geçmelidir. İşkenceden farklı olarak “eziyet”te, ızdırarap vermenin belli bir amaç doğrultusunda yapılması şartı aranmaz (Cezmi Demir ve diğerleri, § 88).

22- Kişileri küçük düşürebilecek ve utandırabilecek şekilde kişide korku, elem ve aşağılanma duygusu uyandıran veya mağduru kendi iradesine ve vicdanına aykırı bir şekilde hareket etmeye sürükleyen muameleler ise “insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele veya ceza” olarak tanımlanabilir. “Eziyet”ten farklı olarak, uygulanan bu muamele kişide bedensel ya da ruhsal bir acı oluşturmaya da küçük düşürücü veya alçaltıcı bir etki yaratmaktadır (Cezmi Demir ve diğerleri, § 89).

23- Bir muamelenin anılan kavramlardan hangisinin kapsamında olduğunu belirleyebilmek için her somut olayın kendi özel koşulları içinde değerlendirilmesi gerekir. Aleni olarak yapılması veya kamuoyunun bilgi sahibi olması, muamelenin aşağılayıcı niteliğinin belirlenmesinde rol oynasa da muamelenin aleni olmadığı durumlarda kişinin kendini değersiz hissetmesi de bu seviyedeki bir kötü muamele için yeterli olabilir. Ayrıca muamelenin küçük düşürme ya da alçaltma kastı ile yapıp yapılmadığı dikkate alınmakla birlikte böyle bir amacın belirlenememesi muamelenin kötü muamele olmadığı anlamına gelmeyecektir (Cezmi Demir ve diğerleri, § 90).

24- Yabancıların ülkeye giriş yapmasını ve ülkede ikamet etmesini kontrol etme ve ülkedeki yabancıları sınır dışı etme yetkisi, uluslararası hukukun egemen devletlere tanıdığı bir yetkidir. Anayasa’nın 23. maddesi uyarınca herkesin yerleşme ve seyahat özgürlüğü vardır. Ayrıca vatandaşın sınır dışı edilemeyeceği ve yurda girme hakkından yoksun bırakılamayacağı da bu maddede belirtilmiştir. Bununla birlikte yabancıların temel hak ve hürriyetlerden yararlanmalarına dair temel düzenleme olan 16. maddeye göre “Temel hak ve hürriyetler, yabancılar için, milletlerarası hukuka uygun olarak kanunla sınırlanabilir.”

25- Bu durumda yasa dışı yollardan ülkeye giren ya da ülkeden çıkmaya çalışırken yakalanan yabancıların seyahat ve yerleşme hakkına sınırlama getirilmesi ve tutulması mümkün gözükmemektedir. Ancak vatandaş ve yabancı arasında gözetilen bu ayırım milletlerarası hukuka uygun olmalıdır. Türkiye’ye yasa dışı yollarla giren ya da aynı yöntemle Türkiye’den çıkmaya çalışırken yakalanan yabancıların sınır dışı edilme işlemlerinin yürütülmekte olması ya da uluslararası koruma talebinde bulunmaları nedeniyle kanunlarda gösterilen usule uygun olarak yakalanmaları veya tutulmaları mümkündür (Rıda Boudraa, § 73).

26- Anayasa Mahkemesinin, idari gözetim altında GGM’lerde tutulan göçmenlerin tutulma koşullarını insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağı kapsamında incelediği yukarıda belirtilmişti. Anayasa Mahkemesi bu kararlarda, yabancıların tutuldukları yerdeki maddi koşulların Anayasa’nın 17. maddesinin üçüncü fıkrası kapsamındaki asgari eşige ulaşp ulaşmadığını değerlendirirken CPT’nin “gözetim altında tutulan göçmenler” hakkında kabul ettiği standartlardaki ölçütlerden yararlanmıştı.

27- CPT’nin kabul ettiği standartlarda kişileri yabancılar mevzuatına göre uzun süreli olarak özgürlüklerinden mahrum bırakmanın gerekli görüldüğü hâllerde, bu kişilerin özellikle bu amaç için hazırlanmış hukuki durumlarına uygun bir programa, fiziki koşullara ve uygun nitelikli personele sahip merkezlerde tutulmaları gerektiği, bu tür merkezlerin yeterli donanımına sahip, temiz ve bakımlı olması ve orada kalan kişilere yeterli yaşam alanı sağlamanın önemli olduğu, cezaevi ortamı olduğu izleniminin mümkün olduğu kadar önlenmesi gerektiği, programlı faaliyetlerin açık havada egzersiz, gün içinde zaman geçirilebilecek bir odaya, radyo/televizyona, gazete/dergilere ve diğer uygun dinlenme yollarına erişimi içermesi gerektiği, bu kişilerin tutuldukları süre ne kadar uzun olursa onlara sunulan faaliyetlerin de o kadar kapsamlı olması gerektiği kabul edilmektedir. Bu kapsamda CPT, istisnasız bütün mahkûmlara (ceza olarak hücre hapsinde olanlar dâhil) her gün açık havada egzersiz yapma imkânı verilmesi ve açık havada egzersiz yapılacak yerlerin makul büyüklükte ve mümkün olduğunca kötü hava şartlarında koruma sağlayacak biçimde olması gerektiğini kabul etmektedir. Mahkûmlar açısından kabul edilen bu standardın “gözetim altında tutulan göçmenler” açısından evleviyetle geçerli olduğu açıktır (K.A., § 98).

28- Yukarıda yer verilen ilkeler kural olarak Anayasa Mahkemesinin bu konuda yapacağı incelemelerde asgari standartları oluşturmakla bu

ilkelerin her somut olayın kendi özel koşulları açısından değerlendirilmesi gerekmektedir.

29- Bireysel başvuru formunda ve EGM'nin yazısında sunulan bilgiler çerçevesinde başvurucunun 28/6/2014 ile 21/8/2014 arasında elli dört gün Kumkapı GGM'de tutulduğu konusunda herhangi bir ihtilaf bulunmamaktadır. Bu tür merkezlerde kalan kişilere tahsis edilen alanın darlığı nedeniyle bu kişilerin maruz kaldığı sıkıntılar ve yatakhaneler dışında zaman geçirebilecekleri alanların bulunması, yaşam koşullarının Anayasa'nın 17. maddesi açısından incelenmesinde bir ölçüttür.

30- Başvurucu, Kumkapı GGM'de tutulduğu dönemde Merkezin yaşam koşullarına, özellikle de yaşam alanına düşen kişi sayısının tespitinde veri olabilecek şekilde Merkezde kaç kişinin barındırıldığına, kaç kişiyle birlikte hangi odada kaldığına ilişkin kesin bir bilgi vermemiştir. Bununla birlikte başvuru, GGM'de zaman zaman 500 kişiden fazla kişinin kaldığını ifade etmiştir.

31- Bu kapsamda (EGM) Emniyet Genel Müdürlüğü'nün 16/3/2016 tarihli yazısında sunulan bilgiler, 2012 tarihli TBMM raporu, BM Göçmenlerin İnsan Hakları Özel Raportörü'nün tespitleri, AIHM'in 24/6/2014 tarihli Yarashonen/Türkiye kararı ve bu kararda atıf yapılan 2009 tarihli CPT raporu ile Anayasa Mahkemesinin K.A. başvurusuna ilişkin kararı ve bu karara önemli ölçüde esas teşkil eden TİHK'nın raporu, eldeki en önemli verileri oluşturmaktadır.

32- Bu tür merkezlerde yatakhaneler dışında zaman geçirilebilecek alanlar -yaşam koşullarının olumsuz etkisini azaltması nedeniyle- insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağı kapsamında ele alınması gereken bir başka unsurdur.

33- Bu çerçevede başvurucunun içinde yaşadığı koşullar incelendiğinde, TİHK (Türkiye İnsan Hakları Komisyonu) raporunda ifade edildiğine göre, merkezde idarenin kullandığı birimlerden demir kapılarla ayrılan mekânda koşullar (üniteler) dışında koridor ve yemekhane olarak kullanılan büyük bir salon bulunmaktadır. Koridorda üç spor aleti mevcuttur. Yatakhanelerde yer olmaması nedeniyle bazı göçmenlerin bu mekânlardan biri olan televizyon odasında yattığı bilgisi yer almaktadır. Bu durumda Merkezde kalanların ortak kullanım alanı olarak yararlanabilecekleri mekânların oldukça sınırlı olduğu ve bu mekânların da yatakhanelerdeki sıkışıklık nedeniyle kalma yeri olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır. Buna bağlı olarak sadece bitişik

nizam ranzaların ve dolapların bulunduğu kalabalık yatakhanelerde kalan göçmenlere, Merkez içinde nispeten rahatlayabilecekleri bir ortamın sunulmadığı anlaşılmaktadır.

34- BM Göçmenlerin İnsan Hakları Özel Raportörü tarafından 25-29 Haziran 2012 tarihlerinde Kumkapı ve Edirne Geri Gönderme Merkezlerine gerçekleştirilen resmî ziyaret kapsamında yapılan incelemelerin yansıtıldığı raporda; geri gönderme merkezlerindeki koşullardan rahatsızlık duyulduğu, çocukların da aralarında bulunduğu idari gözetim altındaki kişilerin çoğunlukla odalarda veya koğuşlarda kilitli tutuldukları ve dış alanlara erişimlerinin oldukça kısıtlı olduğu veya hiç olmadığı, “aşırı kalabalık”, “sağlığa elverişsiz koşullar” ve “yetersiz gıda” hususlarının diğer önemli endişe kaynakları olduğu ifade edilmiştir.

35- Yukarıdaki değerlendirme unsurlarına ilave olarak CPT’nin bu konuda ortaya koyduğu standartlar esas alındığında tutulan kişilerin tahammül edilemez koşullarda günlük yaşamlarını sürdürmelerine engel olabilecek bir tedbir olarak her gün açık havada en az bir saat egzersiz yapabilme imkânının Merkezde kalan kişilere sağlanması gerekmektedir.

36- 11/5/2012 tarihli ziyarete istinaden düzenlenen TBMM raporunda, gerek Merkezin konumu gerekse personel eksikliği nedeniyle tutulan düzensiz göçmenlerin haftanın sadece bir günü kısa sürelerle havalandırmaya çıkarıldığı tespitine yer verilmiştir. Ancak yetkililerce sunulan teorik bilgilere dayalı bu tespitin fiilî uygulama ile uyumlu olup olmadığı rapordan anlaşılamamaktadır. Kaldı ki anılan raporda dolaylı olarak bu tespitin dahi GGM’yi düzensiz göçmenler için bir hapishane hâline getirdiği belirtilmek suretiyle haftada bir defa havalandırmanın yetersiz olduğuna vurgu yapılmıştır.

37- TİHK raporunda, gözetim altındakilerin binanın bahçesinde hava alma imkânını hafta içinde günde 45 dakika, hafta sonlarında ise günde iki üç saat sağlamaya çalıştıklarını Merkez müdürü beyan etmiştir. Bu konuda başvuru, haftada bir gün sadece on dakika açık havaya çıkarıldığını ifade etmektedir. Raporda görüşlerine yer verilen sivil toplum kuruluşlarına göre, göçmenlere belirtilen şekilde hava alma imkânı verilmediği hatta içlerinden bazılarının haftalarca bu imkândan yararlanmadığı dönemler olduğu, bazılarının ise üç dört ay boyunca sadece iki defa kendilerine bu imkânın verildiği yönündeki ifadeleri başvuruçunun iddiasının inandırıcılığını güçlendirmektedir.

38- EGM'nin 16/3/2016 tarihli yazısında "Merkezimizin fiziki şartları ve personel sayısının izin verdiği ölçüde uygun hava şartlarında, merkezimizin bahçesinde gruplar halinde çıkartılarak, temiz havadan faydalanmaları sağlanmakta, ayrıca merkez içerisinde havalandırma için kurulan ve isteyen tüm şahısların gün içerisinde kullanabilecekleri bir açık hava bölümünün bulunduğu belirtilmiş ise de EGM'nin K.A. başvurusuna karşı gönderdiği 7/1/2016 tarihli yazısında "merkez içerisinde havalandırma için kurulan ve isteyen tüm şahısların gün içerisinde kullanabilecekleri yere ilişkin bir bilgi bulunmadığı gibi bu yerin niteliğine, aynı anda kaç kişinin havalandırmaya çıkabileceğine, günde kaç saat yararlanılabildiğine vb. dair bir açıklama yoktur. EGM'nin yazısında, hem gün içinde isteyen tüm şahısların havalandırma için kullanabilecekleri bir yerin Merkezde bulunduğu belirtilmesi hem de Merkezin fiziki şartları ve personel sayısının izin verdiği ölçüde kişilerin havalandırmadan yararlandırıldığına açıklanması çelişkili bir cevap olup, Merkezde yeterli havalandırma imkânının olmadığı konusundaki iddiaları güçlendirmektedir.

39- Öte yandan başvurucunun Merkezde tutulmaya başlandığı 28/6/2014 tarihinden çok kısa bir süre önce 2/5/2014'te yapılan ziyaret sonucunda düzenlenen raporda yer alan eleştirilerin kısa sürede düzeltildiğine dair bir bilginin sunulmaması dikkate alındığında Merkez yetkililerince "merkezin fiziki şartları ve personel sayısının izin verdiği ölçüde" verilen havalandırma hizmetinin CPT standartlarını taşımaktan uzak olduğu açıktır. Dahası TİHK raporunda yetkililer, Merkezin bahçesinin araç otoparkı olarak kullanıldığını, güvenlik açısından risk oluşturmaması ve elverişsiz hava şartları gibi nedenlerle tutulan kişileri açık havaya çıkma imkânından yararlanımadıklarını kabul etmişlerdir.

40- Yukarıda yapılan tespitler dikkate alındığında, başvurucunun Merkezde tutulduğu dönemde maruz kaldığı koşulların Anayasa'nın 17. maddesinde yasaklanan "insan haysiyetiyle bağdaşmayan" muamele düzeyinin aşılmasına yol açabilecek nitelikte olduğu, Merkez içindeki barınma mekânları dışında rahatlamaya imkân sağlayacak ortak kullanım alanlarının yetersiz ve daha da önemlisi sağlanan açık havadan yararlanma imkânının oldukça sınırlı olmasının, başvurucunun Merkezde sahip olduğu koşulları rahatsız edilemez hâle getirdiği ve bu koşullar altında tutulmasının insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağını ihlal ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Bakınız benzer kararlarımız, (Rıda Boudraa, B. No: 2013/9673, 21/1/2015; K.A.; F.A. ve M.A., B. No: 2013/655, 20/1/2016, A.V. ve diğerleri, B. No: 2013/1649, 20/1/2016; F.K. ve diğerleri, B. No: 2013/8735, 17/2/2016;

T.T., B. No: 2013/8810, 18/2/2016; A.S., B. No: 2014/2841, 9/6/2016; I.S. ve diğerleri, B. No: 2014/15824, 22/9/2016).

ETKİLİ BAŞVURU HAKKININ İHLALİ İDDİALARI YÖNÜNDEN:

41- Başvurucu; altmış gün boyunca gayriinsani, onur kırıcı muamele oluşturacak biçimde nezarethanede ve Kumkapı GGM’de tutulduğunu, tutulma koşullarına karşı müracaat edip sonuç alabileceği etkili bir hukuk yolunun bulunmadığını belirterek adil yargılanma ve etkili başvuru hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Anayasa’nın 40. maddesi şöyledir:

“Madde 40 - Temel hak ve hürriyetlerin korunması

Anayasa ile tanınmış hak ve hürriyetleri ihlal edilen herkes, yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkanının sağlanmasını isteme hakkına sahiptir.

(Ek: 3/10/2001-4709/16 md) Devlet, işlemlerinde, ilgili kişilerin hangi kanun yolları ve mercilere başvuracağını ve sürelerini belirtmek zorundadır.”

42- Temel hak ve özgürlüklerin korunmasını sağlayan etkili başvuru hakkı Anayasa’nın 40. maddesinde düzenlenmiştir. Bu hak, Anayasa ile güvence altına alınmış bir temel haktır ve özgürlüğünün ihlal edildiğini iddia eden kişiye geciktirmeden yetkili bir makama başvurma imkânı sağlamaktadır. Bu hak tek başına bağımsız olarak kullanılması mümkün olmayan, ancak Anayasa’da güvence altına alınan başka bir temel hak ve özgürlüğün ihlal edildiği iddiasının bulunması hâlinde kullanılabilir tamamlayıcı nitelikte bir haktır. Bir başka ifadeyle etkili başvuru hakkının ihlal edilip edilmediğinin tartışılabilmesi için hangi temel hak ve özgürlük konusunda etkili başvuru hakkının kısıtlandığı sorusuna cevap verilmesi gerekmektedir (Onurhan Solmaz, B. No: 2012/1049, 26/3/2013, §§ 33-34; Sıtkı Güngör, B. No: 2013/5617, 21/4/2016, § 86).

43- Etkili başvuru hakkının kullanılabilmesi için temel hak ve özgürlüklerden birinin ihlal edilmiş olması bir ön koşul değildir. Bu hak, Anayasa’ya aykırılığı iddia edilen bir husustan kendisinin zarar gördüğünü düşünen kişinin hem iddiaları hakkında karar verilmesini hem de mümkünse zararının giderilmesini sağlamak için hukuki bir yola başvurmaları gerektirmektedir. Başka bir deyişle Anayasa’da düzenlenen temel hak ve özgürlüklerden birinin savunulabilir düzeyde ihlal edilmesinden dolayı mağdur olduğunu ileri

süren herkes Anayasa'nın 40. maddesi kapsamında etkili başvuru hakkına sahiptir (Sıtkı Güngör, § 87).

44- İhlale neden olduğu iddia edilen işlem veya eylem için öngörülen ve Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmek için de tamamının tüketilmiş olması gereken idari ve yargısal başvuru yollarının ulaşılabilir olması yanında, telafi kabiliyetini haiz olması ve tüketildiğinde başvuru sahibinin şikâyetlerine konu ihlal iddialarını önleme, ihlal devam etmekteyse sonlandırma veya gerçekleşmiş sona ermiş ihlallere yönelik tazminat elde etmek için makul bir başarı şansı tanınması gerekir. Dolayısıyla teorik olarak mevzuatta bu yollara yer verilmesi tek başına yeterli olmayıp, uygulamada da etkili olduğunun gösterilmesi ya da en azından etkili olmadığının kanıtlanmamış olması gerekir. Bu çerçevede başvuru yolunun etkili olması için bu yolun kullanımının özellikle devlet makamlarının eylemleri veya ihmalleriyle haksız yere engellenmemesi gerekir (Ramazan Aras, B. No: 2012/239, 2/7/2013, §§ 28-29; Hatice Gizem Dağcı ve Sevin Gül Dağcı, B. No: 2013/3438, 17/9/2014, § 28; K.A. [GK], B. No: 2014/13044, 11/11/2015, § 71).

45- Bireysel başvuru formunda sunulan bilgilere ve EGM'nin yazısına göre başvuru sahibinin 28/6/2014 ile 21/8/2014 tarihleri arasında elli dört gün Kumkapı GGM'de idari gözetim altında tutulduğu anlaşılmaktadır.

46- 6458 sayılı Kanun'un 53. maddesinde, hakkında sınır dışı etme kararı alınan yabancıların, sınır dışı etme kararına karşı, kararın tebliğinden itibaren on beş gün içinde idare mahkemesine başvurabileceği; öngörülen bu başvuru yolunda sınır dışı etme işlemine yönelik olarak idare mahkemesinin idari işlemlerin unsurları açısından yapacağı genel denetim dışında, hangi özel hususlar açısından bir inceleme yapacağının bu düzenlemede yer almadığı görülmektedir.

47- 6458 sayılı Kanun'un 57. maddesinde yer alan idari gözetim kararına karşı sulh ceza hâkimliklerine başvuru yolu, tutulma koşullarının Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasına uygunluğu açısından denetleme ve herhangi bir aykırılık tespiti durumunda koşulların düzeltilmesi veya tutulmanın sonlandırmasına imkân sağlayan, tutulma koşullarının standartlarını belirleyen, bu koşulların kontrolünü, gözden geçirilmesini içeren özel nitelikte bir idari veya yargısal başvuru mekanizması öngörmemektedir. Bu yolun idari gözetim kararının hukukiliğinin incelenmesine yönelik bir yol olduğu, somut olayda başvuru sahibinin anılan hâkimliklere yaptığı başvurularda da sadece bu yönde bir değerlendirme yapıldığı, başvuru sahibinin tutulma koşullarının

kötülüğü açısından başvuru dilekçesinde ileri sürdüğü iddialar yönünden bir değerlendirme yapılmadığı görülmektedir.

48- Nitekim 2012 tarihli TBMM raporunda da tutulan düzensiz göçmenlere ne tür muameleler uygulanacağı ve işleyişlerinin nasıl olacağı konularında tüm geri gönderme merkezlerinde yeknesaklığı sağlayacak bir düzenlemenin bulunmadığı, bu durumun farklı uygulamalara neden olduğu, bu konuda düzenleyici işlem niteliğinde bir hukuki metin hazırlanması gerektiği ifade edilmiştir.

49- Bu tespitler ışığında nezarethanede ve GGM’de idari gözetim altında tutulmuş olan başvurucu açısından, Anayasa’nın 17. maddesinin üçüncü fıkrası ile güvence altına alınan hukuksal değerlerin korunması noktasında, teoride ve pratikte çözüm üretme kabiliyetini haiz ve makul bir başarı şansı sunan etkili idari ve yargısal bir başvuru yolunun bulunmadığı kanaatine ulaşılmıştır.

50- Açıklanan nedenlerle tutulma koşullarından kaynaklanan Anayasa’nın 17. maddesinin ihlal edildiğine ilişkin iddialar açısından Anayasa’nın 40. maddesinin zorunlu kıldığı etkili bir başvuru yolunun bulunmadığı sonucuna varılmış ve etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine de karar vermek gerekmiştir. Bu nedenle çoğunluk görüşüne katılmamıştır.

Katılmadığımız Mahkememiz çoğunluk görüşünü oluşturan gerekçe yönünden yapılan değerlendirme;

51- Öncelikle Mahkemenin başvuruçuların gözetim altında iken uğradıkları hak ihlalleri karşısında Anayasa’nın 17/3 ve etkili başvuru yolu bulunmamak suretiyle Anayasa’nın 40. maddesinin ihlal edildiğine yönelik istikrarlı içtihadından, bu kararı ile ayrılmıştır.

52- Gerekçede, başvuruçunun ihlal iddialarına konu yerden ayrıldığını, “tutma” halinin sona erdiği için ihlalin devamından söz edilemeyeceğini, koşulların geleceğe yönelik düzeltilmesini istemesinden başvuruçunun hukuki bir yararı bulunmadığını, başvurunun anlamını yitirdiğini, uğradığı zarar var ise bunu giderecek etkili hukuki mekanizmanın TAZMİNAT yolu olduğunu, her ne kadar tazmin etmeye yönelik bir adli/idari karar bulunmamış ise de bu yol hiç işletilmemiş olmasının yasa yolunun etkisizliğinin delili olamayacağını, asıl etkili olanın ise tazminat ödenmeyeceğine ilişkin bir kararın varlığı olması gerektiğini söylemiştir.

53- Ayrıca, 2577 Sayılı Yasanın 2. maddesinin idarenin ika ettiği zarara karşı yeterli bir yasal zemin oluşturduğunu, mahkemelerin GGM (Geri

Gönderme Merkezlerinin) fiziki koşullarını daha iyi değerlendirebileceğini, bunun tazminatı belirleme esasına müessir olacağını, bu yolun başarı şansı ve yeterli giderim olanağı sunması nedeniyle başvuruyu kabul edilebilirlik koşulları yönünden ise incelenmeksizin BYT (Başvuru Yollarının Tüketilmemesi) nedeniyle kabul edilmez bulmuştur. Dolayısıyla Anayasa'nın 40. maddesi yönünden incelememiştir.

54- Anayasa'nın 5. maddesinde “insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmak” devletin temel amaç ve görevleri arasında sayılmıştır. Anayasa'nın 17. ve 5. maddeleri Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği birlikte değerlendirildiğinde devletin bireyi işkence ve kötü muamele yaşağına karşı koruma (pozitif) yükümlülüğünün de bulunduğu anlaşılmaktadır (F.R., § 56, 2016/4405, 15/2/2017).

55- Başvurucunun özgürlüğünden yoksun bırakıldığı ortamdan ayrılmış bulunması halinde, adeta devlete yüklenmiş geleceğe dair bu ödevin yerine getirilmesine gerek kalmadığına, dolayısıyla başvurana bir faydası ve hukuki yararı da bulunmayacağı şekilde anlaşılabilecek gerekçedeki sözcükler, bu tür muamelelere maruz kalan kişilere yapılanları, zımnen MEŞRULAŞTIRMAK ve devletin, tutma koşullarının da Anayasa'nın güvence altına aldığı standartlara yükseltme yükümlülüğünü, önemsenmez bir statü ile buluşturmamak ve haysiyetle bağdaşmayan koşulda tutulana, öncelikli hakkının korunmasının temini yerine, ispatı halinde uğradığı zararın karşılığını parasal giderimle karşılamak gibi hukuken kabulü mümkün olmayan bir yola zemin açmaktadır.

56- Kaldı ki, ülkemizde tazminat talepli dava usulünde, davacıya kazanç ve harcamaların varlığı yönünden ispat külfeti getirilmiş olup çekilen azap ve üzüntüyü dindirecek ölçütler ve kanaatler, her zaman, yetersiz kalmakta ve mahkemeden/bilirkişiden bilirkişiye değişen özellikler ve istikrarsızlık göstermektedir. Tazminat tutarları sebep olanlar yönünden hiçbir şekilde sosyal caydırıcılık hedefine ulaşamamıştır.

57- Başvurucunun, hukuka uygun olmayan bir şekilde tutulduğu geri gönderme merkezindeki olay ve olgular, dosya kapsamı, kurum, komisyon rapor ve belgeleri bir arada değerlendirildiğinde, insan onuru ile bağdaşmayan ve özgürlüğünden yoksun kılınılan süreçte yaşam koşullarını sağlayan unsurların, AİHS ve bu konudaki standartları karşılamadığında kuşku olmayıp, GGM'nin Mahkememizce bu konuda sorulan sorulara verdikleri ulusal ve uluslararası kriterlerine ilişkin cevaplarında da şikâyet konusu hadiselerin kısmen de olsa varlığının doğruluğu anlaşılmaktadır.

58- Önceki içtihatlarımızda tutulma koşullarına ilişkin sorun, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin içtihatları ile uyumlu bir biçimde, konunun teorisini de, pratiğini de belirlemek suretiyle açık izaha kavuşturulmuştur. Bu kapsamda, GGM'lerindeki koşulların insanca yaşama koşullarına ve hukuk kurallarına uygun hâle getirme devlete düşen yasal bir yükümlülük iken, benzer hallerde hakka yapılmış haksız müdahaleyi meşrulaştırdığı düşünülen içtihat değişikliği gerekçelerine katılmamıştır.

59- İhlali önleyici eylem toplumdaki herkesin istifade edeceği bir alanı kuşatır, ancak ihlal nedeniyle uğranılan zarar giderimi, bireysel bir etki alanına sahiptir. Mağduriyet maddi olarak olmuş bitmiş şahıs yönünden düzeltilmesi imkanı da kalmamış ihlalin varlığında elbette tazmin etmek tek çare olmakla birlikte, etkililiği hukuk sistemimizde var olmadıkça, kendini kanıtlamadıkça bu giderim için, denenmemiş bu güne kadar hiçbir kanıtlayıcı sonuç alınmamış mahkeme yolu tavsiyesi nitelikli karar sonucuna iştirak edilmemiştir.

60- Kaldı ki, etkili yol kavramında, benzer ihtilaflarda her seferinde bir diğerinden farksız olarak ihlalin varlığı ve giderimini tespit etmiş ve hukuk sistemine emsal olmuş, bu konuda yön veren içtihadi nitelikli tek bir karardan ziyade kararlar dizisi ancak etkililik faktörüne emsal alınabilecektir. Aslolan, temel hak ve özgürlükleri korumak, onun yaşaması ve gelişmesine katkıda bulunmak ve ona haksız müdahaleyi kalıcı şekilde önlemek ve engelleyici tedbirleri almaktır.

61- Adli ya da idari yargı yerlerinin böyle bir şikâyet halinde, bunu tespit etmeyeceği ya da tazminat gerektirmediği yolunda, somut insan haysiyeti ve onuruna yapılmış aşağılayıcı muameleyi adeta meşru kılacak nitelikte mahkemelerin vereceği VARSAYIMSAL SONUCA ODAKLI kararı beklentisini, kararımızdaki gibi gerekçe yapmanın doğru bir hukuk önermesi olduğu kanaatinde değilim. Yukarıda açıklanan nedenler ile başvurunun kabul edilebilir nitelikli başvurusunun esas değerlendirmesinde Anayasa'nın 17. ve 40. maddelerinin ihlal edildiğine, önceki içtihatlarımızdan da ayrılmasını gerektirir bir neden bulunmadığından çoğunluk görüşüne katılmamıştır.

Üye

S ■ K ■

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Y■ A■ A■ E■ B■

(Başvuru Numarası: 2016/■)

Karar Tarihi: 24/■/2018

R.G. Tarih ve Sayı: 3/7/2018-30467

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : E■■ Y■■

Üyeler : O■■ A■■ P■■

C■■ M■■ A■■

M■■ T■■

M. E■■ K■■

Raportör : M. S■■ M■■

Başvurucu : Y■■ A■■ A■■ E■■

Vekili : Av. U■■ Y■■

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, yaşamına ya da maddi ve manevi bütünlüğüne yönelik risk bulunan ülkeye sınır dışı edilme kararı verilmesi nedeniyle kötü muamele yasağının; bu karara karşı yetkili makama başvurma imkânının kısıtlanması nedeniyle etkili başvuru hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 23/3/2016 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvurucu, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 73. maddesi uyarınca sınır dışı işleminin yürütmesinin tedbiren durdurulmasına karar verilmesini talep etmiştir.

4. Komisyonca tedbir talebinin Bölüm tarafından karara bağlanması gerekli görüldüğünden başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm tarafından 23/3/2016 tarihinde İçtüzük'ün 73. maddesi uyarınca sınır dışı işleminin durdurulmasına karar verilmiştir.

6. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

7. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüş bildirmemiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve ilgili kurumlardan temin edilen bilgilere göre olaylar özetle şöyledir:

9. Başvurucu, 1983 doğumlu olup Mısır Arap Cumhuriyeti vatandaşıdır.

10. Başvurucu 26/8/2015 tarihinde yasal yollardan Türkiye'ye (İstanbul) giriş yapmıştır.

11. Başvurucu -beyanına göre- kimliğini belirtmediği Mısır uyruklu bir arkadaşını ziyaret etmek üzere Adana'ya gitmiştir.

12. Aynı gün Adana Emniyet Müdürlüğü 155 Polis İmdat Hattı'na on-on beş kişilik yabancı uyruklu bir grubun yasa dışı yollardan Suriye'ye geçirileceği yönünde bir ihbar yapılmıştır.

13. Emniyet Müdürlüğü yetkilileri tarafından ihbarda belirtilen adreslerde Fransa, İtalya, Almanya, Endonezya, Suudi Arabistan, Tunus, Mısır uyruklu toplam on bir kişi yakalanmış ve olay hakkında Adana Cumhuriyet Başsavcılığına (Cumhuriyet Başsavcılığı) telefonla bilgi verilmiştir.

14. Cumhuriyet Başsavcılığı, adli soruşturmayı gerektirecek delil bulunmadığına ve şahısların idari yönden gerekli işlemler yapılmak üzere Adana Valiliği İl Göç İdaresi Müdürlüğüne (Adana Göç İdaresi) teslim edilmelerine karar vermiştir.

15. Adana Göç İdaresi tarafından 7/9/2015 tarihinde başvurusunun terör veya çıkar amaçlı suç örgütü yöneticisi, üyesi ya da destekleyicisi olduğu ve kamu düzeni, güvenliği veya sağlığı bakımından tehlike oluşturduğu gerekçeleriyle idari gözetim altına alınmasına ve sınır dışı edilmesine karar verilmiştir.

16. Söz konusu sınır dışı etme kararı (Türkçe metin) tercüman eşliğinde 8/9/2015 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir. Tebliğ edilen metinde a) Sınır dışı etme kararının gerekçesine ilişkin kanun maddeleri (ilgili maddeler işaretli), b) Karara karşı idari yargı yoluna başvuru imkânı ve süresi, c) Hukuki yardım imkânı, d) İdari gözetim ve süresi, e) İdari gözetim kararına karşı itiraz yolu, f) Avukat yardımından yararlanma, g) Geri Gönderme Merkezi (GGM) kurallarına ilişkin hususlarda bilgilerin yer aldığı anlaşılmaktadır.

17. Başvurucu, tutulduğu Adana GGM'den 26/11/2015 tarihinde sınır dışı edilmek amacıyla İstanbul'a sevk edilmiş; İstanbul Atatürk Havalimanı'na götürüldüğünde ülkesine dönmesi hâlinde kötü muameleye maruz kalabileceğini ve uluslararası koruma talep ettiğini belirtmiştir. Başvurucunun avukatları da durumdan haberdar olarak benzer yönde sözlü taleplerde bulunduklarını ifade etmişlerdir.

18. Başvurucu ve resmî makamlar tarafından Anayasa Mahkemesine sunulan belgeler arasında başvurunun uluslararası koruma talebine ve olay günü yaşananlara ilişkin herhangi bir belge bulunmamaktadır.

19. Başvurucu, sınır dışı işleminin gerçekleşmemesi üzerine aynı gün İstanbul'dan Adana GGM'ye gönderilmiştir.

20. Adana Barosuna kayıtlı Avukat B.E. 27/11/2015 tarihinde Adana GGM'ye yazılı olarak müracaat etmiş ve başvuruyla görüşme talebinde bulunmuştur. Avukat B.E.ye başvuruyla aynı gün görüşmesinin mümkün olmadığı ve daha sonra yazılı olarak cevap verileceği bildirilmiştir.

21. Adana GGM tarafından Avukat B.E.ye 9/12/2015 tarihinde verilen yazılı cevapta, başvurunun 27/11/2015 ile 9/12/2015 tarihleri arasında Adana GGM'de tutulduğu ancak 9/12/2015 tarihinde başka bir geri gönderme merkezine sevk edildiği bildirilmiştir.

22. Başvurucunun Aşkale (Erzurum) GGM'ye sevk edildiğini öğrenen İstanbul Barosuna kayıtlı avukatlar İ.E. ve Ö.Y. 17/12/2015 tarihinde Erzurum'a giderek başvuru ile görüşme talebinde bulunmuştur. Avukatlar -beyanlarına göre- uzun süre boş ve soğuk bir odada bekletildikten sonra başvuruyla görüştürülmeyecekleri kendilerine sözlü olarak bildirilmiştir.

23. Bunun üzerine avukatlar, Aşkale Cumhuriyet Başsavcılığına başvurarak Aşkale GGM müdürü hakkında görevini kötüye kullandığı iddiasıyla suç duyurusunda bulunmuşlardır. Avukatlar şikâyet dilekçesinde, sınır dışı etme kararına karşı on beş günlük sürede dava açılmasının engellenmesi amacıyla başvuruyla görüşmelerine izin verilmediğini ileri sürmüşlerdir. Anılan soruşturmanın akıbeti hakkında bilgi bulunmamaktadır.

24. Başvurucu, aynı ay içinde üçüncü kez yer değiştirmiş ve bu kez Edirne GGM'ye sevk edilmiştir. İstanbul Barosuna kayıtlı Avukat O.D. 5/1/2016 tarihinde Edirne GGM'ye giderek başvuruyla bir görüşme gerçekleştirmiştir.

25. Avukat O.D. sınır dışı işleminin iptaline ilişkin dava açabilmek amacıyla yazılı olarak başvurusunun dosyasını inceleme talebinde bulunmuş ancak kendisine dosyayı daha sonra inceleyebileceği bilgisi sözlü olarak verilmiştir.

26. Avukat O.D. aynı gün vekâletname düzenlenebilmesi için Edirne 3. Noterliğine başvuruda bulunmuş, noterlik yeminli kâtabi ve bir tercüman Edirne GGM'ye intikal etmiştir. Noterlik tarafından başvurusunun kimliğine ya da pasaportuna ihtiyaç duyulmuş ancak Edirne GGM yetkilileri başvurusunun kimliği ve pasaportunun bulunmadığını belirtmişlerdir. Sonuç olarak başvuru tarafından avukat O.D.ye vekâletname verilememiştir.

27. Bunun üzerine Avukat O.D. ve başvuru tarafından el yazısıyla İngilizce olarak 5/1/2016 tarihinde bir tutanak düzenlenmiştir. Tutanakta, Edirne GGM yetkilileri tarafından izin verilmemesi nedeniyle başvurusunun dosyasının avukat tarafından incelenemediği belirtilmiştir. Tutanakta ayrıca vekâletname düzenlenemediği için avukatlar O.D. ve İ.E.nin başvuru tarafından vekil olarak yetkilendirildiği ifade edilmiştir.

28. Bu gelişmeler üzerine İstanbul Barosuna kayıtlı avukatlar U.Y., İ.E. ve O.D. tarafından Adana 1. İdare Mahkemesinde (İdare Mahkemesi) 7/9/2015 tarihli sınır dışı etme kararının iptali istemiyle dava açılmış ve dava dilekçesinde yukarıda açıklanan nedenlerle vekâletname sunulamadığı belirtilmiştir.

29. Dava dilekçesinde, bilgisayar mühendisi ve aydın bir politikacı olan başvurusunun 2013 yılında Mısır'da gerçekleşen askerî darbe sonrasında idam cezasıyla cezalandırılmasına karar verilen Mısır Arap Cumhuriyetinin 5. Cumhurbaşkanı Muhammed Mursi taraftarı Özgürlük ve Kalkınma Partisine 2011-2013 yılları arasında üye olması nedeniyle ülkesinde yaşamı ve özgürlüğünün tehlike altında olduğu iddia edilmiştir.

30. Dava dilekçesinde ayrıca başvurusunun eşinin darbe sırasında hayatını kaybettiği, eşinin darbe karşıtlığıyla bilinen ve ünlü muhalif bir gazeteci olan babasının (M.F.) evinde yapılan aramada el konulan başvurucuya ait taşınabilir bilgisayarın içeriğinde darbe karşıtı yazışmalar bulunduğu ve bu nedenle ülkesinde arananlar listesinde olduğu dile getirilmiştir.

31. Dava dilekçesinde bunlara ilave olarak başvurucuya sınır dışı kararının gerekçesi ve itiraz usulleri hakkında bilgilendirmede bulunulmadığı, kanun maddelerinden ibaret matbu bir form imzalatıldığı, sınır dışı etme kararına ne şekilde itiraz edileceğinin açıklanmadığı, başvurusunun avukatla

görüşmesine izin verilmediği, telefon etmesinin ve yakınlarına haber vermesinin engellendiği ileri sürülmüştür.

32. İdare Mahkemesi tarafından 20/1/2016 tarihinde (vekâletnamesiz dava açılması nedeniyle) davaya muvafakat edip etmediği başvurucuya sorulmuştur.

33. Başvurucu, Edirne GGM aracılığıyla İdare Mahkemesine sunduğu cevapta davaya muvafakat ettiğini bildirmiştir.

34. İdare Mahkemesinin 19/2/2016 tarihli ve E.2016/40, K.2016/144 sayılı kararıyla sınır dışı etme kararının başvurucuya tebliğ edildiği tarihten itibaren on beş gün içinde açılmadığı gerekçesiyle dava reddedilmiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

“... davacı hakkında 6458 sayılı Kanun’un 54/1-b, 54/1-d hükümlerine göre 07.09.2015 tarih ve 28528747-020-E.16676 sayılı sınır dışı etme kararı alındığı, bu kararın 08.09.2015 tarihinde tercüman huzurunda davacıya tebliğ edildiği ve tebligat belgesinin davacı tarafından imza edildiği, tebligat belgesinde sınır dışı etme kararına karşı davacının başvuracağı makam ve başvuru süresi hakkında gerekli bilgilendirmenin yapıldığı, bakılan davanın ise 14.01.2016 tarihinde açıldığı anlaşılmaktadır.

Bu durumda, davacının sınır dışı edilmesine ilişkin 07.09.2015 tarih ve 28528747-020-E.16676 sayılı işlemin davacıya 08.09.2015 tarihinde tebliğ edildiği, diğer yandan yapılan tebligatın usulüne uygun olduğu da göz önünde bulundurulduğunda; sınır dışı edilmesine ilişkin işleme karşı davacının işlemin tebliğ tarihi olan 08.09.2015 tarihinden itibaren on beş günlük dava açma süresi içerisinde dava açması gerekirken, bu süre geçirildikten çok sonra, 14.01.2016 tarihinde açılan davada süre aşımı bulunmaktadır.”

35. Bu karar, başvurucuya 2/3/2016 tarihinde tebliğ edilmiş olup 23/3/2016 tarihinde bireysel başvuruda bulunulmuştur.

36. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından 5/4/2016 tarihinde başvurucunun idari gözetim altına alınmasına ve sınır dışı edilmesine ilişkin kararlar ile bunların tebliğine dair belgelerin örnekleri gönderilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal ve Uluslararası Hukuk

37. Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarında ulusal ve uluslararası mevzuata ayrıntılı olarak yer verilmiştir. Somut olayda ilgili kararlarda belirtilen mevzuat hükümleri çerçevesinde değerlendirme yapılmıştır (*A.A. ve A.A.* [GK], B. No: 2015/3941, 1/3/2017, §§ 54-72).

B. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Uygulaması

38. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin (AİHM) sınır dışı kararının uygulanması hâlinde yaşam hakkı ile kötü muamele yasağının ihlal edileceğine ilişkin şikâyetler ve bu bağlamda etkili başvuru hakkının ihlal edildiği iddiaları ile ilgili ilkesel yaklaşımı özetle şöyledir (Referans alınan AİHM kararları için bkz. *Soering/Birleşik Krallık*, B. No: 14038/88, 7/7/1989; *Saadi/İtalya* [BD], B. No: 37201/06, 28/2/2008; *M.S.S./Belçika ve Yunanistan* [BD], B. No: 30696/09, 21/1/2011; *J.K. ve diğerleri/İsveç* [BD], B. No: 59166/12, 23/8/2016; *Ghorbanov ve diğerleri/Türkiye*, B. No: 28127/09, 3/12/2013; *Mamatkulov ve Aksarov/Türkiye* [BD], B. No: 46827/99, 4/2/2005; *Babajanov/Türkiye*, B. No: 49867/08, 10/5/2016; *Rotaru/Romanya* [BD], B. No: 28341/95, 4/5/2000; *Silver ve diğerleri/Birleşik Krallık*, B. No: 5947/72, 6205/73, 7052/75, 7061/75, 7107/75, 7113/75, 7136/75, 25/3/1983; *Aksoy/Türkiye*, B. No: 21987/93, 18/12/1996):

AİHM, geri gönderilen ülkede işkence ve kötü muamele riskinin varlığını haklı gösteren önemli gerekçelerin bulunması hâlinde bu iddiaların kapsamlı ve titiz (etkili) bir şekilde incelenmesi gerektiğine dikkat çekmektedir.

AİHM, söz konusu incelemenin etkililiğinden bahsedebilmek için sınır dışı kararı uygulanmadan önce ilgili kişiye bağımsız bir mercie başvuruda bulunma imkânı sunulması ve inceleme sonuçlanıncaya kadar sınır dışı kararının uygulamasının kendiliğinden (otomatik olarak) durdurulmasının önemine vurgu yapmaktadır.

Öte yandan AİHM, Sözleşmenin 13. maddesi uyarınca temel hak ve özgürlüklerin ulusal düzeyde korunması için etkili bir başvuru yolunun var olması gerektiğini belirtmektedir.

AİHM'e göre Sözleşme'nin 13. maddesi yetkili ulusal makamlar tarafından Sözleşme kapsamına giren bir şikâyetin esasının incelenmesine izin veren ve uygun bir telafi yöntemi sunan bir iç hukuk yolunun

sağlanmasını gerekli kılmaktadır. Ayrıca bu hukuk yolunun, teoride olduğu kadar pratikte de etkili bir yol olması gerekmektedir.

AİHM, başvurucunun Sözleşme'nin ihlal edilmesi sonucu mağdur olduğuna ilişkin savunulabilir bir iddiada bulunması gerektiğine vurgu yapmakta ve devletin Sözleşme'nin 13. maddesi kapsamındaki yükümlülüğünün ihlal edildiği ileri sürülen hakkın içeriğine göre değişiklik gösterebileceğini belirtmektedir.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

39. Mahkemenin 24/5/2018 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi

40. Anayasa Mahkemesinin *Mehmet Şerif Ay* (B. No: 2012/1181, 17/9/2013) kararında belirtilen ilkeler dikkate alınarak geçimini önemli ölçüde güçleştirmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun açıkça dayanaktan yoksun olmayan adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

B. Kötü Muamele Yasağı ve Etkili Başvuru Hakkı Yönünden

1. Başvurucunun İddiaları

41. Başvurucu; ülkesinde 2013 yılında askerî darbe yapıldığını, siyasi geçmişi ve eşinin babasının darbe karşıtı muhalif bir gazeteci olmasından ötürü yeni yönetimin kendisini arananlar listesine aldığını, ülkesine geri gönderilmesi hâlinde yaşamının ve özgürlüğünün tehlikeye düşeceğini belirtmiştir.

42. Başvurucu ayrıca sınır dışı kararının alındığı tarihten itibaren idari gözetim altında tutulduğunu, kendisine üzerinde kanun maddelerinin yazılı olduğu matbu tebligat formunun imzalatıldığını, sınır dışı etme kararına nasıl itiraz edeceğinin açıklanmadığını, yasal yollara başvurabilmek için avukatıyla görüşmesine ve yakınlarıyla iletişim kurmasına izin verilmediğini belirterek Anayasa'nın 17., 19. ve 36. maddelerinde güvence altına alınan haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştü; adli yardım, sınır dışı işleminin durdurulması, maddi ve manevi tazminat taleplerinde bulunmuştur.

2. Değerlendirme

43. Anayasa'nın "*Kişinin dokunulmazlığı, maddî ve manevî varlığı*" kenar başlıklı 17. maddesinin birinci ve üçüncü fıkraları şöyledir:

“Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.

...

Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tâbi tutulamaz.”

44. Anayasa’nın “Devletin temel amaç ve görevleri” kenar başlıklı 5. maddesi şöyledir:

“Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır.”

45. Anayasa’nın “Temel hak ve hürriyetlerin korunması” kenar başlıklı 40. maddesi şöyledir:

“Anayasa ile tanınmış hak ve hürriyetleri ihlâl edilen herkes, yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkânının sağlanmasını isteme hakkına sahiptir.

Devlet, işlemlerinde, ilgili kişilerin hangi kanun yolları ve mercilere başvuracağını ve sürelerini belirtmek zorundadır.

Kişinin, resmî görevliler tarafından vâki haksız işlemler sonucu uğradığı zarar da, kanuna göre, Devletçe tazmin edilir. Devletin sorumlu olan ilgili görevliye rücu hakkı saklıdır.”

46. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurunun sınır dışı edilmesi hâlinde yaşamının ya da özgürlüğünün tehlikeye düşeceğine ilişkin iddiaları Anayasa’nın 17. maddesinin üçüncü fıkrası, sınır dışı etme kararının usulüne uygun tebliğ edilmemesi ve avukatla görüştürülmemesi nedenleriyle anılan karara karşı yasal yollara başvurmakta geciktirildiğine dair diğer şikâyetler Anayasa’nın 17. maddesiyle bağlantılı olarak 40. maddesi kapsamında görülmüştür. Somut olayda öncelikli olarak etkili başvuru hakkı bakımından bir inceleme yapılacaktır. Kötü muamele yasağı bakımından ayrıca bir inceleme yapıp yapılmayacağına etkili başvuru hakkı bakımından yapılan incelemenin sonucuna göre karar verilecektir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

47. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur. Başvurucunun bireysel başvuru konusu şikâyetini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve delilleri zamanında bu makamlara sunması, bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir (*İsmail Buğra İşlek*, B. No: 2013/1177, 26/3/2013, § 17).

48. İdare Mahkemesinin kararından da anlaşılacağı üzere sınır dışı etme kararının alındığı tarihten itibaren on beş günlük süre içinde iptal davası açılmadığı görülmektedir. Bireysel başvuruya konu şikâyetlerin mevzuatta öngörülen süre içinde yetkili yargısal makamlara iletilmediği açıktır. Buna karşılık başvuru, söz konusu gecikmenin kendi kusurundan değil kamu makamlarının tutumundan kaynaklandığını ileri sürmektedir.

49. Anayasa'nın 40. maddesinde, anayasal hakları ihlal edilen herkesin yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkânının sağlanmasını isteme hakkı (etkili başvuru hakkı) güvence altına alınmıştır. Ayrıca kötü muamele yasağının güvence altına alındığı Anayasa'nın 17. maddesinde, hakkında sınır dışı kararı verilen bir yabancıya bu karara karşı etkili bir şekilde "karşı çıkma imkânı" sağlanmaktadır (*A.A. ve A.A. [GK]*, B. No: 2015/3941, 1/3/2017, § 60).

50. Başvuru konusu olayda, Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan bir hakkı ihlal edilen yabancıнын yetkili makamlara başvuruda bulunmasının Anayasa'nın 40. maddesine aykırı olarak kamu makamları tarafından zorlaştırıldığı ve geciktirildiği iddia edilmektedir. Başvurucunun iddialarının -bu süreçte devletin himayesi altında oluşu da dikkate alınarak- Anayasa'nın 17. ve 40. maddelerinde yer alan ilkeler ışığında esas yönünden yapılacak incelemede değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu nedenle açıkça dayanak-tan yoksun olmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Genel İlkeler

51. Anayasa'da yabancıların ülkeye girişleri, ülkede ikamet edişleri ve ülkeden çıkarılmalarına ilişkin konularda herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Uluslararası hukukta da kabul edildiği üzere bu husus, devletin egemenlik yetkisi kapsamında kalmaktadır. Dolayısıyla devletin yabancıları

ülkeye kabul etmekte veya ülkeden sınır dışı etmekte takdir yetkisinin bulunduğu kuşkusuzdur. Ancak anılan işlemlerin -Anayasa’da güvence altına alınan temel hak ve özgürlüklere müdahale oluşturması hâlinde- bireysel başvuruya konu edilebilmesi mümkündür (*A.A. ve A.A.*, § 54).

52. Anayasa’nın 17. maddesinin birinci fıkrasında yaşama hakkının yanında kişinin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı da güvence altına alınmıştır. Aynı maddenin üçüncü fıkrasında ise kimseye “işkence ve eziyet” yapılamayacağı, kimsenin “insan haysiyetiyle bağdaşmayan” cezaya veya muameleye tabi tutulamayacağı ilkesine yer verilmiştir. Maddenin sistematigiinden de anlaşılacağı üzere birinci fıkrada genel olarak güvence altına alınan bireyin maddi ve manevi varlığı, üçüncü fıkrada kötü muamelelere karşı özel olarak korunmuştur (*A.A. ve A.A.*, § 55).

53. Ancak bu yasakla korunan hakların gerçek anlamda güvence altına alındığından bahsedilebilmesi için devletin kötü muamelede bulunmaması yeterli değildir. Devletin aynı zamanda bireyleri, kendi görevlilerinin ve üçüncü kişilerin kötü muamele oluşturabilecek eylemlerine karşı da koruması gerekir (*A.A. ve A.A.*, § 57).

54. Nitekim Anayasa’nın 5. maddesinde “insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmak” devletin temel amaç ve görevleri arasında sayılmıştır. Anayasa’nın 17. ve 5. maddeleri birlikte değerlendirildiğinde devletin bireyi kötü muamele yasağına karşı koruma (pozitif) yükümlülüğünün de bulunduğu anlaşılmaktadır (*A. A. ve A. A.*, § 58).

55. Anayasa’nın 5., 16. ve 17. maddeleri uluslararası hukuk ve özellikle de Türkiye’nin taraf olduğu Cenevre Sözleşmesi’nin ilgili hükümleri ile birlikte yorumlandığında devletin egemenlik yetkisi alanında olup gönderildikleri ülkede kötü muameleye maruz kalabilecek yabancıların da maddi ve manevi varlıklarına yönelik risklere karşı korunmalarının devletin pozitif yükümlülükleri arasında yer aldığı kabulü gerekir (*A.A. ve A.A.*, §59).

56. Anılan pozitif yükümlülük kapsamında, sınır dışı edilecek kişiye ülkesinde karşılaşılabileceği risklere karşı gerçek anlamda bir koruma sağlanabilmesi için sınır dışı kararına karşı etkili bir “karşı çıkma imkânı” tanınması gerekir. Aksi hâlde sınır dışı edildiğinde kötü muameleye maruz kalma riski altında olduğunu iddia eden ve bu iddiasını delillendirme konusunda devlete göre daha kısıtlı imkânlarla sahip olan yabancıya gerçek anlamda bir koruma sağlanabildiğinden bahsetmek mümkün olmayacaktır (*A.A. ve A.A.*, § 60).

57. Dolayısıyla kötü muameleye karşı koruma pozitif yükümlülüğünün -anılan yasağın koruduğu hakların doğası gereği- hakkında sınır dışı kararı verilen bir yabancıya “iddialarını araştırtma” ve bu kararı “adil bir şekilde inceletme” imkânı sağlayan usul güvencelerini de içerdiği kuşkusuzdur (*A.A. ve A.A.*, § 61).

58. Bu çerçevede sınır dışı etme işlemi sonucunda yabancıyı gönderileceği ülkede kötü muamele yasağının ihlal edileceğinin iddia edilmesi hâlinde idari ve yargısal makamlar tarafından söz konusu ülkede gerçek bir ihlal riskinin bulunup bulunmadığı ayrıntılı şekilde araştırılmalıdır. Anılan usul güvencelerinin bir gereği olarak idari makamlar tarafından alınan sınır dışı kararlarının bağımsız bir yargı organı tarafından denetlenmesi, bu denetim süresince sınır dışı kararlarının icra edilmemesi ve yargılama sürecine tarafların etkili katılımının sağlanması gerekir (*A.A. ve A.A.*, § 62).

59. Öte yandan Anayasa’nın 40. maddesinde Anayasa’da güvence altına alınmış hak ve özgürlükleri ihlal edilen herkesin yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkânının sağlanmasını isteme hakkı (etkili başvuru hakkı) güvence altına alınmaktadır.

60. Buna göre etkili başvuru hakkı; anayasal bir hakkının ihlal edildiğini ileri süren herkese hakkın niteliğine uygun olarak iddialarını inceletebileceği makul, erişilebilir, ihlalin gerçekleşmesini veya sürmesini engellemeye ya da sonuçlarını ortadan kaldırmaya (yeterli giderim sağlamaya) elverişli idari ve yargısal yollara başvuruda bulunabilme imkânı sağlanması olarak tanımlanabilir.

61. Temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiğine ilişkin iddiaların ileri sürülebileceği bir başvuru yolunun mevzuatta öngörülmesi yeterli değildir. Söz konusu başvuru yolunun aynı zamanda uygulamada da etkili olması (başarı şansı sunması) gerekir. Bununla birlikte bir başvuru yolunun gerek hukuken gerekse uygulamada genel anlamda etkili olması, somut olay bakımından etkili başvuru hakkına ilişkin bir müdahale bulunup bulunmadığının değerlendirilmesine engel değildir.

62. Yukarıda yer verilen ilkelerde görüldüğü üzere sınır dışı edilmesine karar verilen yabancıya, kötü muamele yasağına karşı koruma yükümlülüğü uyarınca bu karara etkili bir “karşı çıkma imkânı” tanınması gerekmektedir. Anılan yasağın doğası gereği içerdiği kabul edilen usul güvencelerinin ilk bakışta etkili başvuru hakkı kapsamındaki güvencelerle benzer nitelikte olduğu anlaşılmaktadır.

63. Etkili başvuru hakkı, kötü muamele yasağının esasının korunmasına yönelik güvencelerden farklı olarak maddi hakka ilişkin ihlal iddialarının yetkili makamlara ulaştırılmasına imkân sağlayan güvenceler içermektedir. Nitekim Anayasa Mahkemesi içtihatlarına göre kötü muamele yasağı kapsamında inceleme yapılabilmesi için sıkı ispat kriterleriyle donatılmış, savunulabilir nitelikte bir iddianın varlığı aranırken (*A.A. ve A.A.*, §§ 63, 71-74) anılan yasakla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğinin makul şekilde açıklanması inceleme için yeterli görülebilir. Dolayısıyla etkili başvuru hakkının ihlali kötü muamele yasağının da mutlak şekilde ihlal edilmesine bağlı değildir.

64. Kötü muamele yasağı kapsamında gerçekleşen ihlaller bakımından tazminat yolu kural olarak yalnız başına ihlalin sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeterli değildir. Özellikle de geri gönderilecek ülkede yaşam hakkı ya da kötü muamele yasağının ihlal edilme riskinin bulunduğu durumlarda tazminat yolunun yalnız başına ihlali tespit etmeye ve ihlalin sonuçlarını ortadan kaldırmaya elverişli olmadığı açıktır. Buna karşılık idari gözetim merkezinin fiziki koşullarının ulusal ve uluslararası standartları karşılamadığı gerekçesiyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiaları bakımından tazminat yolu bazı durumlarda ihlali gidermek için yeterli olabilmektedir (*B. T. [GK]*, 2014/15769, 30/11/2017). Bu nedenle etkili başvuru hakkına ilişkin değerlendirmenin, bağlantılı olduğu hakkın niteliğine ve şikâyetin kapsamına uygun olarak her olayda ayrıca yapılması gerekir.

65. Geri gönderilecekleri ülkede kötü muameleye maruz kalacaklarını ileri süren yabancıların -özellikle de idari gözetim altında tutulunanların ya da bir başka ifadeyle devletin gözetimi altında bulunanların- farklı dildeki açıklamaları/tebligatı anlama, ülkenin yasal mevzuatı hakkında bilgi sahibi olma ve resmî makamlara başvuruda bulunma konusunda oldukça dezavantajlı bir pozisyonda bulundukları tartışmasızdır.

66. Dolayısıyla başvuru sahiplerinin kötü muamele iddialarını resmî makamlar önünde usulüne uygun şekilde ileri sürebilmelerinde destek sağlayacak kişilere (avukat, doktor, aile fertleri vb.) veya materyallere (kalem, kâğıt, mevzuat, sözlük, internet vb.) erişimlerinin tamamen engellenmesi etkili başvuru hakkının ihlaline neden olabilir. Bu engelleme ilgili mevzuatın yetersizliğinden kaynaklanabileceği gibi somut olay kapsamında yetkili makamların keyfi tutumlarına bağlı olarak da gerçekleşebilir.

67. Anayasa Mahkemesi, etkili başvuru hakkının ihlaline karar verdiği durumlarda ikincillik ilkesi gereği ihlalin ve sonuçlarının ortadan

kaldırılmasını ilgili idari veya yargısal makamdan isteyebilir. Bununla birlikte somut olayın özel koşulları altında gerekli görülmesi hâlinde etkili başvuru hakkıyla bağlantılı olan hakka ilişkin de bir inceleme yapılabilir.

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

68. Başvuru konusu olayda, 7/9/2015 tarihinde başvurucunun idari gözetim altına alınmasına ve sınır dışı edilmesine karar verilmiştir (bkz. § 15).

69. Başvurucu, Adana GGM'ye sevk edilmiş ve anılan sınır dışı etme kararı 8/9/2015 tarihinde tercüman eşliğinde başvurucuya tebliğ edilmiştir. Türkçe olarak yapılan tebligat mazbatası içeriğinde sınır dışı etme kararına karşı on beş gün içinde idare mahkemesinde dava açabileceği bilgisinin yer aldığı anlaşılmaktadır (bkz. § 16).

70. Başvurucu, ülkesine geri gönderilmesi hâlinde kötü muameleye maruz kalabileceği iddiasını ve bunun somut gerekçelerini içeren dilekçesini vekili aracılığıyla 20/1/2016 tarihinde İdare Mahkemesine sunmuştur. Ancak bu iddia, sınır dışı etme kararının tebliğ edildiği tarihten itibaren on beş gün içinde dava açılmadığı gerekçesiyle incelenmemiştir (bkz. §§ 28-34).

71. Başvurucu, sınır dışı etme kararına karşı tebliğden itibaren on beş günlük süre içinde dava açmadığını kabul etmekte ancak bu gecikmenin kendi kusurundan kaynaklanmadığını ileri sürmektedir. Başvurucu iddialarını iki önemli gerekçeye dayandırmaktadır.

72. Başvurucunun birinci gerekçesi, idari gözetim altında tutulmasına ve fiilen mahkemeye başvurma imkânı olmamasına rağmen dava açma hakkını ne şekilde kullanacağını kendisine açıklanmadığına ve anılan tebligatın sadece 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun ilgili maddelerini içerdiğine ilişkindir.

73. Başvurucunun ikinci gerekçesi ise hakkında sınır dışı etme kararının alındığı 7/9/2015 tarihinden 5/1/2016 tarihine kadar hukuki yardım almak üzere avukatıyla ve yakınlarıyla görüşmesinin engellenmesidir. Başvurucu bu sürede ayrıca, avukatına vekâletname çıkarmasına ve avukatının dava açmak üzere sınır dışı dosyasını incelemesine de izin verilmediğini belirtmektedir.

74. Öte yandan somut olayda başvurucunun temel şikâyeti sınır dışı edilmesi hâlinde kötü muamele yasağının ihlal edileceğine ilişkindir. Anayasa Mahkemesinin bu konudaki yerleşik içtihadı, devletin kötü muameleye karşı koruma yükümlülüğünün ortaya çıkabilmesi için başvurucu tarafından savunulabilir (araştırılabilir/tartışılabilir/araştırmaya değer/makul

şüphe uyandıran) bir iddia ortaya konulması gerektiği yönündedir (A.A. ve A.A., § 63).

75. Başvurucunun 2013 yılında ülkesinde gerçekleşen askerî darbe sırasında eşinin hayatını kaybettiğine, eşinin darbe karşıtı muhalif bir gazeteci olan babasının evinde yapılan aramada taşınabilir bilgisayarına el konulup içeriğinde darbe karşıtı yazışmaların tespit edildiğine, darbe karşıtı bir siyasi partiye üye olduğuna, isminin arananlar listesinde yer aldığına ve ülkesine geri gönderilmesi hâlinde yaşamının tehlikeye düşebileceğine ilişkin iddialarının savunulabilir nitelikte olduğu anlaşılmaktadır.

76. Bu durumda kötü muamele yasağının esası hakkında bir değerlendirme yapılmadan önce anılan yasağın ihlal edildiğine dair savunulabilir nitelikteki iddiaların yetkili makamlar önünde dile getirme imkânının engellendiğine (etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine) ilişkin şikâyetlerin incelenmesi gerekir.

77. Başvuru konusu olayda, 6458 sayılı Kanun uyarınca sınır dışı etme kararlarına karşı on beş gün içinde idare mahkemelerinde iptal davası açılmasını öngören başvuru yolunun genel anlamda etkili olmadığına dair bir şikâyet söz konusu değildir. Bu nedenle başvuru yolunun hukuki ya da uygulamada etkili olup olmadığı konusunda bir değerlendirme yapılmamıştır. Somut olay bakımından etkili başvuru hakkının kullanılmasına bir müdahalede bulunup bulunmadığıyla sınırlı bir inceleme yapılmıştır.

78. Başvurucunun sınır dışı etme kararının kendisine tebliğ edildiği 8/9/2015 tarihinden Avukat O.D. ile görüştüğü 5/1/2016 tarihine kadar bu kararının iptali için herhangi bir girişimde bulunup bulunmadığı dosya kapsamındaki bilgilerden anlaşılamamaktadır. Bu doğrultuda başvurucunun bireysel olarak sınır dışı etme kararına itiraz edebilmek için Adana, Erzurum ve Edirne GGM yetkilileriyle herhangi bir görüşme gerçekleştirip gerçekleştirmediği de bilinmemektedir.

79. Dolayısıyla başvurucunun avukatıyla görüştüğü tarihe kadar geçen süre içinde İdare Mahkemesine başvuruda bulunmamasının kendi özensizliğinden mi yoksa iddia edildiği şekilde kamu makamlarının engellemesinden mi kaynaklandığının tam olarak anlaşılabilmesi mümkün değildir.

80. Ancak sınır dışı etme kararının tebliğinden dava açılmasına kadar geçen süreç başvurucunun ve kamu makamlarının tutumu hakkında bazı ipuçları vermekte ve bu konuda bir değerlendirme yapılabilmesine imkân sağlamaktadır.

81. Başvurucu 7/9/2015 tarihinde Adana'da idari gözetim altına alınmış, ilk olarak 26/11/2015 tarihinde sınır dışı edilmek üzere İstanbul Atatürk Havalimanı'na gönderilmiş; sonrasındaki iki aylık sürede ise sırasıyla Adana, Erzurum ve Edirne GGM'lerine sevk edilmiştir. Başvurucunun kısa süre içinde coğrafi olarak birbirine oldukça uzak konumda olan merkezler arasında yer değişikliğine tabi tutulduğu görülmektedir.

82. Bunun yanında başvurucunun hangi merkeze sevk edildiğine dair bilginin de -yazılı olarak talep edilmesine rağmen- avukatıyla paylaşılmadığı anlaşılmaktadır. Dahası bu süreçte avukatın başvuruyla görüşme taleplerinin sürüncemede bırakıldığına ilişkin olarak temelsiz olmayan iddialar söz konusudur.

83. Bunlara ek olarak başvurucunun avukatına vekâlet vermesine ve sınır dışı dosyasının avukat tarafından incelenmesine izin verilmediği de ileri sürülmektedir. Avukatlar İ.E. ve Ö.Y. tarafından Cumhuriyet Başsavcılığına yapılan şikâyetin içeriği ile başvurucunun Avukat O.D. ile birlikte düzenlediği tutanak ve bu tutanağa dayanılarak İdare Mahkemesinde vekâletnamesiz açılan dava, anılan iddiaları doğrular niteliktedir.

84. Başvurucunun iddiaları bunları destekleyen olgularla birlikte değerlendirildiğinde sınır dışı etme kararının tebliğ edildiği tarihten itibaren on beş günlük süre içinde İdare Mahkemesinde dava açılmamasının kamu makamlarının engelleyici tutumundan kaynaklandığına ilişkin iddianın temelsiz olduğu söylenemez.

85. Öte yandan başvurucunun ve başvuru vekilinin görüşme ve sınır dışı dosyasını inceleme girişimleri, başvurucunun Atatürk Havalimanı'nda ülkesine dönmeyi kabul etmemesi, vekâletname çıkarmak için noterin Edirne GGM'ye davet edilmesi, Cumhuriyet Başsavcılığına yapılan suç duyurusunda süre sorununa ilişkin endişelerin dile getirilmesi ve nihayet 5/1/2016 tarihinde avukatla ilk görüşmenin ardından vekâletname düzenlenememesine rağmen 20/1/2016 tarihinde (on beş gün içinde) dava açılması birlikte değerlendirildiğinde başvurucunun yasal süresinde dava açma konusunda özensiz davrandığını -mevcut bilgilere göre- söyleyebilmek mümkün değildir.

86. Başvurucunun söz konusu iddialarını sadece Anayasa Mahkemesi önünde değil aynı zamanda İdare Mahkemesinde görülen davada da dile getirdiği görülmektedir (bkz. § 31). Buna karşılık İdare Mahkemesi tarafından on beş günlük dava açma süresine ilişkin şekli bir inceleme yapıldığı, başvurucunun diğer iddialarının dikkate alınmadığı anlaşılmaktadır (bkz. §

34). Kaldı ki İdare Mahkemesinde görülen davada başvuruçunun iddialarına ilişkin Adana Göç İdaresi tarafından da herhangi bir açıklama getirilmemiştir.

87. Sonuç olarak Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasının kamu makamlarının engelleyici tutumu nedeniyle mevzuatta öngörülen süre içinde dava konusu edilemediğine ilişkin şikâyetlerin İdare Mahkemesi tarafından araştırılmadığı ve kararda da bu hususun değerlendirilmediği görülmektedir.

88. Devletin himayesi altında bulunması nedeniyle ihlal iddialarını kanıtlamak konusunda devlete göre dezavantajlı pozisyonda olan başvuruçunun maddi olgulara dayalı iddialarının İdare Mahkemesi tarafından dikkate alınmaması karşısında somut olay bakımından kötü muamele yasağının ihlaline ilişkin şikâyetlerle ilgili olarak etkili bir başvuru imkânı sağlandığını söyleyebilmek mümkün değildir.

89. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesiyle bağlantılı olarak 40. maddesinde güvence altına alınan etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

90. Etkili başvuru hakkının ihlaline karar verilmesiyle birlikte sınır dışı etme kararının uygulanması hâlinde kötü muamele yasağının ihlal edileceğine ilişkin iddiaların İdare Mahkemesi tarafından araştırılabilmesi imkânı ortaya çıkmıştır. Bu nedenle ikincillik ilkesi gereği kötü muamele yasağı bakımından bu aşamada ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

91. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

“(1) Esas inceleme sonunda, başvuruçunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere, hükmedilir...”

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvuruçuyu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin

ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

92. 6216 sayılı Kanun’un 50. maddesine göre esas inceleme sonunda ihlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için tazminata ve/veya yeniden yargılamaya ya da somut olayın özelliğine göre yapılması gerekenlere hükmedilebilir.

93. Somut olayda Anayasa’nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağıyla bağlantılı olarak 40. maddesinde güvence altına alınan etkili başvuru hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

94. İhlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için geri gönderilecek ülkede gerçek bir kötü muamele riskinin bulunup bulunmadığının araştırılması ve değerlendirilmesi amacıyla yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunduğu anlaşıldığından kararın bir örneğinin mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

95. Diğer taraftan 6458 sayılı Kanun’un 53. maddesinin (3) numaralı fıkrasında, 29/10/2016 tarihli ve 29872 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 676 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile yapılan değişiklik sonrasında yabancının, sınır dışı etme kararına karşı dava açma süresi içinde veya yargılama sonuçlanıncaya kadar sınır dışı edilemeyeceği hükmüne bazı istisnalar getirilmiştir.

96. Yeni durumda i) Terör veya çıkar amaçlı suç örgütlerinin yöneticisi, üyesi veya destekleyicisi olanlar, ii) Kamu düzeni, kamu güvenliği veya kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar, iii) Uluslararası kurum ve kuruluşlar tarafından tanımlanan terör örgütleriyle ilişkili olduğu değerlendirilenler bakımından sınır dışı edilmelerine karar verildiğinde dava açma süresi içinde veya yargılama sonuçlanıncaya kadar sınır dışı edilemeyeceklerine dair hüküm uygulanmayacaktır.

97. Somut olayda başvurucunun kamu güvenliği açısından tehdit oluşturduğu gerekçesiyle sınır dışı edilmesine karar verilmiştir. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesinin ihlal kararının ardından idare mahkemesinde yapılacak yeniden yargılama sırasında sınır dışı edilmesinin önünde herhangi bir engel bulunmamaktadır (Y.T. [TK], B. No: 2016/22418, 1/11/2016). Başvurucunun geri gönderileceği ülkede gerçek bir kötü muamele riski altında olduğuna ilişkin iddialarının değerlendirileceği süreçte sınır dışı edilmesi hâlinde maddi veya manevi bütünlüğü bakımından ciddi bir tehlike

ortaya çıkabilecektir (*Azizjon Hikmatov*, B. No: 2015/18552, 10/5/2017, § 82).

98. Bu durumda yeniden yargılama kararı verilmesinin ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılabilmesi için yeterli olmadığı anlaşılmaktadır. Ayrıca başvurunun yeniden yargılama sonuçlanıncaya kadar sınır dışı edilmemesine de karar verilmesi gerekir (*Azizjon Hikmatov*, § 83).

99. Başvurucu, maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

100. Yeniden yargılama sonucunda ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılma olanağı bulunması nedeniyle ihlalin tespiti yeterli görüldüğünden manevi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

101. Anayasa Mahkemesinin maddi tazminata hükmedebilmesi için başvurunun uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Başvurucunun bu konuda herhangi bir belge sunmamış olması nedeniyle maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

102. Başvurucuya 1.980 TL vekâlet ücretinin ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Anayasa'nın kötü muamele yasağıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 40. maddesinde güvence altına alınan etkili başvuru hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin etkili başvuru hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Adana 1. İdare Mahkemesine (E.2016/40, K.2016/144) GÖNDERİLMESİNE,

E. Yeniden yargılama sonuçlanıncaya kadar başvurunun SINIR DIŞI EDİLMEMESİNE,

F. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

G. 1.980 TL vekâlet ücretinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

H. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

İ. Kararın bir örneğinin İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğüne GÖNDERİLMESİNE,

J. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE
24/5/2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan

E■ Y■

Üye

M■ T■

Üye

O■ A■ P■

Üye

C■ M■ A■

Üye

M. E■ K■

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM
ÜÇÜNCÜ KOMİSYON

Başvuru Numarası: 2018/■

Karar Tarihi: 20/■/2018

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

KARAR

Üyeler : M■ T■

R■ G■

Raportör : Ü■ K■

Başvurucu : B■ P■ (İran İslam Cumhuriyeti vatandaşı)

Vekili : Av. A■ K■ T■

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, kötü muameleye maruz kalma riski bulunan ülkeye sınır dışı etme kararı verilmesi nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ve bu bağlamda tedbir talebine ilişkindir.

2. Başvurucu, bireysel başvuru harç ve masraflarını karşılama imkânının bulunmadığını belirterek adli yardım isteminde bulunmuş, eşcinsel olması ve ülkesinde cinsel tercihinden dolayı 74 kırbaç cezasına çarptırılmış olması

nedeniyle kamuya açık belgelerde kimliğinin gizli tutulmasını talep etmiştir. Başvurucunun talebi gözetilerek gizlilik isteminin kabulüne karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Adli Yardım Talebi Yönünden

3. Adli yardım talebinin kabul edilebilmesi için başvurucunun kendisi ve ailesinin geçimini önemli ölçüde zor duruma düşürmeksizin, gereken yargılama giderlerini kısmen veya tamamen ödeme gücünden yoksun olması, ikinci olarak da taleplerinin dayanaksız olmaması gerekmektedir (Mehmet Şerif Ay, B. No: 2012/1181, 17/9/2013, § 23).

4. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesi ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 62. maddesiyle yapılan göndermeler doğrultusunda, adli yardım talepleri 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda yer alan hükümler uyarınca karara bağlanacaktır. 6100 sayılı Kanun'un 334. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca ise adli yardım talebinin kabul edilmesi için yabancılar bakımından ayrıca karşılıklılık şartının gerçekleşmesi de aranmıştır (*Nadalı Agheli Kohne Shari*, B. No: 2014/12633, 9/9/2015, § 17).

5. Bununla birlikte 6216 sayılı Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrasında, diğer usul kanunlarda yer alan hükümlerin, bireysel başvurunun niteliğine uygun düştükleri ölçüde uygulanacağı ifade edilmektedir. Bu kapsamda bir değerlendirmeye gidildiğinde temel hak ve özgürlüklerinin kamu makamları tarafından ihlal edildiği iddiasında bulunan yabancı bir kişinin sunduğu adli yardım talebinin, sadece karşılıklılık ilkesine uyulmadığı gerekçesiyle reddedilmesinin, bireylerin hak ve özgürlüklerini merkeze alan bireysel başvurunun ruhuyla bağdaşmayacağı anlaşılmıştır (*Nadalı Agheli Kohne Shari*, § 18).

6. Somut olayda yabancı ülke vatandaşı olan başvurucunun; herhangi bir geliri veya malvarlığı tespit edilemediği, dolayısıyla geçimini önemli ölçüde zor duruma düşürmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu dosya kapsamından anlaşıldığından açıkça dayanaktan yoksun olmayan adli yardım talebinin kabulüne, yargılama giderlerini ödemekten geçici olarak muaf tutulmasına karar verilmesi gerekir.

B. Kabul Edilebilirlik Yönünden

7. Başvurucu, hakkında verilen sınır dışı etme kararı nedeniyle yaşamı ile maddi ve manevi bütünlüğünün tehlikeye girdiğini, ülkesine geri gönderildiği takdirde kötü muamele görme riskinin bulunduğunu ileri sürmüştür.

8. Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün 6/6/2018 tarihli ve 26618 sayılı yazısında, başvurucu hakkında herhangi bir sınır dışı etme kararı tesis edilmediği bildirilmiştir.

9. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 46. maddesine göre Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunulması için başvuruya konu edilen ve ihlale yol açtığı ileri sürülen kamusal eylem veya işlemde başvurusunun *kişisel olarak ve doğrudan* etkilenmiş olması gerekir (Onur Doğanay, B. No: 2013/1977, 9/1/2014, §§ 42-45).

10. Somut olayda, başvurucu hakkında düzenlenmiş bir sınır dışı etme kararı bulunmaması nedeniyle başvurusunun kişisel bir hakkının ihlal edilmediği anlaşılmaktadır.

11. Açıklanan nedenlerle başvurusunun, diğer kabul edilebilirlik koşulları ve tedbir talebi yönünden incelenmeksizin *kişi bakımından yetkisizlik* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Başvurusunun, *kişi bakımından yetkisizlik* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. 6100 sayılı Kanun'un 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurusunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA,

kesin olarak karar verildi.

Üye
M ■ T ■

Üye
R ■ G ■

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANAYASA MAHKEMESİ**

**İKİNCİ BÖLÜM
TEDBİRE İLİŞKİN ARA KARAR**

Başkan : E■ Y■

Üyeler : R■ K■

C■ M■ A■

R■ G■

R■ A■

Raportör : G■ G■ Y■

Başvurucu :

(İran İslam Cumhuriyeti vatandaşı)

Vekili : Av. T■ K■ B■

Başvurucu tarafından 18/9/2018 tarihinde yapılan 2018/26767 sayılı bireysel başvurunun incelenmesinde; Ankara Valiliği İl Göç İdaresi Müdür-lüğünün kararı gereğince yapılacak sınır dışı işleminin yürütmesinin dur-durulması amacıyla tedbir talebinde bulunulduğu anlaşılmıştır.

30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (5) numaralı fıkrası ve Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 73. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre; başvurucunun yaşamına ya da maddi veya manevi bütünlüğüne yönelik ciddi bir tehlike bulunduğu anlaşılmaması hâlinde, Bölümlerce resen veya başvurucunun talebi üzerine gerekli tedbirlere karar verilebilir.

4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanu-nu'nun 53. maddesinin (3) numaralı fıkrasında 676 sayılı Olağanüstü Hal

Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kararname ile yapılan değişiklik sonrasında, sınır dışı etme kararlarına karşı dava açma süresi içinde veya yargılama sonuçlanıncaya kadar yabancının sınır dışı edilmeyeceği hükmüne bazı istisnalar getirilmiştir.

Buna göre, “terör veya çıkar amaçlı suç örgütlerinin yöneticisi, üyesi veya destekleyicisi olanlar”, “kamu düzeni, kamu güvenliği veya kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar” ile “uluslararası kurum ve kuruluşlar tarafından tanımlanan terör örgütleriyle ilişkili olduğu değerlendirilenler” bakımından dava açma süresinde veya yargılama sonuçlanmadan önce yapılan bireysel başvurular bakımından sınır dışı işleminin yürütmesinin durdurulmasına yönelik tedbir talepleri hakkında değerlendirme yapılması gereği ortaya çıkmıştır (Y.T. [TK], B. No: 2016/22418, 1/11/2016).

Somut olayda başvurusunun yaşamına ya da maddi veya manevi bütünlüğüne yönelik ciddi bir tehlike bulunup bulunmadığının değerlendirilebilmesi için bilgi ve belgelere ihtiyaç duyulmaktadır. Bununla birlikte araştırma sürecinde sınır dışı işleminin gerçekleştirilmesi hâlinde ise telafisi imkânsız sonuçlar ortaya çıkabilecektir. Bu nedenle ilgili bilgi ve belgeler toplandıktan sonra yeniden değerlendirilmek üzere bu aşamada başvurusunun **ülkesine sınır dışı edilmesine dair işlemin 19/10/2018 tarihine kadar geçici olarak durdurulmasına** karar verilmiştir. 18/9/2018

Başkan	Üye	Üye
E■ Y■	R■ K■	C■ M■ A■
Üye		Üye
R■ G■		R■ A■

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM
TEDBİRE İLİŞKİN ARA KARAR

Başkan : E. [REDACTED] Y. [REDACTED]

Üyeler : R. [REDACTED] K. [REDACTED]

C. [REDACTED] M. [REDACTED] A. [REDACTED]

R. [REDACTED] G. [REDACTED]

R. [REDACTED] A. [REDACTED]

Raportör : G. [REDACTED] G. [REDACTED] Y. [REDACTED]

Başvurucu : (İran İslam Cumhuriyeti vatandaşı)

Vekili : Av. T. [REDACTED] K. [REDACTED] B. [REDACTED]

Başvurucu tarafından 18/9/2018 tarihinde yapılan 2018/26768 sayılı bireysel başvurunun incelenmesinde; Ankara Valiliği İl Göç İdaresi Müdür-lüğünün kararı gereğince yapılacak sınır dışı işleminin yürütmesinin dur-durulması amacıyla tedbir talebinde bulunulduğu anlaşılmıştır.

30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (5) numaralı fıkrası ve Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 73. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre; başvurucunun yaşamına ya da maddi veya manevi bütünlüğüne yönelik ciddi bir tehlike bulunduğu anlaşıldığı halde, Bölümlerce resen veya başvurucunun talebi üzerine gerekli tedbirlere karar verilebilir.

4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanu-nu'nun 53. maddesinin (3) numaralı fıkrasında 676 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kararname ile yapılan değişiklik sonrasında, sınır dışı etme kararlarına karşı dava açma süresi içinde veya yargılama sonuçlanıncaya kadar yabancıların sınır dışı edilmeyeceği hükmüne bazı istisnalar getirilmiştir.

Buna göre, “terör veya çıkar amaçlı suç örgütlerinin yöneticisi, üyesi veya destekleyicisi olanlar”, “kamu düzeni, kamu güvenliği veya kamu sağlığı açı-sından tehdit oluşturanlar” ile “uluslararası kurum ve kuruluşlar tarafından

tanımlanan terör örgütleriyle ilişkili olduğu değerlendirilenler” bakımından dava açma süresinde veya yargılama sonuçlanmadan önce yapılan bireysel başvurular bakımından sınırdışı işleminin yürütmesinin durdurulmasına yönelik tedbir talepleri hakkında değerlendirme yapılması gereği ortaya çıkmıştır (Y.T. [TK], B. No: 2016/22418,1/11/2016).

Somut olayda başvurucunun yaşamına ya da maddi veya manevi bütünlüğüne yönelik ciddi bir tehlike bulunup bulunmadığının değerlendirilebilmesi için bilgi ve belgelere ihtiyaç duyulmaktadır. Bununla birlikte araştırma sürecinde sınır dışı işleminin gerçekleştirilmesi hâlinde ise telafisi imkânsız sonuçlar ortaya çıkabilecektir. Bu nedenle ilgili bilgi ve belgeler toplandıktan sonra yeniden değerlendirilmek üzere bu aşamada başvurucunun **ülkesine sınır dışı edilmesine dair işlemin 28/9/2018 tarihine kadar geçici olarak durdurulmasına** karar verilmiştir. 18/9/2018

Başkan	Üye	Üye
E [] Y []	R [] K []	C [] M []
		A []
Üye		Üye
R [] G []		R [] A []

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANAYASA MAHKEMESİ**

**İKİNCİ BÖLÜM
TEDBİRE İLİŞKİN ARA KARAR**

Başkan : E■ Y■

Üyeler : R■ K■

M■ T■

M■ E■ K■

R■ G■

Raportör Yrd. : G■ G■ Y■

Başvurucu : H■ F■ P■

(İran İslam Cumhuriyeti vatandaşı)

Vekili : Av. E■ B■

Başvurucu tarafından 28/1/2019 tarihinde yapılan 2019/2854 sayılı bireysel başvurunun incelenmesinde; Çankırı Valiliği İl Göç İdaresi Müdürlüğünün kararı gereğince yapılacak sınır dışı işleminin yürütmesinin durdurulması amacıyla tedbir talebinde bulunulduğu anlaşılmıştır.

30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (5) numaralı fıkrası ve Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 73. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre; başvurucunun yaşamına ya da maddi veya manevi bütünlüğüne yönelik

ciddi bir tehlike bulunduğu anlaşılmaması hâlinde, Bölümlerce resen veya başvurunun talebi üzerine gerekli tedbirlere karar verilebilir.

4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 53. maddesinin (3) numaralı fıkrasında 676 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kararname ile yapılan değişiklik sonrasında, sınır dışı etme kararlarına karşı dava açma süresi içinde veya yargılama sonuçlanıncaya kadar yabancının sınır dışı edilmeyeceği hükmüne bazı istisnalar getirilmiştir.

Buna göre, “terör veya çıkar amaçlı suç örgütlerinin yöneticisi, üyesi veya destekleyicisi olanlar”, “kamu düzeni, kamu güvenliği veya kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar” ile “uluslararası kurum ve kuruluşlar tarafından tanımlanan terör örgütleriyle ilişkili olduğu değerlendirilenler” bakımından dava açma süresinde veya yargılama sonuçlanmadan önce yapılan bireysel başvurular bakımından sınır dışı işleminin yürütmesinin durdurulmasına yönelik tedbir talepleri hakkında değerlendirme yapılması gereği ortaya çıkmıştır (Y.T. [TK], B. No: 2016/22418, 1/11/2016).

Somut olayda başvurunun yaşamına ya da maddi veya manevi bütünlüğüne yönelik ciddi bir tehlike bulunup bulunmadığının değerlendirilebilmesi için bilgi ve belgelere ihtiyaç duyulmaktadır. Bununla birlikte araştırma sürecinde sınır dışı işleminin gerçekleştirilmesi hâlinde ise telafisi imkânsız sonuçlar ortaya çıkabilecektir. Bu nedenle ilgili bilgi ve belgeler toplandıktan sonra yeniden değerlendirilmek üzere bu aşamada başvurunun **ülkesine sınır dışı edilmesine dair işlemin geçici olarak durdurulmasına** karar verilmiştir. 28/1/2019

Başkan	Üye	Üye
E ■ Y ■	R ■ K ■	M ■ T ■
Üye		Üye
M ■ E ■ K ■		R ■ G ■

İDARE MAHKEMESİ
KARARLARI

**T.C.
SAMSUN**

1. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2015/■

KARAR NO : 2015/■

DAVACI : A■ R■

VEKİLİ : AV. B■ B■

■/ANKARA

DAVALI : AMASYA VALİLİĞİ - AMASYA

DAVANIN ÖZETİ: Davacının sınır dışı edilmesine dair 01.08.2014 tarih ve 1121 sayılı işlemin; sınır dışı edilemeyecek yabancı statüsünde olduğu, ülkesine geri dönmesi halinde hem kendisi hem de ailesi vatan haini ilan edildiğinden ağır işkencelere maruz kalacağı, hatta öldürüleceği, imza yükümlülüğünün yerine getirilmemesi sebebiyle verilen kararın orantı-lılık ilkesine aykırı olduğu ileri sürülerek iptal edilmesi istenilmektedir.

SAVUNMANIN ÖZETİ: Davacının, Ankara Valiliğinden üçüncü bir ülkeye gitmek üzere sığınma talebinde bulunduğu, yapılan değerlendirme sonucu ilk olumsuz karar verildiği, karara itirazda bulunulduğu, itiraza ilişkin değerlendirmenin sonuçlandırılmasına kadar Amasya ilinde ikamet etmesinin uygun görüldüğü, 15 gün içerisinde Amasya iline gelmemesi nedeniyle semti meçhul durumuna düştüğü ve başvurunun geri çekilmiş sayıldığı, 30 günlük süre beklenildikten sonra dava konusu işlemin tesis edildiği ileri sürülerek davanın reddedilmesi gerektiği savunulmaktadır.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Samsun Nöbetçi İdare Mahkemesi'nce 6458 sayılı Kanun'un 53. maddesi uyarınca sınır dışı edilme kararlarına karşı açılan davaların 15 gün içinde sonuçlandırılmasının gerekmesi nedeniyle dava dosyası incele-nerek işin gereği görüldü:

Davacı vekili tarafından usulüne uygun olarak düzenlenmiş bir veka-letname sunulamamış olsa da, davacı vekilinin Ankara Barosu Başkanlığı tarafından adli yardım kapsamında görevlendirilmiş olması, vekilin dava-cıya ulaşamaması, ihtilafın davacının kişilik haklarına ilişkin hayati öneme sahip olması ve hak arama özgürlüğünün ihlal edilme ihtimali bulunduğu, 6458 sayılı Kanun'un 53'üncü maddesinin 3'üncü fıkrası uyarınca yabancı

veya yasal temsilcisi ya da avukatının idare mahkemesine başvurabileceği göz önüne alınarak vekaletname sunmadan Av. B■■ B■■'nin davacı vekili olarak kabulüne karar verilerek işin esasına geçildi.

Dava, davacının sınır dışı edilmesine dair 01.08.2014 tarih ve 1121 sayılı işlemin iptali istemiyle açılmıştır.

6458 sayılı Kanun'un Sınır dışı etme kararı alınacaklar başlıklı 54'üncü maddesinde "(1) Aşağıda sayılan yabancılar hakkında sınır dışı etme kararı alınır:

...

i) Uluslararası koruma başvurusu reddedilen, uluslararası korumadan hariçte tutulan, başvurusu kabul edilemez olarak değerlendirilen, başvuru-sunu geri çeken, başvurusu geri çekilmiş sayılan, uluslararası koruma statüleri sona eren veya iptal edilenlerden haklarında verilen son karardan sonra bu Kanunun diğer hükümlerine göre Türkiye'de kalma hakkı bulunmayanlar" Sınır dışı etme kararı alınmayacaklar başlıklı 55'inci maddesinde "(1) 54 üncü madde kapsamında olsalar dahi, aşağıdaki yabancılar hakkında sınır dışı etme kararı alınmaz:

a) Sınır dışı edileceği ülkede ölüm cezasına, işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye maruz kalacağı konusunda ciddi emare bulunanlar..." Başvurunun geri çekilmesi veya geri çekilmiş sayılması başlıklı 77'nci maddesinde "(1) Başvuru sahibinin;

...

ç) Mazeretsiz olarak; bildirim yükümlülüğünü üç defa üst üste yerine getirmemesi, belirlenen ikamet yerine gitmemesi veya ikamet yerini izinsiz terk etmesi...

hâllerinde başvurusu geri çekilmiş kabul edilerek değerlendirme durdurulur." kuralları düzenlenmiştir.

Dava dosyasının incelenmesinden; İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğünün 15.08.2012 tarih ve 158253 sayılı yazısı ile "Ülkemizden üçüncü bir ülkeye gitmek üzere sığınma talebinde bulunan davacı hakkında ilk olumsuz kararı verildiği, bu karara itiraz edildiği, itiraz sonuçlanana kadar davacının Amasya ilinde ikametinin uygun görüldüğünün" davalı idareye bildirildiği, 18.09.2012 tarihli dilekçe ile S■■ N■■'nin sağlık nedenleriyle ailesiyle birlikte Ankara'da kalma talebinde bulunduğu, Amasya İl Emniyet Müdürlüğünün 13.11.2012 tarih ve 1905 sayılı yazısı ile "Yabancıların

halen semti meçhul durumlarının devam ettiği, Amasya’da ikamet etmeye başlamaları halinde talepleri ile ilgili gerekli işlemlerin yapılacağını” Emniyet Genel Müdürlüğüne bildirildiği, 23.06.2014 tarih ve 1121 sayılı işlem ile davacının uluslararası koruma başvurusu hakkında geri çekilmiş kararı verildiği, 01.08.2014 tarih ve 1121 sayılı işlem ile hakkında başvurusu geri çekilmiş kararı alınan davacının semti meçhul durumunun devam ettiği, karar sonrasında yasal süre olan 30 gün içerisinde müracaat etmediği ve herhangi bir itirazda bulunmadığı belirtilerek 6458 sayılı Kanun’un 54’üncü maddesi uyarınca sınır dışı edilmesine karar verildiği anlaşılmaktadır.

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği tarafından davacıya yönelik olarak düzenlenen 15.04.2014 tarih ve ■ sayılı sığınmacı belgesinde “İran İslam Cumhuriyeti uyruklu kişinin, sığınma başvurusu Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Ofisi tarafından İncelenmekte olan bir sığınmacı olduğu tasdik olunur. Bir sığınmacı olarak, söz konusu kişi Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Ofisinin ilgi alanı altındadır ve özellikle sığınma başvurusu hakkında verilecek nihai kararı beklediği süre içerisinde, yaşamına veya özgürlüğüne yönelik bir tehditle karşılaşacağını iddia ettiği ülkesine isteği dışında geri gönderilmeye karşı korunmalıdır.” hususlarının belirtildiği görülmektedir.

Yukarıda alıntısı yapılan mevzuat hükmünde, mazeretsiz olarak belirlenen ikamet yerine gidilmemesi halinde başvurunun geri çekilmiş sayılması kararı verileceği düzenlenmiş olup, davacının annesinin 18.09.2012 tarihli dilekçeyle sağlık mazereti nedeniyle ailesiyle birlikte Ankara’da ikamet talebinde bulunduğu, bu talebin Amasya’da ikamete başlamaları halinde değerlendirilebileceği gerekçesiyle sonuçlandırılmadığı, Kanun’da söz konusu talebin değerlendirilmesinin ikamet etmeye başlamış olma şartına bağlı olduğu yönünde kısıtlayıcı herhangi bir hüküm bulunmadığı görülmektedir.

Bu durumda, yaşadığı sağlık sorunları nedeniyle teşhis ve tedaviye yönelik olarak Ankara’da bulunan davacının annesi tarafından, ailesiyle birlikte bu ilde ikamet talebinde bulunulduğu gözetildiğinde; davacının mazeretsiz olarak Amasya iline gitmediğinden söz edilmesi mümkün olmayıp, belirlenen ikamet yerine süresi içerisinde gitmediği gerekçesiyle başvurunun geri çekilmiş sayılmasına ilişkin işlemde hukuka uyarlık bulunmaması nedeniyle, bu şekilde hukuka aykırı olarak tesis edilen işleme bağlı olarak davacının sınır dışı edilmesinde de hukuka uyarlık bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu işlemin iptaline, davacı adli yardımdan yararlandığından aşağıda dökümü yapılan 104.00.-TL yargılama giderinin

davalı idareden tahsili için Maliyeye müzekkere yazılmasına, kararın verildiği tarihte yürürlükte bulunan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi Uyarınca belirlenen 750,00-TL vekalet ücretinin davalı idare tarafından davacıya ödenmesine, 6458 sayılı Kanun'un 53'üncü maddesinin 3'üncü fıkrası uyarınca kesin olarak, 12/08/2015 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

Başkan	Üye	Üye
A■ B■	H■ A■ K■	Y■ K■
■	■	■

YARGILAMA GİDERLERİ

Başvuru Harcı	:	27,70 TL
Karar Harcı	:	27,70 TL
Dosya Ücreti	:	0,60 TL
Posta Gideri	:	48,00 TL
TOPLAM	:	104,00 TL

ANKARA

1. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2015/■

KARAR NO : 2016/■

DAVACI : L■ S■ B■

VEKİLİ : AV. S■ O■ G■

■/ANKARA

DAVALI : GÖÇ İDARESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ/ANKARA

VEKİLİ : AV. M■ B■ - ■.

DAVANIN ÖZETİ: İran vatandaşı olan davacı tarafından, uluslararası koruma talebinin reddine dair işleme yapılan başvurunun reddine dair Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Uluslararası Koruma Değerlendirme Komisyonu’nun 23.07.2015 tarih ve 1448 sayılı işleminin; din değiştirerek Hıristiyan olduğu, bu nedenle çeşitli tehditlerle karşılaşacağı, ailesinin de dinini değiştirdiği için kötü muameleye tabi tutabileceği ileri iptali istenilmektedir.

SAVUNMANIN ÖZETİ: Davacının asıl amacının uluslararası koruma prosedürünü kullanarak ülkemizde kalış sürecini uzatmak olduğundan dava konusu işlemin tesis edildiği ileri sürülerek davanın reddi gerektiği savunulmaktadır.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Ankara 1. İdare Mahkemesi’nce; hasım mevkiinden Eskişehir Valiliği Göç İdaresinin çıkarılarak, doğru hasım olan ve Göç İdaresinin hasım mevkiye alınmasına, Göç İdaresi husumetiyle dosya tekemmül ettiği anlaşıldığından, dava dosyası incelenerek işin gereği görüldü:

Dava, İran vatandaşı olan davacı tarafından, uluslararası koruma talebinin reddine dair işleme yapılan başvurunun reddine dair Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Uluslararası Koruma Değerlendirme Komisyonu’nun 23.07.2015 tarih ve 1448 sayılı işlemini iptali istemiyle açılmıştır.

A - Dava konusu uyuşmazlığa ilişkin ulusal metinler:

Anayasanın 16. maddesinde; “Temel hak ve hürriyetler, yabancılar için, milletlerarası hukuka uygun olarak kanunla sınırlanabilir.” hükmü ve 90.

maddesinde de; “Türkiye Cumhuriyeti adına yabancı devletlerle ve milletlerarası kuruluşlarla yapılacak andlaşmaların onaylanması, Türkiye Büyük Millet Meclisinin onaylamayı bir kanunla uygun bulmasına bağlıdır.... Usulüne göre yürürlüğe konulmuş Milletlerarası andlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz. (Ek cümle: 07/05/2004–5170 S.K./7.mad) Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümleri esas alınır.” hükmü yer almaktadır.

11.04.2013 tarih ve 28615 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nun 3. maddesinde; “(1) Bu Kanunun uygulanmasında;... d) Başvuru sahibi: Uluslararası koruma talebinde bulunan ve henüz başvurusu hakkında son karar verilmemiş olan kişiyi,.... r) Uluslararası koruma: Mülteci, şartlı mülteci veya ikincil koruma statüsünü,... ifade eder.” hükmü, **62. maddesinde;** **(1) Avrupa ülkeleri dışında meydana gelen olaylar sebebiyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında şartlı mülteci statüsü verilir. Üçüncü ülkeye yerleştirilinceye kadar, şartlı mültecinin Türkiye’de kalmasına izin verilir.”** hükmü, 63. maddesinde; “(1) Mülteci veya şartlı mülteci olarak nitelendirilemeyen, ancak menşe ülkesine veya ikamet ülkesine geri gönderildiği takdirde; a) Ölüm cezasına mahkûm olacak veya ölüm cezası infaz edilecek, b) İşkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye maruz kalacak, c) Uluslararası veya ülke genelindeki silahlı çatışma durumlarında, ayırım gözetmeyen şiddet hareketleri nedeniyle şahsına yönelik ciddi tehditle karşılaşacak, olması nedeniyle menşe ülkesinin veya ikamet ülkesinin korumasından yararlanamayan veya söz konusu tehdit nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancı ya da vatansız kişiye, statü belirleme işlemleri sonrasında ikincil koruma statüsü verilir.” hükmü, 75. maddesinde de; “(1) Etkin ve adil karar verebilmek amacıyla, başvuru sahibiyle kayıt tarihinden itibaren otuz gün içinde bireysel mülakat yapılır. Mülakatın mahremiyeti dikkate alınarak, kişiye kendisini en iyi

şekilde ifade etme imkânı tanınır. Ancak, aile üyelerinin de bulunmasının gerekli görüldüğü durumlarda, kişinin muvafakati alınarak mülakat aile üleriyle birlikte yapılabilir. Başvuru sahibinin talebi üzerine, avukatı gözlemci olarak mülakata katılabilir. (2) Başvuru sahibi, yetkililerle iş birliği yapmak ve uluslararası koruma başvurusunu destekleyecek tüm bilgi ve belgeleri sunmakla yükümlüdür. (3) Özel ihtiyaç sahipleriyle yapılacak mülakatlarda, bu kişilerin özel durumları göz önünde bulundurulur. Çocuğun mülakatında psikolog, çocuk gelişimci veya sosyal çalışmacı ya da ebeveyni veya yasal temsilcisi hazır bulunabilir. (4) Mülakatın gerçekleştirilememesi hâlinde, yeni mülakat tarihi belirlenir ve ilgili kişiye tebliğ edilir. Mülakat tarihleri arasında en az on gün bulunur. (5) Gerekli görüldüğünde başvuru sahibiyle ek mülakatlar yapılabilir. (6) Mülakatlar sesli veya görsel olarak kayıt altına alınabilir. Bu durumda mülakat yapılan kişi bilgilendirilir. Her mülakatın sonunda tutanak düzenlenir, bir örneği mülakat yapılan kişiye verilir.”, 93. maddesinin 1. fıkrasında da, “Uluslararası koruma başvuruları incelenirken, etkin ve adil karar verebilmek, başvuran tarafından **iddia edilen hususların doğruluğunu tespit edebilmek amacıyla menşe, ikamet ve transit ülkelerle ilgili Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği kaynakları ve diğer kaynaklardan güncel bilgi toplanır.**” hükmü yer almaktadır.

B - Dava konusu uyuşmazlığa ilişkin uluslararası metinler:

29.8.1961 tarih ve 359 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunan 1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Sözleşme ve Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1967 Protokolünün 1. maddesi uyarınca bu Sözleşmenin; ırkı, dini, milliyeti, belirli bir toplumsal gruba üyeliği veya siyasi düşünceleri nedeniyle takibata uğrayacağından haklı olarak korktuğu için vatandaşı olduğu ülke dışında bulunan ve vatandaşı olduğu ülkenin himayesinden istifade edemeyen veya korkudan dolayı istifade etmek istemeyen ya da uyruğu yoksa ve önceden ikamet ettiği ülke dışında bulunuyorsa oraya dönmeyen veya korkusundan dolayı dönmek istemeyen her şahsa uygulanacağı kuralı öngörülmüştür.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti Sözleşmenin 1. maddesine çekince koyarak, yalnızca Avrupa'dan gelenlere mülteci statüsü tanımakta olup; Avrupa dışından gelenlere ise sığınmacı statüsü tanımaktadır.

Anılan Sözleşmenin 33. maddesinde de, “1. Hiçbir Taraf Devlet, bir mülteciyi, ırkı, dini, tâbiyeti, belli bir sosyal gruba mensubiyeti veya siyasi fikirleri dolayısıyla hayatı ya da özgürlüğü tehdit altında olacak ülkelerin sınırlarına, her ne şekilde olursa olsun geri göndermeyecek veya iade etmeyecektir.

2. Bununla beraber, “bulunduğu ülkenin güvenliği için tehlikeli sayılması yolunda ciddi sebepler bulunan veya özellikle ciddi bir adi suçtan dolayı kesinleşmiş bir hükümle mahkum olduğu için söz konusu ülkenin halkı açısından bir tehlike oluşturmaya devam eden bir mülteci, işbu hükümden yararlanmayı talep edemez.” hükmünü içermektedir.

***İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi’nin 2. maddesinde, herkesin yaşam hakkının yasanın koruması altında olduğu, 3. maddesinde de, hiç kim-
senin işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya işlemlere tabi
tutulamayacağı düzenleme altına alınmıştır.***

Dosyanın İncelenmesinden; İran vatandaşı olan davacının yasal olmayan yollarla 24.05.2014 tarihinde Türkiye’ye girdiği, 20.06.2014 tarihinde uluslararası koruma talebinde bulunduğu, söz konusu talebinin 05.03.2015 tarihli işlemle reddi üzerine yaptığı itirazın dava konusu Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Uluslararası Koruma Değerlendirme Komisyonu’nun 23.03.2015 tarihli işlemi başvurusunun reddedilmesi üzerine bakılan dava açılmıştır.

Uluslararası koruma, başvuru sahibi yabancının uluslararası ve ulusal mevzuatta yer alan sebeplerden dolayı (ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncel) ve haklı sebeplere bağlı olarak (zulme uğrama) vatandaşı olduğu ülkenin korumasından yararlanamama ya da haklı sebeplere bağlı olarak yararlanmak istenmemesi ya da önceden yaşadığı ika- met ülkesinin dışında bulunan ve oraya dönemeyen veya dönmek istemeyen vatansız kişilere sağlanan statüdür. Bu statüden yararlanabilmenin ilk koşulu ise meydana gelen olaylar nedeniyle ve söz konusu olaylar sonucunda haklı nedenlere dayanan zulüm korkusudur. Zulüm korkusunun ise ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerine dayanması gerekmektedir. Zulüm haklı sebeplere bağlı olarak ilgilinin yaşam, özgürlük, ayrımcılık vb. gibi kişinin hayatını çekilmez duruma sokan nesnel olabileceği gibi öznel olarak değerlendirilebilecek durumları kapsar.

Uluslararası koruma başvurusu halinde ortada haklı sebeplere dayanan zulüm korkusunun olup olmadığının değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu değerlendirme nesnel ve öznel olarak değerlendirilmeye tabi tutulmalıdır. Nesnel unsurlar başvuruçunun menşe ülkesindeki koşulların somut olarak ele alınması ve söz konusu nesnel unsurlar da sonuçta başvuruçunun öznel unsurlardaki korkusunun saptanmasında önem arz edecektir. Belli olaylar karşısında her bireyin aynı davranmasını beklemek imkansız olduğundan, başvuruçunun olaylar karşısındaki durumu önem arz edecektir. Bu nedenle yapılacak mülakatlarda ilgililerin söz konusu zulüm korkusunu makul bir

düzeyde ortaya koyabilmeleri gerekir. Yapılan mülakat sonucunda elde edilen verilerin yeteri derecede açık olmaması durumunda bir inanılrlık değerlendirilmesinin yapılması ve kişinin içinde bulunduğu korkunun makul olup olmadığının ve buna bağlı bir risk değerlendirmesinin yapılmasını gerekli kılacaktır.

6458 sayılı Yasa'da uluslararası koruma çeşitleri, "mülteci" (61. madde), "şartlı mülteci" (62. madde), "ikincil koruma" (63. madde) olarak sıralanmıştır. Yasanın ilgili maddeleri incelendiğinde, "mülteci statüsü" Avrupa ülkelerinde meydana gelen olaylar nedeniyle; "şartlı mülteci" statüsü ise Avrupa ülkeleri dışında meydana gelen olaylar nedeniyle, ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişilere tanınan bir haktır. Görüleceği üzere "mülteci" (61. madde), "şartlı mülteci" (62. madde) statüleri başvurusunun özel koşulları nedeniyle verilebilecektir.

1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Sözleşme ve Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Protokol ile benimsenen "geri göndermeme ilkesi"nin bir yansıması olarak 6458 sayılı Yasa'nın 63. maddesinde "ikincil koruma" statüsü öngörülmüştür.

Buna göre Mülteci veya şartlı mülteci olarak nitelendirilemeyen, ancak menşe ülkesine veya ikamet ülkesine geri gönderildiği takdirde; a) 'Ölüm cezasına mahkûm olacak veya ölüm cezası infaz edilecek, b) İşkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye maruz kalacak, c) Uluslararası veya ülke genelindeki silahlı çatışma durumlarında, ayırım gözetmeyen şiddet hareketleri nedeniyle şahsına yönelik ciddi tehditle karşılaşacak, olması nedeniyle menşe ülkesinin veya ikamet ülkesinin korumasından yararlanamayan veya söz konusu tehdit nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancı ya da vatansız kişiye, statü belirleme işlemleri sonrasında ikincil koruma statüsü verileceği düzenleme altına alınmıştır.

Anılan hükmün (a) ve (b) bentleri, "mülteci" (61. madde), "şartlı mülteci" (62. madde) statülerinde olduğu gibi kişiye özel durumların varlığı şartını aramasına karşın, maddenin (c) bendinde ise, diğer statü ve şartlardan farklı olarak, *uluslararası veya ülke genelindeki silahlı çatışma durumlarında,*

ayrım gözetmeyen şiddet hareketleri nedeniyle şahsına yönelik ciddi tehditle karşılaşacak olması nedeniyle menşe ülkesinin veya ikamet ülkesinin korumasından yararlanamayan veya söz konusu tehdit nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancı ya da vatansız kişilere, “ikincil koruma” statüsünün verileceği benimsenmiştir.

Mahkememizce yapılacak değerlendirmede, 6458 sayılı Yasa’nın sistematigine uygun olarak olarak davacının durumu öncelikle “mülteci” daha sonra “şartlı mülteci” ve her iki statüyü de mutlak surette elde edemeyeceğinin anlaşılması halinde ise bu sefer “ikincil koruma” statüsü açısından incelenecektir.

1 - “Mülteci” statüsü açısından yapılan değerlendirme:

Davacının uluslararası koruma talebinin dayanağını teşkil eden iddiaların menşe ülkesi olan (Avrupa ülkeleri arasında yer almayan) İran’a ilişkin olması nedeniyle, davacının mülteci sıfatını kazanması mümkün değildir.

2 - “Şartlı mülteci” statüsü açısından yapılan değerlendirme:

Davacı tarafından, Hristiyan olduğu ve bu durumun İran hükümeti tarafından bilindiği iddia edilmektedir.

İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi’nin birçok kararında (Klein-Rusya; N-İsveç; M.S.S.-Belçika ve Yunanistan davalarında) belirttiği üzere iade edilecek ülkenin durumu hakkında, hükümetler ve hükümetlerarası kuruluşlar ile hükümet dışı kuruluşların hazırladığı raporların dikkate alınması gerekmektedir.

M.B. ve Diğerleri – Türkiye (Başvuru no. 36009/08) davasında da, İran vatandaşı olan ve 2002 yılında din değiştiren (Hristiyan olan) başvuranlara, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği’nce sığınmacı statüsünün verilmesine karşın, başvuranların din değiştirmeleri yüzünden İran’da karşı karşıya oldukları riskle ilgili iddialarının sınır dışı edilmeden önce yerel makamlar tarafından yeterli biçimde incelendiğine İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi ikna olmamış ve Sözleşmenin 3. maddesinin ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır.

Dosya kapsamında yer alan belgelerin tetkikinden, davalı idarece gerek davacı tarafından dile getirilen iddiaların doğruluğu gerekse de iddiaların doğruluğu halinde (İran Yasaları irdelenerek) kötü muamele yasağı ve hatta yaşam hakkı açısından gerçek bir riskin varlığı konusunda bir irdeleme yapılmadığı görülmektedir.

E - Sonuç:

Mülteci hukukunun temel felsefesini belirleyen “geri gönderme yasağı” ile, başvuruçuların söz konusu yasak ile oluşturulan koruma kapsamında kalıp kalmayacağını belirlenmesi aşamasında Cenevre Sözleşmesini imzalayan devletlere genelde ve özelde de ilgili birimlerine bazı görevler verilmiştir. Bu görevlerin en önemlileri ise, başvuruçuların iddialarının doğruluğunu araştırma ve söz konusu iddiaların doğru olduğunun tespiti halinde de iddiaya konu riskin koruma kapsamına alınmaya değer eşiğin üzerinde olup olmadığını belirlemektir. Zaten uluslararası kaynaklarca dile getirilen bu mükellefiyet 6458 sayılı Yasa’nın 93. maddesinde de öngörülmüştür.

Davacının Hristiyan olduğu, bu durumun İran hükümeti tarafından bilindiği ve bu nedenle ülkesine geri gönderilmesi halinde tutuklanacağı ve kötü muamele ile karşı karşıya kalacağı yönündeki iddialarına yönelik olarak 6458 sayılı Yasa’nın 93. maddesi uyarınca yapılması gereken bilgi toplama görevi yerine getirilmeyerek tesis edildiği anlaşılan uluslararası koruma talebinin reddedilmesine dair dava konusu işlem yukarıda belirtilen ulusal ve uluslararası metinler yönünden hukuka aykırı bulunmuştur.

Diğer taraftan; davacıya Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliğince Mültecilik belgesi verildiği görüldüğünden dava konusu işlemde bu yönüyle de hukuka aykırılık görülmüştür.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu işlemin **iptaline**, aşağıda dökümü yapılan ve davacının adli yardım talebinin kabulü nedeniyle alınmayan 99,70-TL yargılama giderinin davalı üzerinde bırakılmasına, davalı idareden tahsili için **ilgili tahsil dairesine müzekkere yazılmasına**, A.A.Ü.T uyarınca belirlenen 1.000,00-TL vekalet ücretinin davalı idareden alınarak davacıya verilmesine, kararın tebliğ tarihini izleyen günden itibaren otuz (30) gün içinde Danıştay’a temyiz yolu açık olmak üzere, 31/05/2016 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

Başkan

S■ K■

■

Üye

A■ K■

■

Üye

U■ G■

■

YARGILAMA GİDERLERİ

Başvuru Harcı	:	27,70 TL
Karar Harcı	:	27,70 TL
Vekalet Harcı	:	4,30 TL
Posta Gideri	:	40,00 TL
TOPLAM	:	99,70 TL

**T.C.
ANKARA**

1. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO: 2016/

KARAR NO: 2017/

DAVACI: İZMİR BAROSU BAŞKANLIĞI

1456. Sok. No: 14 Alsancak/İZMİR

VEKİLİ: AV. Ş■ K■, AV. H■ E■ P■, AV. D■ C■ A■, AV. M■ B■ A■ - Aynı adreste

DAVALI: GÖÇ İDARESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ/ ANKARA

VEKİLİ: AV. G■ G■ Ç■, AV. S■ D■ - Aynı adreste

DAVANIN ÖZETİ: Davacı baro tarafından, üyelerinden Av. M■ O■ P■'ın İzmir Valiliği Göç idaresi Müdürlüğüne İçişleri Bakanlığının iç hizmet yazışması gerekçe gösterilerek resmi yazılı vekaletnamesi olmadığından bahisle ikamet izni başvurusu sırasında yabancı uyruklu müvekkilinin yanında bulunmasının ve müvekkiline sözlü danışma hizmeti vermesinin engellenmesi üzerine söz konusu uygulamanın sona erdirilmesine yönelik 18.01.2016 tarihli başvurunun reddine ilişkin 06.03.2016 tarih ve 9175 sayılı işlemin; hukuka aykırı olduğu, avukatın çalışma hürriyetini ihlal ettiği, kişinin hak arama hürriyetini kısıtladığı ileri sürülerek iptali istenilmektedir.

SAVUNMANIN ÖZETİ: Usul yönünden dava konusu işlemin kesin ve yürütülebilir olmadığı, esasa yönelik olarak ise başvuru sahibinin ve uluslararası koruma statüsü sahibinin tüm bilgi ve belgelerinde gizliliğin esas olduğu, yabancıların dil bilmemelerinden, bilgisizliklerinden ve çaresizliklerinden yararlanan üçüncü kişiler tarafından sömürüldüğü, tesis edilen işlemin Avukatlık Kanununa aykırı düşmediği belirtilerek davanın reddi gerektiği savunulmaktadır.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Ankara 1. İdare Mahkemesi'nce, önceden belirlenerek taraflara bildirilen 18.01.2017 tarihinde davacı vekili Av. M■ B■ A■ ve davalı idareyi temsilen Av. S■ D■'ın geldiği görüldükten sonra duruşmaya

son verilip, davalı idarenin usule ilişkin itirazı yerinde bulunmayarak dava dosyası incelenmek suretiyle işin gereği görüldü:

Dava, davacı baro tarafından, üyelerinden Av. M■■ O■■ P■■'in İzmir Valiliği Göç İdaresi Müdürlüğünce İçişleri Bakanlığının iç hizmet yazışması gerekçe gösterilerek resmi yazılı vekaletnamesi olmadığından bahisle ikamet izni başvurusu sırasında yabancı uyruklu müvekkilinin yanında bulunmasının ve müvekkiline sözlü danışma hizmeti vermesinin engellenmesi üzerine söz konusu uygulamanın sona erdirilmesine yönelik 18.01.2016 tarihli başvurunun reddine ilişkin 06.03.2016 tarih ve 9175 sayılı işlemin iptali istemiyle açılmıştır.

A - Dava konusu uyuşmazlığa ilişkin ulusal metinler:

Anayasa'nın "Cumhuriyetin Nitelikleri" başlıklı 2. maddesinde, "Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devletidir." hükmü,

"Hak Arama Hürriyeti" başlıklı 36. maddesinin 1. fıkrasında, "Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir." hükmü,

"Dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkı" başlıklı 74. maddesinde "Vatandaşlar (Ek ibare: 3/10/2001-4709/26 md.) ve karşılıklılık esası gözetilmek kaydıyla Türkiye'de ikamet eden yabancılar kendileriyle veya kamu ile ilgili dilek ve şikayetleri hakkında, yetkili makamlara ve Türkiye Büyük Millet Meclisine yazı ile başvurma hakkına sahiptir. ..." hükmü,

90. maddesinin 5. fıkrasında, "Usulüne göre yürürlüğe konulmuş Milletlerarası andlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz. (Ek cümle: 7/5/2004-5170/7 md.) Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalara kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümleri esas alınır." hükmü bulunmaktadır.

1136 sayılı Avukatlık Kanununun "Avukatlığın mahiyeti" başlıklı 1. maddesinde "Avukatlık, kamu hizmeti ve serbest bir meslektir. (Değişik: 2/5/2001-4667/1 md.) Avukat, yargının kurucu unsurlarından olan bağımsız savunmayı serbestçe temsil eder." hükmü,

“Avukatlığın amacı” başlıklı 2. maddesinde “(Değişik birinci fıkra: 2/5/2001–4667/2 md.) Avukatlığın amacı; hukuki münasabetlerin düzenlenmesini, her türlü hukuki mesele ve anlaşmazlıkların adalet ve hakkaniyete uygun olarak çözümlenmesini ve hukuk kurallarının tam olarak uygulanmasını her derecede yargı organları, hakemler, resmi ve özel kişi, kurul ve kurumlar nezdinde sağlamaktır.

Avukat bu amaçla hukuki bilgi ve tecrübelerini adalet hizmetine ve kişilerin yararlanmasına tahsis eder.

(Değişik: 2/5/2001–4667/2 md.) Yargı organları, emniyet makamları, diğer kamu kurum ve kuruluşları ile kamu iktisadi teşebbüsleri, özel ve kamuya ait bankalar, noterler, sigorta şirketleri ve vakıflar avukatlara görevlerinin yerine getirilmesinde yardımcı olmak zorundadır. Kanunlarındaki özel hükümler saklı kalmak kaydıyla, bu kurumlar avukatın gerek duyduğu bilgi ve belgeleri incelemesine sunmakla yükümlüdür. **Bu belgelerden örnek alınması vekaletname ibrazına bağlıdır.** Derdest davalarda müzekkereler duruşma günü beklenmeksizin mahkemeden alınabilir.” hükmü,

“Yalnız avukatların yapabileceği işler” başlıklı 35. maddesinde “(Değişik: 26/2/1970–1238/1 md.) Kanun işlerinde ve hukuki meselelerde mütalaa vermek, mahkeme, hakem veya yargı yetkisini haiz bulunan diğer organlar huzurunda gerçek ve tüzel kişilere ait hakları dava etmek ve savunmak, adli işlemleri takip etmek, bu işlere ait bütün evrakı düzenlemek, yalnız baroda yazılı avukatlara aittir.

Baroda yazılı avukatlar birinci fıkradakiler dışında kalan resmi dairelerdeki bütün işleri de takip edebilirler.” hükmü,

“Danışma yapılması uygun olmayan yerler” başlıklı 51. maddesine “Avukatlar, baroda yazılı olan bürolarından başka yerlerde, mahkeme salonunda veya adalet binasının başka bir yerinde iş sahipleri ile hukuki danışmada bulunmaktan ve iş kabul etmekten yasaklıdır.

Yukarıdaki fıkra hükmü, avukatın özel olarak çağrıldığı hallerde uygulanmaz.” hükmü,

“Avukatlık sözleşmesinin kapsamı” başlıklı 163. maddesinde “(Değişik: 2/5/2001–4667/76 md.) Avukatlık sözleşmesi serbestçe düzenlenir. Avukatlık sözleşmesinin belli bir hukukî yardımı ve meblâğı yahut değeri kapsaması gerekir. Yazılı olmayan anlaşmalar, genel hükümlere göre ispatlanır. Yasaya aykırı olmayan şarta bağlı sözleşmeler geçerlidir.” hükmü yer almaktadır.

6458 sayılı Yabancılar Ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 81. maddesinde "(1) Başvuru sahibi ile uluslararası koruma statüsü sahibi kişiler, bu Kısımda yazılı iş ve işlemlerle ilgili olarak, ücretleri kendilerince karşılanması kaydıyla avukat tarafından temsil edilebilir.

2) Avukatlık ücretlerini karşılama imkânı bulunmayan başvuru sahibi ve uluslararası koruma statüsü sahibi kişiye, bu Kısım kapsamındaki iş ve işlemlerle ilgili olarak yargı önündeki başvurularında 1136 sayılı Kanunun adli yardım hükümlerine göre avukatlık hizmeti sağlanır.

(3) Başvuru sahibi ve uluslararası koruma statüsü sahibi kişi, sivil toplum kuruluşları tarafından sağlanan danışmanlık hizmetlerinden faydalanabilir." hükmüne,

94. maddesinde "Gizlilik ilkesi ve kişisel dosyaya erişim" başlıklı "(1) Başvuru sahibinin ve uluslararası koruma statüsü sahibi kişinin tüm bilgi ve belgelerinde gizlilik esastır.

(2) Ancak, başvuru sahibi ve uluslararası koruma statüsü sahibi kişi ile yasal temsilcisi veya avukatı, başvuru sahibi ve uluslararası koruma statüsü sahibinin kişisel dosyasında yer alan belgeleri inceleyebilir, birer örneğini alabilir. Millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması ile suç işlenmesinin önlenmesine ilişkin belgeler incelenemez ve verilemez." hükmüne yer verilmiştir.

B - Dava konusu uyumsuzluğa ilişkin uluslararası metinler:

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 10 Aralık 1948 tarih ve 217 A(III) sayılı kararıyla ilan edilen İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 8. maddesinde, herkesin anayasa ya da yasayla tanınmış temel haklarını çiğneyen eylemlere karşı yetkili ulusal mahkemeler eliyle etkin bir yargı yoluna başvurma hakkı olduğuna vurgu yapılmıştır.

Türkiye'nin de taraf olması nedeniyle Anayasanın 90/5. maddesi uyarınca dikkate alınması gereken *Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşmenin 13. maddesinde, "Bu Sözleşme'ye Taraf Devletlerden birinin ülkesinde yasal olarak bulunan bir yabancı, bu ülkeden ancak yasalara uygun olarak verilmiş bir karar uyarınca sınırdışı edilebilir ve ulusal güvenlik bakımından zorunlu nedenler aksini, gerektirmedikçe, sınırdışı edilmesine karşı nedenler ileri sürmesine ve durumunun yetkili makamlar ya da yetkili makamlarca özel olarak atanmış kişi ya da kişilerce yeniden gözden geçirilmesine ve bu amaçla yetkili merciler önünde temsil edilmesine izin verilecektir."* hükmü yer almaktadır.

Anılan Sözleşmenin **14/3-d. maddesine göre, adaletin gerektirdiği her durumda kendisine bir avukat tayin edilmesi ve böyle durumlarda ödeme yapma olanağı yoksa bu yardımın parasız olarak sağlanması, Taraf devlete düşen pozitif bir yükümlülüktür.**

C - İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi Kararları:

İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi **Lala/Hollanda** (1994) kararında, avukatla savunma hakkının kuramsal olmaktan çıkarılıp pratikte uygulanabilir ve etkili olabilmesi için, **söz konusu hakkın gereksiz biçimsel koşullarla sınırlandırılmaması** gerektiğine hükmetmiştir.

Pelladoah / Hollanda, (1994) davasında da, Hollanda'da suç işleme kastı olmaksızın eroin satmaktan yargılanıp mahkum edilen, cezası kesinleşmeden sınır dışı edilince, üst mahkemedeki duruşmalara katılamayan Moritanya'lı sanık adına gelen avukatın, müvekkilinin gelememe nedenini açıklayıp savunma yapmak istediğini bildirmesine karşın, kendisine bu olanağın tanınmamasını, ikinci kez yinelenen yargılamada, avukata vekaletnamesi olmadığı için söz hakkı tanınmamasını, İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi Lala/Hollanda davasındaki gerekçelerle avukatla savunma hakkı bakımından adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir.

Hirsi Jamaa ve Diğerleri – İtalya Davası, Büyük Daire Kararı (23.02.2012)'nda da, Libya'da kötü muameleye maruz kalma veya Somali ya da Eritre'ye iade riskiyle karşı karşıya başvuranlara sınır dışı tedbiri uygulanmadan önce yetkili bir merciye şikayette bulunma ve taleplerinin ayrıntılı ve kapsamlı biçimde değerlendirilmesini temin etme imkanından mahrum bırakılması Sözleşmenin 13. maddesini ihlal eder mahiyette bulunmuştur.

C - Olaylar ve Olgular:

Dosyanın incelenmesinden; İzmir Barosuna üye Av. M■■ O■■ P■■'in 09.09.2015 tarihinde Somali uyruklu A■■ S■■ Y■■ İ■■'in ikametgah başvurusunu yapmak ve sözlü yardımda bulunmak üzere yabancı ile birlikte İzmir Göç İdaresi Müdürlüğüne gittiği, vekaletnamesini ibraz edemediği için başvuru sırasında adı geçen yabancıyla birlikte bulunmasına izin verilmediği, İzmir Baro Başkanlığınca mevcut uygulamanın sona erdirilmesi istemiyle yapılan başvurunun reddi üzerine bakılmakta olan davanın açıldığı anlaşılmaktadır.

D - Değerlendirme ve Sonuç:

Dava dosyası içerisindeki bilgi ve belgelerin yukarıda yer verilen ulusal mevzuat ve uluslararası metinler ışığında değerlendirilmesi sonucunda, 6458 sayılı Kanuna muhatap olanların, vatandaşlara nazaran hukuki vasıtalarla erişim noktasında dezavantajlı konumda bulundukları, hukuki vasıtalarla erişimde dezavantajlı olmaları neticesinde idare nezdindeki iş ve işlemlerinden kaynaklanacak uyuşmazlıkların ise Mahkemeler önüne taşınacağı hususunun tartışmasız olduğu, diğer taraftan vekaletnamenin geçerlilik şartı olmayıp sadece ispat şartına ilişkin bir belge olduğu ve avukatlık mesleğinin kamu hizmeti niteliği göz önünde bulundurulduğunda, yabancılara ilişkin iş ve işlemlerin takibinde vekaletname ibrazına gerek duyulmaksızın resmi kurum ve kuruluşlar nezdinde hukuki yardımda bulunabileceği ve bu iş ve işlemlerin avukat ve yabancı iş sahibinin yazılı ya da sözlü olarak aralarında vekalet akti bulunması üzerine yabancının vekil olarak kabul ettiği bir avukat tarafından takip edilebileceği sonucuna ulaşıldığından, ispat şartı niteliğindeki noter tarafından düzenlenmiş bir vekaletname sunulmadığından bahisle hak arama özgürlüğünün kısıtlanması sonucunu doğuran dava konusu işlemde hukuka uyarlık bulunmamaktadır.

Öte yandan avukatların mesleki sorumluluklarını düzenleyen mevzuat hükümlerinin varlığı karşısında; davalı idarenin haksız kazancın önlenmesi ve yabancılar açısından güven ortamının ve gizliliğin korunmasına ilişkin iddialarına itibar edilmemiştir.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu işlemin **iptaline**, aşağıda dökümü yapılan 266,25-TL yargılama gideri ile karar tarihinde yürürlükte bulunan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi uyarınca duruşmalı işler için belirlenen 1.510,00-TL avukatlık ücretinin davalı idareden alınarak davacıya verilmesine, artan posta ücretinin kararın kesinleşmesinden sonra davacıya iadesine, kararın tebliğini izleyen günden itibaren 30 gün içerisinde Ankara Bölge İdare Mahkemesi'ne istinaf yolu açık olmak üzere 25/01/2017 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

Başkan

S■ K■
■

Üye

Ö■ B■
■

Üye

A■ A■
■

YARGILAMA GİDERLERİ

Başvuru Harcı	:	29,20 TL
Karar Harcı	:	29,20 TL
Vekalet Harcı	:	4,30 TL
YD Harcı	:	48,10 TL
YD İti. Harcı	:	79,70 TL
Posta Gideri	:	75,75 TL
TOPLAM	:	266,25 TL

**T.C.
ANKARA**

1. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO: 2018/■

YÜRÜTMENİN DURDURULMASINI İSTEYEN (DAVACI):

VEKİLİ: AV. T■ K■ B■

■/ANKARA

KARŞI TARAF (DAVALI): ANKARA VALİLİĞİ (İl Göç İdaresi Müdürlüğü) ANKARA

VEKİLİ: AV. A■ G■ - Aynı adreste.

İSTEMİN ÖZETİ: Davacı vekili tarafından, Somali Federal Cumhuriyeti vatandaşı davacının ikamet izni talebinin reddine ilişkin 23/10/2018 tarihli ve 5429032 sayılı işlemin; davacının başvurusunun eksik evrakı tamamlamadığı ve kendisine ulaşamadığı gerekçesiyle reddedildiği ancak davacının evrakı kendisine söylenen tarihler içerisinde davalı idareye teslim ettiği, yapması gereken herşeyi usulüne uygun olarak yaptığı ve kendisine ulaşılama gibi bir durumun söz konusu olmadığı belirtilerek iptali ve yürütmesinin durdurulması istenilmektedir.

SAVUNMA ÖZETİ: Davalı idare vekili tarafından, davacının 14/08/2018 tarihinde ikamet iznini uzatmak için başvurduğu, inceleme neticesinde eksik evraklarının olduğunun tespit edildiği, davacının eksik belgeleri hususunda bilgilendirilmek üzere 09/10/2018, 19/10/2018, 22/10/2018 tarihlerinde üç defa arandığı, davacıya ulaşamadığı, bu durumun tutanak altına alındığı, yönetmelik gereği 30 günlük eksik evrak tamamlama süresinde eksik evraklarını tamamlamadığı için davacının başvurusunun iptal edildiği, dava konusu işlemin hukuka, kanuna ve usule uygun olduğu belirtilerek davanın ve yürütmenin durdurulması talebinin reddi gerektiği savunulmaktadır.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Ankara 1. İdare Mahkemesi'nce işin gereği görüldü:

Dava Somali Federal Cumhuriyeti vatandaşı davacının, ikamet izni talebinin reddine ilişkin 23/10/2018 tarihli ve 5429032 sayılı işlemin iptali ve yürütmesinin durdurulması istemiyle açılmıştır.

6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nun “İkamet İzni” başlıklı 19. maddesinde “Türkiye’de, vizenin veya vize muafiyetinin tanıdığı süreden ya da doksan günden fazla kalacak yabancıların ikamet izni almaları zorunludur. İkamet izni, altı ay içinde kullanılmaya başlanmadığında geçerliliğini kaybeder.” hükmüne; “İkamet izni başvurusu” başlıklı **21. maddesinin üçüncü fıkrası** “Başvuru için gerekli olan bilgi ve belgeler eksik ise, başvurunun değerlendirilmesi eksiklikler tamamlanuncaya kadar ertelenebilir. Eksik olan bilgi ve belgeler ilgiliye bildirilir.” hükmüne; “Kısa dönem ikamet izni” başlıklı **31. maddesinin birinci fıkrasında** “Aşağıda belirtilen yabancılara kısa dönem ikamet izni verilebilir:” ... e) Turizm amaçlı kalacaklar” hükmüne, Kısa dönem ikamet izninin şartları” başlıklı **32. maddesinin 1. fıkrasında** “Kısa dönem ikamet izinlerinin verilmesinde aşağıdaki şartlar aranır. ... a) 31 inci maddenin birinci fıkrasında sayılan gerekçelerden biri veya birkaçını ileri sürerek talepte bulunmak ve **bu talebiyle ilgili bilgi ve belgeleri ibraz etmek**” hükmüne; “Kısa dönem ikamet izninin reddi, iptali veya uzatılmaması” başlıklı **33. maddesinin 1. fıkrasında** “(1) Aşağıdaki hallerde kısa dönem ikamet izni verilmez, verilmişse iptal edilir, süresi bitenler uzatılmaz: a) 32 nci maddede aranan şartlardan birinin veya birkaçının yerine getirilmemesi veya ortadan kalkması” hükmüne ver verilmiştir.

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nun Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliğin “İkamet izni başvurusuna ilişkin esaslar” başlıklı **21. maddesinin 1. fıkrasında** “(1) İkamet izni başvurusu yapan yabancılar, istenen bilgi ve belgeleri yurt içi başvurularında valiliğe, yurt dışı başvurularında süresi içinde konsolosluga verirler. Başvuru için istenecek belgeler Genel Müdürlükçe belirlenerek kurumsal internet sitesinde yayınlanır.” hükmü; “İkamet izni başvurularının incelenmesi ve sonuçlandırılması” başlıklı **22. maddesinin 1. fıkrasında** “(1) **Başvuru sırasında eksik ya da ihtiyaç duyulacak tamamlayıcı bilgi ve belgeler yabancıya bildirilir. Bildirim tarihinden itibaren otuz gün içerisinde bilgi ve belgelerin tamamlanmaması halinde başvuru işleminden kaldırılır.**” hükmü; aynı maddenin **8. fıkrasında** “(8) Yabancıların Türkiye’de kalacağı adresi, sabit bir adres veya konaklama tesisine ait adreslerden biri olabilir. Yabancı, her halükarda adres bilgilerini eksiksiz olarak beyan eder. Gerektiğinde adres bilgilerinin eksiksiz tespiti için yabancılardan ek bilgi veya belge istenir.” hükmü yer almaktadır.

Dosyanın incelenmesinden; davacının 18/12/2017 tarihinde ülkemize yasal olarak giriş yaptığı, davalı idarece davacıya 15/01/2018-15/08/2018

tarihleri arasında geçerli turizm amaçlı kısa dönem ikamet izni tanzim edildiği, 15/08/2018 tarihinde sona eren ikamet iznini uzatmak için davacının 14/08/2018 tarihinde başvuru yaptığı, eksik evrakları olduğunu bildirmek için üç defa arandığı halde davacıya ulaşılamadığı ve yönetmelik gereği 30 günlük eksik evrak tamamlama süresinde eksik evraklarını tamamlamadığından bahisle davacının başvurusunun iptal edilmesi üzerine bakılmakta olan davanın açıldığı anlaşılmaktadır.

Yukarıda yer verilen mevzuat hükümlerinde, ikamet izni için başvuru yapıldığında, başvuru sırasında eksik bilgi ve belge olması halinde, bu durumun davacıya bildirileceği ve bildirim tarihinden itibaren 30 gün içerisinde eksikliklerin tamamlanmaması halinde başvurunun işlemde kaldırılabileceği düzenlenmiştir. Başvuru sahibine bildirimin nasıl yapılacağı hususunda bir düzenleme getirilmemiş olmakla birlikte, resmi işlemler bakımından bildirimin başvuru sahibine yazılı olarak tebliğ edilmek suretiyle yapılması başvuru sahiplerinin mağduriyetinin önüne geçilmesi bakımından en uygun yoldur. Bu nedenle eksik evrakları olduğunu bildirmek için davacının telefonla aranması bildirim usulüne uygun olmadığı gibi, bildirimin yapıp yapılmadığı hususunda tereddütlere yol açmakta, bildirimin gerçekleştiğini her türlü şüpheden uzak bir biçimde ortaya koymak hususunda yetersiz kalmaktadır.

Uyuşmazlıkta, davacının eksik belgeleri hususunda bilgilendirilmek üzere 09/10/2018, 19/10/2018, 22/10/2018 tarihlerinde üç defa arandığı, davacıya ulaşılamadığı, bu durumun tutanak altına alındığı belirtilmekte ise de, başvuru sahibinin telefonla aranmasının mevzuatta belirtilen bildirim usulüne uygun olmadığı, ayrıca davalı idarece davacının telefonla arandığına ilişkin tutulan tutanağın da bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmiş olduğu anlamına gelmeyeceğinden hukuka uygun bir bildirimin yapılmadığının kabulü gerekmektedir.

Bu durumda, davalı idarece usulüne uygun bir şekilde bildirim yükümlülüğü yerine getirilmeden, davacının yönetmelik gereği 30 günlük eksik evrak tamamlama süresinde eksik evraklarını tamamlamadığından bahisle başvurusunun reddedilmesine ilişkin dava konusu işlemde hukuka uyarlık görülmemiştir.

Diğer taraftan işlemin hukuka uygun olmadığına tespitinin davacının ikamet izni talebinin kabulü anlamına gelmeyeceği, davacıya bildirimin yazılı bir şekilde adresine tebliğ edilerek ya da bizzat kendi imzası ile usulüne uygun olarak yeniden bildirim yapılması üzerine davacının eksik olan bilgi ve belgeleri tamamlayıp tamamlamamasına göre, tamamlaması halinde de

mevzuatta belirtilen koşulları sağlayıp sağlamadığı yeniden değerlendirilmek suretiyle yeniden işlem tesis edilmesi gerektiği hususu da izahtan varestedir.

Öte yandan, hukuka aykırılığı tespit edilen dava konusu işlemin, davacı bakımından telafisi güç ve imkansız zararlara sebebiyet vereceği de açıktır.

Açıklanan nedenlerle; hukuka aykırılığı açık olan dava konusu işlemin; uygulanması halinde telafisi güç zararlar doğabileceğinden 2577 Sayılı Kanunun 27. maddesi uyarınca teminat alınmaksızın yürütülmesinin durdurulmasına, kararın tebliğinden itibaren 7 gün içerisinde Ankara Bölge İdare Mahkemesi'ne itiraz yolu açık olmak üzere, 02/01/2019 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

Başkan

S■ K■
■

Üye

S■ D■
■

Üye

DR. P■ A■ T■
■

**T.C.
ANKARA**

1. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO: 2018/■

KARAR NO: 2018/■

DAVACI:

VEKİLİ: AV. T■ K■ B■

■/ANKARA

DAVALI: ANKARA VALİLİĞİ/ANKARA

VEKİLİ: AV. F■ Ç■ - Aynı adreste

DAVANIN ÖZETİ: Irak uyruklu davacı tarafından, 6458 sayılı Kanun'un 54/1-(d) maddesi uyarınca hakkında tesis edilen 10.01.2018 tarih ve 3773766 sayılı sınır dışı işleminin; hukuka aykırı olduğu, ülkesinde savaş olduğu için DAEŞ tehdidinden kaçarak Türkiye'ye sığındığı, herhangi bir yasa dışı olaya karışmadığı, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığınca yapılan soruşturma kapsamında 34 kişi ile birlikte hakkında herhangi bir araştırma yapılmaksızın topluca sınır dışı kararı alındığı, ülkesine dönerse zulüm ve insanlık dışı muameleye uğrayacağı ileri sürülerek iptali istenilmektedir.

SAVUNMANIN ÖZETİ: Dava konusu işlemin davacının DAEŞ terör örgütü içerisinde faaliyet gösteren şahıslarla irtibatlı olduğunun Ankara Valiliği İl Emniyet Müdürlüğü'nün yazısından anlaşılması üzerine tesis edildiği, davacı hakkında Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı Anayasal Düzene Karşı İşlenen Suçlar Soruşturma Bürosu'nun 2017/220671 sayılı soruşturma dosyasında DAEŞ terör örgütüne üye olmak suçundan şüpheli sıfatıyla işlem yapıldığı, davacının şahsına yöneltilmiş birebir gerçek bir riskin ve sınırdışı edilemeyecek kişilerden olduğu iddiasını ispata dair somut emarelerin bulunmadığı belirtilerek davanın reddi gerektiği savunulmaktadır.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Ankara 1. İdare Mahkemesi'nce gereği görüldü:

Dava; Irak uyruklu davacı tarafından, 6458 sayılı Kanun'un 54/1-(d) maddesi uyarınca hakkında tesis edilen 10.01.2018 tarih ve 3773766 sayılı sınır dışı işleminin iptali istemiyle açılmıştır.

6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nun “Sınır Dışı Etme Kararı Alınacaklar” başlıklı 54. maddesinde; “(1) Aşağıda sayılan yabancılar hakkında sınır dışı etme kararı alınır: a) 5237 sayılı Kanunun 59 uncu maddesi kapsamında sınır dışı edilmesi gerektiği değerlendirilenler b) Terör örgütü yöneticisi, üyesi, destekleyicisi veya çıkar amaçlı suç örgütü yöneticisi, üyesi veya destekleyicisi olanlar c) Türkiye’ye giriş, vize ve ikamet izinleri için yapılan işlemlerde gerçek dışı bilgi ve sahte belge kullananlar ç) Türkiye’de bulunduğu süre zarfında geçimini meşru olmayan yollardan sağlayanlar d) **Kamu düzeni veya kamu güvenliği ya da kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar** e) Vize veya vize muafiyeti süresini on günden fazla aşanlar veya vizesi iptal edilenler f) İkamet izinleri iptal edilenler g) İkamet izni bulunup da süresinin sona ermesinden itibaren kabul edilebilir gerekçesi olmadan ikamet izni süresini on günden fazla ihlal edenler ğ) Çalışma izni olmadan çalıştığı tespit edilenler h) Türkiye’ye yasal giriş veya Türkiye’den yasal çıkış hükümlerini ihlal edenler ı) Hakkında Türkiye’ye giriş yasağı bulunmasına rağmen Türkiye’ye geldiği tespit edilenler i) Uluslararası koruma başvurusu reddedilen, uluslararası korumadan hariçte tutulan, başvurusu kabul edilemez olarak değerlendirilen, başvurusunu geri çeken, başvurusu geri çekilmiş sayılan, uluslararası koruma statüleri sona eren veya iptal edilenlerden haklarında verilen son karardan sonra bu Kanunun diğer hükümlerine göre Türkiye’de kalma hakkı bulunmayanlar j) İkamet izni uzatma başvuruları reddedilenlerden, on gün içinde Türkiye’den çıkış yapmayanlar k) (Ek: 3/10/2016-KHK-676/36 md.) Uluslararası kurum ve kuruluşlar tarafından tanımlanan terör örgütleriyle ilişkili olduğu değerlendirilenler. (2) (Değişik: 3/10/2016-KHK-676/36 md.) Bu maddenin birinci fıkrasının (b), (d) ve (k) bentleri kapsamında oldukları değerlendirilen uluslararası koruma başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişiler hakkında uluslararası koruma işlemlerinin her aşamasında sınır dışı etme kararı alınabilir.” hükmü yer almaktadır.

6458 sayılı Kanun’un “Sınır Dışı Etme Kararı Alınmayacaklar” başlıklı 55. maddesinin 1. fıkrasının (a) bendinde; “Sınır dışı edileceği ülkede ölüm cezasına, işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye maruz kalacağı konusunda ciddi emare bulunanlar” sınır dışı etme kararı alınmayacak kişiler arasında sayılmıştır.

Dava dosyasının incelenmesinden, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı Anayasal Düzene Karşı Suçlar Soruşturma Bürosu tarafından yürütülmekte olan 2017/220671 sayılı soruşturma kapsamında 29/12/2017 tarihinde yapılan eş zamanlı operasyon neticesinde aralarında davacının da bulunduğu 36

yabancıнын gözaltına alındığı, Ankara Valiliği İl Emniyet Müdürlüğü'nün .../01/2018 tarih ve 58604142-6756.(13212).2017/sayılı yazısında davacının DAEŞ terör örgütü içerisinde faaliyet gösteren şahıslarla irtibatlı olduğu değerlendirilerek yabancı terörist savaşı kapsamında sınır dışı edilmek üzere davalı idareye bildirildiği, davacı hakkında yapılan değerlendirme neticesinde 6458 sayılı Kanunun 54. maddesinin 1. fıkrasının (d) bendi uyarınca dava konusu işlemle sınır dışı edilmesine karar verilmesi ve anılan Kanunun 57. maddesinin 2. fıkrası uyarınca altı ay süreyle idari gözetim kararı alınması üzerine; işbu sınır dışı işleminin iptali istemiyle bakılmakta olan davanın açıldığı anlaşılmaktadır.

Olayda, dava konusu işlemin tesisine dayanak teşkil eden Ankara Valiliği İl Emniyet Müdürlüğü'nün .../01/2018 tarih ve 58604142-6756.(13212).2017/ sayılı yazısının incelenmesinden, davacının DAEŞ terör örgütü içerisinde faaliyet gösteren şahıslarla irtibatlı olduğu değerlendirilerek yabancı terörist savaşı kapsamında davalı İdareye bildirilmesi üzerine dava konusu sınır dışı işleminin tesis edildiği görülmektedir.

Bu durumda davacı hakkında Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı Anayasal Düzene Karşı Suçlar Soruşturma Bürosu tarafından yürütülmekte olan 2017/220671 sayılı dosya kapsamında soruşturma devam etmekte iken Ankara Valiliği İl Emniyet Müdürlüğü'nün .../01/2018 tarih ve 58604142-6756.(13212).2017/ sayılı yazısında davacının DAEŞ terör örgülü içerisinde faaliyet gösteren şahıslarla irtibatlı olduğu değerlendirilerek yabancı terörist savaşı kapsamında davalı idareye bildirilmesi üzerine dava konusu işlemin tesis edildiği göz önünde bulundurulduğunda, davacının 6458 sayılı Kanun'un 54. maddesindeki "Kamu düzeni veya kamu güvenliği ya da kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar" kapsamında olduğu ve anılan Kanunun 55. maddesindeki "Sınır Dışı Etme Kararı Alınmayacaklar" kapsamında da bulunmadığı anlaşıldığından, davacının aynı Kanunun 54. maddesinin 1. fıkrasının (d) bendi uyarınca sınır dışı edilmesine ilişkin dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

Açıklanan nedenlerle, **davanın reddine**, aşağıda dökümü yapılan ve adli yardım talebinin kabulü nedeniyle başlangıçta alınmayan 383,00-TL yargılama giderinin davacı üzerinde bırakılarak **davacıdan tahsili için ilgili tahsil dairesine müzekkere yazılmasına**, Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi uyarınca belirlenen 1.090,00-TL avukatlık ücretinin davacıdan alınarak davalı idareye verilmesine, dava konusu işlemin 6458 sayılı Kanun'un 54/1-d maddesi uyarınca tesis edilmiş olması nedeniyle, aynı Kanun'un 53.

maddesinin 3. fıkrası uyarınca işbu karara karşı **istinaf/temyiz yolunun kapalı olduğunun** taraflara bildirilmesine, 28/09/2018 tarihinde oybirliğiyle kesin olarak karar verildi.

Başkan	Üye	Üye
S■■ K■■	A■■ K■■	S■■ D■■
■■	■■	■■

YARGILAMA GİDERLERİ

Başvurma Harcı	:	35,90 TL
Karar Harcı	:	35,90 TL
YD Harcı	:	59,10 TL
YD İtiraz Harcı	:	98,10 TL
Posta Gideri		154,00 TL
TOPLAM	:	383,00 TL

T.C.
ANKARA
1. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO: 2016/■

KARAR NO: 2017/■

DAVACI:

VEKİLİ: AV. T ■ K ■ B ■

■/ANKARA

DAVALI: ANKARA VALİLİĞİ

VEKİLİ: AV. F ■ Ç ■

■ANKARA

DAVANIN ÖZETİ: Suriye uyruklu davacı tarafından, 6458 sayılı Kanunun 54/1-d maddesi uyarınca sınırışı etmeye ilişkin 04.10.2016 tarih ve 1934604.101.18.03.1 sayılı işlemin; hukuka aykırı olduğu, evli ve 7 çocuk annesi olduğu, çatışma bölgeleriyle ilişik kaydı bulunan şahıslarla irtibatlı olduğu belirtilen telefon hattının ikinci el olduğu, Konya'da bulunduğu sırada kardeşi tarafından alındığı, söz konusu görüşmelerin hangi tarihte yapıldığının araştırılmadığı ileri sürülerek iptali istenilmektedir.

SAVUNMANIN ÖZETİ: Davacının geçici koruma talep etmesi üzerine yapılan ön incelemede, kullandığını beyan ettiği telefon numarasının çatışma bölgeleriyle ilişik kaydı bulunan şahıslarla irtibatlı olduğunun tespit edildiği, Emniyet Genel Müdürlüğünce olumsuz görüş bildirilmesi üzerine geçici koruma statüsü verilmeyerek dava konusu işlemin tesis edildiği, işlemin hukuka uygun olduğu belirtilerek davanın reddi savunulmaktadır.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Ankara 1. İdare Mahkemesince gereği görüldü:

Dava, Suriye uyruklu davacı tarafından, 6458 sayılı Kanunun 54/1-d maddesi uyarınca sınırışı etmeye ilişkin 04.10.2016 tarih ve 1934604.101.18.03.1 sayılı işlemin iptali istemiyle açılmıştır.

6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nun ‘Sınır Dışı Etme Kararı Alınacaklar’ başlıklı 54. maddesinde “(1) Aşağıda sayılan yabancılar hakkında sınırdışı etme kararı alınır: a) 5237 sayılı Kanunun 59 uncu maddesi kapsamında sınır dışı edilmesi gerektiği değerlendirilenler b) Terör örgütü yöneticisi, üyesi, destekleyicisi veya çıkar amaçlı suç örgütü yöneticisi, üyesi veya destekleyicisi olanlar c) Türkiye’ye giriş, vize ve ikamet izinleri için yapılan işlemlerde gerçek dışı bilgi ve sahte belge kullananlar ç) Türkiye’de bulunduğu süre zarfında geçimini meşru olmayan yollardan sağlayanlar d) **Kamu düzeni veya kamu güvenliği ya da kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar** e) Vize veya vize muafiyeti süresini on günden fazla aşanlar veya vizesi iptal edilenler f) İkamet izinleri iptal edilenler g) İkamet izni bulunup da süresinin sona ermesinden itibaren kabul edilebilir gerekçesi olmadan ikamet izni süresini on günden fazla ihlal edenler ğ) Çalışma izni olmadan çalıştığı tespit edilenler h) Türkiye’ye yasal giriş veya Türkiye’den yasal çıkış hükümlerini ihlal edenler ı) Hakkında Türkiye’ye giriş yasağı bulunmasına rağmen Türkiye’ye geldiği tespit edilenler i) Uluslararası koruma başvurusu reddedilen, uluslararası korumadan hariçte tutulan, başvurusu kabul edilemez olarak değerlendirilen, başvurusunu geri çeken, başvurusu geri çekilmiş sayılan, uluslararası koruma statüleri sona eren veya iptal edilenlerden haklarında verilen son karardan sonra bu Kanunun diğer hükümlerine göre Türkiye’de kalma hakkı bulunmayanlar j) İkamet izni uzatma başvuruları reddedilenlerden, on gün içinde Türkiye’den çıkış yapmayanlar (2) Başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişiler hakkında, sadece ülke güvenliği için tehlike oluşturduklarına dair ciddi emareler bulunduğu veya kamu düzeni açısından tehlike oluşturan bir suçtan kesin hüküm giymeleri durumunda sınır dışı etme kararı alınabilir.” hükmü yer almaktadır.

6458 sayılı Kanun’un “Sınır Dışı Etme Kararı Alınmayacaklar” başlıklı 55. maddesinin 1. fıkrasının (a) bendinde “Sınır dışı edileceği ülkede ölüm cezasına; işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye maruz kalacağı konusunda ciddi emare bulunanlar” sınır dışı etme kararı alınmayacak kişiler arasında sayılmıştır.

6458 sayılı Kanun’un 53/3. maddesinde “Yabancı veya yasal temsilcisi ya da avukatı, sınır dışı etme kararına karşı, kararın tebliğinden itibaren on beş gün içinde idare mahkemesine başvurabilir. Mahkemeye başvuran kişi, sınır dışı etme kararını veren makama da başvurusunu bildirir. Mahkemeye yapılan başvurular on beş gün içinde sonuçlandırılır. **Mahkemenin bu konuda vermiş olduğu karar kesindir.** Yabancı’nın rızası saklı kalmak kaydıyla,

dava açma süresi içinde veya yargı yoluna başvurulması hâlinde yargılama sonuçlanıncaya kadar yabancı sınır dışı edilmez.” hükmüne yer verilmiştir.

Dosyanın incelenmesinden; geçici koruma talep eden davacı hakkında yapılan ön inceleme neticesinde kullandığını beyan ettiği telefon numarasının çatışma bölgeleriyle ilişik kaydı bulunan şahıslarla irtibatlı olduğunun tespit edildiği, bu nedenle Emniyet Genel Müdürlüğünün olumsuz görüş bildirdiği davacıya geçici koruma statüsü verilmeyerek hakkında sınırdışı etmeye ilişkin işlemin tesisi üzerine bakılan davanın açıldığı anlaşılmıştır.

Uyuşmazlıkta, davacı hakkındaki sınırdışı etme işleminin gerekçesi olarak kullandığını beyan ettiği telefon numarasının çatışma bölgeleriyle ilişik kaydı bulunan şahıslarla irtibatlı olmasının gösterildiği, diğer yandan davacı tarafından da telefon hattının ikinci el olduğu, sekiz aydan beri anılan numarayı kullandığı, çatışma bölgeleriyle ilişik kaydı bulunan şahıslarla yapılan görüşmelerin bu zaman diliminde olup olmadığı hususunun araştırılmadığının iddia edildiği görülmekle, dosyada yer alan Göçnet sistemi sorgulamasına dair ekran görüntüsünde davacının telefon numarasına ilişkin bu tespiti ek olarak davacı hakkında detaylı değerlendirme yapılmasında fayda görüldüğünün belirtildiği, buna rağmen davacının beyan ettiği adreste bulunamaması üzerine başkaca bir tahkikat yapılmadığı anlaşılmakla, davacının 7 çocuklu bir anne olduğu hususu da göz önünde bulundurularak yeterli inceleme ve araştırma yapılmaksızın 6458 sayılı Kanunun 54/1-d maddesi uyarınca tesis edilen dava konusu sınırdışı etmeye ilişkin işlemde hukuka uyarlık bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

Diğer taraftan, dava konusu işlemin sınırdışı işlemi olması ve davacının da Suriye uyruklu olması nedeniyle 6458 sayılı Kanunun 4. maddesinde belirtilen geri gönderme yasağı kuralının davalı idarece yeniden yapılacak işlemde değerlendirileceği tabidir.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu işlemin **iptaline**, adli yardım talebinin kabul edilmesi nedeniyle tahsil edilmeyen ve aşağıda dökümü yapılan 243,50-TL yargılama giderinin **davalı idare üzerinde bırakılarak davalı idareden tahsili için ilgili vergi dairesine müzekkere yazılmasına**, davacı tarafından karşılanan 4,30-TL vekalet harcı ile A.A.Ü.T uyarınca belirlenen 990,00-TL avukatlık ücretinin davalı idareden alınarak davacıya verilmesine, dava konusu işlemin 6458 sayılı Kanun’un 54/1-d maddesi uyarınca tesis edilmiş olması nedeniyle, aynı Kanun’un 53. maddesinin 3. fıkrası uyarınca işbu karara karşı **istinaf/temyiz yolunun kapalı olduğunun** taraflara bildirilmesine, 01/11/2017 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

Başkan

S■■ K■■

■■

Üye

A■■ K■■

■■

Üye

S■■ D■■

■■

YARGILAMA GİDERLERİ

Başvurma Harcı	:	29,20 TL
Karar Harcı	:	29,20 TL
Posta Gideri	:	185,10TL
TOPLAM	:	243,50 TL

**T.C.
ANKARA**

1. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO: 2017/3274

YÜRÜTMENİN DURDURULMASINI

İSTEYEN (DAVACI): S■ S■ M■

VEKİLİ: AV. A■ K■ T■

■/ANKARA

KARŞI TARAF (DAVALI): ANKARA VALİLİĞİ/ANKARA

İSTEMİN ÖZETİ: Irak uyruklu davacı tarafından, 6458 sayılı Kanunun 54/1-(d) maddesi uyarınca sınırdışı etmeye ilişkin 09.11.2017 tarih ve 3546501.101.18.03.2 sayılı işlemin iptali ve yürütmenin durdurulması istenilmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Ankara 1. İdare Mahkemesi'nce işin gereği görüldü:

Dava dosyasının incelenmesinden, davacı vekili tarafından, davacıyla aralarındaki vekalet ilişkisini gösterir nitelikte noter tarafından onaylanmış ya da düzenlenmiş vekaletnamenin aslının veya onaylı örneğinin sunulmadığı, dosyaya sunulan Ankara Barosu Adli Yardım Merkezi İvedi Görevlendirme Tutanağında ise davacı adına görevlendirildiğini belirten bir ibarenin bulunmadığı, davacının İzmir Geri Gönderme Merkezinde olduğunun belirtildiği görüldüğünden;

İZMİR VALİLİĞİNDEN;

- Davacının AV. A■ K■ T■ tarafından açılan işbu davaya muvafakatı olup olmadığının sorularak, muvafakatı varsa buna ilişkin imzalı bir belgenin Mahkememize gönderilmesinin istenilmesine,

- Ara kararı gereği yapılması gerekenlerin davacıya anladığı bir dilde anlatılarak tebliğ edildiğini gösterir nitelikte tebliğ/tebellüğ belgesinin gönderilmesinin istenilmesine,

DAVALI İDAREDEN;

1- Dava konusu işlemi, işlemin tesisine dayanak olan tüm bilgi ve belgeler ile işlemin davacıya bildirimine dair belgeleri içeren işlem dosyasının aslı veya onaylı okunaklı örneğinin gönderilmesinin istenilmesine,

2- Davacının menşe ülkesi **Irak** (ve önceki ikamet ülkesi mevcut ise ayrıca bu ülke ile) ile adli yardım hususuna ilişkin olarak bir anlaşma bulunup bulunmadığı ve bu kapsamda herhangi bir karşılıklılık ilkesinin olup olmadığının bildirilmesinin istenilmesine,

3- Davacının maddi durumuna ilişkin (Türkiye’de kendisine ait herhangi bir menkul-gayrimenkul taşınmazının bulunup bulunmadığı hususunda) bilgi verilmesinin istenilmesine,

Dava konusu işlemin sınırdışı etmeye ilişkin olması ve uygulanması halinde telafisi güç zarar doğurabilecek nitelikte bulunması nedeniyle, davalı idarenin savunması ve ara kararı cevabı alınıp ya da savunma ve ara kararına cevap verme süresi geçip yeni bir karar verilinceye kadar dava konusu işlemin **yürütülmesinin durdurulmasına**, savunma ve ara kararına cevap verilebilmesi için davalı idareye **(10) gün** süre tanınmasına, 07/12/2017 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

BAŞKAN

S■ K■

■

Üye

S■ D■

■

Üye

A■ A■ K■

■

T.C.
ANKARA
BÖLGE İDARE MAHKEMESİ
10. İDARİ DAVA DAİRESİ

ESAS NO: 2017/742

KARAR NO: 2017/1267

İSTİNAF İSTEMİNDE BULUNAN (DAVALI): İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
GÖÇ İDARESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ/ANKARA

VEKİLİ: AV. G■ G■ Ç■ K■ - Aynı adreste.

■/İZMİR

KARŞI TARAF (DAVACI): İZMİR BAROSU BAŞKANLIĞI

VEKİLİ: AV. H■ E■ P■

■/İZMİR

İSTEMİN ÖZETİ: Davacı Baro tarafından, üyelerinden Av. M■ O■ P■'ın İzmir Valiliği Göç İdaresi Müdürlüğüne İçişleri Bakanlığının iç hizmet yazışması gerekçe gösterilerek resmi yazılı vekaletnamesi olmadığından bahisle ikamet izni başvurusu sırasında yabancı uyruklu müvekkilinin yanında bulunmasının ve müvekkiline sözlü danışma hizmeti vermesinin engellenmesi üzerine söz konusu uygulamanın sona erdirilmesine yönelik 18.01.2016 tarihli başvurunun reddine ilişkin 06.03.2016 tarih ve 9175 sayılı işlemin iptali istemiyle açılan davada; 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'na muhatap olanların, vatandaşlara nazaran hukuki vasıtalarla erişim noktasında dezavantajlı konumda bulundukları, hukuki vasıtalarla erişimde dezavantajlı olmaları neticesinde idare nezdindeki iş ve işlemlerinden kaynaklanacak uyuşmazlıkların ise mahkemeler önüne taşınacağı hususunun tartışmasız olduğu, diğer taraftan vekaletnamenin geçerlilik şartı olmayıp sadece ispat şartına ilişkin bir belge olduğu ve avukatlık mesleğinin kamu hizmeti niteliği göz önünde bulundurulduğunda, yabancılara ilişkin iş ve işlemlerin takibinde vekaletname ibrazına gerek duyulmaksızın resmi kurum ve kuruluşlar nezdinde hukuki yardımda bulunabileceği ve bu iş ve işlemlerin avukat ve yabancı iş sahibinin yazılı ya da sözlü olarak aralarında vekalet akti bulunması üzerine yabancının vekil olarak kabul ettiği bir avukat tarafından takip edilebileceği sonucuna ulaşıldığından, ispat şartı

niteliğindeki noter tarafından düzenlenmiş bir vekaletname sunulmadığından bahisle hak arama özgürlüğünün kısıtlanması sonucunu doğuran dava konusu işlemde hukuka uyarlık bulunmadığı, avukatların mesleki sorumluluklarını düzenleyen mevzuat hükümlerinin varlığı karşısında, davalı idarenin haksız kazancın önlenmesi ve yabancılar açısından güven ortamının ve gizliliğin korunmasına ilişkin iddialarına itibar edilmediği gerekçesiyle dava konusu işlemin iptaline ilişkin olarak Ankara 1. İdare Mahkemesi’nce verilen 25/01/2017 gün ve E:2016/2121, K:2017/186 sayılı kararın; davalı idare vekili tarafından, dava konusu işlemin idari davaya konu olabilecek kesin ve yürütülmesi gereken bir idari işlem olmadığı, İzmir Barosu’nun talebine cevaben görüş bildiren bir yazı mahiyetinde olduğu, yabancıların çoğu zaman zorla (zulümden kaçarak tacirler aracılığıyla) geldiği ülkemizde çaresizliklerinden faydalanılmasının önüne geçilmesinin idarelerinin hassasiyetle üzerinde durduğu bir konu olduğu, hukuka aykırı olduğu ileri sürülerek kaldırılması istenilmektedir.

SAVUNMANIN ÖZETİ: Savunma verilmemiştir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Ankara Bölge İdare Mahkemesi 10. İdari Dava Dairesi’nce işin gereği görüldü:

Ankara 1. İdare Mahkemesi’nce verilen 25/01/2017 gün ve E:2016/2121, K:2017/186 sayılı karar usul ve hukuka uygun olup kaldırılmasını gerektiren bir neden bulunmadığından, davalı tarafın İSTİNAF İSTEMİNİN REDDİ ile anılan kararın ONANMASINA, yargılama giderlerinin istinaf başvurusunda bulunan davalı taraf üzerinde bırakılmasına, posta gideri avansından artan miktarın istinaf isteminde bulunana iadesine, 2577 sayılı Yasanın değişik 45. maddesinin 6. fıkrası uyarınca kesin olarak 20/12/2017 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

Başkan

C■ A■
■

Üye

A■ H■ Ü■
■

Üye

A■ R■ Y■
■

T.C.
ANKARA
1. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2017/■

KARAR NO : 2017/■

DAVACI : M■ J■ M■ A■

VEKİLİ : AV. B■ Y■

■/ANKARA

DAVALI : ANKARA VALİLİĞİ

VEKİLİ : AV. F■ Ç■

■/ANKARA

DAVANIN ÖZETİ: Irak uyruklu davacı tarafından, uluslararası koruma talebinin reddine dair Ankara Valiliği'nin 03.02.2017 tarih ve 5575 sayılı işleminin, hukuka aykırı olduğu, iyi bir eğitim aldığı, fakat mensubu olduğu aşiretin kararı ile eğitim ve kültür olarak tamamen farklı olan amcasının oğlu ile zorla evlendirildiği, eşinden gördüğü şiddet nedeniyle beyin travması geçirdiği ve uzun süre tedavi gördüğü, ülkesine geri gönderildiği takdirde hayati tehlikesinin bulunduğu ileri sürülerek iptali istenilmektedir.

SAVUNMANIN ÖZETİ: Davacının makul sürede uluslararası koruma talebinde bulunmadığı, Cenevre Sözleşmesinin benimsediği şekilde ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti ya da siyasi düşüncelerinden dolayı haklı bir zulüm görme korkusu ve gerçek bir riskin mevcut olmadığı, başvurudaki amacının ekonomik temelli olduğu, iddialarının inandırıcılıktan uzak, soyut ve mesnetsiz olduğu, 6458 sayılı Kanunda belirlenen şartlara haiz olmadığından anlaşılması üzerine söz konusu talebinin reddedildiği belirtilerek davanın reddi gerektiği savunulmaktadır.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Ankara 1. İdare Mahkemesince dava dosyası incelenerek işin gereği görüldü:

Dava, Irak uyruklu davacı tarafından, uluslararası koruma talebinin reddine dair Ankara Valiliği'nin 03.02.2017 tarih ve 5575 sayılı işleminin iptali istemiyle açılmıştır.

A-Dava konusu uyuşmazlığa ilişkin ulusal metinler:

Anayasanın 16. maddesinde: “Temel hak ve hürriyetler, yabancılar için, milletlerarası hukuka uygun olarak kanunla sınırlanabilir.” hükmü ve 90. maddesinde de; “Türkiye Cumhuriyeti adına yabancı devletlerle ve milletlerarası kuruluşlarla yapılacak andlaşmaların onaylanması, Türkiye Büyük Millet Meclisinin onaylamayı bir kanunla uygun bulmasına bağlıdır.... Usulüne göre yürürlüğe konulmuş Milletlerarası andlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz. (Ek cümle: 07/05/2004–5170 S.K./7.mad) Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümleri esas alınır.” hükmü yer almaktadır.

11.04.2013 tarih ve 28615 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nun 3. maddesinde, “(1) Bu Kanunun uygulanmasında:... d) Başvuru sahibi: Uluslararası koruma talebinde bulunan ve henüz başvurusu hakkında son karar verilmemiş olan kişiyi.... r) Uluslararası koruma: Mülteci, şartlı mülteci veya ikincil koruma statüsünü... ifade eder.” hükmü, **62. maddesinde; “(1) Avrupa ülkeleri dışında meydana gelen olaylar sebebiyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı İkamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında şartlı mülteci statüsü verilir. Üçüncü ülkeye yerleştirilinceye kadar, şartlı mültecinin Türkiye’de kalmasına izin verilir.” hükmü** 63. maddesinde; “(1) Mülteci veya şartlı mülteci olarak nitelendirilemeyen, ancak menşe

ülkesine veya ikamet ülkesine geri gönderildiği takdirde; a) Ölüm cezasına mahkûm olacak veya ölüm cezası infaz edilecek, b) İşkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye maruz kalacak, e) Uluslararası veya ülke genelindeki silahlı çalışma durumlarında, ayırım gözetmeyen şiddet hareketleri nedeniyle şahsına yönelik ciddi tehditle karşılaşacak, olması nedeniyle menşe ülkesinin veya ikamet ülkesinin korumasından yararlanamayan veya söz konusu tehdit nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancı ya da vatansız kişiye, statü belirleme işlemleri sonrasında ikincil koruma statüsü verilir.” hükmü, 93. maddesinin 1. fıkrasında da, “Uluslararası koruma başvuruları incelenirken, etkin ve adil karar verebilmek, başvuran tarafından iddia edilen hususların doğruluğunu tespit edebilmek amacıyla menşe, ikamet ve transit ülkelerle ilgili Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği kaynakları ve diğer kaynaklardan güncel bilgi toplanır.” hükmü yer almaktadır.

B-Dava konusu uyumsuzluğa ilişkin uluslararası metinler:

29.8.1961 tarih ve 359 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunan 1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Sözleşme ve Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1967 Protokolünün 1. maddesi uyarınca bu Sözleşmenin; ırkı, dini, milliyeti, belirli bir toplumsal gruba üyeliği veya siyasi düşünceleri nedeniyle takibata uğrayacağından haklı olarak korktuğu için vatandaşı olduğu ülke dışında bulunan ve vatandaşı olduğu ülkenin himayesinden istifade edemeyen veya korkudan dolayı istifade etmek istemeyen ya da uyruğu yoksa ve önceden ikamet ettiği ülke dışında bulunuyorsa oraya dönmeyen veya korkusundan dolayı dönmek istemeyen her şahsa uygulanacağı kuralı öngörülmüştür.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti Sözleşmenin 1. maddesine çekince koyarak, yalnızca Avrupa’dan gelenlere mülteci statüsü tanımakta olup; Avrupa dışından gelenlere ise sığınmacı statüsü tanımaktadır.

Anılan Sözleşmenin 33. maddesinde de, “1. Hiçbir Taraf Devlet, bir mülteciyi, ırkı, dini, tâbiyeti, belli bir sosyal gruba mensubiyeti veya siyasi fikirleri dolayısıyla hayatı ya da özgürlüğü tehdit altında olacak ülkelerin sınırlarına, her ne şekilde olursa olsun geri göndermeyecek veya iade etmeyecektir.

2. Bununla beraber, bulunduğu ülkenin güvenliği için tehlikeli sayılması yolunda ciddi sebepler bulunan veya özellikle ciddi bir adi suçları dolayısıyla kesinleşmiş bir hükümle mahkûm olduğu için söz konusu ülkenin halkı açısından bir tehlike oluşturmaya devam eden bir mülteci, işbu hükümden yararlanmayı talep edemez.” hükmünü içermektedir.

İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi'nin 2. maddesinde, herkesin yaşam hakkının yasanın koruması altında olduğu, 3. maddesinde de, hiç kimsenin işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya işlemlere tabi tutulamayacağı düzenleme altına alınmıştır.

C-Olaylar ve Olgular:

Irak vatandaşı olan davacının, 06.11.2013 tarihinde yasal olarak Türkiye'ye giriş yaptıktan sonra 21.12.2016 tarihinde uluslararası koruma talebinde bulunduğu, bu talebinin hızlandırılmış değerlendirme kapsamında değerlendirildiği, tesis edilen dava konusu 03.02.2017 tarih ve 5575 sayılı işlem ile başvurusunun reddedilmesi üzerine bakılmakta olan davanın açıldığı görülmektedir.

D-Değerlendirme:

Uluslararası koruma, başvuru sahibi yabancının uluslararası ve ulusal mevzuatta yer alan sebeplerden dolayı (ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncel) ve haklı sebeplere bağlı olarak (zulme uğrama) vatandaşı olduğu ülkenin korumasından yararlanamama ya da haklı sebeplere bağlı olarak yararlanmak istenmemesi ya da önceden yaşadığı ika-met ülkesinin dışında bulunan ve oraya dönemeyen veya dönmek istemeyen vatansız kişilere sağlanan statüdür. Bu statüden yararlanabilmenin ilk koşulu ise meydana gelen olaylar nedeniyle ve söz konusu olaylar sonucunda haklı nedenlere dayanan zulüm korkusudur. Zulüm korkusunun ise ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerine dayanması gerekmektedir. Zulüm haklı sebeplere bağlı olarak ilgilinin yaşam, özgürlük, ayrımcılık vb. gibi kişinin hayatını çekilmez duruma sokan nesnel olabileceği gibi öznel olarak değerlendirilebilecek durumları kapsar.

Uluslararası koruma başvurusu halinde ortada haklı sebeplere dayanan zulüm korkusunun olup olmadığının değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu değerlendirme nesnel ve öznel olarak değerlendirilmeye tabi tutulmalıdır. Nesnel unsurlar başvuruçunun menşe ülkesindeki koşulların somut olarak ele alınması ve söz konusu nesnel unsurlar da sonuçta başvuruçunun öznel unsurlardaki korkusunun saplanması önem arz edecektir. Belli olaylar karşısında her bireyin aynı davranmasını beklemek imkansız olduğundan, başvuruçunun olaylar karşısındaki durumu önem arz edecektir. Bu nedenle yapılacak mülakatlarda ilgililerin söz konusu zulüm korkusunu makul bir düzeyde ortaya koyabilmeleri gerekir. Yapılan mülakat sonucunda elde edilen verilerin yeteri derecede açık olmaması durumunda bir inanılabilirlik

değerlendirilmesinin yapılması ve kişinin içinde bulunduğu korkunun makul olup olmadığının ve buna bağlı bir risk değerlendirmesinin yapılmasını gerekli kılacaktır.

6458 sayılı Yasa'da uluslararası koruma çeşitleri, "mülteci" (61. madde), "şartlı mülteci" (62. madde), "ikincil koruma" (63. madde) olarak sıralanmıştır. Yasanın ilgili maddeleri incelendiğinde, "mülteci statüsü" Avrupa ülkelerinde meydana gelen olaylar nedeniyle; "şartlı mülteci" statüsü ise Avrupa ülkeleri dışında meydana gelen olaylar nedeniyle, ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişilere tanınan bir haktır. Görüleceği üzere "mülteci" (61. madde), "şartlı mülteci" (62. madde) statüleri başvurunun özel koşulları nedeniyle verilebilecektir.

1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Sözleşme ve Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Protokol ile benimsenen "geri göndermeme ilkesi"nin bir yansıması olarak 6458 sayılı Yasa'nın 63. maddesinde "ikincil koruma" statüsü öngörülmüştür.

Buna göre mülteci veya şartlı mülteci olarak nitelendirilemeyen, ancak menşe ülkesine veya ikamet ülkesine geri gönderildiği takdirde; a) Ölüm cezasına mahkûm olacak veya ölüm cezası infaz edilecek, b) İşkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye maruz kalacak, c) Uluslararası veya ülke genelindeki silahlı çatışma durumlarında, ayırım gözetmeyen şiddet hareketleri nedeniyle şahsına yönelik ciddi tehditle karşılaşacak olması nedeniyle menşe ülkesinin veya ikamet ülkesinin korumasından yararlanamayan veya söz konusu tehdit nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancı ya da vatansız kişiye, statü belirleme işlemleri sonrasında ikincil koruma statüsü verileceği düzenleme altına alınmıştır.

Anılan hükmün (a) ve (b) bentleri, "mülteci" (61. madde), "şartlı mülteci" (62. madde) statülerinde olduğu gibi kişiye özel durumların varlığı şartını aramasına karşın, maddenin (c) bendinde ise, diğer statü ve şartlardan farklı olarak, *uluslararası veya ülke genelindeki silahlı çatışma durumlarında, ayırım gözetmeyen şiddet hareketleri nedeniyle şahsına yönelik ciddi tehditle karşılaşacak olması nedeniyle menşe ülkesinin veya ikamet ülkesinin*

korumasından yararlanamayan veya söz konusu tehdit nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancı ya da vatansız kişilere, “ikincil koruma” statüsünün verileceği benimsenmiştir.

Mahkememizce yapılacak değerlendirmede, 6458 sayılı Yasa’nın sistematigine uygun olarak olarak davacının durumu öncelikle “mülteci” daha sonra “şartlı mülteci” ve her iki statüyü de mutlak surette elde edemeyeceğinin anlaşılması halinde ise bu sefer “ikincil koruma” statüsü açısından incelenecektir.

1- “Mülteci” statüsü açısından yapılan değerlendirme:

Davacının uluslararası koruma talebinin dayanağını teşkil eden iddiaların menşe ülkesi olan (Avrupa ülkeleri arasında yer almayan) İran’a ilişkin olması nedeniyle, davacının mülteci sıfatını kazanması mümkün değildir.

2- “Şartlı mülteci” statüsü açısından yapılan değerlendirme:

Davacının, ■ aşiretine mensup olduğunu, ailesi tarafından amcasının oğluyla zorla evlendirildiğini, eşinin kendisine sürekli şiddet uyguladığını, Irak’ta boşanmanın ayıp olduğunu fakat daha fazla dayanamadığı için boşanmaya karar verdiğini, eşinin de para karşılığı boşanmayı kabul ettiğini, eşinden dayak yedikten sonra kısmi felç geçirdiğini, Türkiye’ye geldikten sonra bir kaç kez ülkesine gidip geldiğini fakat ailesinin yeniden kendisini zorla evlendirmek istemesi üzerine uluslararası koruma talebinde bulunduğunu beyan ettiği görülmektedir.

BMMYK tarafından düzenlenen Irak’a ilişkin menşe ülke bilgisinde; aile içi şiddet, ‘namus suçları’, erken ve **zorla evlendirilme**, kadın sünneti ve (fuhuş amaçlı) insan ticareti ve zorla fuhuş başta olmak üzere, şiddet eylemleri ve zararlı geleneksel uygulamalar, **mağdurun (geniş) ailesi, topluluğu veya aşiretine mensup kişilerce yaygın olarak gerçekleştirildiği**, Irak kanunlarının, kadına karşı belirli şiddet eylemlerini suç olarak kabul etmediği, şiddet mağdurlarını korumak amaçlı kanunlar olduğunda dahi, **devlet organlarının suçlu olduğu iddia edilen kişileri kovuşturmak ve cezalandırmakta başarısız olduğunun** sıklıkla bildirildiği tespitlerine yer verildiği görülmektedir.

E-Sonuç:

Tüm irdelemeler ışığında geline nokta; davacının kadın olduğu, daha önce istemediği bir kişi ile mensubu olduğu aşiretin kararı ile zorla evlendirildiği, önceki eşinden şiddet gördüğü, Irak’ta devlet otoritesinin zayıf olduğu,

aşiret töreleri ve kararlarının adeta kanun gibi uygulandığı, ailesi tarafından yeniden istemediği bir kişiyle evlendirilmek istenildiği, ülkesine geri gönderildiği takdirde hayati tehlikesinin bulunduğu yönündeki iddialarının ciddi nitelikte olduğu ve davacının mensup olduğu toplumsal grup olan aşiretinin verdiği kararlar ve yaptığı uygulamalar nedeniyle zarar görmesi durumuna karşı Irak devletinin de etkili bir koruma sağlayamayacağı yönünde kuvvetli şüphe bulunduğundan, davacının uluslararası koruma talebinin 6458 sayılı Kanunun 62. maddesi kapsamında değerlendirilmesi gerekirken aksi yönde tesis edilen uluslararası koruma talebinin reddedilmesine dair dava konusu işlemde hukuka uyarlık bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu işlemin **iptaline**, aşağıda dökümü yapılan ve adli yardım talebinin kabulü nedeniyle alınmayan 158,30-TL yargılama giderinin davalı idare üzerinde bırakılmasına ve davalı idareden tahsili için **ilgili tahsil dairesine müzekkere yazılmasına**, davacı tarafından karşılanan 4,60-TL vekalet harcı ile kararın verildiği tarihte yürürlükte bulunan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi uyarınca belirlenen 990,00-TL vekalet ücretinin davalı idareden alınarak davacıya verilmesine, dava konusu işlemin 6458 sayılı Kanun'un 79. maddesi uyarınca tesis edilmiş olması nedeniyle aynı Kanun'un 80/1-d maddesi uyarınca işbu kararın kesin olduğunun ve **itiraz/temyiz yolunun kapalı olduğunun taraflara bildirilmesine**, 29/12/2017 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

Başkan

S■ K■
■

Üye

Ö■ B■
■

Üye

A■ A■ K■
■**YARGILAMA GİDERLERİ :**

Başvuru Harcı : 31.40 TL

Karar Harcı : 31.40 TL

Posta Gideri : 95.50 TL

TOPLAM : 158.30 TL

T.C.
ERZURUM
1. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO: 2017/■

ADLİ YARDIM İSTEMİ KABUL KARARI

İran uyruklu davacı B■ P■ vekili Av. A■ K■ T■ tarafından, davacının 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu hükümleri uyarınca sınır dışı edilmesine ilişkin işlemin iptali istemiyle açılan davaya ait dilekçe de adli yardım isteğinde bulunulduğu anlaşıldığından gereği görüldü:

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu’nun 31. maddesinin yollamada bulunduğu 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 334. maddesinde; “Kendisi ve ailesinin geçimini önemli ölçüde zor duruma düşürmeksizin, gereken yargılama veya takip giderlerini kısmen veya tamamen ödeme gücünden yoksun olan kimseler, iddia ve savunmalarında, geçici hukuki korunma taleplerinde ve icra takibinde, haklı oldukları yolunda kanaat uyandırmak kaydıyla adli yardımdan yararlanabilirler. (2) Kamuya yararlı dernek ve vakıflar, iddia ve savunmalarında haklı görüldükleri ve mali açıdan zor duruma düşmeden gerekli giderleri kısmen veya tamamen ödeyemeyecek durumda oldukları takdirde adli yardımdan yararlanabilirler. (3) Yabancıların adli yardımdan yararlanabilmeleri ayrıca karşılıklılık şartına bağlıdır.” hükmü yer almaktadır.

Anayasanın 90. maddesi ile usulüne uygun yürürlüğe konulmuş milletlerarası antlaşmalar kanun hükmünde sayılmış olup Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 13. maddesinde; sözleşme kapsamında tanınmış olan hak ve özgürlükleri ihlal edilen herkesin, söz konusu ihlalin resmi bir hizmetin ifası için davranan kişiler tarafından gerçekleştirilmiş olsa dahi, ulusal bir merci önünde etkili bir yola başvurma hakkına sahip olduğu ve 14. maddesinde de tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanmanın, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasal veya diğer kanaatler, ulusal veya toplumsal köken, ulusal bir azınlığa aidiyet, servet, doğum başta olmak üzere herhangi başka bir duruma dayalı hiçbir ayrımcılık gözetilmeksizin sağlanmasının gerektiği belirtilmiştir.

Diğer taraftan, 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 1. maddesinde; "(1) Bu Kanunun amacı; yabancıların Türkiye'ye girişleri, Türkiye'de kalışları ve Türkiye'den çıkışları ile Türkiye'den koruma talep eden yabancılara sağlanacak korumanın kapsamına ve uygulanmasına ilişkin usul ve esasları ve İçişleri Bakanlığına bağlı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün kuruluş, görev, yetki ve sorumluluklarını düzenlemektir." hükmü, 88. maddesinde; "(1) Uluslararası koruma statüsü sahibi kişiler, karşılıklılık şartından muaftır. (2) Başvuru sahibine, başvurusu reddedilen veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişilere sağlanan hak ve imkânlar, Türk vatandaşlarına sağlanan hak ve imkânlardan fazla olacak şekilde yorumlanamaz." hükmü, 89. maddesinde de; "(1) Başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişi ve aile üyeleri, ilköğretim ve ortaöğretim hizmetlerinden faydalanır. (2) Başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişilerden ihtiyaç sahibi olanların, sosyal yardım ve hizmetlere erişimleri sağlanabilir...." hükmü yer almaktadır.

Uyuşmazlıkta, davacının yabancı uyruklu olduğu, 6458 sayılı Kanunun amacı ile uluslararası koruma başvuru sahibi olan kişinin koruma statüsü sahibi olması durumunda karşılıklılık şartından muaf tutulacağı ve yine ilgili Kanun'da başvuru sahibi kişilerden ihtiyaç sahibi olanların sosyal yardım ve hizmetlere erişimlerinin sağlanacağını belirtildiği; dava dosyasının değerlendirilmesinden yabancı uyruklu olan davacının dava giderlerini karşılayacak yeterli ekonomik gücü bulunmadığı kanaatine varıldığından adli yardım talebi yerinde görülmüştür.

Açıklanan nedenlerle, davacının **adli yardım talebinin kabulüne**, kararın bir örneğinin davacıya tebliğine, **08/01/2018** tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

BAŞKAN

T ■ K ■

■

ÜYE

H ■ A ■

■

ÜYE

B ■ A ■

■

T.C.
ERZURUM
1. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO: 2018/■

YÜRÜTMENİN DURDURULMASINI

İSTEYEN (DAVACI) : B■ P■

VEKİLİ : AV. A■ K■ T■

■/ANKARA

KARŞI TARAF (DAVALI) : AĞRI VALİLİĞİ /AĞRI

İSTEMİN ÖZETİ : İran uyruklu davacı tarafından, uluslararası koruma başvurusunun geri çekilmiş sayılmasına yönelik olarak tesis edilen 20.07.2017 tarih ve 4460 sayılı davalı idare işleminin; Ağrı ilinde hayatını sürdürmekte zorlandığı, eşcinsel olması sebebiyle sıkıntılar yaşadığı, imza yükümlülüğünün usulüne uygun olarak tebliğ edilmediği, ülkesine iadesi halinde insanlık dışı ve onur kırıcı muameleyle karşı karşıya kalacağı ileri sürülerek iptali ile yürütmesinin durdurulması istenilmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Erzurum 1. İdare Mahkemesi'nce dava dosyası incelenerek işin gereği görüldü:

DAVALI İDAREDEN:

Dava konusu işlemin sebeplerinin açıkça belirtilmesi suretiyle, işleme dayanak teşkil eden tüm bilgi ve belgeleri ile işlemin davacıya tebliğine ilişkin tebliğ alındısının onaylı ve okunaklı birer örneğinin Mahkememize gönderilmesinin istenilmesine,

Olayın niteliğine ve davanın durumuna göre yürütmenin durdurulması isteminin, davalı idarelerin birinci savunması alındıktan ve ara kararı gereği yerine getirildikten sonra veya savunma yapma ve ara kararına cevap verme süresi geçtikten sonra incelenmesine, ara kararı gerekleri yerine getirilmediği takdirde dosyadaki mevcut bilgi ve belgelere göre karar verileceği hususunun davalı idareye bildirilmesine, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun

20. maddesi uyarınca savunma ve ara kararı süresinin (30) otuz gün olarak belirlenmesine, 25/01/2018 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

BAŞKAN VEKİLİ

A■ K■
■

Üye

U■ B■
■

Üye

R■ Y■
■

T.C.
ERZURUM
1. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO: 2018/■

ADLİ YARDIM TALEBİNİN KABULÜ KARARI

İran uyruklu davacı B■ P■ vekili Av. A■ K■ T■ tarafından, müvekkilinin uluslararası koruma başvurusunun geri çekilmiş sayılmasına yönelik olarak tesis edilen 20.07.2017 tarih ve 4460 sayılı davalı idare işleminin iptali istemiyle AĞRI VALİLİĞİ'ne karşı açılan davaya ait dilekçede adli yardım isteğinde bulunduğu anlaşıldığından gereği görüldü;

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 31 inci maddesinde; adli yardım talebiyle ilgili hallerde Hukuk Muhakemeleri Kanunu hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiş, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun "Adli Yardımdan Yararlanacak Kişiler" başlıklı 334 üncü maddesinin 1 inci fıkrasında; kendisinin ve ailesinin geçimini önemli ölçüde zor duruma düşürmeksizin, gereken yargılama veya takip giderlerini kısmen veya tamamen ödeme gücünden yoksun olan kimselerin, iddia ve savunmalarında, geçici hukuki korunma taleplerinde ve icra takibinde, taleplerinin açıkça dayanaktan yoksun olmaması kaydıyla adli yardımdan yararlanabilecekleri hükme bağlanmış, Kanun'un "Adli Yardımın Kapsamı" başlıklı 335 inci maddesinde; "(1) Adli yardım kararı, ilgiliye, aşağıdaki hususları sağlar: a) Yapılacak tüm yargılama ve takip giderlerinden geçici olarak muafiyet. B) Yargılama ve takip giderleri için teminat göstermekten muafiyet. C) Dava ve icra takibi sırasında yapılması gereken tüm giderlerin Devlet tarafından avans olarak ödenmesi. Ç) Davanın avukat ile takibi gerekiyorsa, ücreti sonradan ödenmek üzere bir avukat temini. (2) Mahkeme, talepte bulunanın, yukarıdaki bentlerde düzenlenen hususlardan bir kısmından yararlanmasına da karar verebilir. (3) Adli yardım, hükmün kesinleşmesine kadar devam eder." hükümlerine yer verilmiş bulunmaktadır.

Diğer taraftan, 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 88. maddesinde; "Uluslararası koruma statüsü sahibi kişiler karşılıklılık şartından muaftır." hükmü, 89. maddesinde de; "(1) Başvuru sahibi veya

uluslararası koruma statüsü sahibi kişi ve aile üyeleri, ilköğretim ve ortaöğretim hizmetlerinden faydalanır. (2) Başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişilerden ihtiyaç sahibi olanların, sosyal yardım ve hizmetlere erişimleri sağlanabilir...” hükmü yer almaktadır.

Dava dosyasının incelenmesinden; davacının UYAP’ta yapılan sorgulamada herhangi bir malvarlığına rastlanılmaması ve uluslararası koruma başvurusunda bulunmuş olan yabancı uyruklu bir kişi olduğu göz önünde bulundurulduğunda yargılama giderlerini karşılayabilecek durumda olmadığı kanaatine varılmış olması nedeniyle adli yardımdan yararlanma isteminin kabul edilmesi gerekmektedir.

Açıklanan nedenlerle; davacının **adli yardım talebinin kabulüne**, kararın bir örneğinin davacıya tebliği suretiyle dosyanın tekemmül ettirilmesine, 25/01/2018 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

BAŞKAN VEKİLİ

A■ K■
■

Üye

U■ B■
■

Üye

R■ Y■
■

T.C.
ERZURUM
1. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2017/■

KARAR NO : 2018/364

DAVACI : B■ P■

VEKİLİ : AV. A■ K■ T■

■/ANKARA

DAVALI : AĞRI VALİLİĞİ

DAVANIN ÖZETİ : İran uyruklu davacı tarafından, 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu hükümleri uyarınca sınır dışı edilmesine ilişkin işlemin iptali istenilmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Erzurum 1. İdare Mahkemesi'nce 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 14. maddesi uyarınca dava dosyası incelenerek işin gereği görüldü:

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 3. maddesinde, idari davalara ait dilekçelerde bulunması gerekli hususlar belirtilmiş olup, maddenin 1. fıkrasında; idari davaların Danıştay, idare mahkemesi ve vergi mahkemesi başkanlıklarına hitaben yazılmış imzalı dilekçelerle açılacağı, **2. fıkrasında;** dilekçelerde, tarafların ve varsa vekillerinin veya temsilcilerinin ad ve soyadları veya unvanları ve adresleri ile gerçek kişilere ait Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarasının, davanın konusu ve sebepleri ile dayandığı delillerin, davaya konu olan idari işlemin yazılı bildirim tarihinin, tam yargı davalarında uyuşmazlık konusu miktarın gösterileceği, **3. fıkrasında da;** dava konusu kararın ve belgelerin asılları veya örneklerinin dava dilekçesine ekleneceği, dilekçelerle bunlara ekli evrakın örneklerinin karşı taraf sayısından bir fazla olacağı kurala bağlanmıştır.

Aynı Kanunun **15. maddesinin 1. fıkrasının (d) bendinde;** yapılan ilk incelemede dilekçelerin Kanunun 3. maddesine uygun olmadığı tespit edilince otuz gün içinde 3. maddeye uygun şekilde yeniden düzenlenmek veya

noksanları tamamlanmak suretiyle dava açılmak üzere dilekçenin reddine karar verileceği; maddenin **5. fıkrasında ise**; 1. fıkranın (d) bendine göre dilekçenin reddedilmesi üzerine yeniden verilen dilekçelerde aynı yanlışlıklar yapıldığı takdirde davanın reddedileceği kurallarına yer verilmiştir.

Dava dosyasının incelenmesinden; İran uyruklu davacı tarafından, 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu hükümleri uyarınca sınır dışı edilmesine ilişkin işlemin iptali istemiyle bakılan davanın açıldığı anlaşılmaktadır.

Uyuşmazlığa konu olayda, davacı tarafından her ne kadar sınır dışı edilmesine ilişkin işlemin iptali talep edilmiş ise de; Mahkememizin davacı hakkında tesis edilmiş sınır dışı kararının mevcut olup olmadığı yolundaki 08.01.2018 tarihli Ara Kararına cevaben Ağrı Valiliği İl Göç İdaresi Müdürlüğü'nün 26.03.2018 tarihli yazısında davacı hakkında imza bildirim yükümlülüğünü yerine getirmediğinden bahisle 6458 sayılı Kanunun 77/ç maddesi uyarınca başvurunun geri çekilmiş sayılmasına ilişkin Ağrı Valiliği İl Göç İdaresi Müdürlüğü'nün 20.07.2017 tarih ve E.4460 sayılı işleminin tesis edildiği, ilgili kararın davacıya ulaşamaması sebebiyle davacı vekiline 04.01.2018 tarihinde tebliğ edildiği, anılan karara karşı itiraz ve dava açma sürelerinin dolmaması sebebiyle davacı hakkında alınmış bir sınır dışı kararının bulunmadığının belirtildiği görüldüğünden, henüz tesis edilmemiş bir idari işleme karşı dava açıldığı anlaşılmakta olup, sınır dışı işlemine karşı açılan iş bu dava dilekçesinin bu haliyle 2577 sayılı Yasa'nın yukarıda yer verilen 3 üncü maddesine uyarlı olmadığı sonucuna varılmıştır.

Bu durumda, şayet davacı tarafından tesis edilen başvurusunun geri çekilmiş sayılmasına işlemin iptali talep ediliyorsa, tarih/sayısı açıkça belirtilmek suretiyle iptali istemine açıkça yer verilerek yeniden dava açılabileceği de tabiidir.

Açıklanan nedenlerle, 2577 sayılı Kanun'un 3. maddesine uygun olarak düzenlenmeyen **dava dilekçesinin**; aynı Kanun'un 15. maddesinin 1/d bendi gereğince bu kararın tebliğini izleyen tarihten itibaren otuz (30) gün içinde bizzat veya bir avukat vasıtasıyla, yukarıda belirtilen eksiklikler giderilmek suretiyle 3. maddeye uygun şekilde düzenlenerek yeniden dava açılmakta serbest olmak üzere **reddine**, aynı Kanun'un 15. maddesinin 3. fıkrası uyarınca yeni dilekçe düzenlenerek açılacak davada ayrıca harç alınmamasına, davacının adli yardım talebi Mahkememizce kabul edildiğinden dava açılırken tahsil edilemeyen ve aşağıda dökümü yapılan 125,50 TL yargılama giderlerinin **dava yenilenmediği takdirde** tahsili için ilgili vergi dairesine

müzekkere yazılmasına, yenilenen dilekçede aynı yanışlıklar yapıldığı takdirde 2577 sayılı Kanun'un 15/5. maddesi uyarınca davanın reddedileceği hususunun davacıya bildirilmesine, dilekçe suretinin ve eklerinin davacıya iadesine, **08/02/2018** tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

Başkan	ye	ye
T■ K■	A■ K■	B■ A■
■	■	■

YARGILAMA GİDERLERİ:

Başvurma Harcı	: 35,90 TL
Karar Harcı	: 35,90 TL
Vekalet Harcı	: 5,20 TL
Posta Gideri	: 48,50 TL
TOPLAM	: 125,50 TL

T.C.
ANKARA
1. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO: 2018/■

YÜRÜTMENİN DURDURULMASINI İSTEYEN (DAVACI):

VEKİLLERİ: AV. Ş■ O■

AV. B■ A■

AV. T■ K■ B■

■/ANKARA

KARŞI TARAF (DAVALI): ANKARA VALİLİĞİ/ANKARA

İSTEMİN ÖZETİ: İran vatandaşı olan davacı tarafından, hakkında tesis edilen sınırdışı işleminin, mevzuata ve hukuka aykırı olduğu ileri sürülerek iptali ve yürütmenin durdurulması talep edilmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Ankara 1. İdare Mahkemesi'nce işin gereği görüldü:

Davalı idareden;

Dava konusu işlemi, işlemin tesisine dayanak olan tüm bilgi ve belgeleri içeren işlem dosyasının aslı veya onaylı okunaklı örneğinin gönderilmesinin istenilmesine,

Dava konusunun 6458 Sayılı Yasa'nın 54. maddesinin 1-d bendine istinaden tesis edilen sınırdışı işlemi olması ve uygulanması halinde telafisi güç zarar doğurabilecek nitelikte bulunması nedeniyle, davalı idarenin savunması ve ara kararı cevabı alınıp ya da savunma ve ara kararına cevap verme süresi geçip yeni bir karar verilinceye kadar dava konusu işlemin yürütmesinin durdurulmasına, savunma ve ara kararına cevap verilebilmesi için davalı idareye (10) gün süre tanınmasına, 18/09/2018 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

Başkan

S■ K■

■

Üye

H■ T■

■

Üye

E■ I■

■

T.C.
ANKARA
1. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO: 2018/■

YÜRÜTMENİN DURDURULMASINI İSTEYEN (DAVACI):

VEKİLLERİ: AV. Ş■ ON■, AV. T■ K■ B■
■/ANKARA

KARŞI TARAF (DAVALI): ANKARA VALİLİĞİ/ANKARA

İSTEMİN ÖZETİ: İran uyruklu davacı tarafından, sınır dışı edilmesine ilişkin işlemin iptali ve yürütmenin durdurulması istenilmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Ankara 1. İdare Mahkemesi'nce işin gereği görüldü:

Davalı İdareden;

Dava konusu işlemin tesisine dayanak olan tüm bilgi ve belgeleri içeren işlem dosyasının aslı veya onaylı okunaklı örneğinin gönderilmesinin istenilmesine,

Dava konusu işlemin sınır dışı etmeye ilişkin olması ve uygulanması halinde telafisi güç zarar doğurabilecek nitelikte bulunması nedeniyle, davalı idarenin savunması ve ara kararı cevabı alınıp ya da savunma ve ara kararına cevap verme süresi geçip yeni bir karar verilinceye kadar dava konusu işlemin yürütülmesinin durdurulmasına, savunma ve ara kararına cevap verilebilmesi için davalı idareye (10) gün süre tanınmasına, 18/09/2018 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

Başkan

S■ K■
■

Üye

Ö■ B■
■

Üye

E■ I■
■

**T.C.
ANKARA**

1. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO: 2018/■

KARAR NO: 2018/2002

DAVACI :

VEKİLİ: AV. T■ K■ B■

■/ANKARA

DAVALI: ANKARA VALİLİĞİ /ANKARA

VEKİLİ: AV. F■ Ç■ - Aynı adreste

DAVANIN ÖZETİ: Irak uyruklu davacı tarafından, 6458 sayılı Kanun'un 54/1-(d) maddesi uyarınca hakkında tesis edilen 10.01.2018 tarih ve 3773766 sayılı sınır dışı işleminin; hukuka aykırı olduğu, ülkesinde savaş olduğu için DAESH tehdidinden kaçarak Türkiye'ye sığındığı, herhangi bir yasa dışı olaya karışmadığı, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığınca yapılan soruşturma kapsamında 34 kişi ile birlikte hakkında herhangi bir araştırma yapılmaksızın topluca sınır dışı kararı alındığı, ülkesine dönerse zulüm ve insanlık dışı muameleye uğrayacağı ileri sürülerek iptali istenilmektedir.

SAVUNMANIN ÖZETİ: Dava konusu işlemin davacının DAESH terör örgütü içerisinde faaliyet gösteren şahıslarla irtibatlı olduğunun Ankara Valiliği İl Emniyet Müdürlüğü'nün yazısından anlaşılması üzerine tesis edildiği, davacı hakkında Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı Anayasal Düzene Karşı İşlenen Suçlar Soruşturma Bürosu'nun 2017/220671 sayılı soruşturma dosyasında DAESH terör örgütüne üye olmak suçundan şüpheli sıfatıyla işlem yapıldığı, davacının şahsına yöneltilmiş birebir gerçek bir riskin ve sınırdışı edilemeyecek kişilerden olduğu iddiasını ispata dair somut emarelerin bulunmadığı belirtilerek davanın reddi gerektiği savunulmaktadır.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Ankara 1. İdare Mahkemesi'nce gereği görüldü:

Dava; Irak uyruklu davacı tarafından, 6458 sayılı Kanun'un 54/1-(d) maddesi uyarınca hakkında tesis edilen 10.01.2018 tarih ve 3773766 sayılı sınır dışı işleminin iptali istemiyle açılmıştır.

6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nun “Sınır Dışı Etme Kararı Alınacaklar” başlıklı 54. maddesinde; “(1) Aşağıda sayılan yabancılar hakkında sınır dışı etme kararı alınır: a) 5237 sayılı Kanunun 59 uncu maddesi kapsamında sınır dışı edilmesi gerektiği değerlendirilenler b) terör örgütü yöneticisi, üyesi, destekleyicisi veya çıkar amaçlı suç örgütü yöneticisi, üyesi veya destekleyicisi olanlar c) Türkiye’ye giriş, vize ve ikamet izinleri için yapılan işlemlerde gerçek dışı bilgi ve sahte belge kullananlar ç) Türkiye’de bulunduğu süre zarfında geçimini meşru olmayan yollardan sağlayanlar d) **Kamu düzeni veya kamu güvenliği ya da kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar** e) Vize veya vize muafiyeti süresini on günden fazla aşanlar veya vizesi iptal edilenler f) İkamet izinleri iptal edilenler g) İkamet izni bulunup da süresinin sona ermesinden itibaren kabul edilebilir gerekçesi olmadan ikamet izni süresini on günden fazla ihlal edenler ğ) Çalışma izni olmadan çalıştığı tespit edilenler h) Türkiye’ye yasal giriş veya Türkiye’den yasal çıkış hükümlerini ihlal edenler ı) Hakkında Türkiye’ye giriş yasağı bulunmasına rağmen Türkiye’ye geldiği tespit edilenler i) Uluslararası koruma başvurusu reddedilen, uluslararası korumadan hariçte tutulan, başvurusu kabul edilemez olarak değerlendirilen, başvurusunu geri çeken, başvurusu geri çekilmiş sayılan, uluslararası koruma statüleri sona eren veya iptal edilenlerden haklarında verilen son karardan sonra bu Kanunun diğer hükümlerine göre Türkiye’de kalma hakkı bulunmayanlar j) İkamet izni uzatma başvuruları reddedilenlerden, on gün içinde Türkiye’den çıkış yapmayanlar k) (Ek: 3/10/2016-KHK-676/36 md.) Uluslararası kurum ve kuruluşlar tarafından tanımlanan terör örgütleriyle ilişkili olduğu değerlendirilenler. (2) (Değişik: 3/10/2016-KHK-676/36 md.) Bu maddenin birinci fıkrasının (b), (d) ve (k) bentleri kapsamında oldukları değerlendirilen uluslararası koruma başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişiler hakkında uluslararası koruma işlemlerinin her aşamasında sınır dışı etme kararı alınabilir.” hükmü yer almaktadır.

6458 sayılı Kanun’un “Sınır Dışı Etme Kararı Alınmayacaklar” başlıklı 55. maddesinin 1. fıkrasının (a) bendinde; “Sınır dışı edileceği ülkede ölüm cezasına, işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye maruz kalacağı konusunda ciddi emare bulunanlar” sınır dışı etme kararı alınmayacak kişiler arasında sayılmıştır.

Dava dosyasının incelenmesinden, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı Anayasal Düzene Karşı Suçlar Soruşturma Bürosu tarafından yürütülmekte olan 2017/220671 sayılı soruşturma kapsamında 29/12/2017 tarihinde yapılan eş zamanlı operasyon neticesinde aralarında davacının da bulunduğu 36

yabancıнын gözaltına alındığı, Ankara Valiliği İl Emniyet Müdürlüğü'nün .../01/2018 tarih ve 58604142-6756.(13212).2017/ sayılı yazısında davacının DAEŞ terör örgütü içerisinde faaliyet gösteren şahıslarla irtibatlı olduğu değerlendirilerek yabancı terörist savaşçı kapsamında sınır dışı edilmek üzere davalı idareye bildirildiği, davacı hakkında yapılan değerlendirme neticesinde 6458 sayılı Kanunun 54. maddesinin 1. fıkrasının (d) bendi uyarınca dava konusu işlemle sınır dışı edilmesine karar verilmesi ve anılan Kanunun 57. maddesinin 2. fıkrası uyarınca altı ay süreyle idari gözetim kararı alınması üzerine; işbu sınır dışı işleminin iptali istemiyle bakılmakta olan davanın açıldığı anlaşılmaktadır.

Olayda, dava konusu işlemin tesisine dayanak teşkil eden Ankara Valiliği İl Emniyet Müdürlüğü'nün .../01/2018 tarih ve 58604142-6756.(13212).2017/ sayılı yazısının incelenmesinden, davacının DAEŞ terör örgütü içerisinde faaliyet gösteren şahıslarla irtibatlı olduğu değerlendirilerek yabancı terörist savaşçı kapsamında davalı İdareye bildirilmesi üzerine dava konusu sınır dışı işleminin tesis edildiği görülmektedir.

Bu durumda davacı hakkında Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı Anayasal Düzene Karşı Suçlar Soruşturma Bürosu tarafından yürütülmekte olan 2017/220671 sayılı dosya kapsamında soruşturma devam etmekte iken Ankara Valiliği İl Emniyet Müdürlüğü'nün .../01/2018 tarih ve 58604142-6756.(13212).2017/ sayılı yazısında davacının DAEŞ terör örgülü içerisinde faaliyet şahıslarla irtibatlı olduğu değerlendirilerek yabancı terörist savaşçı kapsamında davalı idareye bildirilmesi üzerine dava konusu işlemin tesis edildiği göz önünde bulundurulduğunda, davacının 6458 sayılı Kanun'un 54. maddesindeki "Kamu düzeni veya kamu güvenliği ya da kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar" kapsamında olduğu ve anılan Kanunun 55. maddesindeki "Sınır Dışı Etme Kararı Alınmayacaklar" kapsamında da bulunmadığı anlaşıldığından, davacının aynı Kanunun 54. maddesinin 1. fıkrasının (d) bendi uyarınca sınır dışı edilmesine ilişkin dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

Açıklanan nedenlerle, **davanın reddine**, aşağıda dökümü yapılan ve adli yardım talebinin kabulü nedeniyle başlangıçta alınmayan 383,00-TL yargılama giderinin davacı üzerinde bırakılarak **davacıdan tahsili için ilgili tahsil dairesine müzekkere yazılmasına**, Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi uyarınca belirlenen 1.090,00-TL avukatlık ücretinin davacıdan alınarak davalı idareye verilmesine, dava konusu işlemin 6458 sayılı Kanun'un 54/1-d maddesi uyarınca tesis edilmiş olması nedeniyle, aynı Kanun'un 53.

maddesinin 3. fıkrası uyarınca işbu karara karşı **istinaf/temyiz yolunun kapalı olduğunun** taraflara bildirilmesine, 28/09/2018 tarihinde oybirliğiyle kesin olarak karar verildi.

Başkan

S ■ K ■
■

Üye

A ■ K ■
■

Üye

S ■ D ■
■

YARGILAMA GİDERLERİ

Başvurma Harcı	: 35,90 TL
Karar Harcı	: 35,90 TL
YD Harcı	: 59,10 TL
YD İtiraz Harcı	: 98,10 TL
Posta Gideri	: 154,00 TL
TOPLAM	: 383,00 TL

T.C.
ERZURUM
1. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2018/■

KARAR NO : 2018/■

DAVACI : B■ P■

VEKİLİ : AV. A■ K■ T■

■/ANKARA

DAVALI : AĞRI VALİLİĞİ

VEKİLİ : AV. D■ C■ K■

■/AĞRI

DAVANIN ÖZETİ: İran uyruklu davacı tarafından, uluslararası koruma başvurusunun geri çekilmiş sayılmasına yönelik olarak tesis edilen 20.07.2017 tarih ve 4460 sayılı davalı idare işleminin; Ağrı ilinde hayatını sürdürmekte zorlandığı, eşcinsel olması sebebiyle sıkıntılar yaşadığı, imza yükümlülüğünün usulüne uygun olarak tebliğ edilmediği, ülkesine iadesi halinde insanlık dışı ve onur kırıcı muameleyle karşı karşıya kalacağı ileri sürülerek iptali istenilmektedir.

SAVUNMANIN ÖZETİ: Davacının 05.07.2017 tarihinden itibaren imza yükümlülüğünü yerine getirmediği, yükümlülüğünü yerine getirmemesini haklı kılar mazeret de sunmadığı, işlemin hukuka ve mevzuata uygun olarak tesis edildiği ileri sürülerek davanın reddi gerektiği savunulmaktadır.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Erzurum 1. İdare Mahkemesince, dava dosyası incelenerek işin gereği görüldü:

Dava; İran uyruklu davacı tarafından, uluslararası koruma başvurusunun geri çekilmiş sayılmasına yönelik olarak tesis edilen 20.07.2017 tarih ve 4460 sayılı davalı idare işleminin iptali istemiyle açılmıştır.

6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun "Başvurunun Geri Çekilmesi veya Geri Çekilmiş Sayılması" başlıklı 77. maddesinde;

“(1) Başvuru sahibinin; a) Başvurusunu geri çektiğini yazılı olarak beyan etmesi, b) Mazeretsiz olarak mülakata üç defa üst üste gelmemesi, c) İdari gözetim altında bulunduğu yerden kaçması, ç) Mazeretsiz olarak; bildirim yükümlülüğünü üç defa üst üste yerine getirmemesi, belirlenen ikamet yerine gitmemesi veya ikamet yerini izinsiz terk etmesi, d) Kişisel verilerinin alınmasına karşı çıkması, e) Kayıt ve mülakattaki yükümlülüklerine uymaması, hâllerinde başvurusu geri çekilmiş kabul edilerek değerlendirme durdurulur.” hükmüne yer verilmiş, “Sınır Dışı Etme Kararı Alınacaklar” başlıklı 54. maddesinin 1. fıkrasının (i) bendinde ise; “Uluslararası koruma başvurusu reddedilen, uluslararası korumadan hariçte tutulan, başvurusu kabul edilemez olarak değerlendirilen, başvurusunu geri çeken, başvurusu geri çekilmiş sayılan, uluslararası koruma statüleri sona eren veya iptal edilenlerden haklarında verilen son karardan sonra bu Kanunun diğer hükümlerine göre Türkiye’de kalma hakkı bulunmayanlar” sınır dışı etme kararı alınacak yabancılar arasında sayılmıştır.

Dosyanın incelenmesinden; İran uyruklu olan davacının ülkemize illegal yollardan giriş yaptığı, akabinde 17.04.2017 tarihinde davacı tarafından uluslararası koruma başvurusu talep edildiği, davacıya her haftanın Çarşamba günleri imza bildiriminde bulunması gerektiği ile 3 defa üst üste imza bildiriminde bulunmaması halinde yasal işlem uygulanacağı hususunun tercüman aracılığıyla 17.04.2017 tarihinde tebliğ edildiğinin anlaşıldığı, yapılan incelemeler sonucunda davacının 05.07.2017 tarihinden itibaren imza yükümlülüğünü yerine getirmediğinin tespiti üzerine, 20.07.2017 tarih ve 4460 sayılı davalı idare işlemi ile uluslararası koruma başvurusunun geri çekilmiş sayılmasına karar verildiği, işbu işlemin tebliği üzerine de, işlemin iptali istemiyle bakılmakta olan davanın açıldığı anlaşılmaktadır.

Uyuşmazlık konusu olayda dosyadaki bilgi ve belgelerin incelenmesinden, davacıya imza yükümlülüğüne yönelik işlemin tebliğ edildiği, davacının ise bu yükümlülüğünü 05.07.2017 tarihinden itibaren yerine getirmediğinin görüldüğü ve bu durumun kendi beyanıyla da sabit olduğu, davacının Denizli ilinde yaşamak istemesinin ve bu konuda idareye de başvuruda bulunmasının imza yükümlülüğünü yerine getirmesini engelleyen bir durum olmadığı, yükümlülüğü yerine getirmemesini geçerli ve haklı kılar mahiyette başkaca herhangi bir somut gerekçe de ileri süremediği görülmektedir.

Bu durumda; 6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nun 77. maddesinin 1. fıkrasının (ç) bendini ihlal eden davacının, uluslararası

koruma başvurusunun geri çekilmiş sayılmasına yönelik tesis edilen dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Açıklanan nedenlerle; **davanın reddine**, adli yardım talebi Mahkeme-mizce kabul edilen yabancı uyruklu davacının aşağıda dökümü yapılan yargılama giderinin kendisinden tahsil edilmesinin açıkça mağduriyetine yol açacağı anlaşıldığından 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin 2. fıkrası uyarınca söz konusu yargılama giderlerinden muaf tutulmasına, davalı idare lehine vekalet ücretine hükmedilmemesine, kararın tebliğinden itibaren **30 gün** içerisinde **Erzurum Bölge İdare Mahkemesi** nezdinde **istinaf** yolu açık olmak üzere 19/10/2018 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

Başkan

İ. Ş.

■

Üye

U. B.

■

Üye

R. Y.

■

YARGILAMA GİDERLERİ:

Başvuru Harcı	: 35,90 TL
Karar Harcı	: 35,90 TL
YD Harcı	: 59,10
YD İtiraz Harcı	: 98,10
Posta Gideri	: 127,00 TL
TOPLAM	: 356,00 TL

T.C.
ANKARA
1. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO: 2018/■

YÜRÜTMENİN DURDURULMASINI İSTEYEN (DAVACI):

VEKİLİ: AV. T■ K■ B■

■/ANKARA

KARŞI TARAF (DAVALI): ANKARA VALİLİĞİ (İl Göç İdaresi Müdürlüğü) ANKARA

VEKİLİ: AV. A■ G■ - Aynı adreste.

İSTEMİN ÖZETİ: Davacı vekili tarafından, Somali Federal Cumhuriyeti vatandaşı davacının ikamet izni talebinin reddine ilişkin 23/10/2018 tarihli ve 5429032 sayılı işlemin; davacının başvurusunun eksik evrakı tamamlamadığı ve kendisine ulaşamadığı gerekçesiyle reddedildiği ancak davacının evrakı kendisine söylenen tarihler içerisinde davalı idareye teslim ettiği, yapması gereken herşeyi usulüne uygun olarak yaptığı ve kendisine ulaşılama gibi bir durumun söz konusu olmadığı belirtilerek iptali ve yürütmesinin durdurulması istenilmektedir.

SAVUNMA ÖZETİ: Davalı idare vekili tarafından, davacının 14/08/2018 tarihinde ikamet iznini uzatmak için başvurduğu, inceleme neticesinde eksik evraklarının olduğunun tespit edildiği, davacının eksik belgeleri hususunda bilgilendirilmek üzere 09/10/2018, 19/10/2018, 22/10/2018 tarihlerinde üç defa arandığı, davacıya ulaşamadığı, bu durumun tutanak altına alındığı, yönetmelik gereği 30 günlük eksik evrak tamamlama süresinde eksik evraklarını tamamlamadığı için davacının başvurusunun iptal edildiği, dava konusu işlemin hukuka, kanuna ve usule uygun olduğu belirtilerek davanın ve yürütmenin durdurulması talebinin reddi gerektiği savunulmaktadır.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Ankara 1. İdare Mahkemesi'nce işin gereği görüşüldü:

Dava, Somali Federal Cumhuriyeti vatandaşı davacının ikamet izni talebinin reddine ilişkin 23/10/2018 tarihli ve 5429032 sayılı işlemin iptali ve yürütmesinin durdurulması istemiyle açılmıştır.

6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun "İkamet İzni" başlıklı 19. maddesinde *"Türkiye'de, vizenin veya vize muafiyetinin tanıdığı süreden ya da doksan günden fazla kalacak yabancıların ikamet izni almaları zorunludur. İkamet izni, altı ay içinde kullanılmaya başlanmadığında geçerliliğini kaybeder."* hükmüne; **"İkamet izni başvurusu" başlıklı 21. maddesinin üçüncü fıkrası** *"Başvuru için gerekli olan bilgi ve belgeler eksik ise, başvurunun değerlendirilmesi eksiklikler tamamlanuncaya kadar ertelenebilir. Eksik olan bilgi ve belgeler ilgiliye bildirilir."* hükmüne; **"Kısa dönem ikamet izni" başlıklı 31. maddesinin birinci fıkrasında** *"Aşağıda belirtilen yabancılar kısa dönem ikamet izni verilebilir: ... e) Turizm amaçlı kalacaklar"* hükmüne; **"Kısa dönem ikamet izninin şartları" başlıklı 32. maddesinin 1. fıkrasında** *"Kısa dönem ikamet izinlerinin verilmesinde aşağıdaki şartlar aranır. ... a) 31 inci maddenin birinci fıkrasında sayılan gerekçelerden biri veya birkaçını ileri sürerek talepte bulunmak ve bu talebiyle ilgili bilgi ve belgeleri ibraz etmek."* hükmüne; **"Kısa dönem ikamet izninin reddi, iptali veya uzatılmaması" başlıklı 33. maddesinin 1. fıkrasında** *"(1) Aşağıdaki hallerde kısa dönem ikamet izni verilmez, verilmişse iptal edilir, süresi bitenler uzatılmaz: a) 32 nci maddede aranan şartlardan birinin veya birkaçının yerine getirilmemesi veya ortadan kalkması"* hükmüne ver verilmiştir.

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliğin "İkamet izni başvurusuna ilişkin esaslar" başlıklı 21. maddesinin 1. fıkrasında *"(1) İkamet izni başvurusu yapan yabancılar, istenen bilgi ve belgeleri yurt içi başvurularında valiliğe, yurt dışı başvurularında süresi içinde konsolosluga verirler. Başvuru için istenecek belgeler Genel Müdürlükçe belirlenerek kurumsal internet sitesinde yayınlanır."* hükmü; **"İkamet izni başvurularının incelenmesi ve sonuçlandırılması" başlıklı 22. maddesinin 1. fıkrasında** *"(1) Başvuru sırasında eksik ya da ihtiyaç duyulacak tamamlayıcı bilgi ve belgeler yabancıya bildirilir. Bildirim tarihinden itibaren otuz gün içerisinde bilgi ve belgelerin tamamlanmaması halinde başvuru işleminden kaldırılır."* hükmü; aynı maddenin **8. fıkrasında** *"(8) Yabancıların Türkiye'de kalacağı adresi, sabit*

bir adres veya konaklama tesisine ait adreslerden biri olabilir. Yabancı, her halükarda adres bilgilerini eksiksiz olarak beyan eder. Gerektiğinde adres bilgilerinin eksiksiz tespiti için yabancılardan ek bilgi veya belge istenir.” hükmü yer almaktadır.

Dosyanın incelenmesinden; davacının 18/12/2017 tarihinde ülkemize yasal olarak giriş yaptığı, davalı idarece davacıya 15/01/2018 - 15/08/2018 tarihleri arasında geçerli turizm amaçlı kısa dönem ikamet izni tanzim edildiği, 15/08/2018 tarihinde sona eren ikamet iznini uzatmak için davacının 14/08/2018 tarihinde başvuru yaptığı, eksik evrakları olduğunu bildirmek için üç defa arandığı halde davacıya ulaşılamadığı ve yönetmelik gereği 30 günlük eksik evrak tamamlama süresinde eksik evraklarını tamamlamadığından bahisle davacının başvurusunun iptal edilmesi üzerine bakılmakta olan davanın açıldığı anlaşılmaktadır.

Yukarıda yer verilen mevzuat hükümlerinde, ikamet izni için başvuru yapıldığında, başvuru sırasında eksik bilgi ve belge olması, halinde, bu durumun davacıya bildirileceği ve bildirim tarihinden itibaren 30 gün içerisinde eksikliklerin tamamlanmaması halinde başvurunun işlemde kaldırılabileceği düzenlenmiştir. Başvuru sahibine bildirimin nasıl yapılacağı hususunda bir düzenleme getirilmemiş olmakla birlikte, resmi işlemler bakımından bildirimin başvuru sahibine yazılı olarak tebliğ edilmek suretiyle yapılması, başvuru sahiplerinin mağduriyetinin önüne geçilmesi bakımından en uygun yoldur. Bu nedenle eksik evrakları olduğunu bildirmek için davacının telefonla aranması bildirim usulüne uygun olmadığı gibi, bildirimin yapıp yapılmadığı hususunda tereddütlere yol açmakta, bildirimin gerçekleştiğini her türlü şüpheden uzak bir biçimde ortaya koymak hususunda yetersiz kalmaktadır.

Uyuşmazlıkta, davacının eksik belgeleri hususunda bilgilendirilmek üzere 09/10/2018, 19/10/2018, 22/10/2018 tarihlerinde üç defa arandığı, davacıya ulaşılamadığı, bu durumun tutanak altına alındığı belirtilmekte ise de, başvuru sahibinin telefonla aranmasının mevzuatta belirtilen bildirim usulüne uygun olmadığı, ayrıca davalı idarece davacının telefonla arandığına ilişkin tutulan tutanağın da bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmiş olduğu anlamına gelmeyeceğinden hukuka uygun bir bildirimin yapılmadığının kabulü gerekmektedir.

Bu durumda, davalı idarece usulüne uygun bir şekilde bildirim yükümlülüğü yerine getirilmeden, davacının yönetmelik gereği 30 günlük eksik evrak tamamlama süresinde eksik evraklarını tamamlamadığından bahisle

başvurusunun reddedilmesine ilişkin dava konusu işlemde hukuka uyarlık görülmemiştir.

Diğer taraftan işlemin hukuka uygun olmadığıнын tespitinin davacının ikamet izni talebinin kabulü anlamına gelmeyeceği, davacıya bildirimin yazılı bir şekilde adresine tebliğ edilerek ya da bizzat kendi imzası ile usulüne uygun olarak yeniden bildirim yapılması üzerine davacının eksik olan bilgi ve belgeleri tamamlayıp tamamlamamasına göre, tamamlaması halinde de mevzuatta belirtilen koşulları sağlayıp sağlamadığı yeniden değerlendirilmek suretiyle yeniden işlem tesis edilmesi gerektiği hususu da izahtan varestedir.

Öte yandan, hukuka aykırılığı tespit edilen dava konusu işlemin, davacı bakımından telafisi güç ve imkansız zararlara sebebiyet vereceği de açıktır.

Açıklanan nedenlerle; hukuka aykırılığı açık olan dava konusu işlemin; uygulanması halinde telafisi güç zararlar doğabileceğinden 2577 Sayılı Kanunun 27. maddesi uyarınca teminat alınmaksızın **yürütülmesinin durdurulmasına**, kararın tebliğinden itibaren **7 gün** içerisinde **Ankara Bölge İdare Mahkemesi'ne** itiraz yolu açık olmak üzere, 02/01/2019 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

Başkan

S ■ K ■
■

Üye

S ■ D ■
■

Üye

DR. P ■ A ■ T ■
■

T.C.
ANKARA
1. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO: 2019/■

YÜRÜTMENİN DURDURULMASINI

İSTEYEN (DAVACI) : F■ H■ Y■ A■

VEKİLİ : AV. A■ K■ T■

KARŞI TARAF (DAVALI) : ANKARA VALİLİĞİ/ANKARA

İSTEMİN ÖZETİ : Davacı vekili tarafından, Irak uyruklu davacının sınır dışı edilmesine ilişkin işlemin; hukuka aykırı olduğu, Irak'ta yaşanan savaş ve DEAŞ Terör Örgütünün Türkmen halkı üzerindeki tehdidi nedeniyle can güvenliği olmadığı için Türkiye'ye geldiği, ilticanın temel bir insan hakkı olduğu, davacının ülkesinde kötü muameleye maruz kalma riskinin çok yüksek olduğu ileri sürülerek iptali ve yürütmesinin durdurulması istenilmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Ankara 1. İdare Mahkemesi'nce işin gereği görüldü:

Davalı İdareden;

Dava konusu işleme ilişkin tüm bilgi ve belgelerin aslı veya onaylı örneklerinin yer aldığı işlem dosyasının gönderilmesinin istenilmesine,

Davacı vekilinden;

Dilekçe ekinde sunulan Baro Görevlendirme yazısının “**Görevlendirme Konusu Dava/İşlem**” kısmında “**Türkiye’ye 5 yıl girememe yasağının iptali konulu dava**” yazmakta olup, işbu davanın konusu davacının sınır dışı edilmesine ilişkin işlemin iptali olduğundan, mezkur görevlendirme yazısı ile işbu davanın takibi mümkün olmadığından, vekil tayin edildiğimize dair noter tarafından **onaylanmış ya da düzenlenmiş vekaletnamenin** (baro pulu eklenmiş şekilde) onaylı örneğinin sunulmasının istenilmesine; vekaletname sunulmadığı takdirde davacı adına, hakkında tesis edilmiş

sınır dışı işlemine ilişkin dava açabilme konusunda düzenlenmiş bir baro görevlendirme yazısının sunulmasının istenilmesine,

Olayın niteliğine ve davanın durumuna göre yürütmenin durdurulması isteminin, davalı idarenin birinci savunması alındıktan ve ara kararı gereği yerine getirildikten sonra incelenmesine, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 20. ve 27. maddesinin 5. fıkrası gereğince savunma ve ara kararı süresinin (7) **gün** olarak belirlenmesine, 19/02/2019 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

BAŞKAN VEKİLİ

H■ T■

■

Üye

S■ D■

■

Üye

DR. P■ A■ T■

■

T.C.
ANKARA
1. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO: 2019/■

ADLİ YARDIM KABUL KARARI

Irak vatandaşı davacı F■ H■ Y■ A■ vekili AV. A■ K■ T■ tarafından, davacı hakkında tesis edilen sınır dışı işleminin iptali istemiyle açılan davaya ait dilekçede adli yardım isteğinde bulunduğu anlaşıldığından gereği görüldü;

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 31. maddesinin yollamada bulunduğu 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 334. maddesinde; ***“Kendisi ve ailesinin geçimini önemli ölçüde zor duruma düşürmeksizin, gereken yargılama veya takip giderlerini kısmen veya tamamen ödeme gücünden yoksun olan kimseler, iddia ve savunmalarında, geçici hukuki korunma taleplerinde ve icra takibinde, haklı oldukları yolunda kanaat uyandırmak kaydıyla adli yardımdan yararlanabilirler. (2) Kamuya yararlı dernek ve vakıflar, iddia ve savunmalarında haklı göründükleri ve mali açıdan zor duruma düşmeden gerekli giderleri kısmen veya tamamen ödeyemeyecek durumda oldukları takdirde adli yardımdan yararlanabilirler. (3) Yabancıların adli yardımdan yararlanabilmeleri ayrıca karşılıklılık şartına bağlıdır.”*** hükmü yer almaktadır.

Anayasanın 90. maddesi ile usulüne uygun yürürlüğe konulmuş milletlerarası antlaşmalar kanun hükmünde sayılmış olup Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 13. Maddesinde sözleşme kapsamında tanınmış olan hak ve özgürlükleri ihlal edilen herkesin, söz konusu ihlalin resmi bir hizmetin ifası için davranan kişiler tarafından gerçekleştirilmiş olsa dahi, ulusal bir merci önünde etkili bir yola başvurma hakkına sahip olduğu ve 14. maddesinde de tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanmanın, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasal veya diğer kanaatler, ulusal veya toplumsal köken, ulusal bir azınlığa aidiyet, servet, doğum başta olmak üzere herhangi başka bir duruma dayalı hiçbir ayrımcılık gözetilmeksizin sağlanmasının gerektiği belirtilmiştir.

Dava konusu olayda, davacının Irak vatandaşı olduğu, söz konusu ülke ile Türkiye arasında imzalanarak 19.04.1990 tarih ve 3638 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunan, 02.08.1992 tarih ve 21303 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “Türkiye Cumhuriyeti ile Irak Cumhuriyeti Arasında Hukuki ve Adli İşbirliği Sözleşmesi” olduğundan ve davacının kendisi ve ailesinin geçimini önemli ölçüde zor duruma düşürmeksizin, gereken yargılama veya takip giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu kanaatine varıldığından adli yardımdan yararlandırılması gerektiği sonucuna varılmaktadır.

Açıklanan nedenlerle; **davacının adli yardım isteminin kabulüne**, 19/02/2019 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

BAŞKAN VEKİLİ

H■ T■
■

Üye

S■ D■
■

Üye

DR. P■ A■ T■
■

T.C.
ANKARA
1. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO: 2019/■

ARA KARARI

Davacı W■ D■ Y■ R■ vekili Av. H■ Ş■ tarafından açılan davaya ait dilekçede adli yardım isteğinde bulunulduğu anlaşıldığından gereği görüldü;

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu’nun 31. maddesinin yollamada bulunduğu 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 334. maddesinde; **“Kendisi ve ailesinin geçimini önemli ölçüde zor duruma düşürmeksizin, gereken yargılama veya takip giderlerini kısmen veya tamamen ödeme gücünden yoksun olan kimseler, iddia ve savunmalarında, geçici hukuki korunma taleplerinde ve icra takibinde, haklı oldukları yolunda kanaat uyandırmak kaydıyla adli yardımdan yararlanabilirler. (2) Kamuya yararlı dernek ve vakıflar, iddia ve savunmalarında haklı göründükleri ve mali açıdan zor duruma düşmeden gerekli giderleri kısmen veya tamamen ödeyemeyecek durumda oldukları takdirde adli yardımdan yararlanabilirler. (3) Yabancıların adli yardımdan yararlanabilmeleri ayrıca karşılıklılık şartına bağlıdır.”** hükmü yer almaktadır.

Anayasanın 90. maddesi ile usulüne uygun yürürlüğe konulmuş milletlerarası antlaşmalar kanun hükmünde sayılmış olup Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 13. Maddesinde sözleşme kapsamında tanınmış olan hak ve özgürlükleri ihlal edilen herkesin, söz konusu ihlalin resmi bir hizmetin ifası için davranan kişiler tarafından gerçekleştirilmiş olsa dahi, ulusal bir merci önünde etkili bir yola başvurma hakkına sahip olduğu ve 14. maddesinde de tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanmanın, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasal veya diğer kanaatler, ulusal veya toplumsal köken, ulusal bir azınlığa aidiyet, servet, doğum başta olmak üzere herhangi başka bir duruma dayalı hiçbir ayrımcılık gözetilmeksizin sağlanmasının gerektiği belirtilmiştir.

Dava konusu olayda, davacının Irak vatandaşı olduğu, söz konusu ülke ile Türkiye arasında imzalanarak 19.04.1990 tarih ve 3638 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunan, 02.08.1992 tarih ve 21303 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “Türkiye Cumhuriyeti ile Irak Cumhuriyeti

Arasında Hukuki ve Adli İşbirliği Sözleşmesi” olduğu ve adli yardımdan faydalanabilmek için aranan şartları sağladığı anlaşıldığından davacının adli yardımdan yararlandırılması gerektiği sonucuna varılmaktadır.

Açıklanan nedenlerle; **davacının adli yardım isteminin kabulüne**, 25/02/2019 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

BAŞKAN VEKİLİ

H■ T■

■

Üye

S■ D■

■

Üye

DR. P■ A■ T■

■

SULH CEZA MAHKEMESİ
KARARLARI

T.C.
İSTANBUL
29. SULH CEZA MAHKEMESİ
TÜRK MİLLETİ ADINA
DEĞİŞİK İŞ KARAR

DEĞİŞİK İŞ NO : 2014/■ D.İş

HAKİM : C■ Ö■ ■

KATİP : S■ F■ E■ ■

Başvuran T■ N■ vekili Av. A■ T■ 03.■.2014 hâkim havaleli dilekçesi ile müvekkili hakkında Valilikçe verilmiş sınırdışı etme kararı olmaksızın **BİR AYDAN FAZLA SÜREDİR** Yabancılar Şube Müdürlüğü Kumkapı Geri Gönderme Merkezi'nde idari gözetim altında tutulduğunun bildirerek idari gözetim kararının kaldırılmasını talep etmiş olmakla, mahkememizin yukarıdaki değişik iş sırasına kaydı yapıldı.

GEREĞİ DÜŞÜNÜLDÜ:

Başvuran T■ N■ vekili Av. A■ T■ 03.■.2014 hâkim havaleli dilekçesi ile müvekkili hakkında Valilikçe verilmiş sınırdışı etme kararı olmaksızın **BİR AYDAN FAZLA SÜREDİR** Yabancılar Şube Müdürlüğü Kumkapı Geri Gönderme Merkezi'nde idari gözetim altında tutulduğunun bildirerek idari gözetim kararının kaldırılmasını talep etmiştir.

İstanbul Emniyet Müdürlüğü Yabancılar Şube Müdürlüğü'nde talebe konu yabancı uyruklu şahıs ile ilgili olarak düzenlenmiş karar tutanak ve belgeler getirtilerek dosyasına konulmuştur.

6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 54. maddesi
“(1) Aşağıda sayılan, yabancılar hakkında sınır dışı etme kararı alınır:

a) 5237 sayılı Kanunun 59 uncu maddesi kapsamında sınır dışı edilmesi gerektiği değerlendirilenler,

b) Terör örgütü yöneticisi, üyesi, destekleyicisi veya çıkar amaçlı suç örgütü yöneticisi, üyesi veya destekleyicisi olanlar,

c) Türkiye'ye giriş, vize ve ikamet izinleri için yapılan işlemlerde gerçek dışı bilgi ve sahte belge kullananlar,

ç) Türkiye’de bulunduğu süre zarfında geçimini meşru olmayan yollardan sağlayanlar,

d) Kamu düzeni veya kamu güvenliği ya da kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar,

e) Vize veya vize muafiyeti süresini on günden fazla aşanlar veya vizesi iptal edilenler,

f) İkamet izinleri iptal edilenler,

g) İkamet izni bulunup da süresinin sona ermesinden itibaren kabul edilebilir gerekçesi olmadan ikamet izni süresini on günden fazla ihlal edenler,

ğ) Çalışma izni olmadan çalıştığı tespit edilenler,

h) Türkiye’ye yasal giriş veya Türkiye’den yasal çıkış hükümlerini ihlal edenler,

ı) Hakkında Türkiye’ye giriş yasağı bulunmasına rağmen Türkiye’ye geldiği tespit edilenler,

i) Uluslararası koruma başvurusu reddedilen, uluslararası korumadan hariçte tutulan, başvurusu kabul edilemez olarak değerlendirilen, başvurusunu geri çeken, başvurusu geri çekilmiş sayılan, uluslararası koruma statüleri sona eren veya iptal edilenlerden haklarında verilen son karardan sonra bu Kanunun diğer hükümlerine göre Türkiye’de kalma hakkı bulunmayanlar,

j) İkamet izni uzatma başvuruları reddedilenlerden, on gün içinde Türkiye’den çıkış yapmayanlar,

(2) Başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişiler hakkında, sadece ülke güvenliği için tehlike oluşturdıklarına dair ciddi emareler bulunduğu veya kamu düzeni açısından tehlike oluşturan bir suçtan kesin hüküm giymeleri durumunda sınır dışı etme kararı alınabilir.” hükmünü,

56. maddesi “(1) Sınır dışı etme kararı alınanlara, sınır dışı etme kararında belirtilmek kaydıyla, Türkiye’yi terk edebilmeleri için on beş günden az olmamak üzere otuz güne kadar süre tanınır. Ancak, kaçma ve kaybolma riski bulunanlara, yasal giriş veya yasal çıkış kurallarını ihlal edenlere, sahte belge kullananlara, asılsız belgelerle ikamet izni almaya çalışanlara veya aldığı tespit edilenlere, kamu düzeni, kamu güvenliği veya kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlara bu süre tanınmaz.

(2) Türkiye’den çıkış için süre tanınan kişilere Çıkış İzin Belgesi verilir. Bu belge hiçbir harca tabi değildir. Vize ve ikamet harçları ile bunların cezalarına ilişkin yükümlülükler saklıdır’ hükmünü,

57. maddesi “(1) 54 üncü madde kapsamındaki yabancılar, kolluk tarafından yakalanmaları halinde, haklarında karar verilmek üzere derhâl valiliğe bildirilir. Bu kişilerden, sınır dışı etme kararı alınması gerektiği değerlendirilenler hakkında, sınır dışı etme kararı valilik tarafından alınır. Değerlendirme ve karar süresi kırk sekiz saati geçemez.

(2) Hakkında sınır dışı etme kararı alınanlardan, kaçma ve kaybolma riski bulunan, Türkiye’ye giriş veya çıkış kurallarını ihlal eden, sahte ya da asılsız belge kullanan, kabul edilebilir bir mazereti olmaksızın Türkiye’den çıkmaları için tanınan sürede çıkmayan, kamu düzeni, kamu güvenliği veya kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar hakkında valilik tarafından idari gözetim kararı alınır. Hakkında idari gözetim kararı alınan yabancılar, yakalamayı yapan kolluk birimince geri gönderme merkezlerine kırk sekiz saat içinde götürülür.

(3) Geri gönderme merkezlerindeki idari gözetim süresi altı ayı geçemez. Ancak bu süre, sınır dışı etme işlemlerinin yabancının iş birliği yapmaması veya ülkesiyle ilgili doğru bilgi ya da belgeleri vermemesi nedeniyle tamamlanamaması hâlinde, en fazla altı ay daha uzatılabilir.

(4) İdari gözetimin devamında zaruret olup olmadığı, valilik tarafından her ay düzenli olarak değerlendirilir. Gerek görüldüğünde, otuz günlük süre beklenilmez. İdari gözetimin devamında zaruret görülmeyen yabancılar için idari gözetim derhâl sonlandırılır. Bu yabancılarla, belli bir adreste ikamet etme, belirlenecek şekil ve sürelerde bildirimde bulunma gibi idari yükümlülükler getirilebilir.

(5) İdari gözetim kararı, idari gözetim süresinin uzatılması ve her ay düzenli olarak yapılan değerlendirmelerin sonuçları, gerekçesiyle birlikte yabancıya veya yasal temsilcisine ya da avukatına tebliğ edilir. Aynı zamanda, idari gözetim altına alınan kişi bir avukat tarafından temsil edilmiyorsa, kendisi veya yasal temsilcisi kararın sonucu, itiraz usulleri ve süreleri hakkında bilgilendirilir.

(6) İdari gözetim altına alınan kişi veya yasal temsilcisi ya da avukatı, idari gözetim kararına karşı sulh ceza hâkimine başvurabilir. Başvuru idari gözetimi durdurmaz. Dilekçenin idareye verilmesi halinde, dilekçe yetkili sulh ceza hâkimine derhâl ulaştırılır. Sulh ceza hâkimi incelemeyi

beş gün içinde sonuçlandırır. Sulh ceza hâkiminin kararı kesindir. İdari gözetim altına alınan kişi veya yasal temsilcisi ya da avukatı, idari gözetim şartlarının ortadan kalktığı veya değiştiği iddiasıyla yeniden sulh ceza hâkimine başvurabilir.

(7) İdari gözetim işlemine karşı yargı yoluna başvuranlardan, avukatlık ücretlerini karşılama imkânı bulunmayanlara, talepleri hâlinde 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanunu hükümlerine göre avukatlık hizmeti sağlanır” hükmünü amirdir.

Dosya ve deliller bir bütün olarak değerlendirildiğinde;

Başvuran Yabancı uyruklu şahsın 6458 sayılı Kanun’un 54/1-e madde, fıkra ve bendi hükmüne uyan durumundan dolayı İstanbul Valiliği’nin ... tarihli oluruyla sınırışı edilmesine ve aynı kanunun 57/2 madde ve fıkrası hükmüne göre ... süreyle idari gözetim altına alınmasına karar verilip bu tarihten beridir de idari gözetim durumunun sürdüğü ve geri gönderme merkezinde tutulduğu, idari gözetim kararının gerekçesinin ise kanunun 57/2 madde ve fıkrası hükmünün aynen yazılması suretiyle açıklandığı, madde hükmündeki gözetim kararı alınmasını gerektiren somut nedenlerin ortaya konulmadığı, maddedeki durumlardan birinin oluştuğunun yeterli gerekçelerle açıklanmamış olup ekli evraklardan da bu madde hükmündeki durumlardan birinin oluştuğuna dair herhangi bir delil ve emare de bulunmadığı, sınırışı edilmesi kararının dayandığı madde hükmündeki gerekçenin de kanunun 57/2 madde ve fıkrası hükmünde sayılan durumlara uymadığı, bu nedenle hakkında verilen idari gözetim kararının hukuka aykırı olduğu anlaşılmış olup, yabancı uyruklu bu şahıs bakımından talebin kabulüne ve hakkında verilmiş idari gözetim kararının 6458 sayılı Kanun’un 57/6 madde ve fıkrası hükmüne göre kaldırılmasına karar verilmesi gerektiği kanaatine varılmıştır.

H Ü K Ü M : Yukarıda açıklanan gerekçeye istinaden;

1-) Başvuran T■■ N■■ vekili Av. A■■ T■■’in **TALEBİNİN KABULÜNE**,

2-) Başvuran T■■ N■■’nin idari gözetim altında bulunma halinin **SONLANDIRILMASINA** ve sınırışı işlemleri derhâl yapılamıyorsa **SALIVERİLMESİNE**,

3-) Saliverilme yapılacak ise 6458 sayılı Kanun’un 57/4 madde ve fıkrasının son cümlesi hükmüne göre şahıslara yükümlülük yüklenmesi konusunun İdarenin takdirine bırakılmasına,

4-) Kararın gereği için derhâl İstanbul Emniyet Müdürlüğü Yabancılar Şube Müdürlüğü'ne gönderilmesine,

5-) Kararın bir suretinin başvuranlar vekiline tebliğine,

Dair; 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 57/6 madde ve fıkrası hükmü gereğince kesin olmak üzere karar verildi. 04.07.2014

Katip - ■

e- imza

Hâkim - ■

e- imza

T.C.
İSTANBUL
3. SULH CEZA HÂKİMLİĞİ

TÜRK MİLLETİ ADINA
DEĞİŞİK İŞ KARAR

DEĞİŞİK İŞ NO: 2014/■ D.İş

HAKİM: İ■ Ç■ ■

KATİP: N■ K■ ■

Başvuran K■ E■ vekili Av. E■ A■ tarafından verilen dilekçe ile müvekkili hakkında İstanbul Valiliğince alınan tedbir neticesinde Yabancılar Şube Müdürlüğü Kumkapı Geri Gönderme Merkezi'nde idari gözetim altında tutulduğunu bildirerek idari gözetim kararlarının kaldırılmasını talep etmiş olmakla, İstanbul Emniyet Müdürlüğü Yabancılar Şube Müdürlüğü'nde talebe konu yabancı uyruklu şahıslarla ilgili olarak düzenlenmiş karar tutanak ve belgeler getirildi, başvuru dilekçeleri çerçevesinde incelendi.

GEREĞİ DÜŞÜNÜLDÜ:

Talebe konu yabancı uyruklu şahsın durumunun değerlendirilmesinde;

İtiraz edene ait Aralık ve Ocak aylarına ait İstanbul Valiliği tarafından verilmesi gereken sınır dışı ile idari gözetim kararları İstanbul Yabancılar Şube Müdürlüğünden 31/12/2014 tarihinde, istenmesine rağmen gönderilmediği, usulüne uygun verilmiş bir idari yaptırım kararı olmadan hiç kimse tutuklanamayacağından, K■ E■ P■ hakkında verilen idari gözetim kararının hukuka aykırı olduğu anlaşılmış olup, yabancı uyruklu bu şahıs bakımından talebin kabulüne, idari gözetim altındaki kişinin bir adreste ikamet etme veya belirli sürelerde bildirimde bulunmasının idare tarafından takdirine ve hakkında verilmiş idari gözetim kararının 6458 sayılı Kanun'un 57/4. maddesi hükmüne göre kaldırılmasına karar verilmesi gerektiği kanaatine varılmıştır.

Yukarıda ayrıntılı gerekçeleri açıklandığı üzere aşağıdaki kararlar tesis edilmiştir.

TÜRK MİLLETİ ADINA KARAR:

Başvuran K■ E■ vekilinin talebinin **KABULÜNE**,

Şahsın idari gözetim altında bulunma hallerinin SONLANDIRILMASINA ve sınır dışı işlemleri derhal yapılamıyorsa SALIVERİLMELERİNE,

Salıverilme yapılacak ise 6458 sayılı Kanun'un 57/4 madde ve fıkrasının son cümlesi hükmüne göre şahıslara yükümlülük yüklenmesi konusunun idarenin takdirine bırakılmasına,

Kararın gereği için derhal İstanbul Emniyet Müdürlüğü Yabancılar Şube Müdürlüğüne gönderilmesine;

Kararın bir suretinin başvuranlar vekiline tebliğine,

Dair; 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 57/6 madde ve fıkrası hükmü gereğince kesin olmak üzere karar verildi.
30/01/2015

Katip ■

E-İMZA

Hakim ■

E-İMZA

T.C.
ANKARA
2. SULH CEZA HÂKİMLİĞİ

DEĞİŞİK İŞ KARAR

DEĞİŞİK İŞ NO: 2017/■ D.İş

HAKİM: A■ K■ ■

KATİP: K■ S■ ■

İTİRAZ EDEN: S■ S■ M■

VEKİLİ: A■ K■ T■

İTİRAZIN KONUSU: İdari Gözetim Kararına İtiraz

İTİRAZ TARİHİ: 29/12/2017

İtiraz eden S■ S■ M■ vekili tarafından verilen 29/12/2017 havale dilekçe ve ekleri incelendi.

GEREĞİ DÜŞÜNÜLDÜ:

İdari gözetim kararına itiraz eden Irak uyruklu S■ S■ M■ vekili Av. A■ K■ T■ 29/12/2017 havale tarihli dilekçe ile; müvekkili hakkında 31/10/2017 tarihinden itibaren hakkındaki sınırdışı kararına istinaden İzmir Göç İdaresi Müdürlüğü Geri Gönderme Merkezinde tutulduğunu, 07/12/2017 tarihinde Ankara 1. İdare Mahkemesinin 2017/3274 Esas sayılı dosyası gereğince söz konusu sınırdışı kararının yürütmesinin durdurulmasına karar verildiğini, müvekkilinin beyninde tümör olan ve yıllardır ileri derecede epilepsi hastası olan müvekkilinin %66 engelli raporu olduğunu, ve çalışmadığını, buna ilişkin belgeleri de geri gönderme kararına ilk itirazını yaptığı ve reddedilen Ankara 2. Sulh Ceza Hakimliğinin 2017/9149 Değişik İş sayılı dosyasında diğer eklerle birlikte mevcut olduğunu, geri gönderme merkezi koşulları müvekkilinin hastalığının seyri açısından uygun olmadığını ve Ankara Valiliği İl Göç İdaresinin 10/11/2017 tarih ve 3546501.101.18.03.3 sayılı idari gözetim kararının itirazın kaldırılmasına, müvekkilinin geri gönderme merkezinden ivedilikle salıverilmesi talebinde bulunmuştur.

Hakimliğimizce yapılan inceleme ve değerlendirmede Irak uyruklu S■ S■ M■ hakkında Ankara 1. İdare Mahkemesinin 2017/3274 Esas sayılı dosyasında yürütmenin durdurulmasına dair karar verilmiş ise de

Hakimliğimizin 2017/9149 D. İş sayılı kararı kesin olduğundan ilgili talep hususunda karar verilmesine yer olmadığına dair aşağıdaki şekilde karar verilmiştir.

HÜKÜM:

Yukarıda açıklanan nedenlerle;

1- İtiraz eden S■■ S■■ M■■ vekili Av. A■■ K■■ T■■'nin talebi hususunda karar verilmesine yer olmadığına,

2- Kararın talep eden vekiline tebliğine,

Dair dosya üzerinde yapılan inceleme sonucu kesin olarak karar verildi.
29/12/2017

Katip ■■

e-imzalıdır.

Hakim ■■

e-imzalıdır.

**T.C.
ÇANAKKALE
SULH CEZA HAKİMLİĞİ**

DEĞİŞİK KARAR

DEĞİŞİK İŞ NO: 2018/■ D.İş

HAKİM: G■ Y■ ■

KATİP: S■ T■ ■

İTİRAZ EDEN: İ■ İ■ M■

VEKİLLERİ: AV. Z■ U■

AV. E■ B■

KARARINA İTİRAZ EDİLEN: ÇANAKKALE VALİLİĞİ İL GÖÇ
İDARESİ MÜDÜRLÜĞÜ

VEKİLİ: AV. F■ S■

İTİRAZIN KONUSU: İdari Gözetim Kararına İtiraz

İTİRAZ TARİHİ: 10/10/2018

KARAR TARİHİ: 12/10/2018

İtiraz eden vekilleri tarafından hakimliğimize verilen 10/10/2018 havale tarihli dilekçe ve ekleri incelendi.

GEREĞİ DÜŞÜNÜLDÜ:

İtiraz eden vekilleri dilekçesinde özetle; müvekkili hakkında verilen idari gözetim kararının kaldırılarak salıverilmesini arz ve talep etmiştir.

İtiraz dilekçesi üzerine Çanakkale Valiliği İl Göç İdaresi Müdürlüğüne İ■ İ■ M■ hakkında idare tarafından alınmış olan idari gözetim kararı bulunup bulunmadığı ve idari gözetim kararı bulunduğu takdirde bu karara ilişkin tüm bilgi ve belgelerin hakimliğimize gönderilmesi hususunda müzekkere yazılmış olup, 12/10/2018 tarihi itibarıyla verilen yazı cevabında özetle; itiraz edenin IŞİD/DEAŞ silahlı terör örgütüne dahil şahıslardan olduğu değerlendirildiğinden 29/12/2017 tarihinde yapılan operasyonla yakalandığı, adli işlemlerinin ardından Ankara İl Göç İdaresi'ne teslim edildiği, Ankara İl Göç İdaresi Müdürlüğü'nce 10/01/2018 tarihinde 6458 sayılı yasanın 54/1-(d) bendinde yer alan “*Kamu düzeni veya kamu güvenliği ya da kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar*” hükmü gereğince

tarhli sınır dışı kararı, aynı kanunun 57. Maddesinde yer alan “*Hakkında sınırđıřı etme kararı alınanlardan; kaçma ve kaybolma riski bulunan, Türkiye’ye giriş veya çıkış kurallarını ihlal eden, sahte ya da asılsız belge kullanan, kabul edilebilir bir mazereti olmaksızın Türkiye’den çıkmaları için tanınan sürede çıkmayan, kamu düzeni, kamu güvenliğı veya kamu sağılığı açısından tehdit oluşturanlar hakkında valilik tarafından idari gözetim kararı alınır.*” hükmü gereğince 12/01/2018 tarihli kararla 6 ay süreyle idari gözetim kararı alındığı, adı geçenin daha sonra Ayvacık Geri Gönderme Merkezine teslim edildiğı, 6458 Sayılı Kanunun 57. maddesinin 4. Bendi uyarınca 12/02/2018, 13/03/2018, 12/04/2018, 12/05/2018 ve 13/06/2018 tarihlerinde idarece yapılan aylık değerlendirmeler neticesinde idari gözetimin devamına, 12/07/2018 tarihinde ise yabancının işbirliğı yapmaması ve ülkesiyle ilgili doğru bilgi vermemesi nedenlerine dayalı olarak idari gözetimin 6 ay süreyle uzatılmasına karar verildiğı, 12/08/2018 ve 12/09/2018 tarihli aylık değerlendirme ile de idari gözetimin devamı kararı alındığı, 6458 Sayılı Kanunun idareye verdiğı takdir yetkisine dayanılarak tesis edilen dava konusu işlemden hukuka aykırılık bulunmadığı bildirilmiştir.

6458 Sayılı Kanununun 68. maddesinin 7. fıkrasındaki “*İdari gözetim altına alınan kişi veya yasal temsilcisi ya da avukatı, idari gözetime karşı sulh ceza hâkimine başvurabilir. Başvuru idari gözetimi durdurmaz. Dilekçenin idareye verilmesi hâlinde, dilekçe yetkili sulh ceza hakimine derhâl ulaştırılır. Sulh ceza hâkimi incelemeyi beş gün içinde sonuçlandırır. Sulh ceza hâkiminin kararı kesindir. İdari gözetim altına alınan kişi veya yasal temsilcisi ya da avukatı, idari gözetim şartlarının ortadan kalktığı veya değiştiğı iddiasıyla yeniden sulh ceza hâkimine başvurabilir.*” şeklindeki düzenleme gereğince beş günlük süresi içerisinde değerlendirme yapılmıştır.

Evrakların incelenmesinde; Ankara İl Göç İdaresi Müdürlüğü’nce 10/01/2018 tarihinde 6458 sayılı yasanın 54/1-(d) bendinde yer alan “Kamu düzeni veya kamu güvenliğı ya da kamu sağılığı açısından tehdit oluşturanlar” hükmü gereğince tarihli sınır dışı kararı, aynı kanunun 57. Maddesinde yer alan “Hakkında sınırđıřı etme kararı alınanlardan; kaçma ve kaybolma riski bulunan, Türkiye’ye giriş veya çıkış kurallarını ihlal eden, sahte ya da asılsız belge kullanan, kabul edilebilir bir mazereti olmaksızın Türkiye’den çıkmaları için tanınan sürede çıkmayan, kamu düzeni kamu güvenliğı veya kamu sağılığı açısından tehdit oluşturanlar hakkında valilik tarafından idari gözetim kararı alınır.” hükmü gereğince 12/01/2018 tarihli kararla 6 ay süreyle idari gözetim kararı alındığı, adı geçenin daha sonra Ayvacık Geri Gönderme Merkezine teslim edildiğı, 6458 Sayılı Kanunun

57. maddesinin 4. Bendi uyarınca 12/02/2018, 13/03/2018, 12/04/2018, 12/05/2018 ve 13/06/2018 tarihlerinde idarece yapılan aylık değerlendirmeler neticesinde idari gözetimin devamına, 12/07/2018 tarihinde ise yabancının işbirliği yapmaması ve ülkesiyle ilgili doğru bilgi vermemesi nedenlerine dayalı olarak idari gözetimin 6 ay süreyle uzatılmasına karar verildiği, 12/08/2018 ve 12/09/2018 tarihli aylık değerlendirme ile de idari gözetimin devamı kararı alındığı görülmüştür.

Başvuruda bulunan yabancı uyruklu şahıs İ. İ. M. hakkında IŞİD/DEAŞ silahlı terör örgütüne dahil şahıslardan olduğu değerlendirildiğinden 29/12/2017 tarihinde yapılan operasyonla yakalanarak gözaltına alındığı anlaşılmış ise de; başvuruda bulunan yabancı uyruklu şahıs hakkında idari gözetim kararının gerekçe bölümünde gözetim kararı alınmasını gerektiren nedenlerin kanunun 57/2 madde ve fıkrası hükmünde yazılı nedenlerin aynen ve soyut olarak yazılması suretiyle gösterildiği, bu nedenlerin talepte bulunan bakımından oluştuğuna dair somut delil ve gerekçelerinin açıklanıp, gösterilerek ortaya konulmadığı, kararın alınmasına neden olan ekli evraklardan da kanunun 57/2 madde ve fıkrası hükmündeki durumlardan birinin veya kararda gösterilen nedenlerin oluştuğuna dair herhangi bir delil ve emarede bulunmadığı, sınırdışı edilmesi kararının dayandığı kanun maddesi hükmündeki gerekçenin de kanunun 57/2 madde ve fıkrası hükmünde sayılan idari gözetim kararı alınmasını gerektirir durumlara uymadığı, kaçma ve kaybolma riskinin başvuran hakkında 6458 sayılı kanunun 57. maddesinin 4. fıkrasının son cümlesi hükmünde yazılı tedbirler uygulanmak suretiyle bertaraf edilmesi imkanının bulunduğu, itiraz eden vekilinin hakimliğimize sunmuş olduğu belgelerin incelenmesinde, dosya kapsamına göre kurum tarafından sunulan belgelerden anlaşıldığı üzere kaçma ya da kaybolma riskine ait somut bir belgenin bulunmadığı, kaçma ya da kaybolma riskini İl Göç İdaresinin ispat etmesi gerekeceği, başvuranın idari gözetim altında tutulmasını gerektirir kanuni ve fiili nedenlerin bulunmadığı anlaşıldığından, bu nedenlerle talep eden hakkında verilen idari gözetim kararının hukuka aykırı olduğu ve başvuran vekillerinin başvuru dilekçesindeki başvuru ve itiraz nedenlerinin yerinde olduğu sonuç ve kanaatine varıldığından, başvurunun kabulü ile, 6458 Sayılı kanunun 57/6 madde ve fıkrası hükmüne göre idari gözetim kararının kaldırılmasına karar vermek gerekmiş ve aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur.

KARAR: Yukarıda gerekçesi açıklandığı üzere;

1- İtiraz eden İ■■ İ■■ M■■ vekillerinin idari gözetim kararının sonlandırılmasına yönelik **başvurularının KABULÜNE**,

2- Başvuran hakkında idari gözetim altında bulunma halinin **SONLANDIRILMASINA** ve sınır dışı işlemlerinin derhal yapılmıyorsa **SALIVERİLMESİNE**,

3- Saliverme yapılacak ise 6458 sayılı kanunun 57/4 madde ve fıkrasının son cümlesi hükmüne göre şahıslara idari yükümlülük yüklenmesi hususunun idarenin takdirine bırakılmasına,

4- Karardan bir suretin gereği için Çanakkale İl Göç İdaresi Müdürlüğü'ne gönderilmesine,

5- Kararın bir suretinin başvuran vekiline tebliğine,

Dair; 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 57. ve 68/7. Maddesi hükmü gereğince **KESİN** olmak üzere karar verildi.
12/10/2018

Katip ■■

e-imzalıdır

Hakim ■■

e-imzalıdır

AİLE MAHKEMESİ
KARARLARI

TÜRK MİLLETİ ADINA

**T.C.
ANKARA
11. AİLE MAHKEMESİ**

6284 SAYILI KANUNA GÖRE KORUMA KARARI

ESAS NO: 2018/■ D.İş

KARAR NO: 2018/■

HAKİM: A■ S■ ■

KATİP: F■ E■ ■

TEDBİR İSTEYEN: S■ M■ A■ - ■

■/ANKARA

VEKİLİ: Av. S■ O■ G■ - ■/ANKARA

KARŞI TARAF: İ■ A■ A■ A■ -

ADRESİ BİLİNMIYOR

DAVA TÜR: 6284 Sayılı Kanuna Göre Koruma Kararı

TALEP TARİHİ: 25/01/2018

KARAR TARİHİ: 26/01/2018

Tedbir isteyen vekili 25/01/2018 tarihli dilekçesiyle, müvekkilinin şiddete maruz kaldığından dolayı, müvekkili ve müşterek çocuklar lehine olmak üzere 6284 sayılı yasadaki tedbirlerin uygulanarak müvekkili ve müşterek çocukların kimlik ve adres bilgilerinin tüm resmi kayıtlarda gizlenmesine karar verilmesini talep etmiş olup;

Dosyadaki belgelere göre talep mahkememizce değerlendirilmekte,

HÜKÜM: Yukarıdaki açıklanan nedenlerle;

6284 sayılı yasanın 5/1 a, b, c, d, e, f ve h maddeleri gereğince; **Aleyhine tedbir uygulanan İ■ A■ A■ A■**ın;

A) Şiddet mağduruna yönelik olarak şiddet tehdidi, hakaret, aşağılama veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmamasına,

B) Müşterek konuttan veya bulunduğu yerden derhal uzaklaştırılarak müşterek konutun şiddet mağduruna tahsis edilmesine,

C) Korunan kişiye, bu kişilerin bulunduğu konuta, işyerine, okula yaklaşmamasına,

D) Korunan kişinin, şiddete uğramamış olsa bile yakınlarına, tanıklarına, ve kişisel ilişki kurulmasına ilişkin haller saklı kalmak üzere çocuklarına yaklaşmamasına,

E) Şiddet mağdurunun şahsi eşyalarına ve ev eşyalarına zarar vermemesine,

F) Şiddet mağdurunu iletişim araçlarıyla veya sair surette rahatsız etmemesine,

H) Şiddet mağdurunun bulunduğu yerlerde alkol ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmaması ya da bu maddelerin etkisinde iken korunan kişilere ve bunların bulundukları yerlere yaklaşmamasına,

8/2 maddesi gereğince tedbirin **3 AY** süre ile uygulanmasına,

Her ne kadar tedbir isteyen vekilince müvekkili ve müşterek çocukların tüm resmi kayıtlardaki adres ve kimlik bilgilerinin gizli tutulmasına karar verilmesi talep edilmiş ise de, dilekçe ve dosya kapsamından adres ve kimlik bilgilerinin gizli tutulmasına dair somut bir olaydan bahsedilmediği gibi herhangi bir belgede ibraz edilmediğinden, müvekkili ve müşterek çocukların tüm resmi kayıtlardaki adres ve kimlik bilgilerinin gizli tutulmasına ilişkin talebinin reddine,

13/1 maddesi uyarınca tedbir kararının tefhim ve tebliğ işlemlerinde, tedbir kararına aykırılık halinde şiddet uygulayan hakkında fiili bir suç oluştursa bile ihlal edilen tedbirin niteliğine ve aykırılığın ağırlığına göre hakim kararıyla üç günden on güne kadar zorlama hapsinin uygulanacağını 8/5 maddesine göre ihtarına,

Tedbir uygulanmasına ilişkin kararın Koza Şiddeti Önleme ve İzleme Merkezi ile Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına bildirilmesine,

Davanın niteliği itibarıyla harç alınmasına yer olmadığına,

Bu dava ile ilgili tüm masrafların devletçe karşılanmasına,

9/1 maddesi uyarınca kararın tebliğ tarihinden itibaren iki hafta içinde tedbir uygulanmasına ilişkin karara itiraz edilebileceğine,

Dosya üzerinde yapılan inceleme sonunda karar verildi. 26/01/2018

Katip ■

E-İMZA

Hakim ■

E-İMZA

TÜRK MİLLETİ ADINA

**T.C.
ANKARA
3. AİLE MAHKEMESİ**

ARA KARAR

ESAS NO: 2018/■ Esas

HAKİM: Z■ D■ ■

KATİP: Y■ Ö■ ■

ADLİ YARDIM TALEBİNDE

BULUNAN-DAVACI: A■ H■ – ■

■/ANKARA

VEKİLİ: Av. B■ B■

■/ANKARA

DAVALI: M■ S■ Ş■ – ■

■/ADANA

TALEP TARİHİ: 27/11/2018

KARAR TARİHİ: 28/11/2018

Davacı A■ H■ tarafından verilen dava dilekçesindeki adli yardım talebi üzerine dosya ve ekli belgeler incelendi.

GEREĞİ DÜŞÜNÜLDÜ:

Davacı dilekçesinde davalı aleyhine açmış olduğu boşanma davasında adli yardımdan yararlandırılmasını talep etmiştir.

Dosya İncelenmekle davacının adli yardım talebinin kabulü yönünde aşağıdaki şekilde hüküm kurulması yoluna gidilmiştir.

HÜKÜM: Yukarıda açıklandığı üzere;

Davacının adli yardım talebinin KABULÜNE,

Davacının ödemesi gereken harç ve masrafların devlet ödeneğinden karşılanmasına,

Dosya üzerinde yapılan inceleme sonunda karar verildi. 28/11/2018

Katip ■

e-imza

Hakim ■

e-imza

T.C.
ANKARA
3. AİLE MAHKEMESİ

DURUŞMA TUTANAĞI

ESAS NO: 2018/■

CELSE TARİHİ: 21/■/2019

HAKİM: Z■ D■ ■

KATİP: Y■ Ö■ ■

Her ne kadar duruşması bugün değil ise de tarafların talebi nedeni ile görülen lüzum üzerine celse açılmasına karar verildi.

Davacı A■ H■ ile vekili Av. B■ B■ ve davalı M■ S■ Ş■ geldi. Açık duruşmaya başlandı.

Suriye Arap Cumhuriyet uyruklu K■ ve M■ kızı 07/01/1993 H■ doğumlu ■ yabancı kimlik numaralı E■ H■ ile Suriye Arap Cumhuriyet uyruklu M■ ve F■'dan olma 01/07/1985 Halep doğumlu ■ yabancı kimlik numaralı M■ S■ A■ Ş■'nin Duruşmadaki kişiler oldukları davacıya ait İçişleri Bakanlığı Ankara Valiliğinden verilme ve davalıya ait Adana Valiliğinden verilme geçici koruma kimlik belgesi asıllarının incelenmesinden tespit olundu.

Tarafların müracaatı üzerine ön inceleme duruşması açılmasına karar verildi.

Boşanma protokolünün dosyaya girdiği görüldü okundu.

4787 sayılı yasanın 7. maddesi gereğince taraflara gerekli yasal ihtarlar yapıldı, soruldu. Bir araya gelmemiz, sulh olmamız mümkün değildir. Bu yönde süre talebimiz yoktur, ayrıca; 6100 sayılı HMK'nın ilgili maddeleri gereğince bu aşamada yeni bir yazılı beyan için ve diğer işlemler için ayrıca bir süre talebimiz yoktur, tahkikat safhasına geçilmesini talep ederiz dediler. Beyanları okundu, imzaları alındı.

DAVACI

DAVALI

Davacı vekilinden soruldu: tarafların dosyaya sunulmuş olan anlaşmalı boşanma protokolü doğrultusunda boşanmalarına karar verilsin, yargılama gideri ve vekalet ücreti talebimiz yoktur dedi. Beyanı okundu, imzası alındı.

DAVACI VEKİLİ

Davacıdan soruldu, Türkçe biliyorum, Türk Hukuk Mevzuatına göre boşanmayı talep ediyorum, dava dilekçesindeki beyanlarımı tekrar ederim. Okunup gösterilen protokol altındaki imza bana aittir. İçeriğini aynen tekrar ederim. Davalı ile 09/11/2008 tarihinden beri evliyiz, bu evliliğimizden müşterek üç çocuğumuz vardır, fikren ve ruhen anlaşıyoruz, boşanmak istiyorum, çocuklarımız M■■, Y■■ ve E■■'in velayetleri davalı babada kalacak, M■■, Y■■ ve E■■ ile aramızda her hafta sonu Cumartesi günü saat 18.00'dan Pazar günü saat 19.00'a kadar, dini bayramların 2. günü saat 10.00'dan 3. günü saat 17.00'a kadar, sömestir tatilinin ilk haftası Pazartesi günü saat 10.00'dan Pazar günü saat 17.00'a kadar, her yıl 1 Temmuz günü sabah saat 10:00 ile 30 Temmuz günü akşam saat 17:00 tarihleri arasında görüşeceğimiz şekilde şahsi ilişki tesis edilsin, müşterek çocuklarımız halihazırda davalının kaldığı ■■ Mahallesi ■■ Sokak No: ■■/Adana adresinde baba ile birlikte yaşayacaklar, çocuklarımızın okul seçimini davalı ile ortaklaşa yapacağız, eğitim giderleri de dahil olmak üzere müşterek çocuklarımız adına yapılacak bütün maddi külfetler davalı tarafından karşılanacaktır, benim maddi ve manevi tazminat, nafaka, ziynet, eşya, mal rejiminden kaynaklanan alacak, katkı payı, menkul- gayrimenkul mal ve alacak talebim yoktur. Yargılama gideri talebim yoktur dedi, beyanı okundu, imzası alındı.

DAVACI

Davalıdan soruldu, Türkçe biliyorum, Türk Hukuk Mevzuatına göre boşanmayı talep ediyorum, davacının boşanma davasını serbest irademle kabul ediyorum, okunup gösterilen protokol altındaki imza bana aittir. İçeriğini aynen tekrar ederim. Davacı ile 09/11/2008 tarihinden beri evliyiz, bu evliliğimizden müşterek iki çocuğumuz vardır, fikren ve ruhen anlaşıyoruz, ben de boşanmak istiyorum, çocuklarımız M■■ ve Y■■'un velayetleri bende kalacak, M■■, Y■■ ve E■■ ile davacı anne arasında yukarıda zapta geçtiği gibi şahsi ilişki tesis edilsin, müşterek çocuklarımız halihazırda benim kaldığım ■■/Adana adresinde benim ile birlikte yaşayacaklar, çocuklarımızın okul seçimini davacı ile ortaklaşa yapacağız, eğitim giderleri de dahil olmak üzere müşterek çocuklarımız adına yapılacak bütün maddi külfetler tarafımdan karşılanacaktır, benimde maddi ve manevi tazminat, iştirak ve yoksulluk nafakası, ziynet, eşya, mal rejiminden kaynaklanan alacak, katkı payı, menkul-gayrimenkul mal ve alacak talebim yoktur. Yargılama gideri talebim yoktur dedi, beyanı okundu, imzası alındı.

DAVALI

Dosya incelendi, araştırılacak başka bir husus kalmadığından açık yargılamaya son verildi.

G.D. Tafsilatı gerekçeli kararda açıklanacağı üzere;

Davacının boşanma davasının kabulüne; Suriye Arap Cumhuriyeti uyruklu K■ kızı 07/01/1993 Halep doğumlu ■ vatandaşlık numaralı E■ H■ Ş■ (Ş■) ile Suriye Arap Cumhuriyeti uyruklu M■ ve F■ K■'dan olma 01/07/1985 Halep doğumlu ■ vatandaşlık numaralı M■ S■ A■ Ş■ (Ş■)'nin TMK 166/3 maddesi gereğince BOŞANMALARINA,

Tarafların müşterek çocukları 06/01/2010 doğumlu M■ A■ Ş■ (Ş■), 01/01/2013 doğumlu Y■ A■ Ş■ (Ş■), 21/04/2014 doğumlu E■ Ş■ (Ş■)'nin velayetlerinin davalı babaya verilmesine,

Tarafların müşterek çocukları 06/01/2010 doğumlu M■ A■ Ş■ (Ş■), 01/01/2013 doğumlu Y■ A■ Ş■ (Ş■) ve 21/04/2014 doğumlu E■ Ş■ (Ş■) ile davacı anne arasında; her hafta sonu Cumartesi günü saat 18.00'dan Pazar günü saat 19.00'a kadar, dini bayramların 2. günü saat 10.00'dan 3. günü saat 17.00'a kadar, sömestir tatilinin ilk haftası Pazartesi günü saat 10.00'dan Pazar günü saat 17.00'a kadar, her yıl 1 Temmuz günü sabah saat 10:00 ile 30 Temmuz günü akşam saat 17:00 tarihleri arasında davacı anne yanında kalacak şekilde şahsi münasebet tesisine,

Veli tarafından TMK'nun 353. ve velayet, vesayet ve miras hükümlerinin uygulanmasına dair Tüzüğün 4. maddesi gereğince kararın tebliğinden itibaren 30 gün içinde varsa çocuklara ait mal varlığının dökümünü gösterir bir defterin mahkememize ibraz edilmesine, yoksa herhangi bir mal varlığının bulunmadığının, aynı süre içinde mahkememize bildirilmesine, veli tarafından süresi içinde defter sunulmaması ya da gerçeğe aykırı beyanda bulunulması halinde Tüzüğün 4/2 ve TMK'nun 360. ve 361. maddeleri gereğince hakkında işlem yapılacağı ve çocuğunun mallarının yönetiminin kayyımaya devredileceğinin ihtarına (ihtar edildi),

Tarafların müşterek çocukları 06/01/2010 doğumlu M■ A■ Ş■, 01/01/2013 doğumlu Y■ A■ Ş■ ve 21/04/2014 doğumlu E■ Ş■'nin eğitim giderleri de dahil olmak üzere bütün maddi külfetlerinin davalı baba tarafından karşılanacağına,

Tarafların birbirlerinden ziynet, eşya, mal rejiminden kaynaklanan alacak, katkı payı ve alacak, maddi ve manevi tazminat, iştirak ve yoksulluk nafakası taleplerinin bulunmadığına,

21/02/2019 havale tarihli boşanma protokolünün düzeltilmiş hali ile onanmasına dair tarafların ve davacı vekilinin yüzüne karşı kararın taraflara tebliğ tarihinden itibaren iki hafta içinde İstinaf Kanun Yolu açık olmak üzere verilen karar açıkça okunup usulen tefhim olundu. 21/02/2019

Katip

Hakim ■

ÇOCUK MAHKEMESİ
KARARLARI

**T.C.
ANKARA**

1. ÇOCUK MAHKEMESİ

TEDBİR TALEP DOSYA NO: 2015/■ Tedbir Talep

**TÜRK MİLLETİ ADINA
“KARAR”**

HAKİM: M■ K■ ■

KATİP: E■ D■ ■

KORUNMA İHTİYACI OLAN ÇOCUK: M■ E■ E■, Celal ve oğlu, 2005 doğumlu, mah/köy nüfusunda kayıtlı. TC Kimlik No: , Vekili Av. M■ R■ B■: ■ Sok, No: ■/ANKARA adresinde oturur. Baba C■ E■ iletişim bilgileri Cep: ■ Adres: ■ Cad. ■ Sok. No: 14 ■/ANKARA

TALEP KONUSU: Eğitim ve Sağlık Tedbir Talebi

TALEP TARİHİ: 09/09/2015

KARAR TARİHİ: 09/09/2015

Hakkında Koruyucu ve destekleyici tedbir talep edilen M■ E■ E■ vekil Av. M■ R■ B■’nin 09/09/2015 tarihli dilekçesi ve eki incelendiğinde

GEREĞİ DÜŞÜNÜLDÜ:

Hakkında Koruyucu ve destekleyici tedbir talep edilen M■ E■ E■ vekil Av. M■ R■ B■’nin 09/09/2015 tarihli dilekçesi ve eki incelendiğinde, M■ E■ E■’in 2005 doğumlu olduğu ve Suriye vatandaşı olduğu sağlık sorunları nedeniyle tedavisinin Gaziantep Şahinbey Araştırma ve Uygulama Hastanesinde yapılmaya başladığı 14/08/2015 tarihli hastane raporunda M■ E■ E■’in tedavisinin Gaziantep ili sınırları içerisinde yapılamadığının belirtildiği bu nedenle 19/08/2015 tarihinde Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi’ne sevkini yapıldığı ancak sevk süresinin 31/08/2015 tarihinde dolduğu gerekçesiyle tedavi süreci yarıda kesildiği belirtilerek M■ E■ E■ hakkında sağlık tedbiri uygulanmasına ve eğitim sürecinin aksamaması için eğitim tedbiri uygulanmasının uygun olacağı kanaati bildirilmiştir.

Mahkememiz Sosyal Hizmet Uzmanı D■ K■ G■’in de görüşü alınarak çocuk hakkında istenilen Eğitim ve Sağlık Tedbirinin çocuğun yararına

olacağı görüşü alınarak çocuk hakkında Eğitim ve Sağlık Tedbiri uygulanmasına dair aşağıdaki şekilde karar verilmiştir.

HÜKÜM yukarıda gerekçesi açıklandığı üzere

Yukarıda Açık kimliği yazılı olan küçük M■■ E■■ E■■ hakkında;

1- Yaşı küçük M■■ E■■ E■■ hakkında 5395 sayılı yasanın 5/1-b maddesi uyarınca **EĞİTİM TEDBİRİ UYGULANMASINA**,

2- M■■ E■■ E■■ hakkında 5395 sayılı yasanın 5/1-d maddesi uyarınca **SAĞLIK TEDBİRİ UYGULANMASINA**, çocuğun tedavisinin Hacettepe Üniversitesi Hastanesinde devam edilmesine, üçer aylık dönemlerle mahkememize bilgi verilmesinin istenmesine,

3- Sağlık tedbiri kararının gereği için Ankara Halk Sağlığı İl Müdürlüğüne gönderilmesine, sosyal inceleme raporundan bir örneğin kararımıza eklenmesine,

4- Karardan bir örneğinin Ankara Milli Eğitim İl Müdürlüğü'ne gönderilmesine,

5- Kararın bir örneğinin talep eden M■■ E■■ E■■ vekili Av. M■■ R■■ B■■'ya tebliğ edilmesine,

Dair 7 gün içinde Ankara 2. Çocuk Mahkemesine itirazı kabil olmak üzere incelenen dosya üzerinde karar verildi. 09/09/2015

Katip ■■

Hakim ■■

T.C.
ANKARA
3. ÇOCUK MAHKEMESİ

TEDBİR TALEP DOSYA NO: 2017/■ Tedbir Talep

TÜRK MİLLETİ ADINA
“KARAR”

HAKİM: G■ K■ ■

KATİP: H■ S■ ■

KORUNMA İHTİYACI OLAN ÇOCUK: A■ G■ N■, S■ oğlu,
02/03/2000 doğumlu, Pasaport no: ■, İran uyruklu, ■/ANKARA
adresinde kalır.

TALEP KONUSU: Koruyucu ve Destekleyici Tedbir Talebi

TALEP TARİHİ: 28/12/2017

KARAR TARİHİ: 29/12/2017

Yukarıda açık kimliği yazılı Korunma İhtiyacı Olan Çocuk hakkında mahkememizde yapılan inceleme sonunda:

GEREĞİ DÜŞÜNÜLDÜ:

Ankara Barosu Adli Yardım Merkezinde görevli Avukat A■ K■ T■ 28/12/2017 tarihli dilekçesi ile mahkememize müracaat ederek 02/03/2000 E■ doğumlu İran vatandaşı A■ G■ N■’nın İran’da ailesinden şiddet ve kötü muamele gördüğü, sürekli ailesi ile problemler yaşadığı, ailesinin çocuğu okula göndermemekle tehdit ettiği, ülkemizdeki sosyal ve medeni haklardan yararlanmak için İran sınırından Türkiye’ye refakatsiz olarak ülkemize geldiği, kendisini Türkçe ifade edebildiği, Türkiye’de kalabileceği hiç bir yer olmadığı belirtilerek çocuk hakkında 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu’nun 5/1-b-c maddeleri gereğince bakım ve eğitim tedbiri uygulanmasını talep ettiği görülmüştür.

Dilekçe ekinde A■ G■ N■’nın pasaportunun, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliğine yaptığı 15/11/2017 tarihli müracaatı

ile ilgili evrakın ve Ankara Barosu Adli Yardım Merkezinin Avukat A. K. T.'nin görevlendirme yazısının onaylı fotokopilerinin bulunduğu görülmüştür.

Dosyada fotokopisi bulunan çocuğa ait Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliğine yaptığı müracaat ile ilgili belgenin incelenmesinden, uluslararası korunma talebinde bulunduğu, çocuğun bu talebinin Ankara Göç İdaresi Genel Müdürlüğüne bildirildiği ve Ankara Valiliği İl Göç İdaresine yönlendirildiği anlaşılmıştır.

09 Aralık 1994 tarihli 4058 Sayılı kanunla 27 Ocak 1995 tarihinde 21184 Sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme Türkiye Cumhuriyet Anayasasının 90/son maddesi uyarınca iç hukuk kuralı haline gelmiş olup sözleşmenin 2. maddesinde taraf devletlerin bu sözleşmede yazılı olan hakları kendi yetki alanında bulunan her çocuğa, kendilerinin, ana, babalarının veya yasal vasilerinin sahip oldukları ırk, renk, cinsiyet, din, siyasal ya da başka düşünceler, ulusal, etnik ve sosyal köken, mülkiyet, sakatlık, doğuş ve diğer statüler nedeniyle hiç bir ayırım gözetmeksizin tanıyıp taahhüt edeceğini kabul ettiği anlaşılmakla ülkemize refakatsiz olarak gelen çocuk hakkında 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nun 4. Maddesindeki sözleşmeye atıfta bulunan ilkelerde değerlendirilerek, kanunun 3/1-1 maddesinde belirtilen korumaya muhtaç çocuk statüsünde olduğu ve kişisel güvenliği tehlikede olduğundan Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliğine yapmış olduğu müracaatta göz önüne alınarak çocuk hakkında Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliğine ve dolayısıyla Ankara Valiliği İl Göç İdaresine yaptığı müracaat neticelenene kadar hakkında acil koruma kararı verilmesi gerektiği kanaatine varılmış ve aşağıdaki hüküm kurulmuştur.

HÜKÜM:

1- Yukarıda açık kimlik bilgileri yazılı korunmaya muhtaç çocuk A. G. N. hakkında 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nun 9. maddesi uyarınca 30 gün ile sınırlı olmak üzere **ACİL KORUNMA ALTINA ALINMASINA**,

Çocukla tercüman eşliğinde görüşülerek hazırlanacak sosyal inceleme raporunun bakım altına alındığı kurum tarafından mahkememize gönderildiğinde çocuğun durumunun yeniden değerlendirilmesine,

2- Karardan bir örneğin bilgi ve gereği için Ankara Valiliği Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğüne gönderilmesine,

3- Acil Koruma Kararının uygulanabilmesi için çocuğun geçici olarak kaldığı otelden alınarak yerleştirileceği kuruma gönderilmesi amacıyla Ankara Emniyet Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlüğüne yazı yazılmasına,

Dair dosya üzerinde yapılan inceleme sonunda 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nun 14. maddesi gereğince Ankara 1. Çocuk Mahkemesine itiraz yolu açık olmak üzere karar verildi. 29/12/2017

Katip ■■

Hakim ■■

**T.C.
ANKARA**

3. ÇOCUK MAHKEMESİ

DOSYA NO: 2017/■ Tedbir Talep Dosyası

TÜRK MİLLETİ ADINA

“EK KARAR”

HAKİM: H■ Y■ ■

KATİP: H■ S■ ■

KORUNMA İHTİYACI OLAN ÇOCUK: R■ H■, S■ S■ ve F■
oğlu 01/01/2001 M■/Afganistan doğumlu, Halen ■/ANKARA adre-
sinde kalır.

VEKİLİ: Av. M■ R■ B■, ■/Ankara

TALEP KONUSU: Koruyucu ve Destekleyici Tedbir Talebi

TALEP TARİHİ: 09/02/2018

KARAR TARİHİ: 16/02/2018

Yukarıda açık kimliği yazılı Korunma İhtiyacı Olan Çocuk hakkında mahkememizde yapılan inceleme sonunda:

GEREĞİ DÜŞÜNÜLDÜ

Mahkememizce korunmaya muhtaç çocuk R■ H■ hakkında 19/01/2018 tarihinden acil koruma kararı verildiği anlaşılmıştır.

Korunmaya muhtaç çocuk R■ H■ vekili Av. M■ R■ B■’nin 15/02/2018 havale tarihli dilekçesi ile mahkememizce çocuk hakkında daha önce acil koruma kararı verildiği, fakat bu kararın süresi 19/02/2018 Pazartesi günü dolacağından, halen refakatsız çocuk hakkındaki Uluslararası Koruma Başvurusu sonuçlanmamış ve İl Göç İdaresi de bir karar vermemiş olmakla refakatsız çocukla ilgili olarak dosyaya herhangi bir sosyal inceleme raporu da henüz sunulmadığından çocuk hakkında verilen acil koruma kararının uzatılarak bakım ve eğitim tedbir kararları verilmesi talep edildiği anlaşılmıştır.

T.C. Ankara Valiliği Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğünün 09/02/2018 tarihli E.9324 sayılı yazısı ve ekindeki evrakların mahkememize gönderilmesi üzerine yapılan incelemede:

T.C. Ankara Valiliği Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezi Müdürlüğü tarafından R■■ H■■ hakkında hazırlanan sosyal inceleme raporunda; çocuğun yaşının küçük ve refakatsız olması sebebiyle çocuk hakkında bakım tedbiri uygulanmasının talep edilmesi üzerine mahkememizce evrak üzerinde yapılan inceleme sonucunda talep yerinde görüldüğünden talebin kabulüne karar verilerek aşağıdaki hüküm kurulmuştur.

HÜKÜM:

1- Yukarıda açık kimlik bilgileri yazılı çocuk R■■ H■■ hakkında 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nun 5/1-c maddesi gereğince **BAKIM TEDBİRİ** UYGULANMASINA,

2- Karardan bir örneğinin bilgi ve gereği için Ankara Valiliği Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğüne gönderilmesine,

3- Karardan bir suretinin korunmaya muhtaç çocuk vekiline tebliğine,
Kararın üçer aylık aralarla incelettirilmesine

Kararın tebliğinden itibaren 7 gün içinde Mahkememize verilecek bir dilekçe ve Zabıt Katibine başvurarak tutanak düzenletmek suretiyle Ankara 1. Çocuk Mahkemesi nezdinde itiraz yolu açık olmak üzere dosya üzerinde yapılan inceleme sonucu karar verildi. 16/02/2018

Katip ■■

e-imzalıdır

Hakim ■■

e-imzalıdır

T.C.
ANKARA
3. ÇOCUK MAHKEMESİ
TEDBİR TALEP DOSYA NO: 2018/■ Tedbir Talep
TÜRK MİLLETİ ADINA
“KARAR”

HAKİM: H■ Y■ ■

KATİP: H■ S■ ■

KORUNMA İHTİYACI OLAN ÇOCUK: M■ V■, 2002 Afganistan doğumlu, ■/ANKARA adresinde oturur.

TALEP KONUSU: Koruyucu ve Destekleyici Tedbir Talebi

TALEP TARİHİ: 20/03/2018

KARAR TARİHİ: 20/03/2018

Yukarıda açık kimliği yazılı Korunma İhtiyacı Olan Çocuk hakkında mahkememizde yapılan inceleme sonunda:

GEREĞİ DÜŞÜNÜLDÜ

İhbarda bulunan Ankara Barosu Adli Yardım Merkezi İvedi Ataması tarafından görevlendirilen Av. G■ Y■'ın 20/03/2018 tarihli dilekçesi ve ekindeki evrakın mahkememize gönderilmesi üzerine yapılan incelemede:

Ankara Barosu Adli Yardım Merkezi tarafından 20/03/2018 tarihinde ivedi atama yoluyla kemik yaşı tespitine göre 14-15 yaş olduğu belirtilen Afganistan uyruklu M■ V■'in ülkelerinde yaşanan savaş ortamında annesi ve kardeşi ile birlikte kaçarak 01/03/2015 tarihinde Türkiye'ye kaçak olarak giriş yaptığı, annesi ile kardeşini bulamayıp nerede olduklarını bilmediği, Türkiye'de kalacak yerinin olmadığı dikkate alındığında çocuk hakkında koruyucu ve destekleyici tedbir uygulanmasının talep edilmesi üzerine mahkememizce evrak üzerinde yapılan inceleme sonucunda öncelikle 30 günlük süre ile sınırlı olmak üzere acil korunma kararı verilmesinin sağlıklı olacağı düşünülerek aşağıdaki hüküm kurulmuştur.

HÜKÜM:

1- Yukarıda açık kimlik bilgileri yazılı çocuk M■■ V■■ hakkında 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nun 9/1-2 maddesi uyarınca 30 gün ile sınırlı olmak üzere **ACİL KORUNMA ALTINA ALINMASINA,**

Çocukla görüşülerek hazırlanacak sosyal inceleme raporu kurum tarafından mahkememize gönderildiğinde çocuğun durumunun yeniden değerlendirilmesine,

2- Karardan bir örneğin gereği için Ankara Valiliği Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğüne gönderilmesine,

3- Karar gereği çocuğun ilgili kuruma teslim edilmesi için Ankara Çocuk Şube Müdürlüğüne yazı yazılmasına,

4- Karardan birer örneğin korunmaya muhtaç çocuk müdafisine elden verilmesine,

Kararın tebliğinden itibaren 7 gün içinde Mahkememize verilecek bir dilekçe ve Zabıt Katibine başvurarak tutanak düzenletmek suretiyle Ankara 1. Çocuk Mahkemesi nezdinde itiraz yolu açık olmak üzere dosya üzerinde yapılan inceleme sonucu karar verildi. 20/03/2018

Katip ■■

e-imzalıdır

Hakim ■■

e-imzalıdır

T.C.
ANKARA
3. ÇOCUK MAHKEMESİ
TEDBİR TALEP DOSYA NO: 2018/■ Tedbir Talep
TÜRK MİLLETİ ADINA
“KARAR”

HAKİM: H■ Y■ ■

KATİP: H■ S■ ■

KORUNMA İHTİYACI OLAN ÇOCUK: A■ Ö■, 2003 Afganistan doğumlu, ■/ANKARA adresinde oturur.

TALEP KONUSU: Koruyucu ve Destekleyici Tedbir Talebi

TALEP TARİHİ: 20/03/2018

KARAR TARİHİ: 20/03/2018

Yukarıda açık kimliği yazılı Korunma İhtiyacı Olan Çocuk hakkında mahkememizde yapılan inceleme sonunda:

GEREĞİ DÜŞÜNÜLDÜ

İhbarda bulunan Ankara Barosu Adli Yardım Merkezi İvedi Ataması tarafından görevlendirilen Av. G■ Y■’ın 20/03/2018 tarihli dilekçesi ve ekindeki evrakın mahkememize gönderilmesi üzerine yapılan incelemede:

Ankara Barosu Adli Yardım Merkezi tarafından 20/03/2018 tarihinde ivedi atama yoluyla kemik yaşı tespitine göre 14-15 yaş olduğu belirtilen Afganistan uyruklu A■ Ö■’in ülkelerinde yaşanan savaş ortamından tek başına kaçarak 07/03/2018 tarihinde Türkiye’ye kaçak olarak giriş yaptığı, Türkiye’de kimsesinin ve kalacak yerinin olmadığı dikkate alındığında çocuk hakkında koruyucu ve destekleyici tedbir uygulanmasının talep edilmesi üzerine mahkememizce evrak üzerinde yapılan inceleme sonucunda öncelikle 30 günlük süre ile sınırlı olmak üzere acil korunma kararı verilmesinin sağlıklı olacağı düşünüldüğü aşğıdaki hüküm kurulmuştur.

HÜKÜM:

1- Yukarıda açık kimlik bilgileri yazılı çocuk A■■ Ö■■ hakkında 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nun 9/1-2 maddesi uyarınca 30 gün ile sınırlı olmak üzere **ACİL KORUNMA ALTINA ALINMASINA**,

Çocukla görüşülerek hazırlanacak sosyal inceleme raporu kurum tarafından mahkememize gönderildiğinde çocuğun durumunun yeniden değerlendirilmesine,

2- Karardan bir örneğin gereği için Ankara Valiliği Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğüne gönderilmesine,

3- Karar gereği çocuğun ilgili kuruma teslim edilmesi için Ankara Çocuk Şube Müdürlüğüne yazı yazılmasına,

4- Karardan birer örneğin korunmaya muhtaç çocuk müdafisine elden verilmesine,

Kararın tebliğinden itibaren 7 gün içinde Mahkememize verilecek bir dilekçe ve Zabıt Katibine başvurarak tutanak düzenletmek suretiyle Ankara 1. Çocuk Mahkemesi nezdinde itiraz yolu açık olmak üzere dosya üzerinde yapılan inceleme sonucu karar verildi. 20/03/2018

Katip ■■

e-imzalıdır

Hakim ■■

e-imzalıdır

T.C.
ANKARA
3. ÇOCUK MAHKEMESİ
TEDBİR TALEP DOSYA NO: 2018/■ Tedbir Talep
TÜRK MİLLETİ ADINA
“KARAR”

HAKİM: H■ Y■ ■

KATİP: H■ S■ ■

KORUNMA İHTİYACI OLAN ÇOCUK: Z■ Q■, 2002 Afganistan doğumlu, ■

TALEP KONUSU: Koruyucu ve Destekleyici Tedbir Talebi

TALEP TARİHİ: 20/03/2018

KARAR TARİHİ: 20/03/2018

Yukarıda açık kimliği yazılı Korunma İhtiyacı Olan Çocuk hakkında mahkememizde yapılan inceleme sonunda:

GEREĞİ DÜŞÜNÜLDÜ

İhbarda bulunan Ankara Barosu Adli Yardım Merkezi İvedi Ataması tarafından görevlendirilen Av. G■ Y■’ın 20/03/2018 tarihli dilekçesi ve ekindeki evrakın mahkememize gönderilmesi üzerine yapılan incelemede:

Ankara Barosu Adli Yardım Merkezi tarafından 20/03/2018 tarihinde ivedi atama yoluyla kemik yaşı tespitine göre 16-17 yaş olduğu belirtilen Afganistan uyruklu Z■ Q■’nin ülkelerinde yaşanan savaş ortamından tek başına kaçarak 15/03/2018 tarihinde Türkiye’ye kaçak olarak giriş yaptığı, Türkiye’de kimsesinin ve kalacak yerinin olmadığı dikkate alındığında çocuk hakkında koruyucu ve destekleyici tedbir uygulanmasının talep edilmesi üzerine mahkememizce evrak üzerinde yapılan inceleme sonucunda öncelikle 30 günlük süre ile sınırlı olmak üzere acil korunma kararı verilmesinin sağlıklı olacağı düşünülerek aşağıdaki hüküm kurulmuştur.

HÜKÜM:

1- Yukarıda açık kimlik bilgileri yazılı çocuk Z■ Q■ hakkında 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nun 9/1-2 maddesi uyarınca 30 gün ile sınırlı olmak üzere **ACİL KORUNMA ALTINA ALINMASINA**,

Çocukla görüşülerek hazırlanacak sosyal inceleme raporu kurum tarafından mahkememize gönderildiğinde çocuğun durumunun yeniden değerlendirilmesine,

2- Karardan bir örneğin gereği için Ankara Valiliği Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğüne gönderilmesine,

3- Karar gereği çocuğun ilgili kuruma teslim edilmesi için Ankara Çocuk Şube Müdürlüğüne yazı yazılmasına,

4- Karardan birer örneğin korunmaya muhtaç çocuk müdafisine elden verilmesine,

Kararın tebliğinden itibaren 7 gün içinde Mahkememize verilecek bir dilekçe ve Zabıt Katibine başvurarak tutanak düzenletmek suretiyle Ankara 1. Çocuk Mahkemesi nezdinde itiraz yolu açık olmak üzere dosya üzerinde yapılan inceleme sonucu karar verildi. 20/03/2018

Katip ■

e-imzalıdır

Hakim ■

e-imzalıdır

T.C.
ANKARA
2. ÇOCUK MAHKEMESİ

TEDBİR TALEP DOSYA NO: 2018/■ Tedbir Talep

TÜRK MİLLETİ ADINA
“KARAR”

HAKİM: G■ K■ ■

KATİP: M■ Y■ G■ ■

KORUNMA İHTİYACI OLAN ÇOCUK: H■ H■, -ve -oğlu, 2001 doğumlu, mah/köy nüfusunda kayıtlı. TC Kimlik No:, adresinde oturur.

TALEP KONUSU: Koruyucu ve Destekleyici Tedbir Talebi

TALEP TARİHİ: 16/05/2018

KARAR TARİHİ: 18/05/2018

Ankara Barosu adli Yargı Merkezinde görevli Avukat G■ Y■’ın 15/05/2018 tarihli dilekçesi ile mahkememize müracaat ederek 01/01/2001 doğumlu Afganistan vatandaşı H■ H■’nin ülkesinde yaşanan savaş nedeni ile bir ay önce 20/03/2018 tarihinde ülkemize kaçak yollardan giriş yaptığı, Ankara’da bir hemşerisinin yanında geçici olarak kaldığı, 15/05/2018 tarihinde Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliğine uluslararası koruma talebi ile müracaatta bulunduğu bu süre içerisinde de yaşamını sürdürebilmek için ■/Ankara adresinde bulunan B■ P■ isimli iş yerinde çalışmaya başladığı, 25/04/2018 tarihinde de iş yerinin sahibinin oğlu O■ Ö■’un pompalı tüfek ile saldırısına uğrayarak yaralandığı, Dışkapı Yıldırım Beyazıt Eğitim ve Araştırma Hastanesinde tedavi gördüğünü ve daha sonra hastaneden taburcu olduğunu, 08/05/2018 tarihinde 83993 sayılı dosya ile Ankara İl Göç İdaresi Müdürlüğüne müracaat ettiğini, kalacak yerinin bulunmadığını aynı zamanda yarasının enfeksiyon kapıldığını belirtilerek

çocuk hakkında acil koruma, sağlık, barınma, bakım, eğitim tedbirlerinin karar verilmesine ve ayrıca kayyum atanmasını talep ettiği görülmüştür.

Ekte ibraz edilen fotokopi halindeki belgelerin incelenmesinden H■■■■ H■■■■'nin (■■■) 25/04/2018 tarihinde Dışkapı Yıldırım Beyazıt Eğitim ve Araştırma Hastanesi acil servisine ateşli silah yaralanması nedeni ile müracaat ettiği, burada tedavisine başlanıldığı, 25/04/2018 tarihinde polis karakolunda olay ile ilgili beyanının alındığı, Özel Çankaya Polikliniğinde El, bilek, dirsek ve pelvis grafilerinin çekildiği, kemik yaşının 12-13 olduğunun belirlendiği, 15/05/2018 tarihinde Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliğine müracaat ettiği, Ankara Valiliği İl Göç İdaresine yönlendirildiği, Göç İdaresine 08/05/2018 tarihinde dilekçe ile müracaat ettiği, adresini ■■■/Ankara olarak beyan ettiği, herhangi bir kimlik ibraz etmediği anlaşılmıştır.

Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının 2018/84709 soruşturma sayılı evrakı ile şüpheli O■■■ Ö■■■ hakkında soruşturma başlatıldığı UYAP kayıtlarından anlaşılmış ve ilgili soruşturma evrakı getirilmiş, incelenmesinden olayın 25/04/2018 tarihinde gece 01:00 sularında meydana geldiği şüpheli olarak O■■■ Ö■■■ ve T■■■ E■■■'in haklarında soruşturma yapıldığı, O■■■ Ö■■■'un tutuklamaya sevk edildiği ancak adli kontrol ile serbest bırakıldığı soruşturmanın henüz tamamlanmadığı anlaşılmıştır.

Av. G■■■ Y■■■'ın dilekçesinde talep ettiği tedbirlerin bakım tedbiri verilmesi halinde sağlık, barınma ve eğitim tedbirini de kapsayacağı çocuğun halen tedavisine devam ettiği, hâlen yürüyemediği bu koşullarda bakım tedbirine ihtiyacı olduğu kanaatine varılmıştır.

9 Aralık 1994 tarihli 4058 sayılı kanun ile 27 Ocak 1995 tarihinde 21184 sayılı resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğüne giren Birleşmiş Milletler Çocuk haklarına dair sözleşme, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 90/son maddesi uyarınca iç hukuk kuralı haline gelmiş olup sözleşmenin 2. maddesinde taraf devletlerin bu sözleşmede yazılı olan hakları kendi yetki alanında bulunan her çocuğa, kendilerinin ana, baba veya yasal vasilerinin sahip oldukları ırk, renk, cinsiyet, din, siyasal ya da başka düşünceler, ulusal, etnik ve sosyal köken, mülkiyet, sakatlık, doğuş ve diğer statüler nedeni ile hiçbir ayırım gözetmeksizin tanıyıp, taahhüt edeceğini kabul ettiği anlaşılmakla, ülkemize refakatsiz olarak geldiği bildirilen çocuk hakkında 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununun 4. Maddesindeki sözleşmeye atıfta bulunan ilkeler de değerlendirilerek kanunun 3/1-1 maddesinde belirtilen korumaya muhtaç çocuk statüsünde olduğu kişisel ve bedensel, güvenliğinin tehlikede bulunduğu kanaatine varılmış, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek

Komiserliğine ve Ankara Göç İdaresi Müdürlüğüne yaptığı müracaatlar ve halen tam olarak sağlığına kavuşamamış olması da göz önüne alınarak çocuk hakkında Bakım Tedbiri kararı verilmesi gerekli olduğu kanaatine varılarak aşağıdaki hüküm kurulmuştur.

GEREĞİ DÜŞÜNÜLDÜ

HÜKÜM:

Yukarıda kimliği yazılı H■■ H■■'nin (■■) 5395 sayılı kanunun 5/1.c maddesi gereğince **BAKIM TEDBİRİ VERİLMESİNE,**

Bakım tedbirinin Barınma, Eğitim, Sağlık Tedbirlerini de kapsıyor olması nedeni ile ayrıca Acil Koruma altına alınmasına ve mağduru olduğu suçun resen kovuşturmayı gerektiriyor olması yanında, mağdurun yaşı nedeni ile CMK 234/2 maddesi gereğince kendisine zorunlu olarak Barodan vekil tayin edilmesi gerektiğinden ayrıca kayyum atanmasına ilişkin **TALEBİN REDDİNE,**

Karardan bir örneğin bilgi ve gereği için Ankara Valiliği Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğüne gönderilmesine,

H■■'in Birleşmiş Milletler Yüksek Komiserliğine ve İl Göç İdaresine yaptığı müracaatlar göz önüne alınarak başka bir ülkeye gönderilmesi halinde bakım tedbirinin gözden geçirilmesine,

Karardan bir örneğinin talepte bulunan Av. G■■ Y■■'a tebliğine,

5395 sayılı kanunun 8/2 maddesi gereğince tedbir uygulaması ile ilgili olarak üçer aylık süreler ile tedbiri uygulayan kuruluş tarafından mahkememize rapor göndermesine,

Dair dosya üzerinde yapılan inceleme sonucunda 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunun 14. Maddesi gereğince Ankara 3. Çocuk mahkemesine itiraz yolu açık olmak üzere karar verildi. 18/05/2018

Katip ■■

Hakim ■■

T.C.
ANKARA
1. ÇOCUK MAHKEMESİ
TEDBİR TALEP DOSYA NO: 2018/■ Tedbir Talep

TÜRK MİLLETİ ADINA
“KARAR”

HAKİM: M■ K■ ■

KATİP: N■ U■ ■

KORUNMA İHTİYACI OLAN ÇOCUK: J■ A■, M■ N■ ve S■
oğlu, 01/01/2003 B■ doğumlu, mah/köy nüfusunda kayıtlı. TC Kimlik
No: ■, adresinde oturur. İş adresi:.

TALEP KONUSU: Koruyucu ve Destekleyici Tedbir Talebi

TALEP TARİHİ: 05/07/2018

KARAR TARİHİ: 05/07/2018

Yukarıda açık kimliği yazılı Korunma İhtiyacı Olan Çocuk hakkında mahkememizde yapılan inceleme sonunda:

GEREĞİ DÜŞÜNÜLDÜ

Ankara Barosu Adli Yardım Merkezinde görevli Avukat D■ T■ 05/07/2018 havale tarihli dilekçesi ile mahkememize müracaat ederek Afgan uyruklu 2003 doğumlu J■ A■’nın Türkiye’ye geldiği günden beri sokakta kalmakta olduğunu, herhangi bir çocuk kurumuna yerleşemediği, ülkesinde babasının kayıp olduğu, çevredekilerce ölümle tehdit edildiği ve can güvenliği olmadığından ülkesine dönmekten çok korktuğunu, Türkiye’de bir akrabasının olmadığı, okuma yazma bilmediğini tercüman vasıtası ile ifade ettiğini belirterek çocuk hakkında Acil Korunma Altına alınmasını talep ettiği anlaşılmıştır.

Dilekçe ekinde çocuğun BMMYK başvuru belgesi ve Ankara Barosu Adli Yardım Merkezinin Avukat D■ T■’nin görevlendirme yazısının bulunduğu görülmüştür.

